KARAHANLI TÜRKÇESİ İLK TÜRKÇE SATIR-ARASI TRANSKRİBELİ KUR'AN TÜRCÜMESİ (TİEM 73) - TÜRKİYE TÜRKÇESİ MEALLİ KARŞILAŞTIRMALI KUR'AN-I KERİM (4. CİLT)

Doç. Dr. Suat ÜNLÜ

Konya, 2018

Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Transkribeli Kur'an Türcümesi (TİEM 73) - Türkiye Türkçesi Mealli Karşılaştırmalı Kur'an-ı Kerim (4. Cilt)

Doç. Dr. Suat ÜNLÜ

Yayıncı
Konya Selçuklu Belediyesi

Genel Yayın Yönetmeni
Ali DÜZ
Selçuklu Belediyesi Kültür İşleri Müdürü

Dizgi ve Mizanpaj
Ahmet ALKAN

Kapak Tasarım
Servet CAN

İletişim Adresi
Şeyh Şamil Mh. Doç. Dr. Halil Ürün Cad. No:19 Pk:42070
Selçuklu/KONYA

ISBN:
978-605-4886-35-7 (Tk.)
978-605-4886-39-5 (4.c.)

Baskı
Sistem Ofset Basım Yayın San. ve Ticaret Ltd. Şti.
Strazburg Caddesi No : 31/17 Sıhhiye - ANKARA
Telefon: 0 312 229 1881 - 231 4711- 231 3257
Fax: 0 312 229 63 97

Eserin tüm telif, fikri ve mülkiyet kullanım hakları, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserlerinin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat çerçevesinde, çoğaltım, dağıtım ve telif haklarının gayri mahdut bir şekilde Selçuklu Belediyesi'ne aittir. Tamamen veya kısmen, kaynak gösterilerek dahi kopyalanamaz.

SELÇUKLU BELEDİYESİ

İSLÂM DÜNYASI TURİZM BAŞKENTİ KONYA 2016

İÇİNDEKİLER

Takdim	IV
Önsöz	VI
Surelerin Fihristi ve Sayfa Numaraları	VII-IX
Kısaltmalar	X
İşaretler	XI
Çeviriyazı İşaretleri	XII
Kaynakça	XIII-XVI
1.Giriş	XVII
1.1. Kur'an'ın Tercüme Meselesi	XVII-XIX
1.2 Karahanlı Türkçesi Satır-Altı Kur'an Tercümesi (TİEM 73)	XX
1.2.1 Çevireni, Çeviri Tarihi, Alanı	XX
1.2.2. Nüsha	XX
1.2.3. İstinsah Tarihi ve Müstensihi	XX
1.2.4. Nüsha Özellikleri	XX-XXI
Metin	1-454

TAKDİM

Türklerin tarih sahnesine çıkışları itibariyle dünyanın siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ve sosyal etkinliklerine birçok bakımdan katkıda bulunduğu iyi bilinmektedir.

Türk kültür tarihinde Türkolojiye ait yazılı eserlerin verildiği ilk dönem olan Göktürklerde tek Tanrı inancının varlığını abidelerdeki ifadelerden anlamaktayız. Göktürklerin tek Tanrı inancından, Uygurların akıl ve felsefeyi öne çıkaran Budizm ve Maniheizm gibi çeşitli inançlara yönelişleri aslında Türklerin kendi fıtri özellikleriyle tamamen uyuşacak bir din arayışı içinde olduklarını göstermektedir.

Her ne kadar Türkler topluluk hâlinde Karahanlılar döneminde Müslüman olmuşlarsa da bu İslamlaşma sürecinin en az 200 yıl önceden başladığı İslam ordularının doğu seferlerinde Çinlilerle yaptıkları mücadelelerde Türklerin İslam ordularına yardım ettikleri ve bu sırada ferdî olarak İslamiyet dairesine girdikleri bilinmektedir.

Türk diliyle ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında külliyatın büyük bir kısmının dinî içerikli metinler olduğu görülmektedir. İslamiyet'ten önce Uygurlar döneminde dinî içerikli Budizm ve Maniheizm ile ilgili çok sayıda telif ve tercüme eser verilmiştir. Karahanlıların İslamî daireye girmeleriyle birlikte bir yandan İslamiyet'i cihanşümul bir din hâline getirmek için cihat faaliyetlerine diğer taraftan İslamî kültüre ait eserleri kendi dil ve kültürlerine kazandırma faaliyetlerine girdikleri görülmektedir. Dîvânu Lugât'it Türk, Kutadgu Bilig bu dönemin şaheserleri arasındadır ve bütün Türk İslam kültür coğrafyasında bu eserleri geçecek başka eserler kaleme alınamamıştır.

Tercüme ve meal faaliyetleriyle Kur'an-ı Kerim'i kendi dillerinin anlam dünyasına aktararak Arapça bilmeyen insanların inandıkları dini birinci elden öğrenmeleri sağlanmıştır. Ecdadımızın kutsal kitabı tercüme ederken herhangi bir yanlış anlaşılmaya mahal vermemek için her türlü ilmî ve teknik imkânı hazırladıklarını bilmekteyiz. Kur'an'ın tercümesi için Türk İslam dünyasında bu konuyla ilgili ne kadar başat âlim varsa hepsini bu kutsal görev için bir araya getirmişler ve Kuran'ın ilk satır altı tercümesini yapmışlardır.

İstanbul Türk ve İslam Eserleri Müzesi No.73'te bulunan bu eser 452 varak 904 sayfadır. Eserde Arapça ayetler siyah mürekkeple Türkçe tercümeler ise Arap alfabesiyle ve kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eser tam ve eksiksizdir.

Eserin yayımında başta eser sahibi Doçent Dr. Suat ÜNLÜ olmak üzere eser üzerinde emeği geçen herkese ayrı ayrı teşekkür ederim.

Atalarımızın büyük emeklerle ortaya koydukları bu çalışmaları Belediye Başkanlığımızın himayesinde bir seri halinde yayımlamaktan büyük bir gurur ve heyecan duyuyorum. Eserin bilim ve kültür dünyasına büyük katkılarda bulunmasını temenni ediyorum.

Uğur İbrahim ALTAY
Selçuklu Belediye Başkanı

ÖNSÖZ

İnsanlık tarihinin mihenk taşlarından biri de Kur'an-ı Kerim'in vahiy yoluyla Hz. Peygamber tarafından insanlığa tebliğ edilmesidir. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim bütün insanlığın ortak kutsal kitabıdır. Kur'an-ı Kerim'in Arapça olarak indirilmiş olması onun insanlığın ortak hazinesi olmasına engel olmadığı gibi Arap milletine ithaf edildiğini de ortaya koymaz. Zaman içerisinde İslamiyet Arap coğrafyasından taşıp geniş alanlara yayıldıkça ve farklı milletlerin dini oldukça Kur'an-ı Kerim'in de bu milletlerin dillerine aktarılması zaruri hâle gelmiştir.

Kur'an-ı Kerim'in ve İslamiyet'in önceleri üç büyük millet ve kültür etrafında yoğunlaştığını görmekteyiz. Söz konusu kültür daireleri Araplara, Farslara ve Türklere aittir. Kur'an'ın Arapça olarak indirildiği bizzat kendinde ifade bulmaktadır. Hz. Peygamber döneminde sahabelerden Selman-ı Farisî›nin Hz. Peygamberden Kur'an'ın Farsça olarak öğrenilebileceği konusunda aldığı izni ve bununla ilgili yapılanları biliyoruz. Geriye sadece uzun süre İslam dinine hizmet etmiş olan Türkler kalmakta ve Türk dili üzerinde yapılmış çalışmalardan anlaşılmaktadır ki Türklerin Uygurlar döneminden kalma zengin bir dinî literatürü bulunmaktadır. Yine Türk Dil tarihi boyunca başyapıt olarak kullanılan Dîvânu Lugâti't-Türk ve Kutadgu Bilig adlı eserler Türk dilinin kemale ulaştığına dair delillerdir. Gerek kutsal kitabın anlaşılması ihtiyacı, gerekse de onu çevirecek dilin olgunluğu ve kabiliyeti Kur'an'ın Türkçeye aktarılmasını zaruret hâline getirmiştir. Bugüne kadar yapılmış çalışmalar sonucunda elimizde Türklerin Doğu Türkçesi dönemine ait beş adet Kuran tercümesi bulunmaktadır. Bunlardan Karahanlı Dönemine ait TİEM 73 ve Harezm Dönemine ait Hekimoğlu Nüshası tam ve eksiksizdir. Yine Karahanlı Dönemine ait Rylands Nüshası ve Harezm Dönemine ait Özbekistan Nüshası eksiktir. Karahanlı-Harezm karışımı olan Anonim Kur'an Tefsiri ise hem eksik hem de Tercüme-Tefsir karışımı bir eserdir. Bu eserler Türkolojinin değerli bilim insanları tarafından bilim âlemine kazandırılmıştır.

Bu çalışma yaklaşık olarak 20 cilt olarak planlanmıştır. Çalışmanın 8 cilti Selçuklu Belediyesi tarafından basılmaktadır. Diğer 12 cilti: Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Kur'an Tercümesi Konkordanslı Sözlüğü (3 cilt), Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Kur'an Tercümesi Grameri (1 cilt), Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Kur'an Tercümesi Satır-Arası Kelime Meali (4 cilt), Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Kur'an Tercümesi Arapça-Karahanlı Türkçesi Karşılıklar Dizini (2 cilt), Karahanlı Türkçesi İlk Türkçe Satır-Arası Kur'an Tercümesi Karahanlı Türkçesi-Arapça Karşılıklar Dizini(2 cilt) olmak üzere 2018 ve 2019 yılları arasında peyderpey basılacaktır.

Okuyucuların eski Kur'an tercümelerindeki ayetlerin anlamlarını karşılaştırma yoluyla çözebilmeleri için modern Kur'an mealleri içerisinde en çok takip edilen ve en geniş açıklamaları ihtiva eden **Yüce Kur'an ve Açıklamalı-Yorumlu Meâli** adlı

çalışmayı kullandık. Bu çok büyük emekler vererek hazırladıkları Kur'an mealinin, çalışmamızda kullanılmasından memnun olacaklarını dile getiren Prof. Dr. Abdülkadir Şener'e; mekanı cennet, rahmetli Prof. Dr. Cemal Sofuoğlu'na ve Prof. Dr. Mustafa Yıldırım'a ayrı ayrı minnettarlığımı ifade etmek isterim. Allah hepsinden razı olsun.

Gerek dikkati ve disiplini gerekse de çalışkanlığıyla ileride Türkoloji'ye ait birçok problemli konuya el atacağını düşündüğüm öğrencim Arş. Gör. Banu Durgunay'a da yaptığı tashihler ve yardımlarından dolayı minnettarlığımı belirtmek isterim.

Kur'an'ın Arapça kısmını Aksaray İli Müftülüğünün internet sayfasından aldım. İlgili internet sayfasını hazırlayıp hizmete açan Aksaray İli Müftülüğü çalışanlarına da şükranlarımı belirtmek isterim.

Son olarak eserin temel kaynağı olan doktora tezimde büyük emekleri olan Hocam Prof. Dr. Fatma Sema Barutcu-Özöndere, problemli yerleri çözümünde Doktora tezinden yararlandığım Prof. Dr. Abdullah Kök'e ve eserin basımı konusunda belediyenin bütün imkanlarını sevk eden Selçuklu Belediye Başkanı Uğur İbrahim ALTAY beye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Benim tek gayem dünyada var olan iki büyük sermayemi, DİNİM İslamiyet'i ve DİLİM Türkçeyi böyle kutsal bir eserde birleştirmektir.

Başarı Allahtan'dır.

Doç. Dr. SUAT ÜNLÜ

SÛRELER FİHRİSTİ

Sûre no.	Sûre adı	Sayfa
	CİLT I	
1	Fatiha	1-2
2	Bakara	3-108
3	Âl-i İmran	109-174
4	En-Nisâ	175-237
5	El-Maide	238-283
6	En'am	284-338
7	El-A'raf	339-403
8	Enfâl	404-428
	CİLT II	
9	Et-Tevbe	1-46
10	Yûnus	47-81
11	Hûd	82-119
12	Yûsuf	120-153
13	Er-Rad	154-169
14	İbrahim	170-186
15	Hicir	187-208
16	En-Nahl	209-246
17	İsrâ	247-278
18	El-Kehf	279-310
19	Meryem	311-334
20	Ta-ha	335-367
21	Enbiya	368-395
22	El-Hacc	396-419
23	El-Mü'minûn	420-446
	CİLT III	
24	Nûr	1-23
25	Furkân	24-44
26	Eş-Şuarâ	45-90
27	En-Neml	91-115
28	El-Kasas	116-142
29	El-Ankebût	143-163
30	Er-Rûm	164-181
31	Lokmân	182-192
32	Es-Secde	193-201
33	El-Ahzab	202-226

34 Sebe....227-243
35 Fâtir....244-258
36 Yâsin....259-277
37 Es-Saffât....278-313
38 Sad....314-333
39 Ez-Zümer....334-356
40 El-Mü'min....357-381
41 Fussilet....382-397
42 Eş-Şûrâ....398-413
43 Ez-Zuhruf....414-435
44 Ed-Duhân....436-448

CİLT IV

45 El-Casiye....1-11
46 El-Ahkâf....12-23
47 Muḥammed....24-35
48 Fetih....36-46
49 El-Hucurat....47-53
50 Kâf....54-64
51 Ez-Zâriyat....65-77
52 Et-Tûr....78-88
53 En-Necm....89-102
54 El-Kamer....103-114
55 Er-Rahmân....115-130
56 El-Vâki'a....131-149
57 El-Hadîd....150-160
58 El-Mücadele....161-169
59 El-Haşr....170-178
60 El-Mümtehine....179-184
61 Es-Saf....185-189
62 El-Cum'a....190-193
63 El-Münâfikûn....194-197
64 Et-Tegâbün....198-203
65 Et-Talâk....204-208
66 Et-Tahrîm....209-213
67 El-Mülk....214-221
68 El-Kalem....222-232
69 El-Hakka....233-243
70 El-Meâric....244-252
71 Nûh....253-259
72 El-Cin....260-266
73 El-Müzzemmil....267-272
74 El-Müddesir....273-284

75	El-Kıyame	285-292
76	El-İnsan	293-299
77	El-Mürselât	300-309
78	En-Nebe’	310-318
79	En-Naziât	319-328
80	Abese	329-337
81	Et-Tekvîr	338-343
82	El-İnfitâr	344-347
83	El-Mutaffin	348-355
84	El-İnşikak	356-361
85	El-Burûc	362-366
86	Et-Târik	367-370
87	El-A’la	371-375
88	El-Gâşiye	376-381
89	El-Fecr	382-388
90	El-Beled	389-393
91	Eş-Şems	394-397
92	El-Leyl	398-402
93	Ed-Duhâ	403-405
94	El-İnşirah	406-407
95	Et-Tîn	408-409
96	El-Alâk	410-414
97	El-Kadir	415-416
98	El-Beyyine	417-419
99	Ez-Zilzâl	420-421
100	El-Âdiyât	422-424
101	El-Karia	425-427
102	Et-Tekâsür	428-429
103	El-Asr	430-431
104	El-Hümeze	432-434
105	El-Fil	435-436
106	Kureyş	437-438
107	El-Maûn	439-440
108	El-Kevser	441-442
109	El-Kâfirûn	443-444
110	En-Nasr	445
111	Et- Tebbbet	446-447
112	El-İhlâs	448-449
113	El-Felâk	450-451
114	En-Nâs	452-453

Kısaltmalar

A. : Arapça
A.ç : Arapça çokluk
a.g.e : adı geçen eser
agm : adı geçen makale
b. : *bin 'oğlu'*
bkz. : Bakınız
C. : Cilt
cm. : santimetre
Çev. : Çeviren
ETü. : Eski Türkçe
F : Farsça
FİY : Fiilden İsim Yapma
h. : Harfiyen, kelimesi kelimesine
H. : Hicrî
Hap. leg. : *Hapax legomenon* 'yalnızca bir kez bulunan'
Hz. : Hazreti
İFY : İsimden Fiil Yapma
İYE 3k : İyelik III. kişi
Ka. : Kur'an anlamı
Krş. : Karşılaştırınız
M. : Miladî
Ma. : Macarca
Mo : Moğalca
r : Yazma nüshadaki yaprağın ön yüzü
R : Rylands
s : sayfa
S : Sayı
S. : Soğd
Skr. : Sanskrit
Tü. : Türkçe
TTü. : Türkiye Türkçesi
v : Yazma nüshadaki yaprağın arka yüzü
Y : Yunanca
yy. : yüzyıl

İşaretler

... = belirsiz sayıda harf eksiktir
/// veya [ ] = metnin hasar gören yerleridir
< > = yazı çevrimli metne eklenmiştir
- = asıl metinde ayrı yazılmıştır.
- = (gramer tahlilinde) fiil kökü, fiil köküne gelen ek
+ = isim kökü, isim köküne gelen ek
* = tespit edilememiş tahmine dayalı şekil
> = bu şekle girer
< = bu şekilden gelir

ÇEVRİYAZI İŞARETLERİ

ا	a, e, ā
آ	a, ā
ايـ	ė
ب	b/p
پ	p
ت	t
ج	c/ç
ڇ	s̱
ح	ḥ
خ	ḫ
د	d
ذ	ẕ,ḍ
ر	r
ز	z
س	s
ش	ṣ
ص	ṣ
ض	ż
ط	ṭ
ظ	ž
ع	ʿ
غ	ġ
ف	f
ق	ḳ
ك	g/k/ŋ
ل	l
م	m
ن	n
و	u/ü; ū, o/ö, v
ه	a, e, h
ى	ı/i, ī, y
ة	t

Kaynakça

ABDÜ'LBAKÎ, M. Fuad, *Kur'ân Kelimelerinin Anahtarı*, çev. Mahmud ÇANGA, İstanbul, 1986.

AKTAŞ, Hamit, *Kur'ân-ı Kerîm Meal ve Kelime Meali*, İstanbul, İpek Dağıtım, 2004.

ALTUNTAŞ, Halil, *Kur'an'ın Tercümesi ve Tercüme İle Namaz Meselesi*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara, 1998.

ARAT, Reşit Rahmeti, *Edip Ahmed b. Mahmud Yükneki Atebetü'l Hakayık*, İstanbul, 1951.

ARAT, Reşit Rahmeti, *Eski Türk Şiiri*, Ankara, Türk Tarih Kurumu, 1965.

ARAT, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig*, I Metin, Ankara, Türk Dil Kurumu, 1975.

ARAT, Reşit Rahmeti, *Kutadgu Bilig*, III İndeks, haz. Kemal ERASLAN, Osman Fikri Sertkaya, Nuri Yüce, İstanbul, Türk Kültürü Araştırmaları Enstitüsü, 1979.

ATALAY, Besim, *Divanü Lugat-it-Türk Tercümesi I-II-III-IV*, Ankara, 1986.

ÇANGA, Mahmut, *Kur'an-ı Kerim Lugatı*, İstanbul, 1999.

DEVELLİOĞLU, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara, 1991.

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI, *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, 2. Baskı, Ankara. 1993.

DURGUNAY, Banu. "Doğru Türkçesi İlk Kur'an Çevirilerinde Fiiller". Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2016.

DURGUNAY, Banu. "Karahanlı Türkçesinde -ken Zarf Fiil Ekinin Kullanım Alanına Katkılar". *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 2016: 565-576.

HAMÎDULAH, Muhammed, "Kur'ân-Kerîm'in Türkçe Yazma Tercümeleri", Türkiyat Mecmuası XIV, İstanbul, 1964: 65-80.

HAMÎDULAH, Muhammed, *Kur'ân-Kerîm'in Tarihî ve Türkçe Tefsirler Bibliyografyası*, İstanbul, 1965.

KARABACAK, Esra, "Manisa Halk Kütüphanesindeki Satır Arası Kur'an Tercümesi: Giriş-Metin-Dizin)" I-III, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.

KARABACAK, Esra, "Gülden Sağol, Harezm Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Giriş, Metin, Sözlük ve Tıpkıbasım (1. Kısım: Giriş ve Metin) = An Inter –linear ranslation of the Qur'an into Khwarzm Turkish, Introduction, Text, Glossary and Facsimile (Part I: Introductıon and Text), Harvard Üniversitesi Yakındoğu Dilleri ve Medeniyetleri Bölümü, 1993, XL+369 s.", *T*ürk *Dili*, 516, s. 529-530, 1994.

KARABACAK, Esra, *An Inter-Linear Translation Of The Qur'an Into Old Anatolian Turkish = Eski Anadolu Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi:* Introduction and Text I, Sources Of Oriental Languages and Literatures 22, Turkish Sources XX, Harvard University The Department Of Near Eastern Languages and Civilizations. 1994; (Part II: Glossary: Section one, p. 1-384. Section Two, p. 385-786), 1995; (Part III: Facsimilie of the MS Manisa İl Halk Library No. 931, Section one: 1a-224a.1997; (Part III: Facsimilie of the MS Manisa İl Halk

Library No. 931, Section two: 224b-451a, 1999.

KESKİOĞLU, Osman, "Fatih Devrine Ait İki Kur'ân- Kerîm Tercümesi", *Vakıflar Dergisi* IV, s.91-103, Ankara, 1961.

KESKİOĞLU, Osman, "Vakıflar Genel Müdürlüğü İhtisas Kitaplığındaki Kur'ân Tercümeleri", *Vakıflar Dergisi V*, s.157-160, Ankara, 1962.

KESKİOĞLU, Osman, *Nüzulundan* Günümüze *Kur'an-ı Kerim Bilgileri*, Ankara 1987.

KÖK, Abdullah, "Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur'an Tercümesi (TİEM 73, 1v/ 235v/2)", Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara, 2004.

KÖK, Abdullah, "Türkçe İlk Kur'an Tercümelerinde Metonimili Kullanımlar Üzerine", Çağdaş Türklük *Araştırmaları Sempozyumu 2004.*

KÖK, Abdullah, "Türkçe İlk Kur'an Çevirilerinde Özel Adlar", *V. Uluslararası Türk Dil Kurultayı Bildirileri*, 20-26 Eylül 2004 TDK Yayınları: 855/II, Ankara 2004: 2035-2050.

KÖK, Abdullah, "Türkçe Erken Kur'an Çevirilerinin Dil Tarihi Açısından Önemi" *Akmescit/ Ukrayna. 18 - 22 Nisan 2005 tarihleri arasında Kırım Devlet Mühendislik Ve Pedagoji Üniversitesinde Bildiri olarak sunulmuştur. "XI научно-теоретическая конференция профессорско-преподавательского состава, аспирантов и студентов Крымского государственного инженерно-педагогического университета".*

KÖK, Abdullah, "Türkçe İlk Kur'an Çevirisi/Çevirileri Nerede Yapıldı", *V. Uluslararası Türk Dünyasının Geleceği ve Sosyal Bilimler Kongresi, Calalabad/Kırgızistan. 11-13 Haziran 2007: 665-670.*

KÖK, Abdullah, "Hakaniye Türkçesi Kur'an Çevirileri Üzerine Bir Karşılaştırma Denemesi", *Türk Dünyası Araştırmaları*, 171, Kasım-Aralık 2007: 107-120.

KÖK, Abdullah, "Doğu Türkçesi İlk Kur'an Çevirilerinde Türlü 'Cehennemler' Üzerine*", VI. Uluslararası Türk Dil Kurultayı, Türkiye/Ankara. 20-25 Ekim 2008.*

KÖK, Abdullah ve Suat Ünlü, *Karahanlı Türkçesi Satır-Altı Kur'an Tercümesi (TİEM 73) Giriş-İncele- Metin*, Selçuklu Belediyesi Yay. Cilt 1. Konya, 2017.

KÜÇÜK Murat, *Eski Anadolu Türkçesi Dönemine Ait Satır Arası İlk Kur'an Tercümesi*, TDK Yayınları, Ankara, 2014.

SAĞOL, Gülden, "Harezm Türkçesi Satır Arası Kur'an Tercümesi, Giriş-Metin-Sözlük", Marmara Üniversitesi Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 1993.

SAĞOL, Gülden, *Old Turkish and Persian Inter-Linear Qur'an Translations II: An Inter-Linear Translatıon of the Qur'an into Khawarazm Turkısh*, Introduction, Text, Glossary and Facsimile (Part I: Introduction and Text) (410 pages), 1993. (Part II: Glossary) (310 pages), 1995. Part III: Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No.2 Section One: 1b-300b, 1996. (Part III: Facsimile of the MS Süleymaniye Library, Hekimoğlu Ali Paşa No.2 Section Two: 301a-587b9, 1999.

SAĞOL, Gülden, "Kur'an'ın Türkçe Tercüme ve Tefsirleri Üzerinde Yapılan Çalışmalar",

Türklük Araştırmaları Dergisi, Sayı: 8, İstanbul, 1997.

SARI, Mevlüt El-Mevârid, *Arapça –Türkçe Lügat*, İstanbul, 1982.

TOGAN, Zeki Velidî, "Londra ve Tahrandaki İslâmî Yazmalardan Bazılarına Dair", İslâm Tetkikleri Dergisi, III(1-2), 1960: 133-160.

TOPALOĞLU, Ahmet, *Muhammed Bin Hamza, XV/ Yüzyıl Başlarında Yapılmış Satır Arası Kurʿan Tercümesi I: Giriş ve Metin*, İstanbul, 1976; II, Sözlük, İstanbul, I978.

USTA, Halil İbrahim, "XIII. Yüzyıl Doğu Türkçesiyle Yazılmış Anonim Kurʾan Tefsirinin Söz ve Şekil Varlığı." Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 1989.

USTA, Halil İbrahim, *Orta Asya Kur'ân Tefsiri (Metin-Tıpkıbasım).* Poyraz Ofset, Ankara, 2011.

ÜNAL, Ali, *Kurʾanʾda Temel Kavramlar*, İstanbul. 1990.

ÜNLÜ, Suat, Karahanlı Türkçesi Satır-Arası Kur'an Tercümesi (TİEM 73 235v/3-451r/7), Giriş-İnceleme-Metin-Dizin", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2004.

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümesi TİEM 73'DE –Geçen Esma-i Hüsna İsimleri", Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, Ankara, 07-11 Haziran 2005.

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Akrabalık Adları Üzerine", Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, Ankara, 27-30 Kasım 2007.

ÜNLÜ, Suat, "Kur'an-ı Kerimin Türkçeye Çevrilmesi ve ilk Türkçe Kur'an Tercümeleri, *Dini Araştırmalar Dergisi,* Cilt:9, Sayı: 27, Ankara, 2007.

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'ân Tercümelerine Göre Esmâ-i Hüsnâ", *Uludağ Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: 16, Sayı: 2, Bursa, 2007

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Geçen "Gün" Kavramı Üzerine", *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi.* Sayı:7, Ankara, 2007.

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Geçen Bazı Özel Adlar Üzerine", *Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi* Cilt: VII. Sayı:1, İzmir, 2007.

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Yer Adları Üzerine", Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, Ankara, 24-27 Haziran 2008.

ÜNLÜ, Suat, "Kur'an'da Geçen Bazı Arapça Deyimler ve Tabirlerin İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinden TİEM 73'teki Türkçe Karşılıkları Üzerine". *Gazi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, Bahar Ankara, 2008.

ÜNLÜ, Suat, "Kur'an'da Geçen Zaman Kavramı ve İlk Türkçe Kur'an Tercümelerindeki Karşılıkları Üzerine", *Başkent Üniversitesi I.Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu*, Ankara, 2009

ÜNLÜ, Suat, "İlk Türkçe Kur'an Tercümelerinde Uhrevi Yer Adları", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), 2011: 985-1032.

ÜNLÜ, Suat, "Kur'an'da Ashab Kavramı ve İlk Türkçe Kur'an Tercümelerindeki Karşılıkları Üzerine", Çağdaş Türklük Araştırmaları Sempozyumu, Ankara, 22-24 Kasım 2013.

ÜNLÜ, Suat, *Karahanlı Türkçesi Sözlüğü*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2012.

ÜNLÜ, Suat, *Doğu ve Batı Türkçesi Kur'an Tercümeleri Sözlüğü*, Eğitim Yayınevi, Konya, 2012.

ÜNLÜ, Suat ve Banu DURGUNAY. "Tarihî Türk Dilinin Yabancı Kavramları Karşılamada Yetkinliği: Ashâb Kavramının Türkçe İlk Kur'an Çevirilerindeki Karşılıkları", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(4), 2016: 1490-1531.

ÜNLÜ, Suat ve Abdullah KÖK, *Karahanlı Türkçesi Satır-Altı Kur'an Tercümesi (TİEM 73) Tıpkı Basım*, Selçuklu Belediyesi Yay. Cilt 2. Konya, 2017.

ÜŞENMEZ, Emek. "Eski Kur'an Tercümelerinden Özbekistan Nüshası Üzerinde Dil İncelemesi (Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini)". İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2010.

ÜŞENMEZ, Emek. *Türkçe İlk Kur'ân Tercümelerinden Özbekistan Nüshası: Giriş-İnceleme-Metin-Sözlük-Ekler Dizini-Tıpkıbasım*. Akademik Kitaplar, İstanbul, 2013.

ZÜLFİKAR, Hamza, "Çağatayca Kur'an Tefsiri, Dilbilgisi İncelemesi-Metin-Dizin", Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayımlanmamış Doktora Tezi. 1970.

GİRİŞ

I. Kur'an'ın Tercüme Meselesi

Dil, insanların kendi aralarında iletişimlerini sağlayan bir araç olduğu gibi vahyin kaynağı ile muhatapları arasında bir taşıyıcı durumundadır. Dilin üstlendiği bu görevin dinin tebliği noktasındaki önemini ortaya koyması bakımından şu ayet dikkat çekicidir: *"(Allah'ın emirlerini) onlara açıklasınlar diye her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik."*[1] (Altuntaş 1998;1)

Firavun'u Hakk'a davet için Mısır'a gitmekle görevlendirilen Musa (as.)'ın; Allah'tan, kardeşi Hârun'u yardımcı olarak isterken gösterdiği gerekçe de aynı önemi vurgular: "*Kardeşim Hârun'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da, beni doğrulayan bir yardımcı olarak benimle gönder".*[2] (Altuntaş 1998;1)

Nihayet, İnsanları uyarması için Hazret-i Peygamber'e Kur'an, Arap dili ile indirilmiştir.[3]

Değişik toplumların eşyayı, eylemleri ve kavramları farklı kelimelerle adlandırmaları ve bunları kendilerine has ifade kalıpları içinde kullanmaları, farklı dillerin doğması ile sonuçlanmıştır. Kur'an-ı Kerim "*O'nun delilerinden biri de gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin, renklerinizin değişik olmasıdır."*[4]ayetiyle dillerin farklılığını, Allah'ın varlığının delillerinden biri olarak zikreder ve kendi dili olan Arapça dışındaki dilleri "yabancı dil" olarak niteler: "*Şüphesiz biz onların Kur'an'ı ona ancak bir insan öğretiyor dediklerini biliyoruz. Kendisine Kur'an'ı nisbet ettikleri şahsın dili yabancıdır, Halbuki bu (Kur'an'ın dili) apaçık bir Arapça'dır.*[5]

"*Birbirinizle tanışmanız için sizi milletlere ve kabilelere ayırdık*"[6] ayeti de, farklı milletlerin ve toplumların tanışıp anlaşmasında ilk araç olarak dillerin önemini vurgulamaktadır. Bu iki ayetin dikkat çeken ortak noktası, farklı diller olgusunu gündeme getirmeleridir. (Altuntaş 1998: 2)

Farklı dilleri konuşan iki toplumun tanışıp anlaşabilmeleri, ya toplumlardan birinin, diğer dili öğrenmeleri, ya da karşı toplumun dilini bilen kişi ya da kişilerin, onların söyleyip yazdıklarını berikilere tercüme etmesi ile mümkündür. Birinci şık çok zor, hatta imkansız olduğuna göre tercümenin önemi kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. (Altuntaş 1998: 2)

Kur'an'ın Arapça dışındaki dillere tercümesi meselesi hicrî ikinci asırdan başlayarak gündeme gelmiş, bu konudaki tartışmalar da özellikle tercüme ile kıraat, yani namazda Kur'an-ı Kerim'in tecümesini okumanın caiz olup olmadığı meselesine dayalı olarak çıkmıştır. Büyük mezheplerden Şâfiî*, Malikî, Hanbelî ve Zahirî mezhepleri Kur'an'ın harfî/lâfzî tercümesini caiz görmedikleri gibi, hangi şartlar altında olursa olsun namazda Kur'an tercümesi okumanın da kesinlikle caiz olmadığı görüşündedirler.*

1 - İbrahim,: 14/4
2 - el-Kasas: 28/34
3 - eş-Şuara: 26/193, 194, 195
4 - er-Rûm: 30/22
5 - en-Nahl: 16/103
6 - el-Hucurât: 49/13

Hanefî mezhebi ise İmam Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'in görüşü istikametinde, Kur'an okumayı bilmeyen kimsenin, bunu öğreninceye kadar namazda tercüme okumasına cevaz vermektedir. (Altuntaş 1998: 8)

Namazda tercüme okumayı caiz görmeyen mezhepler, aynı şekilde, Kur'an'ın başka dillere lâfzî tercüme metodu ile çevrilmesine de prensip olarak karşı çıkmışlar, bunu caiz görmemişlerdir. Bu konuda İlgi çeken şey Hanefî mezhebinin tutumudur. Şartlarını taşıyan kimsenin namazda tercüme okuyabileceğini kabul eden Hanifî âlimler*, bazı istisnalar hariç, Kur'an'ın tercüme edilmesi konusunda diğer mezheplere katılmış ve olumsuz tavır takınmışlardır. Bu* âlimler*, tercüme ile namaz kılmaya cevazı, zaruret prensibine oturttukları gibi, Kur'an'ı tercüme etmeyi de zaruret miktarı ile sınırlamışlardır. Hatta, Kur'an'ın tamamını tercüme edenlere, ya da bu işle uğraşmaya âdet edinenlere karşı diğer mezheplerden daha sert tavır takınmışlardır.* (Altuntaş 1998: 8)

Bir Şâfi alim olan Gazali avamın, tefsir gibi tercümeye de girişmemesi gerektiğini ifade ederek, bunun yazılı tercüme için olduğu kadar sözlü tercüme için de geçerli olduğu görüşündedir. (Altuntaş 1998: 10)

Maliki müfessiri İbnu'l-*Arabî Fussilet suresinin 44 ayetinin tefsiri sırasında, tercümeye karşı olduğunu Kur'an'ı tercüme etmenin caiz olmayışını da tercüme esnasında "tibyân" ve "icaz"ın kaybolacağını gerekçe göstermektedir.* (Altuntaş 1998: 11)

İslâm âlimlerinin *çoğu aslının yerini almak üzere Kur'an'ın tercüme edilmesinin caiz olmadığı görüşündedirler. Her ne kadar bu görüşe dayanak olarak Kur'an'ın tercümesinin mümkün olmadığını ve tercümenin, icazı yok edeceği gibi iki temel gerekçe ileri sürülmekte ise de, işin arka planında, Kur'an tercümesinin aslın yerine ikame edilebileceği endişesi yatmaktadır.. Kur'an'ın tercüme edilmesinin caiz olmadığını söyleyenlerin, bu görüşlerini, namazda tercüme okumanın caiz olmadığı konusunu ele almaları sırasında dile getirmeleri, bu endişenin varlığını ortaya koymaktadır.* (Altuntaş 1998: 17)

Bu alimlerden Gazali; "Tefsir demekle, lafzın; kendi yerini tutacak Arapça başka bir kelime ile; yahut manasını karşılayacak Farsça ya da Türkçe bir kelime ile değiştirilmesini kastediyorum" demektedir. Burada "tefsir" terimi ile aynı zamanda lafzî tercümeyi de kastettiğini ve avamın, tefsir gibi, tercümeye de girişmemesi gerektiğini ifade eden el-Gazalî, bunun yazılı tercüme için olduğu kadar sözlü tercüme için de geçerli olduğu görüşündedir. (Altuntaş 1998: 18)

Malikî müfessir alimlerinden İbnu'l-*Arabî de Kur'an'ı tercüme etmenin caiz olmayışını, "tibyân" ve "icaz"ın kaybolacağını gerekçe göstererek karşı çıktığını görmekteyiz.* (Altuntaş 1998: 9)

Bir Şâfiî âlim *olan ez-Zerkeşî ise; Kur'an hükmünde saymak ve Kur'an'ın yerini almak üzere Kur'an'ın Farsça ve sair dillere harfî/lafzî tercümesi caiz olmaz. İcaz özelliğine sahip asli şekli, yani orijinal metni ile okunması vaciptir. Zira tercüme Kur'an'ın icazi özelliklerini aksettirmez ve Arapça dışındaki diller de, Arapça'ya has*

olan beyan üstünlüğüne sahip değildir diyerek Kur'an'ın tercüme edilmesine karşı çıkmaktadır. (Altuntaş 1998: 9)

Kur'an'ın harfî/lafzî tercümesine karşı çıkanlar arasında, konu ile ilgili en sert ifadeleri kullananlar, ilginçtir ki, Hanefîler olmuştur. Oysa İmam Ebû Yusuf ve İmam Muhammed'in, Ebû Hanife tarafından de benimsediği ifade edilen ve Hanefî mezhebinin "müftâbih" kavli olan "Kur'an'ı okumayan kimse, öğreninceye kadar, namazda onun tercümesini okuyabilir" şeklindeki görüşü, fiilen Kur'an'ın tercüme edilmesini gerektirmektedir. Hanefî âlimlerinin*, konu ile ilgili ifadelerinden anlaşıldığına göre, onlar Kur'an'ın bir bütün olarak, kitap şeklinde tercüme edilmesine karşı olmakla beraber, zaruret ölçüsünde tercüme edilmesine karşı değillerdir. Belki de tercümenin cevazı konusunda aralık bıraktıkları bu kapının ardına kadar açılacağı endişesi, onları tercümenin men'i konusunda diğer mezheplerden daha sert bir tutuma yöneltmiştir.* (Altuntaş 1998: 13)

Kur'an-ı Kerim'in tercümesine karşı çıkanlar, tercümenin zamanla Kur'an yerine ikamesi ihrimalini göz önünde tutarak Kur'an metninin tahrif ve tağyire uğramasını önleme amacını gütmekteydiler. O halde bu tür endişelerin bulunmadığı, ya da ortadan kalktığı durumlarda, Kur'an'ın tercüme edilmesinde sakınca görmemiş olmalıdırlar. Zira bu endişe ilk defa Hz. Peygamber (a.s.) tarafından duyulmuş, Kur'an metniyle karıştırılması ihtimali yüzünden, başlangıçta hadis yazımını yasaklamıştı. (Altuntaş 1998: 18)

*Kur'an'ın tercüme edilmesi bir çok alim tarafından caiz görülmemesine, bir kısmı tarafından ancak zaruret ölçüleri içinde caiz görülmesine rağmen Kur'an öteden beri tercüme edilegelmiştir. İşte, gerek bu fiili durum, gerek tercümenin caiz hatta zaruri olduğunun bir*çok âlim *tarafından ortaya konmuş olması; bu yasakçı görüşün, üzerinde ittifak edilen bir görüş olmadığını, zamanın şartlarına göre ve özellikle tercümenin Kur'an yerine konacağı ve namazda okunacağı endişesi ile belirlendiğini ve bağlayıcılığının bulunmadığını açıkça göstermektedir.* (Altuntaş 1998: 18)

Bazı ayetler planında da olsa Kur'an'ın tercümesini bize ilk hatırlatan tarihi olay Hz. Peygamberin çeşitli devlet büyüklerine gönderdiği davet mektuplarıdır. Zira onun Bizans İmparatoru Heraklius'a gönderdiği mektupta, Âl-*i İmran Suresi'nin altmış dördüncü ayeti yer alıyordu. Ebu Süfyan'ın, kendi müşahedelerine dayanarak anlattığına göre, Heraklius, özel tercümanı aracılığı ile kendilerine Hz. Peygamber'in hakkında sorular sormuş, sonra da onun gönderdiği mektubu okutup tercüme ettirmiştir. Mektupla birlikte söz konusu ayetin tercüme edilmiş olması kaçınılmazdır. Buna göre bazı ayetler sınırlı da olsa ilk Kur'an tercümesi sözlü usulle yapılmış olmaktadır.* (Altuntaş 1998: 18)

2. Karahanlı Türkçesi Satır-Altı Kur'an Tercümesi Türk ve İslam Eserleri Müzesi No 73 (TİEM 73)

2.1 Çevireni, Çeviri Tarihi, Alanı

TİEM 73 Türkçe Kuran çevirisinin kim/kimler tarafından ve ne zaman çevrildiği hakkında hem doğrudan yazmadan hem de dolaylı kaynaklardan somut bilgiler yoktur.

2.2 Nüsha

Yazma nüshası İstanbul, Türk ve İslâm Eserleri Müzesi 73 numarada kayıtlıdır. Bir hayırsever tarafından Eyüb Sultan Türbesine vakfedilmiş, 1922 yılında Müessesatı Vakfiye'den müzeye getirilmiştir (Erdoğan 1938: 47-51).

2.3 İstinsah Tarihi ve Müstensihi

Yazma nüshanın sonundaki Arapça ketebe kaydında metnin istinsah tarihi ve müstensihinin kim olduğu hakkında bilgi edinilebilmektedir. Arapça kayıt "Bunu Allah'ın kullarının en zayıfı, en muhtacı olan günahkâr, hatalı yüce Allah'ın affını dileyen (Allah durumunu düzeltsin) Muhammed b. El-Hācc Devletşah eş-Şirazî H.734/M.1333/1334 yılının aylarında yazdı ve tezhip etti" şeklindedir(Kök 2004: 22)..

Buna göre, TİEM 73'ün istinsah tarihi H.734/M.1333/1334, müstensihi ise Muhammed b. El-Hācc Devletşah eş-Şirazî'dir. Müstensihin adından onun Şirazlı olduğu anlaşılmaktadır. Yazmanın istinsah tarihi H.734/M.1333/1334, İlhanlı devleti Abū Sa'īd (1317-1336) dönemine rastlamaktadır (Kök 2004: 22).

2.4. Nüsha Özellikleri

Bordo meşin kaplı mukavvadan oluşan yazmanın cildi, yaldız zencirekli, salbekli beyzî şemseli olup sertaplı ve milkeplidir. Cilt sonradan yeşil cilt bezi ile kaplanmıştır.

Eserin ilk iki yaprağı ve sure başları müzehhep ve müzeyyen serlevhalıdır. Serlevhalar altın yaldızla yazılmıştır. Duraklar hizip ve cüz gülleri yaldızlıdır. Kur'an metni siyah reyhanî hattı, satır arası tercümesi ise sürh olup nesih özellikleri taşımaktadır. Varak ölçüsü 36cm x 27 cm, yazma kalınlığı 14 cm'dir. Yazma 451 varak olup her sayfasında 9 satır Arapça, 9 satır Türkçe çevirisi olmak üzere 18 satır vardır. Fakat son varakta (450v-450r) 7 satır Arapça, 7 satır Türkçe çevirisi olmak üzere 14 satır vardır. Sayfa altlarındaki yıpranmış kısımlar tamir görmüştür (Kök 2004: 22).

Türkçe kısmın yazı karakteri nesih özellikleri taşımaktadır. Türkçe kısımlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Eserde bazı kelimelerin yazımında hareke sistemi kullanılmıştır, Bazı Arapça kelimelerin altına yine tercümesi olarak Arapçaları yazılmıştır. Eserde bazı sûrelerin âyet sayıları sonraki dönem Kur'ân tercümeleriyle ve günümüz Kur'ân tercümeleriyle birbirini tutmamaktadır. Bu durum âyet eksikliğinden değil, âyet ayırımındandır. Eserde bazı sûrelerin âyet ayırım işaretleri düzgün ve kurallı olarak konmamıştır. Eserde bazı kelimeleri yazarken yazım tasarrufuna gidilmiştir. Eserde bazı sûrelerde geçen müteşâbih ayetlerin altında çeşitli Türkçe sözcükler veya cümleler bulunmaktadır.

Eserin Sultan Abdülaziz Han döneminde, Abdülaziz Han'ın iradesiyle Ferid Efendi'nin gözetiminde tamir gördüğünü Hazine Kitapları Müfettişi Abdurrahman Nacim tarafından H.1281/M.1864-1865 yılında eserin baş tarafına düşürülen kayıttan çıkarmaktayız (Kök 2004: 22).

selāṭīn-i ʿiẓām firdevs-maḳām ḥażarātınun cevāmiʿ-i şerīflerinde vaḳf u vaż‘ buyurmış olduḳları maṣāḥif-i şerīfenün taʿmīrlerine sulṭān-ı selaṭīnüʾz- zamān vä ḫaḳanüʾd-dehri veʾl-ekvān es- sulṭān ʿAbdüʾl-ʿazīz ḫān ḥażretlerinün irāde-i seniyye-i şāhāneleri üzre cennet-mekān ḥażretlerinün cāmiʿ-i şerīflerinde zīver-i raḥle-i... (olan) maṣāhif-i şerīfeden işbu satırlı muṣḥaf-ı şerīfün ʿaṭūfetlü Ferīd Efendi ḥażretlerinün şeref-i hümāyun neẓāretlerinde ve hicretün bin iki yüz seksen bir senesinde lāyıḳıyla taʿmīr ü termīmi icrā olunaraḳ şirāze-bendi ḥüsni ḫıtām olduġını mübeyyin işbu maṭbuʿ ẓaḥriyede şerḥ virildi. Ḥarrerehū ed-dāʿī ʿAbduʾr-raḥmān nācim müfettiş-i ḫazāʾinüʾl-kütüb. 1281.

Yazmanın sonunda önce farklı bir stille harfler bitiştirilmeden çeşitli defalar Kur’an’ın niçin hatmedildiğine dair cümleler vardır. Bu cümleler 30. maddeden başlayarak Kur’an’ın ne için ve kime hatmedildiğini ebcedle ifade etmektedir (Kök 2004: 22).

Yine yazmanın sonunda 19 Cümade’l-ula 1330/ 05. 06. 1912 ve 10 Saferüʾl-hayr 1332/ 07. 01. 1914 tarihleri ve Malatyalı El-Ḥāc Muḥammed ʿAlī’nin tuğrası yer almaktadır. Esere sonradan eklenmiş olan “Muṣḥafı vaḳf idenün ḳabristānı pür-nūr oluna” kaydı da vardır. Bu kayıt ne yazmanın yazı özelliği ne de tamir kaydı düşülen yazı özelliği ile örtüşmektedir (Kök 2004: 23).

METİN

45 سُورَةُ الْجَاثِيَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 37.âyettir. Adını 28. âyette geçen ve "Dizüstü çökmüş" anlamına gelen "Câsiye" kelimesinden almıştır.

(45)

sūretü ʾl-cāṣiye

bu sūretü ʾl cāṣiye otuz yėti āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

حم {الجاثية/1}

1.----------

1. Hâ Mîm[1]

تَنزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ {الجاثية/2}

2. iḍi ḥaḳḳı bu bitigni ḳuḍı ıḍmaḳ Taŋrıdın turur küsüş bütün işlig.

2. Bu Kitab, Azîz ve Hakîm olan; her şeye gücü yeten, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah katından indirilmiştir.

إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ {الجاثية/3}

3.bütünlükün kökler içinde yer içinde belgüler turur kėrtgünmişlerke.

3. Şüphesiz göklerde ve yerde Allah'ın varlığına ve kudretine işaret eden deliller vardır; fakat bu delilleri inananlar anlar.

1 - Bkz. Bakara 2/1, ilgili not.

وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُثُّ مِن دَابَّةٍ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ {الجاثية/4}

4.siziņ törütti kündüz içinde yme anı kim yaḍar tepreniglilerdin belgüler turur ol boḍunḳa kim sėziksiz tururlar.

4. Sizin yaratılışınızda ve Allah'ın yeryüzüne yaydığı canlılarda da, O'nun varlığına ve kudretine işaret eden deliller vardır; fakat bunu anlayacak olanlar, varlığın özünü kavrayan kimselerdir.

وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا أَنزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِن رِّزْقٍ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَاحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ {الجاثية/5}

5.yme tün kündüz barmaḳı kelmeki anı kim anı kim indürdi Taŋrı kökdin rūzī tirgürdi anıņ birle yerni ölmişde kėḍin yellerni ewürmek içinde belgüler turur ol boḍunḳa kim uḳarlar.

5. Gece ile gündüzün birbirini izlemesinde, gökten rızık sebebi olan yağmuru indirip onunla ölü toprağı canlandırmasında ve rüzgârları estirmesinde yine O'nun varlığına ve kudretine işaret eden deliller vardır; evet, bunları da ancak aklını kullananlar anlar.

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ {الجاثية/6}

6.ol Taŋrı belgüleri oḳır miz anı sėniņ üze çınlıḳ birle ḳayu sözke iḍi yarlıġıda kėḍin anıņ nişānlarıņa kėrtgünürler.

6. Ey Peygamber! İşte bütün bunlar Allah'ın varlığının ve kudretinin delilleridir ki, Biz onları sana gerçeğin ta kendisi olarak anlatıyoruz. Peki, onlar Allah'ın sözüne ve O'nun bunca delillerine inanmayacaklarsa hangi söze inanacaklar?

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ {الجاثية/7}

7.vāy tėgme yalġan ḳoşuġlıḳa yazuḳluġ.

7. Yalanı iş edinmiş ve günaha batmış olanların hepsine yazıklar olsun.

يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ {الجاثية/8}

8.èşitür Taŋrı belgülerini oḳınur anıŋ üze yana aḍaḳ tiker uluġsınıp andaġ ḳalı èşitmedük teg sewünç bèrgil aġrıtıġlı ḳın birle.

8. Böyle kimseler, kendilerine okunan Allah'ın âyetlerini işitir, sonra da kibirlenip böbürlenerek, onları hiç işitmemiş gibi küfürde direnmeye devam ederler. Ey Peygamber! Sen onlara acı bir azabı müjdele!

وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُوْلَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ {الجاثية/9}

9. ḳaçan bilse biziŋ belgülerimizdin nerse tutar anı füsūs. anlar tururlar anlarḳa ḳın turur uçuzlaġlı.

9. Onlar âyetlerimizden bir şey öğrenseler hemen onu alay konusu edinirler. Onlar için alçaltıcı bir azab vardır.

مِن وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُم مَّا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاء وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ {الجاثية/10}

10.anlar arḳalarında tamuġ turur asıġ ḳılmaz anlardın ol kim ḳazġandılar nerse ap yme tuttılar erdi iḍide aḍın dost anlarḳa ḳın turur uluġ.

10. Onların önü de arkası da cehennemdir.[2] Ne dünyada kazandıkları mal mülk ve ne de Allah'ı bırakıp Tanrı edindikleri putlar onlara fayda verecektir. Onlar için büyük bir azab vardır.

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رِّجْزٍ أَلِيمٌ {الجاثية/11}

11.bu köni yol körkütügli anlar kim tandılar iḍileri belgülerine anlarḳa ḳın turur aġrıtġan ḳın.

2 - Âyette "Önü de arkası da" diye çevirdiğimiz "Min verâihim" kelimesi zıt anlamlıdır ve "Arkalarında" diye de çevrilebilir. Bu kelimenin "Önlerinde" anlamında kullanıldığı diğer bir âyet için bkz. Kehf 18/79.

11. İşte bu Kur'an bir hidayet rehberidir. Rablerinin âyetlerini inkârda direnenler çok şiddetli bir azaba çarptırılacaklardır.

اللَّهُ الَّذِي سخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلْكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلِتَبْتَغُوا مِن فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ {الجاثية/12}

12.Taŋrı ol iḍi turur musaḫḫar ḳıldı silerke teŋizni yörimek üçün kėmini anıŋ içinde anıŋ yarlıġı birle tileküŋizler üçün anıŋ artuḳluḳından bolġay kim siler şükr ḳılġay siler.

12. O Allah ki koyduğu yasalarla gemilerin yüzüp gitmesi için denizi sizin istifadenize sunmuştur. Bu, O'nun lutuf ve kereminden rızkınızı aramanız ve şükretmeniz içindir.

وَسَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ {الجاثية/13}

13.musaḫḫar ḳıldı silerke ne kim kökler içindeki yme ne kim yer içindekini ḳamuġını andın. bütünlükün anıŋ içinde belgüler turur ol boḍunḳa kim saḳnurlar.

13. Sonuç itibarı ile, göklerde ve yerde ne varsa hepsini sizin yararlanmanız için Kendi katından lutfeden O'dur. Şüphesiz bunda Allah'ın varlığına ve kudretine işaret eden nice deliller vardır; fakat bunu anlayacak olanlar, derinliğine düşünen kimselerdir.

قُل لِّلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لا يَرْجُون أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ {الجاثية/14}

14.ayġıl anlarḳa kim kėrtgündiler keçürsünler anlarḳa kim ḳorḳmazlar Taŋrı künlerindin yanut bėrgü üçün boḍunḳa anıŋ birle kim ḳazġanur erdiler.

14. Ey Peygamber! İnananlara söyle; Allah'ın kendilerini hesaba çekeceği günlerin geleceğine inanmayanları (şimdilik) bağışlasınlar; onların yaptıkları kötülüklere katlansınlar. Çünkü nasıl olsa Allah her toplumun yaptığının karşılığını verecektir.

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ {الجاثية/15}

15.kim ḳılsa ėḏgülük özine kim ėsizlik ḳılsa anıŋ üze yana iḏiŋizlerke yandurulur siler.

15. Unutmayın ki, kim iyi ve yararlı bir iş yaparsa kendisi için yapmış olur. Kim de kötü bir iş yaparsa o da onun aleyhinedir. Sonunda hepiniz hesap vermek üzere Rabbinizin huzuruna geleceksiniz.

وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ {الجاثية/16}

16. bėrdimiz ök Taŋrı ḳulı oġlanıŋa bitigni oŋay söz yme yalavaçlıḳını rūzī ḳıldımız anlarḳa arıġlardın artuḳluḳ urdımız anlarḳa ajunluġlar üze.

16. Biz İsrailoğullarına kitab, hüküm (kendi kendilerini yönetme gücü) ve peygamberlik verdik. Onlara temiz, helâl rızıklar bahşettik ve (tek Allah'a inandıkları için) onları o günkü milletlerden üstün kıldık.

وَآتَيْنَاهُم بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ {الجاثية/17}

17.bėrdimiz anlarḳa belgülerini işdin tartım bolmadılar meger kelmişde kėḏin anlarḳa bilig. ḥased ḳılu anlar ara. sėniŋ iḏiŋ ḥükm ḳılur anlar ara ḳıyāmet kün anıŋ içinde erdiler anıŋ içinde tartışıḳ bolur erdiler.

17. Yine onlara din ve dünya işleriyle[3] ilgili açık deliller verdik. Fakat onlar kendilerine (aralarındaki ihtilâfı kaldıracak) bilgiler geldikten sonra hırs ve kıskançlık yüzünden (tekrar) anlaşmazlığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, onların anlaşmazlığa düştükleri konularda kıyamet günü kesin hükmünü verecektir.

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاء الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ {الجاثية/18}

18.yana yana ḳıldımız sėni bir yol üze işdin uḍu barıŋlar uḍu barmaġıl anlarnıŋ tilekleriŋe kim bilmesler.

3 - Âyetteki "el-Emr" (İş) kelimesini, bazı müfessirler sadece din işleri şeklinde yorumlamışlardır. Ancak burada konumu itibarı ile "Emir" kelimesi dünya işlerini de içermektedir. Bu kelime hakkında ayrıca bkz. Âl-i İmrân 3/159; Şûrâ 42/38.

18. Ey Peygamber! Nihayet senin için de, din ve dünya işleriyle ilgili konularda bir yol; bir hukuk düzeni koyduk. Artık sen bu yolu izle. Hak hukuk bilmeyenlerin boş arzu ve heveslerine uyma.

إِنَّهُمْ لَن يُغْنُوا عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُتَّقِينَ {الجاثية/19}

19.anlar yıġmazlar sėndin Taŋrıdın nerse. küç ḳılıġlılar amarıları dost turur amarıke Taŋrı saḳnuḳluḳlarnıŋ işin ėtigli turur.

19. Çünkü (kendilerine uyduğun takdirde) onların, Allah'ın sana vereceği cezayı def edecek hiçbir güçleri yoktur. Gerçek şu ki, müşrikler birbirlerinin dostlarıdır. Allah ise, şirk ve isyandan kaçınan ve koyduğumuz hukuk düzenine uyma konusunda duyarlı ve bilinçli olanların dostudur.

هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةٌ لِّقَوْمٍ يُوقِنُونَ {الجاثية/20}

20.bu belgüler ol kişilerke köni yol yarlıḳamaḳ ol boḍunḳa kim sėziksiz tutarlar.

20. Bu Kur'an, insanların gönlünü aydınlatan bir ışık, hidayet ve rahmet (dünya ve âhiret için bir mutluluk) kaynağıdır. Fakat bunu ancak Allah'a yürekten inanan kimseler anlar.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَن نَّجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاء مَّحْيَاهُم وَمَمَاتُهُمْ سَاء مَا يَحْكُمُونَ {الجاثية/21}

21.azu saḳnurlar mu anlar kim kesb ḳıldılar ėsizliklerni ḳılmaḳımız anlarnı anlar teg kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülükler tüz turur tiriglikleri yme ölümleri. neme yawuz ḥükm ḳılurlar.

21. Bizim, kötülük işleyenlerle inanıp iyi ve yararlı işler yapanları, dünyadaki hayatlarında ve öldükten sonra (izzet, şeref ve pek çok nimet verme açısından) bir tutacağımızı mı zannediyorlar? Ne kötü bir yargıya varıyorlar!

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ {الجاثية/22}

22. yarattı Taŋrı köklerni yerlerni könilik birle yanut bėrilgü üçün tėgme etöz anı kim ḳazġanmışı birle anlar küç ḳılınmaslar.

22. Allah gökleri ve yeri yüce bir amacı gerçekleştirmek için yaratmıştır. Sonunda herkes, bu amaca uygun olan veya olmayan her bir davranışın karşılığını görecek ve kimse bir haksızlığa uğramayacaktır.

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَٰهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَن يَهْدِيهِ مِن بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ {الجاثية/23}

23.ne körür sėn ol kişini kim tutundı Taŋrısını öz hevāsı azdursa anı Taŋrı bir bilig üze yme tamġa ursa ḳulaḳı üze köŋli üze taḳı ḳılsa anıŋ körmeki üze örtüg. kim yol körkitür aŋar Taŋrıda aḍın. pend tutmas mu siler?

23. Ey Peygamber! Boş arzu ve heveslerini kendisine Tanrı edinen; Allah'ın, iman etmeyeceğini bildiği için saptırdığı, gerçeklere karşı kulağını ve kalbini mühürlediği, gözünü perdelediği kimse hakkında ne dersin? Böyle bir kimseye doğruyu Allah'tan başka kim gösterebilir? Siz hiç düşünüp ibret almaz mısınız?

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَٰلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ {الجاثية/24}

24.aydılar ermes ol meger yaḳın tiriglikimiz ölür miz taḳı tirlür miz helāk ḳılmaz bizni meger zamāne yoḳ anlarḳa mundın biligdin ermesler meger sėznürler.

24. İnkârcılar derler ki: "Hayat bu dünya hayatından ibarettir, birilerimiz ölür, birilerimiz doğar (Bu böyle devam eder gider). Bizi yok eden sadece zamandır (öldükten sonra dirilecek de değiliz)."[4] Onların ne zamanın mahiyeti ve ne de yeniden diriliş konusunda bir bilgileri var; sadece hayal mahsulü temelsiz şeylere göre konuşuyorlar.[5]

وَإِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ مَّا كَانَ حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَن قَالُوا ائْتُوا بِآبَائِنَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الجاثية/25}

4 - Krş. En'âm 6/29.

5 - Bu görüşe inananlara "Dehriyyûn" denir. İslâm öncesi bazı câhiliye Arapları, meydana gelen olayları zamana bağlarlar ve öldükten sonraki hayata inanmazlardı. Âyet bu anlayışı dile getirmekte ve reddetmektedir.

25. ḳaçan oḳılsa anlar üze belgülerimiz belgülügler bolmadı ḥüccetleri meger aymaḳları keldürüŋler atalarımızını eger erse siler çın sözlegliler.

25. Âyetlerimiz onlara açık açık okunup anlatılınca, "Eğer doğru söylüyorsanız haydi ölüp gitmiş olan atalarımızı geri getirin" demekten başka bir delil ortaya koymuyorlar.[6]

قُلِ اللَّهُ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيبَ فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ {الجاثية/26}

26.aygıl Taŋrı tirgürür silerni yana öldürür silerni yana tėrer silerni ḳıyāmet küniŋe sėzik yoḳ anıŋ içinde yoḳ kim kişilerde üküşrekleri bilmesler.

26. Ey Peygamber! Sen onlara de ki: "Sizi yaşatan da öldüren de Allah'tır. Sonra O, geleceğinde hiç şüphe bulunmayan kıyamet gününde hepinizi bir araya toplayacaktır." Fakat insanların çoğu bu gerçekleri kavrayamıyor.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرضِ وَيَومَ تَقُومُ السَّاعَةُ يَوْمَئِذٍ يَخْسَرُ الْمُبْطِلُونَ {الجاثية/27}

27.Taŋrıḳa turur kökler yerler erkligliki. ol kün kim ḳopar ḳıyāmet ol kün ḳor ḳılnur yazuḳluġlar.

27. Unutmayın ki, göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'a aittir. Dünyadayken bu gerçekleri inkâr edenler, kıyametin koptuğu gün hüsrana uğrayacaklardır.

وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {الجاثية/28}

28.körgey sėn tėgme boḍunnı çökügli tizin tėgme gürūh ündelür bitigike. bu kün yanut bėrilgey siler anı kim ḳılur erdiŋizler.

28. O gün her ümmeti diz üstü çökmüş halde göreceksin. Evet, o gün her ümmet amel defteri ile yüzleşmeye çağrılır ve onlara denir ki: "Bugün dünyada yapıp ettiğiniz her şeyin karşılığını göreceksiniz."

6 - Krş. Duhân 44/35-36.

هَذَا كِتَابُنَا يَنطِقُ عَلَيْكُم بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنسِخُ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {الجاثية/29}

29. bu bitigimiz sözler siler üze könilik birle. biz bitir erdimiz anı kim ḳılur erdiŋizler.

29. "Bizim bu kitabımız (amel defteriniz) size her şeyi doğru olarak anlatacak. Çünkü Biz yapıp ettiğiniz her şeyi oraya kaydettik."

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ {الجاثية/30}

30.yana anlar kim kėrtgündiler ḳıldılar ėḍgülükler kigrür anlarnı iḍileri yarlıḳamaḳı içiŋe. ol turur ol ḳurtulmaḳlıḳ belgülüg.

30. "Rableri, inanıp iyi ve yararlı işler yapanları rahmetine gark edecek, cennetine koyacaktır. Apaçık kurtuluş işte budur."

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ {الجاثية/31}

31.yana anlar kim tandılar ermedi mü meniŋ belgülerim oḳılur siler üze uluġsıġlıḳ ḳıldıŋızlar erdiŋizler tanıġlı boḍunlar.

31. Küfürde direnenlere ise şöyle denilecektir: "Âyetlerim okunduğunda kibirlenip böbürlenen ve günahkâr bir kavim haline gelenler sizler değil miydiniz?"

وَإِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُم مَّا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِن نَّظُنُّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَيْقِنِينَ {الجاثية/32}

32.ḳaçan aytılsa Taŋrı vaʿ desi köni turur ḳıyāmet sėzik yoḳ anıŋ içinde aydıŋızlar bilmes miz ḳaçan ol ḳıyāmet sėzinmes miz meger sėzinmek ermes miz sėziksizler.

32. "Size, 'Allah'ın vaadi haktır ve kıyametin kopacak olmasında hiç şüphe yoktur' denildiği zaman siz, 'Kıyamet de neymiş? Biz öyle bir şey bilmiyoruz. Bu sadece bir evhamdan ibarettir. Böyle bir şey olacağına kesinlikle inanmıyoruz' diyordunuz."

وَبَدَا لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُون {الجاثية/33}

33.belgürdi anlarḳa anıŋ yawuzluḳı ḳıldılar tüşdi anlarḳa ol kim anıŋ birle füsūs tutar erdiler.

33. O gün, yaptıkları kötü işler gözlerinin önüne bir bir serilecek ve alay ettikleri şeyler onları çepeçevre kuşatacaktır.

وَقِيلَ الْيَوْمَ نَنسَاكُمْ كَمَا نَسِيتُمْ لِقَاء يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَأْوَاكُمْ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ {الجاثية/34}

34.aytılġay bu kün unıtılmışlardın neteg kim unıttıŋızlar bu künüŋüzlerni körkütti bu silerniŋ yanışıŋızlar ot turur yoḳ silerke yārīçilerdin.

34. Yine denilecektir ki: "Siz bu günle karşılaşacağınızı nasıl unuttuysanız Biz de bugün sizi unutuyoruz. Artık sizin yeriniz cehennemdir, size yardım edebilecek kimse de yoktur."

ذَلِكُم بِأَنَّكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَغَرَّتْكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ {الجاثية/35}

35.siler niŋ anıŋ üçün kim siler tuttuŋızlar Taŋrınıŋ belgülerini füsūs ārdı silerni yaḳınraḳ tiriglik bu kün çıḳarılmazlar andın ap yme anlar tıldaġ bezerlenürler.

35. "Bütün bunlar, Allah'ın âyetleriyle alay etmeniz ve dünya hayatının sizi aldatmasından dolayı başınıza geldi." Evet, o gün artık onlar cehennemden çıkarılmayacaklar ve dünyaya dönüp Allah'ın razı olacağı işler yapma istekleri de kabul görmeyecektir.[7]

فَلِلَّهِ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ {الجاثية/36}

36.Taŋrıḳa turur ögdi kökler iḍisi yer iḍisi ajunluġlar iḍisi.

36. Hamd; bütün övgüler, şükürler göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

7 - Krş. Nahl 16/84; Rûm 30/57; Fussılet 41/24.

وَلَهُ الْكِبْرِيَاء فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الجاثية/37} (الجزء السادس والعشرون)

37.aŋa turur uluġluḳ kökler içinde taḳı yerler içinde ol turur küsüş bütün işlig.

37. Göklerde ve yerde ululuk yalnız O'nundur. O Azîz'dir; güçlüdür, dilediğini yaratmaya ve yapmaya muktedirdir, Hakîm'dir; her hükmü ve her takdiri bir hikmete göredir (O halde O'na hamd edin, O'nu ululayın ve O'na itaat edin).

46 سُورَةُ الْاَحْقَافِ

Mekke döneminde inmiştir. "Hâ Mîm" ile başlayan 7 sûrenin sonuncusudur. 35.âyettir. Adını, 21. âyette geçen ve "Kum tepeleri" anlamına gelen "Ahkaf" kelimesinden almıştır.

(46)

sūretü ʾl-aḥḳāf

bu sūre-i aḥḳāf otuz tört āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

başladım Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

حم {الأحقاف/1}

1.tüzün iḍi ḥaḳḳı.

1. Hâ Mîm[8]

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ {الأحقاف/2}

2. bitigni ḳuḍı ıḍmaḳ Taŋrıdın küsüş bütün işlig.

2. Bu Kitab, Azîz ve Hakîm olan; her şeye gücü yeten, hüküm ve hikmet sahibi Allah katından indirilmiştir.

مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ {الأحقاف/3}

8 - Krş. Bakara 2/1, ilgili not.

3.yaratmadımız köklerni yerni nė kim ol ėkki araḳını meger könilik birle atalmış vaḳt. anlar kim tandılar andın kim ḳorḳuldılar yüz ewrügliler.

3. Biz, gökleri ve yeri yüce bir amacı gerçekleştirmek üzere ve belli bir süre için yarattık. Küfürde direnenler ise, (bu dünyanın geçici olduğuna ve bir gün kıyametin kesinlikle kopacağına dair) kendilerine yapılan uyarılara aldırış etmemektedirler.

قُلْ أَرَأَيْتُم مَّا تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ ائْتُونِي بِكِتَابٍ مِّن قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِّنْ عِلْمٍ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الأحقاف/4}

4.ayġıl ne körür siler anı kim oḳır siler Taŋrıda aḍın körkitiŋler maŋa ne yarattılar yerde azu anlarḳa ortaḳlıḳ mu bar kökler içinde. keltürüŋler maŋa bir bitig yaʿnī ḳurʾān munda öŋdün azu hīç nişān biligdin eger erse siler çın sözlegliler.

4. Ey Peygamber! De ki: “Allah’ı bırakıp da tapındığınız şeylere bir bakar mısınız? Gösterin bana, yeryüzünde neyi yaratmışlar?” Yoksa onlar şu göklerin (yaratılmasında Allah’a yardım etmişler de O’nun) hükümranlığında Allah’a ortak olma hakkı mı kazanmışlar? Eğer doğru söylüyorsanız (putlara tapmanızı haklı gösteren) daha önce gelmiş bir kitabı ya da bir bilgi kırıntısını bana getirin de göreyim.”[9]

وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَن لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَن دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ {الأحقاف/5}

5.kim ol yolsuzraḳ anıŋdın oḳır Taŋrıda aḍın anı kim icābet ḳılmaz yanut bėrmez aŋar ḳıyāmet künike tėgi anlar oḳımaḳdın bilmesler.

5. (Söyleyin) Allah’ı bırakıp da kendilerine (edilen dualara) kıyamete kadar cevap veremeyecek ve o dualardan haberi bile olamayacak (kadar âciz) şeylere tapınanlardan daha sapkın, daha şaşkın kim olabilir?

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاء وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ {الأحقاف/6}

6.ḳaçan tėrilse kişiler bolurlar anlarḳa yaġılar bolurlar anlarnıŋ tapuġlarıŋa tanıġlılar.

9 - Krş. Fâtır 35/40.

6. Üstelik bütün insanlar mahşer günü yargılanmak üzere toplandıkları zaman, dünyada iken taptıkları (bu âciz) şeyler, kendilerine tapınanlara düşman kesilirler ve onların kendilerine tapınmalarını reddederler.[10]

وَإِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ {الأحقاف/7}

7.ḳaçan oḳılsa anlar üze belgülerimiz belgülügler aydı anlar kim tandılar könilikke ḳaçan keldi erse anlarḳa bu yalġançılıḳ turur belgülüg.

7. Oysa âyetlerimiz onlara açık açık okunduğunda küfürde direnenler, kendilerine gelen Kur'an için, "Bu apaçık bir sihirdir" demişlerdi.

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ {الأحقاف/8}

8.azu ayurlar özindin ḳoştı tėp aygıl eger ḳoştum erse. yıġumas siler maŋa erklenmes siler Taŋrıdın nerseni. ol bilgenrek turur anı kim kirür siler anıŋ içinde. tap ol iḍi tanuḳluḳ ḳılmaḳın mėnli ara silerli ara. ol yazuḳ örtgen yarlıḳaġan.

8. Ey Peygamber! Onlar bir de Kur'an'ı (senin) uydurup Allah'a isnad ettiğini söylüyorlar. Sen onlara de ki: "Eğer onu ben kendiliğimden uydurmuş olsaydım (Allah beni cezalandırırdı ve) siz beni Allah'ın vereceği cezadan kurtaramazdınız. (Asıl iftirayı siz ediyorsunuz.) Allah, indirdiği vahiy hakkında söylediğiniz böyle yakışıksız sözleri iyi bilmektedir. Aramızda şâhit olarak O yeter ve O Gafûrdur; şirkten vazgeçip imana gelenleri bağışlar, Rahîm'dir; kullarına daima şefkat ve merhamet gösterir. (O halde gelin, bu tutumunuzdan vazgeçerek iman edin.)"

قُلْ مَا كُنتُ بِدْعًا مِّنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحَى إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ {الأحقاف/9}

9.aygıl ermes men yaŋı ilkisi yalavaçlardın bilmes men nė ḳılnur meniŋ birle ap yme siler birle. uḍu barmas men meger aŋa yarlıġ ıḍlur maŋa ermes men men meger ḳorḳuttaçı belgülüg.

10 - Krş. Yunus 10/28; Furkân 25/17.

9. "Şunu iyi bilin ki, peygamber olarak gönderilen ilk kişi ben değilim,[11] bana ve size ne olacağını; birlikte başımıza neler geleceğini bilemem (bekleyip göreceğiz). Ben yalnız bana vahyolunana uyarım ve ben sadece apaçık bir uyarıcıyım."

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِن كَانَ مِنْ عِندِ اللَّهِ وَكَفَرْتُم بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّن بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ فَآمَنَ وَاسْتَكْبَرْتُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ {الأحقاف/10}

10.aygıl negü körür siler eger bolsa Taŋrı üskinde taḳı tandıŋız aŋar tanuḳluḳ bėrdi bir tanuḳ Taŋrı ḳulı oġlanından anıŋ teg ök üze kėrtgündi ʿabdullah bin selām uluġsıġlıḳ ḳıldıŋızlar. bütünlükün Taŋrı köndürür küç ḳılıġlı boḍunlarnı.

10. "Peki, ya bu Kur'an Allah katından gönderilmişse, siz de böyle bir kitabı inkâr ediyorsanız, üstelik İsrailoğullarından bu şekilde vahiy ve peygamber geldiğine tanıklık eden birisi ona inanmışsa[12] ve siz buna rağmen hâlâ kibirlenip böbürlenerek onu inkâr ediyorsanız, söyleyin sizin haliniz ne olacak, hiç düşündünüz mü? Unutmayın ki, Allah zâlimleri (zulüm yolunu tercih ettikleri sürece) aslâ doğru yola iletmez."

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا مَّا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ هَذَا إِفْكٌ قَدِيمٌ {الأحقاف/11}

11.aydılar anlar kim tandılar anlarḳa kim kėrtgündi eger bolsa ėḍgülük aşunmaġaylar erdi bizdin anıŋ tapa ançada yol bilmediler aŋar munu ayurlar bu yalġançı turur kėçki.

11. Küfürde direnenler inananlara, "Eğer bu dinde bir hayır olsaydı şu sefil insanlar bu dine girme konusunda bizim önümüze geçemezdi; onlardan önce biz inanırdık" derler. Onlar bu Kur'an'ı kabul etmeyerek hidayete eremeyince, hemen derler ki: "Bu eski bir masaldır."

وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ {الأحقاف/12}

12.anda öŋdün mūsā bitigi yol başlaġlı yarlıḳamaḳ. bu bitig turur çın tutuġlı ʿarab tilinçe ḳorḳutġu üçün anlarnı kim küç ḳıldılar sewünç bėrigli ėḍgülük ḳılıġlılarḳa.

11 - Lafzen, "Peygamberliği ilk icad eden ben değilim."
12 - Bu kişinin Abdullâh b. Selâm olduğu nakledilir.

12. Oysa bundan önce Musa'ya verilen kitab da insanlar için bir rehber ve rahmet kaynağı idi. Bu Kur'an ise onu onaylamak, şirke düşenleri uyarmak ve samimiyetle inanıp güzel ameller işleyen müminleri müjdelemek üzere indirilmiş Arapça bir kitaptır.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ {الأحقاف/13}

13.bütünlükün anlar aydılar iḍimiz! Taŋrı turur tėp yana anıŋ üze aḍaḳ tiktiler ḳorḳınç yoḳ anlar üze ap yme anlar ḳaḍġurarlar.

13. "Rabbimiz Allah'tır" deyip dosdoğru olanlar için hiçbir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.[13]

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {الأحقاف/14}

14.anlar uştmaḫ boḍunları meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde yanut anın kim ḳılur erdiler.

14. İşte cennetlikler bunlardır ve yaptıkları güzel işlere karşılık olarak orada sürekli kalacaklardır.

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّى إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ {الأحقاف/15}

15.tuturdımız kişilerke anası atası birle ėḍgülük ḳılmaḳ. kötürdi anı anıŋ anası emgek birle. yme ḳoḍtı anı emgek birle anıŋ kötürmeki aḍırmaḳı ottuz ay. ḳaçan tėgdi erse küçiŋe taḳı tėgse ḳırḳ yılḳa aydı iḍimā! üşkergil maŋa şükr ötemekimke sėniŋ niʿmetiŋe ol kim minnet urduŋ meniŋ üze taḳı atam anam üze ḳılmaḳımḳa ėḍgülük kim taplar sen anı ėḍgü ḳılġıl mėni oġlanım ḳızlarım içinde men yandım saŋa men boyun bėriglilerdin men.

15. Biz insanoğluna ana babasına iyi davranmasını emrettik. Çünkü annesi onu nice zorluklarla karnında taşımış ve nice sıkıntılarla dünyaya getirmiştir. Çocuğun ana karnında taşınması ve sütten kesilmesi otuz ayı bulur. Nihayet bedenen ve zihnen olgunlaşıp kırk yaşına basınca

13 - Krş. Fussılet 41/30.

o,[14] şöyle dua eder: "Rabbim! Bana, anne ve babama verdiğin nimetlerden dolayı şükretmeyi, senin hoşnut olacağın iyi, yararlı ve güzel işler yapmayı nasip et. Soyumdan gelecek nesilleri iyi insanlar eyle. Ben (Senin hoşlanmayacağın şeylerden tevbe ediyor) Sana yöneliyorum ve bütün kalbimle Sana teslim olan; müslüman bir kulunum."[15]

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ نَتَقَبَّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجاوَزُ عَن سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعْدَ الصِّدْقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ {الأحقاف/16}

16.anlar tururlar anlar bezerlenür anlardın ḳılmışlarında körklügreki keçrülür ėsizliklerindin uştmaḫ boḍunları içinde. çın köni vaʿde ol kim vaʿde ḳılnurlar erdi.

16. İşte böyle kimseler, yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandıracağımız ve günahlarını bağışlayacağımız kişiler olup, dünyada iken kendilerine verilen kesin sözün gereği olarak cennetlikler arasında yerlerini alacaklardır.

وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتْ الْقُرُونُ مِن قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَيَقُولُ مَا هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ {الأحقاف/17}

17.ol kim aydı anasıŋa atasıŋa öf bolsun vaʿde mü ḳılur siler maŋa çıḳarmaḳım keçti ol gürūhlar mėnde öŋdün ol ėkkegüke feryāḍ tige tileyürler Taŋrıda vāy ḳatıġlıḳ saŋa kėrtgüngil kim Taŋrı vaʿdesi köni turur ayur ermes meger bu ozaḳılarnıŋ sörçeki turur.

17. Buna rağmen biri de var ki, ana babasına, "Öf, bıktım sizden, beni öldükten sonra dirilmekle mi tehdit ediyorsunuz? Oysa benden önce nice nesiller gelip geçmiş (hiç dirilen yok)" dedi.[16] Ana babası onun için Allah'a dua ederek, "(Yavrum!) Kendine yazık etme, imana gel, Allah'ın vaadi haktır; bir gün hesaba çekileceksin" dediler. O da şöyle cevap verdi: "Bu söylediklerin eskilerin masallarından başka bir şey değildir."

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِم مِّنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ {الأحقاف/18}

14 - Bu kişinin Hz. Ebû Bekr olduğu rivayet edilir.
15 - Krş. Lokman 31/14.
16 - Krş İsrâ 17/23. Bu âyetin Hz. Ebû Bekr'in oğlu Abdurrahman'ın müslüman olmadan önceki hali ile ilgili olarak indiği nakledilir. Bununla birlikte âyetin hükmü geneldir.

18.anlar tururlar anlar yaraşı boldı anlar üze söz boḍunlar içinde keçti ök anlarda öŋdün perīlerdin kişilerdin. anlardın erdiler ziyān ḳılıġlılar.

18. İşte böyle kimseler, kendilerinden önce gelip geçen, cinlerden ve insanlardan haklarında azab edileceğine dair hüküm bulunan[17] topluluklara dâhildir. Şüphesiz onların hepsi hüsrana uğramışlardır.

وَلِكُلٍّ دَرَجَاتٌ مِّمَّا عَمِلُوا وَلِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ {الأحقاف/19}

19.tėgme ḳurlar turur anıŋdın kim ḳıldılar tükel bėrgey anlarḳa işlerini anlar küç ḳılınmaslar.

19. Her insanın yaptığı işe göre kazandığı bir derecesi vardır. Allah onların yaptıklarının karşılığını bu derecelerine göre tam olarak verecektir ve onlara aslâ haksızlık edilmeyecektir.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُم بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنتُمْ تَفْسُقُونَ {الأحقاف/20}

20.ol kün ʿarża ḳılnur anlar kim tandılar ot üze. ėletiŋizler ḫoşluḳlarıŋızını yaḳınraḳ tiriglikiŋiz içinde ėrinçlendiŋiz anıŋ birle bu kün yanut bėrlür siler uçuzlaġan ḳınnı anıŋ birle kim uluġsıġlıḳ ḳılur erdiŋizler yer içinde ḥaḳḳsızın anıŋ birle kim yarlıġdın çıḳardıŋızlar.

20. Küfürde direnenlere cehennem ateşine atıldıkları gün şöyle denilecektir: "Siz güzel olan her şeyinizi dünya hayatınızda harcayıp tükettiniz; onlarla zevk ve safa içinde (sorumsuzca) yaşadınız. Bugün ise yeryüzünde hak hukuk tanımayarak kibirlenip böbürlenmenizden ve günahlara dalıp gitmenizden dolayı alçaltıcı bir azapla cezalandırılıyorsunuz."

وَاذْكُرْ أَخَا عَادٍ إِذْ أَنذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتِ النُّذُرُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ {الأحقاف/21}

21.yāḍ ḳılġıl ʿād ḳadaşlarını ançada ḳorḳuttı boḍunı ol ḳum taġları birle keçti ök ḳorḳutuġlı anıŋ utrusından anıŋ kėḍinindin tapunmaŋlar meger Taŋrıḳa men ḳorḳarmen silerke uluġ kün ḳınındın.

17 - Krş. Sâd 38/84-85.

21. Ey Peygamber! Âd'lıların kardeşi Hûd'u hatırla. Bir zamanlar o Ahkaf[18] bölgesindeki kavmini uyarmıştı. Kaldı ki, ondan önce de sonra da nice uyarıcılar gelip geçmişti. O, kavmine demişti ki: "Allah'tan başkasını Tanrı bilip ona kulluk etmeyin. Aksi takdirde ben, o dehşetli günün azabına yakalanmanızdan korkuyorum."

قَالُوا أَجِئْتَنَا لِتَأْفِكَنَا عَنْ آلِهَتِنَا فَأْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ {الأحقاف/22}

22. aydılar keldiŋ mü biziŋke ewürgüŋ üçün bizni iḍilerimizdin keltürgil biziŋke anı kim vaʿ de ḳılur sėn eger erse sėn köni sözlüglerdin.

22. Onu alaya alarak dediler ki: "Sen bizi ilâhlarımızdan vazgeçirmek için mi geldin? Eğer doğru söylüyorsan bizi tehdit ettiğin azabı başımıza hemen getir de görelim."

قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُم مَّا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ {الأحقاف/23}

23.aydı çın bilig iḍi üskinde tėgrür men silerke anı kim ıḍıldım anıŋ birle velīkin körür men silerni bir boḍun biligsizlig ḳılur siler.

23. Hûd, "Bu azabın ne zaman geleceğini Allah bilir. Ben sadece bana verilen vahyi size ulaştırıyorum. Fakat görüyorum ki siz gerçekten cahil bir topluluksunuz" cevabını verdi.

فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُم بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ {الأحقاف/24}

24.ḳaçan kördiler erse toġru keligli bulıtnı ögüzleri utrusında aydılar bu toġrı keligli bulıt turur yaġduruġlı biziŋke yaġmur yoḳ ol turur ėwitiŋizler anı yel turur anıŋ içinde ḳın turur aġrıtıġlı.

24. Halk, yaşadıkları vâdiye doğru yönelmiş yoğun bir bulut tabakasını görünce, "İşte bize yağmur getiren bir bulut" diye sevinmişti. Hûd, "Hayır!" dedi. "O hemen gelmesini istediğiniz şey! O bir kasırga, hem de acı azab yüklü bir kasırga!"[19]

18 - Krş A'râf 7/65. Ahkaf kelimesi "Hıkf" kelimesinin çoğulu olup "Kum tepeleri" demektir. Güney Arabistan'da Hadramut ile Umman arasındaki bölgeye verilen addır. Âd kavmi bu bölgede yaşıyordu.

19 - Krş. Fussılet 41/15-16. Kamer 54/19; Hâkka 69/6.

تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسَاكِنُهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ {الأحقاف/25}

25.helāk ḳılur tėgme nerseni iḍisi yarlıġı birle taŋda ḳoptılar körünmez meger ewleri mundaġoḳ yanut bėrür miz yazuḳluġlar boḍunlarḳa.

25. "Bu kasırga Rabbinin emriyle her şeyin altını üstüne getirecektir." Sonunda olan oldu. Geride bomboş evlerden başka hiçbir şeyleri kalmadı. İşte Biz günaha batmış bir kavmi böyle cezalandırırız.

وَلَقَدْ مَكَّنَّاهُمْ فِيمَا إِن مَّكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَأَفْئِدَةً فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفْئِدَتُهُم مِّن شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِؤُونَ {الأحقاف/26}

26.ornattımız anlarnı anıŋ içinde kim ornattımız silerni anıŋ içinde ḳıldımız anlarḳa ḳulaḳlar közler köŋüller muŋsuz ḳılmadı anlardın ḳulaḳları ap yme közleri ap yme köŋülleri hīç nersedin tanarlar erdi Taŋrı belgüleriŋe tüşdi ʿaẕāb anlarḳa anıŋ birle ėligler erdiler.

26. Ey inkârcılar! Biz onlara size vermediğimiz nice imkânlar vermiştik. Onlara işitecek bir kulak, görecek bir göz ve hissedecek bir kalp de (düşünecek bir akıl da) bahşetmiştik. Fakat ne gözleri, ne kulakları ne de kalpleri (akılları) bir işe yaradı. Çünkü onlar Allah'ın âyetlerini bile bile inkâr ediyorlardı. Sonunda alay ettikleri şey onları çepeçevre kuşattı.[20]

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُم مِّنَ الْقُرَى وَصَرَّفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ {الأحقاف/27}

27.çınoḳ yoḳ yoḍun ḳıldımız tegreŋizlerni uluşlardın ewürdimiz belgülerni bolġay kim anlar yanġaylar.

27. Biz, çevrenizdeki buna benzer daha nice beldeleri helâk ettik. Oysa Biz onlara, küfürden vazgeçmeleri için âyetlerimizi değişik şekillerde tekrar tekrar açıklamıştık.

20 - Âyetin bu kısmı bu sûrenin 22. âyetiyle ilgilidir.

فَلَوْلَا نَصَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَٰلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ {الأحقاف/28}

28.nelük yārī bėrmedi anlarḳa anlar kim tutundı Taŋrıda aḍınnı yaḳınlıḳ tilemek butlarḳa. yoḳ kim azdılar anlardın ol yalġanlıḳları ol yalġan ḳoşar erdiler.

28. Onların, Allah'a yaklaştıracakları ümidiyle[21] Allah'ı bırakıp tapındıkları Tanrıları kendilerine yardım etseydi ya! Aksine onları yüzüstü bırakıp gittiler. Zaten putların kendilerini Allah'a yaklaştıracağı ve onlara yardım edeceği düşüncesi onların bir yalanı ve uydurmasıydı.

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصِتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِم مُّنذِرِينَ {الأحقاف/29}

29.ançada ewürdimiz saŋa bir gürūh perīlerdin eşitürler ḳur'ānnı ḳaçan keldiler erse aŋar aydılar tek turuŋlar ḳaçan öteldi tükendi erse ewrüldi boḍunıŋa ḳorḳutuġlılar.

29. Ey Peygamber! Biz cinlerden bir kısmını Kur'an dinlemek üzere sana yönlendirmiştik. Onlar gelip Kur'an'ı dinlemeye başlayınca birbirlerine, "Sessiz olun, dinleyelim" demişler, Kur'an'ın okunması sona erince de (dinledikleri Kur'an âyetleriyle) uyarmak üzere kavimlerine dönmüşlerdi.

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِن بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَىٰ طَرِيقٍ مُّسْتَقِيمٍ {الأحقاف/30}

30.aydılar ay biziŋ boḍunumız biz ėşitti miz bir bitig indürülmiş mūsā yalavaçda kėḍin köni tutuġlı anı kim anıŋ utrusında köndürür ḥaḳḳa köni yolḳa.

30. Döndüklerinde kavimlerine şöyle demişlerdi: "Ey kavmimiz! Biz Musa'dan sonra indirilen; önceki kitapları onaylayan, hakka ve doğru yola ileten bir kitab dinledik."[22]

يَا قَوْمَنَا أَجِيبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ {الأحقاف/31}

21 - Krş. Zümer 39/3.
22 - Krş. Cin 72/1 vd.

31.ay biziŋ boḍunumız icābet ḳılınlar Taŋrı ündekçilerine kėrtgünüŋler aŋar örtgey silerni yazuḳlarıŋızdın ḳutġarġay silerni aġrıtıġlı ḳındın.

31. "Ey kavmimiz! Allah'a çağıran o Peygamberi kabul edin, Allah'a inanın ki, O sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi acı bir azaptan korusun."

وَمَن لَّا يُجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِن دُونِهِ أَوْلِيَاء أُوْلَئِكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ {الأحقاف/32}

32.kim yanut bėrmese Taŋrı ündekçisike ermez unmas ḳılıġlı yer içinde yoḳ aŋar anda aḍın ėş dost. anlar yolsuzluḳ içinde belgülüg.

32. "Kim Allah'a çağıran kimseyi dinlemezse bilsin ki, onu yeryüzünde Allah'ın azabından kurtarabilecek hiç kimse yoktur. O, Allah'tan başka dost ve yardımcı da bulamaz. Böyle kimseler apaçık bir sapıklık içindedirler."

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْيَ بِخَلْقِهِنَّ بِقَادِرٍ عَلَى أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَى بَلَى إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {الأحقاف/33}

33.körmezler mü kim Taŋrı ol iḍi turur yarattı köklerni yerlerni ermedi anlarnı törütmek uġan tirgüzmek üzele ölüglerni. emet ol tėgme nerse üze uġan turur.

33. (Peygamberi dinleyen cinler bile bu gerçekleri anlamışken) bu inkârcılar, gökleri ve yeri yaratan ve bunları yaratmakla yorulmayan Allah'ın ölüleri diriltmeye muktedir olduğunu hâlâ anlamayacaklar mı?[23] Evet, Allah her şeye; ölüleri diriltmeye de elbette kâdirdir.

وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَى وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ {الأحقاف/34}

34.ol kün ʿarża ḳılnur anlarḳa kim tandılar ot üze. ermez mü bu köni. ayġaylar emet iḍimiz! ḥaḳḳı. aydı tatınlar ḳınnı anıŋ birle kim tanar erdiŋizler.

34. Cehenneme atıldıkları gün küfürde direnenlere denilecek ki: "Nasıl? (Dünyada alay ettiğiniz) azab gerçekmiş, değil mi?" Onlar da, "Evet, Rabbimize andolsun ki, gerçekmiş"

23 - Krş. Yâsin 36/78-79; Kıyâmet 75/4.

diyecekler. Allah da onlara, "Öyleyse, küfürde direndiğiniz için şimdi tadın bakalım bu azabı!" diyecektir.

فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُوْلُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِل لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَاسِقُونَ {الأحقاف/35}

35.sergil neteg kim serindi uġraġ iḍileri yalavaçlardın tawratmaġıl anlarḳa. andaġ ḳalı anlar ol kün körgeyler anı kim vaʿde ḳılnur örgeymedi meger bir sāʿat kündüzdin. yarlıġ yoḳ yoḍun ḳılınmaz meger yarlıġdın çıḳıġlı boḍunlar.

35. Ey Peygamber! Azim ve sebat sahibi peygamberler gibi sen de sıkıntılara sabret, göğüs ger. İnkârcıların başına azabın gelmesi için acele etme. Onlar kendilerine vâdedilen cezayı gördükleri gün, dünyada sadece birkaç saat yaşadıklarını zannedecekler. Bütün bunlar bir duyurudur. Unutmayın ki, günaha batmış toplumlardan başkası helâk edilmez.

47 سُورَةُ مُحَمَّدٍ

Medine döneminde inmiştir. 13. âyeti hicret esnasında nâzil olmuştur. 38.âyettir. Adını 2. âyette geçen "Muhammed" kelimesinden almıştır.

(47)

sūretü muḥammed

bu sūre-i muḥammed aleyhi ʾs-selām ḳırḳ āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ {محمد/1}

1. anlar kim tandılar yandılar Taŋrı yolındın yava ḳıldı işlerni.

1. Allah, küfürde direnenlerin ve insanları Allah yolundan alıkoyanların bütün iyi amellerini (hesap gününde) boşa çıkaracaktır,

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ {محمد/2}

2. anlar kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülüklerni kėrtgündiler aŋar kim indürüldi muḥammed yalavaçḳa ol çın turur iḍilerindin örte bėrdi anlardın ėsizliklerini ėḍgü ḳılur işlerini.

2. İnanıp iyi ve yararlı işler yapanların, Rableri katından Muhammed'e indirilen Kur'an'ın hak olduğuna inananların günahlarını bağışlayacak, onların hallerini; din ve dünya işlerini düzgün kılacaktır.[24]

24 - "Eslaha bâlehüm" ifadesini, "Onlara sağlıklı düşünme ve karar verme yeteneği verecektir" şeklinde anlayanlar da olmuştur.

ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِن رَّبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ {محمد/3}

3. ol anıŋ üçün ḳıldı kim tandılar uḍu barıŋlar yaraġsızḳa yana anlar kėrtgündiler uḍu bardılar könike iḍilerindin. mundaġoḳ urur Taŋrı kişilerke meṣellerini.

3. Çünkü küfürde direnenler aslı esası olmayan şeylerin peşinden gitmişler, inananlar ise Rablerinden gelen hak ve hakikatlerle dolu Kur'an'a uymuşlardır. İşte Allah insanların durumlarını böylece açıklamaktadır.

فَإِذا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَثْخَنتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاء حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاء اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُم بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَن يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ {محمد/4}

4.ḳaçan tėgse siler anlarḳa kim tandılar boyunların toḳımaḳ turur ançaḳa tėgi ḳaçan ġālib bolsa siler anlarḳa bekütünler tügünlerni nā-sipās urmaḳ anda kėḍin yā yumuş almaḳ ḳoḍġınça toḳış tulumlarını ol. eger tilese Taŋrı öç alġay erdi anlardın velīkin belgürtgü üçün amarınızlar amarı birle. anlar öldürüştiler Taŋrı yolı içinde yoḳ yoḍun ḳılmaġay işlerini.

4. Ey inananlar! Küfürde direnenlerle savaşta karşı karşıya geldiğinizde, boyunlarını vurun. Onlara karşı ezici bir üstünlük sağladığınızda geriye kalanları esir alın. Sonunda da onları ister bir lutuf olmak üzere karşılıksız, isterseniz fidye karşılığı serbest bırakırsınız. Böyle yapın ki, müşriklerin savaşacak mecalleri kalmasın.[25] Bu işin kuralı budur. Eğer Allah dileseydi, savaşsız da onları cezalandırırdı. Fakat O, birbirinizle savaşmanızı dileyerek (böyle bir düzen koyarak) sizi sınamak istemiştir. Bilin ki, Allah kendi yolunda öldürülenlerin/savaşanların[26] amellerini boşa çıkarmayacaktır.[27]

سَيَهْدِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ {محمد/5}

5.herāyna ėḍgüler yolı körkitgey anlarḳa.

25 - Krş. Enfâl 8/67.

26 - "Kutilû" (Öldürüldüler) fiilini Ebû Amr ve Hafs dışındaki kırâat imamları, "Kâtelû" (Savaştılar) şeklinde okumuşlardır. İkinci anlam buna göre verilmiştir.

27 - Krş. Bakara 2/154; Âl-i İmrân 3/169-171.

5. Allah onlara yol gösterecek, din ve dünya işlerini düzene sokacaktır.

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ {محمد/6}

6. kigürgey anlarnı uştmaḫka bildürgey anı anlarḳa.

6. Ve onların hepsini, kendilerine dünyada iken tarif ettiği cennete yerleştirecektir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ {محمد/7}

7.ay anlar kim kėrtgündiler eger yārī tilese siler Taŋrıda yārī bėrgey siler bekülgey aḍaḳlarıŋızını.

7. Ey iman edenler! Siz Allah'ın dinine yardım ederseniz O da size yardım eder. Size savaşta direnme gücü verir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَّهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ {محمد/8}

8.anlar kim tandılar helāklik anlarḳa yoḳ yoḍun ḳıldı işlerini.

8. Küfürde direnenlerin hakkı ise yıkımdır, yok oluştur. Allah onların bütün amellerini boşa çıkaracaktır.

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ {محمد/9}

9.ol anıŋ üçün kim anlar taplamadılar anı kim ḳuḍı ıḍtı Taŋrı yoḳ yoḍun ḳıldı işlerini.

9. Çünkü onlar Allah'ın indirdiği Kur'an'dan hiç hoşlanmamışlardır. Allah da onların yaptıkları iyi işleri geçersiz kılmıştır.

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ دَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكَافِرِينَ أَمْثَالُهَا {محمد/10}

10.azu yörimes mu yer yüzinde körseler neteg erdi anlarnıŋ soŋı anlarda öŋdün. helāk kemişti Taŋrı anlar üze tanıġlılar anıŋ meŋizligreki ol.

10. İnkârcılar yeryüzünde gezip dolaşarak kendilerinden önce gelen kavimlerin sonlarının nasıl olduğuna bakıp da hiç mi düşünmezler? Allah onların altını üstüne getirmişti. Bu inkârcıların âkıbeti de aynı olacaktır.

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَافِرِينَ لَا مَوْلَى لَهُمْ {محمد/11}

11.anıŋ üçün kim Taŋrı anlarnıŋ èşleri dostları kim kèrtgündiler çın tanıġlı èş dost yoḳ anlarḳa.

11. Çünkü Allah inananların dostudur. Kâfirlerinse hiç dostu yoktur.

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوًى لَّهُمْ {محمد/12}

12. bütünlükün Taŋrı kigrür anlarnı kim kèrtgündiler taḳı ḳıldılar èḍgülükler būstānlarḳa aḳar anıŋ altınından arıḳlar. anlar kim tandılar èrijlenürler taḳı yèyürler neteg kim yèyür yılḳılar ot orun turur anlarḳa.

12. Allah, inanıp iyi ve yararlı işler yapanları, altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. Küfürde direnenler ise, şimdilik dünya nimetlerinden geçici bir süre yararlansınlar, hayvanlar gibi yiyip içsinler bakalım. Nasıl olsa sonunda cehennemi boylayacaklar!

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّن قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلَكْنَاهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ {محمد/13}

13.neçe üküş kentdin ol ḳatıġraḳ küçlüg sèniŋ èliŋdin yaʿnī mekke ol kim çıḳardılar sèni yoḳ yoḍun ḳıldımız anlarnı yārīçi yoḳ erdi anlarḳa.

13. Ey Peygamber! (Sen hiç üzülme!) Nice beldeler vardı ki, oraların halkları seni yurdundan sürüp çıkaranlardan daha güçlü idiler. Biz onların hepsini helâk ettik. Onlara hiç yardım eden de olmadı.

أَفَمَن كَانَ عَلَى بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ {محمد/14}

14.ol kişi bolur mu ḫüccet üzele iḍisindin ol kişi teg kim bezeldi aŋar işiniŋ yawuzı uḍu bardılar öz anlar tilekleriŋe.

14. Rabbinden gelen bir delile dayanan kimse ile, yaptığı kötü işler kendisine güzel görünen, boş arzu ve heveslerine uyan kimse hiç bir olabilir mi?

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّن مَّاء غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِن لَّبَنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرْ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِّنْ خَمْرٍ لَّذَّةٍ لِّلشَّارِبِينَ وَأَنْهَارٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاء حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءهُمْ {محمد/15}

15.ol uştmaḫ meŝeli kim vaʿde ḳılındı saḳnuḳlarḳa. anıŋ içinde arıḳlar suwdın yıḍıġ ermes taḳı arıḳlar sütdin aḍnamaz anıŋ mezesi arıḳlar. bordın mezālıġ içiglilerke arıḳlar ʿaseldin ḳatıġsız anlarḳa anıŋ içinde tėgme yemişlerdin yarlıḳamaḳ iḍilerindin. ol kişi teg mü meŋgü ḳalıġlı turur ot içinde içrülgeyler ḳaynayur suwnı pāre pāre ḳılġay baġarsuḳlarını.

15. Şirkten sakınan, Allah'ın emir ve yasakları konusunda duyarlı ve bilinçli olanlara vâdedilen cennet şöyledir: Orada hiçbir şekilde bozulmayan su ırmakları, tadı hiç değişmeyen süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları, süzme bal ırmakları akmaktadır. Onlar için her çeşit meyve vardır. Üstelik onlar orada Rableri tarafından bağışlanmış olmanın mutluluğunu tadacaklardır. Bu kimseler, asırlarca cehennemde kalan ve kendilerine içirilen kaynar su ile bağırsakları parçalanan kimseler gibi olur mu?

وَمِنْهُم مَّن يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِندِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ آنِفًا أُوْلَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءهُمْ {محمد/16}

16.anlarda kimi ḳulaḳ tutar saŋa ḳaçan çıḳsalar seniŋ üsküŋdin aydılar anlarḳa kim bėrildi bilig nėgü aydı muḥammed emdi anlar anlar tururlar tamġa urdı Taŋrı köŋülleri üze uḍu bardılar tilekleriŋe.

16. Ey Peygamber! Münafıklardan bazıları seni dinliyormuş gibi gözükürler. Fakat senin yanından ayrılınca, sahabîlerden kendilerine ilim verilenlere,[28] "Az önce Muhammed ne demişti? (Biz hiçbir şey anlamadık)" diyerek alay ederler. Onlar, Allah tarafından kalpleri mühürlenen, boş arzu ve heveslerine uyan kimselerdir.

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ {محمد/17}

17. anlar kim köni yol tuttılar arturdı anlarḳa köni yol bėrdi anlarḳa saḳnuḳluḳlarını.

17. Doğru yolda olanlara gelince; Allah onların hidayetini artırır ve onları Allah'ın emir ve yasakları konusunda duyarlı ve bilinçli kılar.

فَهَلْ يَنظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَن تَأْتِيَهُم بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّىٰ لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذِكْرَاهُمْ {محمد/18}

18.baḳmazlar meger uluġ künke kim kelse anlarḳa tawuşsuzun keldi ök anıŋ nişānları asıġ ḳılmaz anlarḳa ḳaçan kelse anlarḳa anlarnıŋ pendi.

18. Bu müşrikler, (iman etmek için) ille de ansızın kopuverecek kıyameti mi bekliyorlar? Oysa onun alâmetleri[29] belirmiştir. O saat gelip çattıktan sonra gerçeği anlamış olmaları neye yarar?!

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا إِلَٰهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبَكُمْ وَمَثْوَاكُمْ {محمد/19}

19.bilgil ol turur yoḳ iḍi meger Taŋrı yarlıḳatu ḳolġul yazuḳuŋnı kėrtgünmiş erenlerni kėrtgünmiş tişilerke. Taŋrı bilür yanışıŋızlarnı orunuŋuzlarnı.

19. Öyleyse ey Peygamber! Allah'tan başka Tanrı yoktur, sen bunu böyle bil. Sana ve ümmetine müşrikler tarafından isnad edilen suçtan kurtulmanın yolunu ara.[30] Unutma ki, Allah sizin kararlı olup olmadığınızı ve her halinizi çok iyi bilir.

28 - "Kendilerine ilim verilenler"den maksat, Abdullâh ibn Mesud, Ebû'd-Derdâ ve Abdullâh ibn Selâm gibi sahabîlerin bilgili olanlarıdır.

29 - Âyetteki "Saat" ifadesi "Müşriklerin sonları" anlamına da gelebilir. Buna göre, "Onun alâmetleri" ifadesi de, "Müşriklerin günden güne güç kaybettiklerini ve buna karşılık müslümanların her geçen gün daha fazla güçlendiklerini" anlatmaktadır.

30 - Lafzen, "Kendi günahların için ve mümin erkek ve kadınlar için Allah'tan bağışlanma dile." Kurulu düzene karşı çıkanlar, o düzen sahipleri tarafından suçlu olarak görülürler. Hz. Peygamber ve ona inananlar Mekke'deki şirk düzenine karşı çıktıkları için müşriklerin gözünde suçlu konumunda idiler. Âyette, savaşarak ve müslümanların müşriklere üstünlüklerini sağlayarak, kendi haklılıklarını onlara kabul ettirmeleri ve kendilerine isnad edilen suçtan kurtulmaları istenmektedir. Nitekim âyetin devamı bu anlayışı desteklemektedir. Krş. Fetih 48/1.

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأَوْلَى لَهُمْ {محمد/20}

20.ayur anlar kim kėrtgündiler eger nelük indürülmedi bir sūre ḳaçan indürülse bir sūre bekütülmiş yāḍ ḳılınsa anıŋ içinde toḳış körgey sen anlarnı kim könülleri içinde ig turur baḳarlar saŋa ögi barmış kişi teg anıŋ üze ölümdin sezāraḳ anlarḳa.

20. Müminler, "Keşke savaşa izin veren bir sûre indirilmiş olsaydı" deyip duruyorlar. Fakat savaşmaktan söz eden ve hükmü kesin olan bir sûre indirilince de kalbinde hastalık olanların, ölüm döşeğine düşmüş kimsenin bakışı gibi baktıklarını görürsün.[31] Oysa onlara yaraşan:[32]

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ {محمد/21}

21.boyun sürmek yme ėḍgü söz ḳaçan belgürse iş eger çın aysalar erdi Taŋrıḳa bolġay erdi yėgrek anlarḳa.

21. Sana itaat etmek ve buna uygun söz söylemektir. Ama savaş işi kesinleşince böyle davranmadılar. Hâlbuki Allah'a verdikleri sözde dursalardı bu kendileri için daha iyi olurdu.

فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِن تَوَلَّيْتُمْ أَن تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ {محمد/22}

22.nek bildiŋizler mü eger ewrülse siler artaḳlıḳ ḳılmaḳıŋızlarnı yer içinde kesmekiŋizler yawuḳlarıŋızını.

22. Ey münafıklar! Siz (imandan ve imanınızı savunmak için savaşmaktan) yüz çevirirseniz, (düşmanların istilâsına imkân vererek) yeryüzüne fesat salacağınızın ve (tıpkı câhiliye döneminde olduğu gibi birbirinize düşerek) akrabalık bağlarını koparacağınızın farkında mısınız?[33]

31 - Krş. Ahzâb 33/19.

32 - Bazı müfessirler bu âyetteki, "Oysa onlara yaraşan" ifadesinin, tehdit anlamında "Korktukları başlarına gelecektir" veya "Yazıklar olsun onlara" şeklinde yorumlanabileceğini söylemişler ve bu ifadeyi Kıyamet Sûresindeki "Evlâ leke fe evlâ" âyetiyle ilişkilendirmişlerdir. Matüridî bu yorumun âyetin zâhirine uymadığını, uygun olanın, çeviride verdiğimiz anlam olduğunu söylemiştir.

33 - Krş. Bakara 2/204-205. Âyetteki "İn tevelleytüm" (Yüz çevirirseniz) ifadesini "Yönetime gelecek olsanız" şeklinde anlayanlar da vardır. Bu durumda âyet şöyle de tercüme edilebilir: "Demek elinize bir fırsat geçse yeryüzüne fesat salacak ve akrabalık bağlarını koparacaksınız, öyle mi?"

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعْمَى أَبْصَارَهُمْ {محمد/23}

23.anlar turur anlar sürdi anlarnı Taŋrı saġır ḳıldı anlarnı taḳı ḳaraġu ḳıldı közlerini.

23. Bu münafıklar Allah'ın lânetlediği kimselerdir. Allah onların kulaklarını sağır, gözlerini de kör etmiştir.

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا {محمد/24}

24.azu ewre tewre baḳmazlar mu bu oḳıġuḳa azu köŋüller üze anlarnıŋ kilīdleri.

24. Öyle olmasa bu Kur'an üzerinde hakkıyla düşünmeleri gerekmez miydi? Düşünemezler! Çünkü onların kalplerinde kilit vardır.[34]

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ {محمد/25}

25.anlar kim ewrüldiler arḳaları üze belgürmişinde kėḍin anlarḳa köni yol yek ėtti bezedi anlarḳa. küḍe bėrdi anlarḳa.

25. Doğru yol kendilerine açık bir şekilde anlatıldıktan sonra ona sırt çeviren bu münafıklar, şeytanın kendilerini aldattığı ve (düşmanla işbirliği yaparak başarıya ulaşabileceklerine dair) boş ümitler vâdettiği kimselerdir.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ {محمد/26}

26.ol anıŋ üçün anlar aydılar anlarḳa kim taplamaz erdiler anı kim ıḍtı Taŋrı yarlıġı tutġay miz silerke amarı iş içinde Taŋrı bilür rāzlarını.

26. Bu yüzden onlar Allah'ın indirdiği Kur'an'dan nefret edenlere varıp, "Biz sizinle bazı konularda işbirliği yapabiliriz" demişlerdi. Oysa Allah onların bu gizli işlerini bilir, ortaya çıkarır.

34 - Krş. Nisâ 4/155.

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ {محمد/27}

27.neteg bolġay ḳaçan cānların alsa olarnıŋ ferişteler urġaylar yüzlerini arḳalarını.

27. Melekler, bütün bunları yapanların, yüzlerine ve arkalarına vura vura canlarını alırken halleri nice olur![35]

ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ {محمد/28}

28.ol anıŋ üçün anlar uḍtılar aŋar kim öfke keltürdi Taŋrı taplamadılar anıŋ ḫoşnūdluḳını yoḳ yoḍun ḳıldı işlerini.

28. Çünkü onlar, Allah'ın gazabına sebep olan şeylere uymuşlar, O'nun rızasına uygun olan her şeyden nefret etmişlerdir. Allah da onların yaptıkları işleri boşa çıkarmıştır.

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ أَن لَّن يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ {محمد/29}

29. azu saḳındı mu anlar kim köŋülleri içinde ig turur çıḳarmaġay tėp Taŋrı kīnelerini muḥammedḳa.

29. Kalplerinde hastalık bulunanlar, Allah'ın onların içlerindeki kini ortaya çıkarmayacağını mı sanıyorlar?

وَلَوْ نَشَاء لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ {محمد/30}

30. eger tilese miz körkütgey erdimiz anlarnı bilgey erdiŋ anlarnı yüzleri nişānları birle. bilgey erdiŋ anlarnı söz aytıġları içinde. Taŋrı bilür işleriŋizni.

30. Ey Peygamber! Biz isteseydik o münafıkları sana tek tek gösterirdik. Sen de onları simalarından tanırdın. Gerçi zaten sen onları konuşma tarzlarından tanıyorsun. Unutmayın ki, Allah yaptığınız bütün işleri iyi bilir.

35 - Krş. Enfâl 8/50.

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ {محمد/31}

31.sınar silerni bilgü üçün ġāzīlerni silerdin sernigliler belgürtür silerniŋ ḫaberleriŋizni.

31. Sizi (bazı zor görevlerle) sınayacağız ki, içinizden Allah yolunda cihad edenleri, sıkıntılara sabredenleri ve sizinle ilgili (savaşa katılıp katılmama konusundaki tutumunuza dair) haberlerin doğru olup olmadığını ortaya çıkaralım.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَى لَن يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحْبِطُ أَعْمَالَهُمْ {محمد/32}

32. anlar tandılar yandurdılar Taŋrı yolından ḫilāf ḳıldılar yalavaçḳa belgürmişde kėḍin anlarḳa köni yol yas ḳılmaslar Taŋrıḳa nerse yoḳaḍturur işlerini.

32. Küfürde direnenler, başkalarını Allah yolundan alıkoyanlar ve kendilerine doğru yol açıkça anlatıldıktan sonra Peygambere karşı gelerek ona zorluk çıkaranlar bilsinler ki, Allah'ın dinine hiçbir şekilde zarar veremeyeceklerdir. Allah onların bütün tuzaklarını boşa çıkaracaktır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ {محمد/33}

33.ay anlar kim kėrtgündiler boyun sünler Taŋrıḳa taḳı boyun sünler yalavaçlarıŋa taḳı yoḳ yoḍun ḳılmaŋlar işleriŋizni.

33. Ey iman edenler! Siz Allah'a ve Peygambere itaat edin. Yaptığınız işlerin (itaatsizlik yüzünden) boşa gitmesine sebep olmayın.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ {محمد/34}

34.anlar kim tandılar taḳı yıġdılar Taŋrı yolından yana öldiler anlar tanıġlılar erken yarlıḳamas Taŋrı anlarḳa.

34. Bilin ki, küfürde direnen, insanları Allah yolundan alıkoyan ve sonunda da kâfir olarak ölenleri Allah hiçbir şekilde bağışlamayacaktır.

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ {محمد/35}

35.süst bolmaŋlar taķı ündemeŋler ėlleşmekke siler üstünrek siler Taŋrı silerniŋ birle eksütmez silerke işleriŋizni.

35. Savaşta üstün taraf siz iken sakın gevşeklik göstermeyin ve barışa çağıran taraf siz olmayın.[36] Çünkü Allah sizinle beraberdir ve hiçbir emeğinizi zâyi etmeyecektir.

إِنَّمَا الحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِن تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ {محمد/36}

36. bütünlükün yaķın tiriglik oyun turur efsūs turur. eger kėrtgünse siler taķı ķorķsa siler bėrür silerke yallarıŋızını ķolmaz silerniŋ tawarlarıŋızını.

36. Dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir (zevke dalıp cihattan vazgeçmeyin). Eğer iman eder, Allah yolunda cihat konusunda cimrilikten sakınırsanız, O size mükâfatınızı verecektir. Hem Allah sizden malınızın tamamını istemiyor ki!

إِن يَسْأَلْكُمُوهَا فَيُحْفِكُمْ تَبْخَلُوا وَيُخْرِجْ أَضْغَانَكُمْ {محمد/37}

37.eger ķolsa silerde anı ķatıġ ķılur silerke baġīllıķ ķılur silerke taķı çıķarur öçiŋizlerni.

37. Eğer Allah sizden malınızın tamamını isteseydi, sizi bu konuda zorlasaydı cimrilik ederdiniz. Böylece O kininizi ve kötü duygularınızı ortaya çıkarırdı.

هَاأَنتُمْ هَؤُلَاء تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاء وَإِن تَتَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ {محمد/38}

38.ay siler munlar siler oķınur siler yėtürmekiŋizlerke Taŋrı yolı içinde silerde kim baġīllıķ ķılur kim baġīllıķ ķılsa baġīllıķ ķılur özindin. Taŋrı muŋsuz turur siler çıġaylar siler eger yanışsa siler tėgşürüp keldürgey bir gürūhnı silerde öŋin yana bolmaġaylar silerke meŋzer.

36 - Krş. Âl-i İmrân 3/139.

38. İşte şimdi siz, Allah yolunda harcamaya çağırılıyorsunuz. İçinizden bazıları cimrilik ediyor. Cimrilik eden bilsin ki, onun cimriliği kendi aleyhine olacaktır. Oysa Allah Ganî'dir; sizin malınıza mülkünüze muhtaç değildir, fakat siz O'na muhtaçsınız. Eğer Allah'ın emirlerinden yüz çevirirseniz, O sizin yerinize, sizin gibi davranmayacak başka bir kavim getirir.[37]

37 - Krş. Mâide 5/54.

48 سُورَةُ الْفَتْحِ

Medine döneminde inmiştir. 29.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Fetih" kelimesinden almıştır. Fetih sözlükte, açmak anlamına gelmektedir. Bir şehrin, bir memleketin savaş yoluyla alınmasına da fetih denir. Bu sûre Mekke'nin fethedileceğini müjdelediği gibi, Hudeybiye barışına veya Hayber kalesinin fethine de işaret etmektedir.

(48)

sūretü ʾl-feṯḥ

bu sūretü ʾl-feṯḥ yėgirmi toḳuz āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا {الفتح/1}

1. biz açtımız saŋa açmaḳ belgülüg.

1. Ey Peygamber! Biz sana apaçık bir fethin yolunu açtık.

لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا {الفتح/2}

2.yarlıḳaġu üçün saŋa Taŋrı ol kim keçti yazuḳuŋdın ol kim kėḏin ḳaldı tükel ḳılsa niʿmetini meniŋ üze köndürse sėni köni yolḳa.

2. Böylece Allah seni, müşrikler tarafından sana isnad edilen önceki ve şimdiki suç(lama) lardan[38] kurtaracak, sana lutfedeceği dinî ve dünyevî nimetlerini tamamlayacak ve seni, zafere götüren doğru yola sokacaktır.

38 - "Lafzen, Allah senin geçmişteki ve gelecekteki günahlarını bağışlayacak." "Zenb" (suç) kavramına verilen bu anlam için krş. Muhammed 47/19 ve ilgili not. "Geçmişteki suç" ile kastedilen Hz. Peygamberin Mekke'deki müşriklere muhalefeti; "Gelecekteki suç" ile kastedilen de Medine'de bu muhalefeti devam ettirmesidir. Aslında bunlar gerçek suç değildir, müşriklerce öyle görülmektedir. Müteakip âyetlerde Allah, Hz. Peygamberin başlattığı tevhid hareketinin başarıya ulaşacağını vurgulamaktadır.

وَيَنصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَزِيزًا {الفتح/3}

3. küç birle yārī bėrse saŋa Taŋrı küç birle yārī bėrmek.

3. Sonunda da sana muhteşem bir zafer kazandıracaktır.

هُوَ الَّذِي أَنزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا {الفتح/4}

4.ol ol iḍi indürdi ėnçlikni kėrtgünügliler köŋülleri içinde arturġuları üçün kėrtgünmek kėrtgünmekleri birle. Taŋrınıŋ turur kökler çerigleri yer içinde erür Taŋrı bilgen bütün işlig.

4. İmanları artsın diye inananların kalplerine huzur ve sükûnet veren O'dur. Bilin ki, göklerin ve yerin bütün orduları; görünür görünmez bütün güçleri Allah'ın emrindedir. Allah Alîm'dir; sizin şer zannettiğiniz şeylerin hayırla sonuçlanacağını iyi bilir, Hakîm'dir; bütün bu işleri bir hikmete göre yürütür.

لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَٰلِكَ عِندَ اللَّهِ فَوْزًا عَظِيمًا {الفتح/5}

5.kigürgü üçün mü ʾminlerni mü ʾmine tişilerni būstānlarḳa aḳar anıŋ altınından arıḳlar meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde örtse anlardın yawuzluḳlarını. erür ol Taŋrı üskinde ḳurtulmaḳ uluġ.

5. Böylece O, mümin erkek ve kadınları altından ırmaklar akan, sürekli kalacakları cennetlere yerleştirecek ve onların bütün günahlarını bağışlayacaktır. Allah katında büyük kurtuluş işte budur.

وَيُعَذِّبَ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّانِّينَ بِاللَّهِ ظَنَّ السَّوْءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءتْ مَصِيرًا {الفتح/6}

6.ḳınamaḳ üçün ėkki yüzlüglerni ėkki yüzlüg tişilerni ortaḳ ḳatıġlı erenlerni ortaḳ ḳatıġlı

tişilerni sėziniglilеr Taŋrıḳa yawuz sėzinç anlar ara yawuz tezginç öfke ḳıldı Taŋrı anlar üze sürdi anlarnı anuttı anlarḳa tamuġnı neme yawuz yaŋġu yer.

6. Öte yandan Allah, Kendisi (dîni ve ona inananlar) hakkında kötü düşünceler besleyen münafıkların, erkeğine de kadınına da, müşriklerin erkeğine de kadınına da azab edecektir. Düşündükleri bütün kötülükler başlarına gelsin! Allah onlara gazab ve lânet etmiş, onlar için cehennemi hazırlamıştır. Varılacak ne kötü yerdir orası!

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا {الفتح/7}

7. Taŋrıḳa turur kökler çerigleri yer çerigleri erür Taŋrı küsüş bütün işlig.

7. Evet, göklerin ve yerin bütün orduları; görünür görünmez bütün güçleri Allah'ın emrindedir. Allah Azîz'dir; ordularıyla münafıkları ve müşrikleri cezalandırmaya muktedirdir, Hakîm'dir; verdiği ceza hikmetinin gereğidir.

إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا {الفتح/8}

8.biz ıḍtımız sėni tanuḳ sewünç bėrigli ḳorḳutuġlı.

8. Ey Peygamber! Biz seni (ümmetinin yapıp ettiklerine) bir şâhit, müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik ki,

لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا {الفتح/9}

9. kėrtgünse siler Taŋrıḳa anıŋ yalavaçıŋa aġırlaŋlar anı uluġlaŋlar anı arıġlaŋlar anı ėrte taḳı kėçe.

9. Böylece onlar Allah'a ve Peygamberine iman etsinler, O'nun dînine destekçi olsunlar, O'nu yüceltesinler ve sabah akşam O'nu tesbih edip ulusınlar.[39]

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَن نَّكَثَ فَإِنَّمَا يَنكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهُ اللَّهَ فَسَيُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا {الفتح/10}

39 - Âyete, İbn Kesîr ve Ebû Amr'ın okuyuşunu esas alarak anlam verdik.

10.bütünlükün kim anlar bīʿat ḳılurlar sėniŋ birle bütünlükün bīʿat ḳılurlar Taŋrı birle. Taŋrınıŋ nuṣreti eliglerinde üstün kim ant sısa bütünlükün sıyur öz özine kim tükel ḳılsa anı baçıġ ḳılışdı anıŋ üze Taŋrı birle herāyna tükel bėrgey uluġ ter muyan.

10. Ey Peygamber! Sana bey'at[40] edenler aslında Allah'a bey'at etmişlerdir. Çünkü bey'at sırasında Peygamberle el sıkışırlarken Allah ile el sıkışmış (gibi) oldular.[41] Kim sözünden dönerse bu onun aleyhinedir. Kim de Allah'a verdiği sözde durursa, Allah ona büyük bir mükâfat verecektir.

سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِأَلْسِنَتِهِم مَّا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَن يَمْلِكُ لَكُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا {الفتح/11}

11.herāyna ayur saŋa kėrü ḳalıġlılar taş yörür ʿarablardın meşġūl ḳıldı bizni biziŋ tawarlarımız boḍunımız yarlıḳatu ḳolġıl biziŋke ayurlar tilleri birle yoḳ köŋülleri içinde. aygıl kim erklig turur silerke Taŋrıdın nerse eger tilese silerke ziyān azu tilese silerke asıġ. yoḳ kim erür Taŋrı anı kim ḳılur siler uḳġan.

11. Bu sefere[42] katılmayan bazı bedevîler sana şöyle diyeceklerdir: "Mallarımız, çoluk çocuğumuz bizim seninle gelmemize engel oldu, Allah'tan bizim için bağışlanma dile." Onlar dilleriyle başka şey söylüyorlar ama kalplerinde başka şeyler var. Sen onlara de ki: "(Savaştan kaçmak için niye bahane uyduruyorsunuz?) Allah sizin başınıza bir iyilik veya kötülük gelmesini istese buna kim engel olabilir?'' (Siz ne söylerseniz söyleyin.) Doğrusu Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.

بَلْ ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَنقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَنتُمْ ظَنَّ السَّوْءِ وَكُنتُمْ قَوْمًا بُورًا {الفتح/12}

12.yoḳ kim sėzindiŋizler yanmaġay tėp yalavaç kėrtgünmiş müʾminler ewleriŋe hergiz bezeldi ol köŋülleriŋiz içinde sėzindiŋizler ėsiz yawuz sėzinç bolduŋuzlar bir boḍun helāk ḳılınmış.

40 - "Bey'at" her konuda Peygamberin yanında olacağına dair söz vermektir.

41 - Lafzen, Allah'ın eli onların elinin üzerindedir." Bu cümle, kendinden önceki cümleyi açıklamaktadır. Allah, Hz. Peygamber ile yapılan sözleşmenin bizzat Allah ile yapılmış olduğunu belirtmek için böyle bir ifade kullanmıştır. Yoksa Allah, el ve ayak gibi bizim bildiğimiz organlara sahip olmaktan münezzehtir. Âyeti, "Allah onların bey'atlerine şâhittir", "Allah onlara yardım edecektir" gibi farklı yorumlayanlar da olmuştur.

42 - Bu seferden maksat, Hicretin 6. yılının sonuna doğru Hz. Peygamberin umre için Mekke'ye doğru yola çıkışı ve Hudeybiye'de Mekkeli müşriklerle bir antlaşma yaparak Medine'ye geri dönmesidir.

12. Aslında siz, Peygamberin ve (onunla birlikte sefere çıkan) müminlerin, ailelerine aslâ sağ salim dönemeyeceklerini zannetmiştiniz. Bu fikir gönüllerinize hoş gelmiş ve bu yüzden kötü düşüncelere kapılmıştınız.[43] Böylelikle siz cezalandırılmayı hak eden bir topluluk olmuştunuz.

وَمَن لَّمْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا {الفتح/13}

13.kim kėrtgünmese Taŋrıḳa taḳı yalavaçıŋa biz anuttumız tanıġlılarḳa küyürgen otnı.

13. Kim Allah'a ve Peygamberine inanmaz; güvenmezse (Allah'ın vaadinden cayacağını zannederse) bilsin ki, Biz kâfirler için çılgın alevli bir ateş hazırladık.

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاء وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاء وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا {الفتح/14}

14.Taŋrıḳa turur kökler yerler erkligliki erür Taŋrı yarlıḳar kimni tilese ḳınar kimni tilese erür Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan.

14. Göklerin ve yerin hükümranlığı Allah'a aittir, O dilediğini bağışlar, dilediğini cezalandırır (Allah'tan bağışlanmanızı dilemesi için Peygamberi boş yere araya sokmaya kalkmayın). Zaten O, Gafûr'dur; tevbe edenlerin günahlarını Peygamber araya girmeden de bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَانِمَ لِتَأْخُذُوهَا ذَرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُل لَّن تَتَّبِعُونَا كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِن قَبْلُ فَسَيَقُولُونَ بَلْ تَحْسُدُونَنَا بَلْ كَانُوا لَا يَفْقَهُونَ إِلَّا قَلِيلًا {الفتح/15}

15.herāyna ayur soŋ ḳalıġlılar ḳaçan bardıŋızlar erse ġanīmetlerḳa alġuŋızlar üçün ḳudı bėriŋler biziŋ udu baralım silerke tilerler kim tėgşürmek Taŋrı yarlıġını. aygıl udu barmaġay siler biziŋke mundaġoḳ saŋa aydı Taŋrı munda öŋdün terk ayġaylar kim ḥased ḳılur siler biziŋke. yoḳ kim anlar uḳmazlar erdi meger az.

15. Seninle sefere katılmayan bu bedevîler, ganimet elde edeceğiniz başka bir sefere (Hayber'e) gideceğiniz zaman, "İzin verin biz de sizinle gelelim" diyecekler. Böylece onlar Allah'ın hükmünü değiştirmek istiyorlar.[44] Sen onlara de ki: "Siz, bize aslâ katılamazsınız,

43 - Bu sûrenin 6. âyetinde sözü edilen kötü düşünceler, bu âyette açıklanmıştır.

44 - Değiştirmek istedikleri hüküm Tevbe 9/83. âyetteki hükümdür. Bu hüküm ise, bir defa Allah Resûlü ile özürsüz sefere katıl-

Allah bu hükmü daha önce belirlemişti.” Onlar ise, “Hayır! Allah böyle bir şey söylemedi. Siz ganimetleri bizden kıskanıyorsunuz” diyeceklerdir. Doğrusu onlar, anlayışı kıt kimselerdir.

قُل لِّلْمُخَلَّفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ فَإِن تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِن تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُم مِّن قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا {الفتح/16}

16.aygıl kėç ḳalıġlılarḳa ʿarablardın herāyna ündegey siler bir boḍun tapa ḳatıġ küç iḍileri toḳışġay siler anlar birle azu boyun bėrgeyler eger boyun bėrse siler bėrgey silerke Taŋrı körklüg ter muyan eger yüz ewürse siler neteg kim yüz ewürdiŋizler munda öŋdün ḳınaġay silerni aġrıtıġlı ḳın birle.

16. Ey Peygamber! Sefere katılmayan bu bedevilere de ki: “(Size bir fırsat daha tanıyoruz) Yakında çok güçlü bir kavimle savaşmaya çağrılacaksınız. Onlarla ya sonuna kadar savaşacaksınız ya da onlar savaşmadan teslim olacaklar. Eğer bu çağrıya uyarsanız Allah size güzel bir mükâfat verecektir. Fakat daha önce yaptığınız gibi yine yüz çevirecek olursanız bilin ki, Allah sizi acı bir azaba çarptıracaktır.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَن يَتَوَلَّ يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا {الفتح/17}

17.yoḳ közsüz üze tarlıḳ ap yme aḫsaḳ üze tarlıḳ ap yme iglig üze tarlıḳ. kim yarlıġ tutsa Taŋrınıŋ taḳı yalavaçınıŋ kigürgey anı būstānlarḳa aḳar anıŋ altınından arıḳlar ḳınaġay kim yüz ewürse ḳınar aġrıtġan ḳın birle.

17. Köre, topala ve hastaya ise savaşa katılmamasından dolayı herhangi bir sorumluluk yoktur. Unutmayın ki, her kim Allah’a ve Peygambere itaat ederse Allah onları altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecek; (itaat etmeyip) yüz çevirenleri ise acı bir azapla cezalandıracaktır.

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا {الفتح/18}

mayanların, bir daha Peygamberle birlikte hiçbir sefere katılamayacaklarını bildiren bir hükümdür. Âyetin devamındaki “Allah bu hükmü daha önce belirlemişti” ifadesi ile bu hüküm kastedilmektedir.

18.ẖoşnūd boldı oḳ Taŋrı mü'minlerdin ḳaçan bī'at ḳıldılar erse meniŋ birle yıġaç altınında bildi anı kim köŋülleri içinde indürdi ènçlikni anlar üze yme bèrür anlarḳa èl açmaḳ yawuḳ.

18. Ey Peygamber! Andolsun ki, Allah (Hudeybiye'de) o ağacın altında sana bey'at eden müminlerden hoşnut olmuştur. Allah onların kalplerindeki samimiyeti bildiği için onlara huzur ve sükûnet vermiş, onları pek yakında gerçekleşecek bir fetihle mükâfatlandırmış;

وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا {الفتح/19}

19.ġanīmātlar üküş ġanīmetler alıġlı siler anı. erür Taŋrı küsüş bütün işlig.

19. Ve elde edecekleri birçok ganimet bahşetmiştir. Allah Azîz'dir; her zaman galip olan O'dur, Hakîmdir; bütün işlerini bir hikmete göre yapar.

وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنكُمْ وَلِتَكُونَ آيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا {الفتح/20}

20.va'de ḳıldı silerke Taŋrı üküş ġanīmetler alġalı siler anı Taŋrı bèrdi silerke munı yıġdı kişiler eliglerini silerdin bolġu üçün nişān kèrtgünüglilerke köndürgey silerni köni yolḳa.

20. Allah size de elde edeceğiniz pekçok ganimet vâdetmiş ve bunu da günü geldiğinde size peşin olarak vermiştir. Düşmanlarınızın ellerini de üzerinizden çekmiştir.[45] Bütün bunlar, (Allah'ın vaadinin gerçek olduğuna dair) müminlere bir delil olması ve sizin doğru yolda sebat etmeniz (Allah'ın vaadine güvenmeniz) içindir.

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا {الفتح/21}

21. aḍın bir ġanīmet kim umadıŋız anıŋ üze ḳapsayu bildi anı. Taŋrı erür Taŋrı tègme nerse üze uġan.

21. Allah, güç yetirip henüz elde edemediğiniz, fakat O'nun (ileride elde edeceğinizi) bildiği başka ganimetler de vâdetmiştir. Çünkü O her şeye kâdirdir.

45 - Lafzen, "İnsanların." Allah'ın, insanların ellerini müminlerin üzerinden çekmesi, Hayber Yahudilerine yardım etmek isteyen Esed ve Katafan oğulları gibi bazı kabilelerin kalplerine korku salması veya Hudeybiye antlaşması gereği Mekkeli müşriklerin Hayber kuşatmasında Yahudilere yardım edememesi şeklinde açıklanmıştır.

وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوُا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا {الفتح/22}

22.eger toḳışsalar silerniŋ birle anlar tandılar ewürgey erdiler arḳalarını yana bulmaġaylar bir dostdın ap yme yārīçidin.

22. Küfürde direnenler, eğer (Hudeybiye'de barış yapmak yerine) sizinle savaşa girecek olsalardı, mutlaka arkalarını dönüp kaçacaklardı. Sonra da kendilerine ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabileceklerdi.

سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلُ وَلَن تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا {الفتح/23}

23.Taŋrınıŋ oruḳı ol kim keçti ök munda öŋdün taḳı bulmaġay sen Taŋrınıŋ oruḳıŋa tėgşürmek.

23. Allah'ın (müminlere destek olma konusunda) eskiden beri uyguladığı yasası budur. Sen Allah'ın yasasında aslâ bir değişiklik bulamazsın.

وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُم بِبَطْنِ مَكَّةَ مِن بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا {الفتح/24}

24.ol ol iḍi turur kim yıġdı anlarnıŋ eliglerini silerdin silerniŋ eligleriŋizni anlardın mekke ornında yārī bėrmesde kėḍin silerke anlar üze. erür Taŋrı anı kim ḳılur siler körügli.

24. Sizi müşriklere karşı muzaffer kıldıktan sonra Mekke vâdisinde aranızda barışı sağlayan[46] Allah'tır. Bu konuda Allah sizin neler yaptığınızı görmekte, bilmektedir.

هُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ مَعْكُوفًا أَن يَبْلُغَ مَحِلَّهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ وَنِسَاء مُّؤْمِنَاتٌ لَّمْ تَعْلَمُوهُمْ أَن تَطَؤُوهُمْ فَتُصِيبَكُم مِّنْهُم مَّعَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَن يَشَاء لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا {الفتح/25}

46 - Lafzen, "Sizin elinizi onların üzerinden, onların elini de sizin üzerinizden çeken."

25.anlar kim tandılar yıġdılar silerni aġırlıġ mezgitdin ḳurbānıŋızlarnı yıġmış erdiler tėgmekindin orunıŋa eger bolsa mü'min erenler mü'min tişiler bilmegey erdiŋizler anlarnı öldürgey erdiŋizler anlarnı tėggey erdi silerke anlardın yazuḳ bir biligsizin kigürgü üçün Taŋrı raḥmetiŋe kimni tilese eger aḍırsalar erdi ḳınaġay erdimiz anlarnı tandılar anlarda aġrıtġan ḳın birle.

25. O müşrikler, küfürde direnen ve sizin Mescid-i Haram'a gelmenize, kurbanlarınızın oraya ulaşmasına engel olanlardır.[47] (Dolayısıyla cezalandırılmalıydılar,) fakat orada, tanımadığınız mümin erkek ve kadınları bilmeyerek ezip geçmek suretiyle bir vebal altına girmeyecek olsaydınız, onlarla savaşmanıza izin verilirdi. İşte Allah dilediği kullarını rahmetine erdirmek; korumak için böyle yapmıştır. Eğer müminlerle kâfirler birbirlerinden seçilip ayırt edilebilselerdi, onlardan küfürde direnenleri (sizin elinizle) acı bir azaba çarptırırdık.

إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ فَأَنزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا {الفتح/26}

26.ançada ḳıldı anlar kim tandılar anlarnıŋ köŋülleri içinde ḥamiyyet öfke kāfirlıḳ biligsizlig öfkesi indürdi Taŋrı ėnçlikini yalavaçı üze kėrtgünügliler üze vācib ḳıldı anlarḳa şehādet kelimesini erdiler sezāraḳ aŋar yme boḍunıŋa. erür Taŋrı tėgme nerseni biligli.

26. Küfürde direnen bu kimseler kalplerine taassubu, câhiliye taassubunu yerleştirmişlerdi (sana karşı çıkışları bu taassubun eseriydi).[48] Oysa o sırada Allah, Elçisinin ve müminlerin kalplerine huzur ve sükûnet vermiş ve onları takvâ sözüne (tevhid bilincine ve sorumluluğuna) bağlı kılmıştı. Zaten onlar buna lâyık ve ehildiler. Allah her şeyi; olayların nasıl gelişeceğini çok iyi bilmektedir.

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِن دُونِ ذَٰلِكَ فَتْحًا قَرِيبًا {الفتح/27}

27.çınoḳ bėrdi Taŋrı yalavaçıŋa tüşni könilik birle kirgülük turur siler aġırlıġ mezgit tapa eger

47 - Hudeybiye antlaşmasına göre Hz. Peygamber umre haccından vazgeçmiş ve müminler yanlarında götürdükleri kurbanlık hayvanları Hudeybiye'de kesmek durumunda kalmışlardı. Âyet buna işaret etmektedir.

48 - "Câhiliye taassubu" ifadesiyle kastedilen şudur: Müşrikler Hz. Peygamber ile yaptıkları barış antlaşmasına Hz. Peygamberin Besmele ile ve "Allah'ın Resulü Muhammed ile Mekkeliler arasında" diye başlamasına itiraz etmişler, "Biz senin Allah'ın elçisi olduğuna inansaydık seninle savaşmazdık" demişlerdi. Hz. Peygamber de hem olayı büyütmemek amacıyla hem de barışın sağlayacağı imkânları düşündüğü için sözleşme metninden bu ifadelerin çıkarılmasına izin vermiş ve sadece "Abdullah oğlu Muhammed ile..." yazdırmıştır.

tilese Taŋrı ḳorḳınçsızlar yülügliler bolup başlarıŋızını ḳısḳa ḳılmışlar ḳorḳmaġay siler bildi anı kim bilmediŋizler ḳıldı anda öŋdün èl açmaḳ terk tavraḳ.

27. Andolsun ki Allah, Elçisinin rüyasının gerçek olduğunu ortaya çıkaracaktır. İnşallah (gün gelecek, hepiniz) güven içinde, kiminiz başını tıraş etmiş, kiminiz saçlarını kısaltmış olarak ve hiç korku hissetmeden Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğiniz nice hususları bilir. Dolayısıyla, bunun dışında size yakın zamanda başka bir zafer[49] daha lutfedeceğini bildirmektedir.

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا {الفتح/28}

28.ol ol iḍi ıḍtı yalavaçını tüz yol birle köni dīn birle āşkārā ḳılmaḳ üçün ḳamuġ dīnler üze. tap turur Taŋrı tanuḳ.

28. O, Peygamberini, hidayet kaynağı olan Kur'an'ı ve hak dini tebliğ etmek üzere göndermiştir[50] ki, böylelikle dinini diğer bütün dinlerden üstün kılsın. Buna şâhit olarak Allah yeter.

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الْإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا {الفتح/29}

29. muḥammed Taŋrı yalavaçı turur anlar kim anıŋ birle turur ḳatıġ tururlar kāfirler üze baġırsaḳlar taḳı yaʿnī ʿömer bir èkkindi ara körgey sen anlarnı yüknügliler secde ḳılıġlılar tilerler artuḳluḳ Taŋrıdın ḫoşnūdluḳ belgüleri nişānları yüzleri içre secde ḳılmaḳ nişānıdın. bu turur anlar şıfatı tevrīt içinde anlarnıŋ şıfatı incīl içinde tarıġ teg yaʿnī muḥammed tarıġ teg çıḳarur butaḳlarını yaʿnī ṣıddīḳ yaʿnī küçlüg ḳılur anı yoġnayur yaʿnī ʿosman birle tüz boldı ʿalā yotası üze ḫoş kelir tarıġçılarḳa öfke kelgü üçün anlarnıŋ kāfirlerḳa. vaʿde ḳıldı Taŋrı anlar kim kèrtgündiler taḳı ḳıldılar èḍgülükler anlardın yarlıḳamaḳ uluġ yal.

49 - Bu zafer Hayber'in fethidir.
50 - Krş. Tevbe 9/33; Saff 61/9.

29. Muhammed Allah'ın Elçisidir. Onunla beraber olanlar düşmanlara[51] karşı başları dik ve güçlü, kendi aralarında ise şefkatli ve merhametlidirler.[52] Sen onları hep rükû ve secde eder halde görürsün. Onlar Allah'ın lutfunu ve hoşnutluğunu amaç edinmişlerdir. Onların alâmeti, alınlarındaki secde izidir. Böyle inançlı kimseler, Tevrat ve İncil'de şöyle bir misalle anlatılır: Onlar tıpkı bir ekin gibidir. O ekin filiz çıkarır, filizleri kuvvetlenir, kalınlaşır ve çiftçilerin hoşuna gidecek bir şekilde sapı üzerinde dimdik durur. Bu misâl kâfirleri öfkelendirmek için verilmiştir.[53] Allah onlardan inanıp iyi ve yararlı işler yapan kimseleri bağışlayacak onlara büyük bir mükâfat verecektir.

51 - Lafzen, "Kâfirlere."

52 - Krş. Mâide 5/54.

53 - Bkz. Matta, 13; Markos 4/26-29. Hz. Peygamber ve ashabı bir ekin idi, filiz verdi, büyüdü ve güçlendi. Tarih boyunca inananlar hep böyle oldu. Kâfirler ise bu durum karşısında hep öfke duydular.

49 سُورَةُ الْحُجُرَاتِ

Medine döneminde inmiştir. 18.âyettir. Adını 4. âyette geçen ve "Odalar" anlamına gelen "Hucurât" kelimesinden almıştır.

(49)

sūretü ʾl-ḥucurāt

sūretü ʾl-ḥucurāt on sekiz āyāt turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ {الحجرات/1}

1. ay anlar kim kėrtgündiler aşunmaŋlar Taŋrı yarlıġından yme yalavaçı yarlıġından taḳı ḳorḳuŋ Taŋrıdın. bütünlükün Taŋrı ėşitgen ve körgen ol.

1. Ey iman edenler! (Söz ve davranışlarınızla) Allah'ın ve Peygamberinin önüne geçmeyin. Bu konuda Allah'tan korkun, dikkatli olun. Şüphesiz Allah Semî'dir; konuştuğunuz her şeyi işitir, Alîm'dir; yapıp ettiğiniz bütün işleri bilir.[54]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ {الحجرات/2}

2.ay anlar kim kėrtgündiler kötürmeŋler ünleriŋizni yalavaç üninde üstün ḳatıġ ḳılmaŋlar aŋar söz birle amarıŋızlar ḳatıġ ḳılmaḳı teg amarıke kim yoḳad turur işleriŋizni taḳı siler bilmes siler.

54 - Tefsirlerde âyetin iniş sebebi hakkında bazı bilgiler vardır. Bir rivayete göre Hz. Ebû Bekir ile Hz. Ömer, Hz. Peygamberin huzurunda bir meseleyi tartışmışlar ve seslerini yükseltmişlerdi. Bunun üzerine bu ve bunu izleyen âyet inmiştir.

2. Ey iman edenler! Sesinizi Peygamberin sesinden daha fazla yükseltmeyin, kendi aranızda konuştuğunuz gibi Peygamber ile yüksek sesle; bağırıp çağırarak konuşmayın. Yoksa yaptığınız iyi işlerin sevabı farkında olmadan yok olup gider.

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ أُوْلَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِلتَّقْوَى لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ {الحجرات/3}

3.anlar kim amurturlar ünlerini Taŋrı yalavaçı üskinde anlar turur anlar arıttı Taŋrı köŋüllerini saḳnuḳluḳ. ḳalı anlarḳa yarlıḳamaḳ uluġ ter ṣevāb.

3. Gerçek şu ki Allah, Peygamberinin huzurunda alçak sesle (saygılı bir şekilde) konuşanların kalplerini, emir ve yasakları konusunda duyarlı ve bilinçli olacak bir sâfiyete erdirmiştir. Onlar için bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاء الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ {الحجرات/4}

4.anlar kim oḳırlar sėni ḥücreler arḳasından üküşrekleri uḳmaslar.

4. Ey Peygamber! Odaların arka tarafından sana seslenenlerin çoğu aklı ermeyen, cahil kimselerdir.[55]

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {الحجرات/5}

5.eger anlar serinseler sen çıḳġınça anlarḳa ėḍgürek bolġay erdi anlarḳa. Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

5. Onlar sabretseler ve senin evden çıkıp yanlarına gelmeni bekleseler di, kendileri için daha iyi olurdu. Fakat Allah Gafûr'dur; yine de böyle kusurları bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ {الحجرات/6}

55 - Bu ve sonraki âyet Hz. Peygamber ile nasıl görüşülüp konuşulacağını bilmeyen bedevî Araplar hakkında inmiştir. Anlatıldığına göre Temim kabilesine mensup bazı kişiler, Hz. Peygamber ile görüşmek için gelmişler, kendilerine Hz. Peygamberin istirahat etmekte olduğu söylendiği halde, odanın arka tarafından "Muhammed! Dışarı çık, yanımıza gel" diye, yüksek sesle çağırarak Hz. Peygamberi rahatsız etmişlerdi.

6.ay anlar kim kėrtgündiler eger kelse silerke fāsıḳ ḫaber birle amulluḳ ḳılınlar tėgürmekiŋizlerdin bir boḍunḳa biligsizlig birle bolġay siler ḳılmışıŋızlar üze ökünügliler.

6. Ey iman edenler! Size, dinî ve toplumsal duyarlılığı zayıf birisi[56] bir haber getirdiğinde bu haberin doğru olup olmadığını araştırın. Yoksa bilmeden bir topluluğa zarar verirsiniz, sonra da yaptığınıza pişman olursunuz.[57]

وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأَمْرِ لَعَنِتُّمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَزَيَّنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّهَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَٰئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ {الحجرات/7}

7.biliŋler kim çın siler içinde turur Taŋrı yalavaçı. eger sözüŋüzlerni tutsa üküş iş içinde yazuḳḳa tüşer siler velīkin Taŋrı sewüg ḳıldı silerke kėrtgünmekni taḳı bezedi anı köŋülleriŋiz içinde taḳı yigrendürdi silerke kāfirlıḳnı yme fāsıḳlıḳnı yme yazmaḳnı anlar anlar turur köni yol tutuġlılar.

7. Unutmayın ki, Allah'ın Elçisi aranızdadır. Eğer o, birçok konuda size uymuş olsaydı işiniz sarpa sarardı. Fakat Allah size imanı sevdirdi, kalplerinizi onunla güzelleştirdi. Küfrü, fâsıklığı ve isyanı ise size çirkin gösterdi. İşte bu özelliklere sahip olan kimseler doğru yoldadırlar.

فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ {الحجرات/8}

8.artuḳluḳdın Taŋrıdın minnetdin. Taŋrı bilgen turur bütün işlig turur.

8. Bütün bunlar Allah'ın bir lutfu ve ihsanıdır. Allah Alîm'dir; müminlerin durumlarını, kimin daha üstün konumda olduğunu iyi bilir, Hakîm'dir; bütün bunları bir hikmete göre yapar.

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِن فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {الحجرات/9}

56 - Lafzen, "Fâsık."

57 - Âyeti günümüz şartlarına uyarlayacak olursak, müslümanların güvenilir haber ağları kurmaları gerektiğini söyleyebiliriz. İslam hukukçuları böyle fâsık bir kişinin günlük olaylar hakkındaki şahitliğinin de kabul edilmeyeceğini belirtmişlerdir.

9.eger ėkki gürūh kėrtünüglilerdin toḳışsalar yaraşturuŋlar olar ėkki ara eger artaḳlıḳ ḳılsa ol ėkkide biri taḳı biri üze toḳışıŋlar anlar birle kim ḥaddın keçer yaŋġınça yansa etiştürüŋler olar ara könilik birle köni dād bėriŋler. bütünlükün Taŋrı sewer ol köni dād bėriglilerni.

9. Müminlerden iki topluluk birbirleriyle kavga ederlerse aralarını düzeltip onları barıştırın. Eğer bunlardan biri söz dinlemez ve diğerine saldırırsa, saldıran tarafa karşı Allah'ın emrine boyun eğinceye kadar savaşın. Şayet saldırganlıktan vazgeçerse, iki tarafın arasını adaletle düzeltip barışı sağlayın ve sakın adaletten ayrılmayın. Şüphesiz Allah âdil davrananları sever.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ {الحجرات/10}

10. çın oḳ mü'minler ḳarındaş tururlar barışturuŋ ėkki ḳaḍaşlarıŋız ara ḳorḳuŋ Taŋrıdın bolġay kim siler yarlıḳaġan siler.

10. Müminler ancak kardeştirler. Öyleyse kardeşlerinizin arasını düzeltip barışı sağlayın. Allah'n bu emrini yerine getirme konusunda sorumlu, duyarlı, bilinçli davranın ki, O'nun şefkat ve merhametine nâil olasınız.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاء مِّن نِّسَاء عَسَى أَن يَكُنَّ خَيرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ بِئْسَ الِاسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ {الحجرات/11}

11.ay anlar kim īmān ketürdiler füsūs tutmasunlar bir gürūh bir gürūhdın bolġay kim bolmaḳları ėḍgürek anlardın ap yme uraġutlar uraġutlardın bolġay kim bolmaḳları ėḍgürek anlardın. 'ayb ḳılmaŋlar bir ėkkindiŋizlerni oḳımaŋlar yawuz ataġ at birle. neme yawuz at ol fāsıḳlıḳ īmānda kėḍin kim tevbe ḳılmasa anlar tururlar anlar küç ḳılıġlılar.

11. Ey iman edenler! Siz erkeklerden hiçbir topluluk başka bir toplulukla alay etmesin. Belki de alay edilenler, edenlerden daha iyidir! Aynı şekilde kadınlar da başka kadınlarla alay etmesinler. Belki alay edilen kadınlar, alay eden kadınlardan daha iyidir. Birbirinizi ayıplayıp aşağılamayın, birbirinize hoş olmayan lâkaplar takmayın. İmana erdikten sonra fâsık damgası yemek, fâsık damgası vurmak ne kötü bir durumdur! Tevbe etmeyip bu gibi davranışlardan vazgeçmeyenler zâlimlerin ta kendileridir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ {الحجرات/12}

12.ay anlar kim kėrtgündiler sınardın turunlar üküşrek sėzikdin çın amarı sėzik yazuḳ turur üşemenler sözni ġıybet ḳılmasun bir ançanız bir ançanı. sewer mü biriniz yėmekni ḳadaşı ėtni murdār taplamaz siler anı. ḳorḳun Tanrıdın. çın Tanrı tevbe bezerlegen yarlıḳaġan.

12. Ey iman edenler! Zandan; insanlar hakkında temelsiz bilgilere dayalı tahminî değerlendirmelerden çokça sakının. Çünkü zannın bir kısmı (insanlar hakkında yanlış kanaatlere yol açacak olanı) günahtır. İnsanların gizli hallerini araştırmayın, birbirinizin gıybetini; dedikodusunu yapmayın. Sizden biri, hiç ölmüş kardeşinin etini yemek ister mi? İğrendiniz değil mi? Öyleyse bu konularda duyarlı ve bilinçli olun. Şüphesiz Allah Tevvâb'dır; daha önce bu tür günahlardan dolayı ettiğiniz tevbeleri kabul eder, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ {الحجرات/13}

13.ay kişiler biz yarattımız silerni erkekdin taḳı tişidin ḳıldımız silerni gürüh gürüh aġuşlar bilişse siler. çın aġırlıraḳınızlar Tanrı üskinde saḳnuḳraḳınız tururlar. çın Tanrı bilgen turur uḳġan turur.

13. Ey insanlar! Biz, sizi bir erkekle bir kadından (eşit bireyler olarak) yarattık, birbirinizle tanışmanız, yardımlaşmanız için milletlere ve kabilelere ayırdık. Fakat şunu da unutmayın: Allah katında en üstün olanınız, O'nun emir ve yasakları konusunda en dikkatli, en duyarlı, en bilinçli olanınızdır. Şüphesiz Allah Alîm'dir; kullarını ve onların yapıp ettiklerini çok iyi bilir, Habîr'dir; kullarının niyet ve düşüncelerinden haberdardır.

قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُل لَّمْ تُؤْمِنُوا وَلَكِن قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِن تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُم مِّنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {الحجرات/14}

14.aydılar ʿarablar kėrtgündimiz ayġıl kėrtgünmediŋizler yoḳ kim aytıŋlar boyun bėrdimiz taḳı kirmedük turur īmān köŋülleriŋiz içinde eger boyun bėrse siler Taŋrıḳa yalavaçıŋa eksümegey işleriŋizdin nerse. çın Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan turur.

14. Ey Peygamber! Bir kısım bedevî Araplar[58] sana gelip, "Biz iman ettik" demişlerdi. Sen onlara de ki: "Siz, gerçek mânada iman etmediniz, en iyisi siz, 'Teslim olduk' deyin. Çünkü iman sizin yüreklerinize henüz tam olarak yerleşmedi. Eğer Allah'a ve Elçisine gerçekten itaat ederseniz, Allah yaptığınız hiçbir iyi işi karşılıksız bırakmaz. Çünkü Allah Gafûr'dur; yürekten iman edenlerin günahlarını bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ {الحجرات/15}

15.bütünlükün kėrtgünügliler anlar kim kėrtgündiler Taŋrıḳa yalavaçıŋa yana sėziklig bolmazlar ḳatıġlandılar tawarları birle etözleri birle Taŋrı yolı içinde. anlar anlar tururlar çın sözlegliler.

15. Gerçek müminler, Allah'a ve Elçisine yürekten inanan, inançlarında şüpheye hiç yer vermeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir. Onlar iman konusunda özü sözü bir olanlardır.

قُلْ أَتُعَلِّمُونَ اللَّهَ بِدِينِكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {الحجرات/16}

16.ayġıl ögretür mü siler Taŋrıḳa öz dīniŋizlerni. Taŋrı bilür anı kim kökler içindekini taḳı ne kim yerler içindekini taḳı Taŋrı tėgme nerseni bilgen ol.

16. Ey Peygamber! De ki: "Nasıl bir imana sahip olduğunuzu[59] Allah'a siz mi öğreteceksiniz? Oysa Allah (sadece sizin kalplerinizdekileri değil) göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. O her şeyi hakkıyla bilendir.

58 - Hicretin dokuzuncu yılında çöllerde yaşayan bir kısım bedevî Araplar, heyetler halinde Hz. Peygambere gelip müslüman olduklarını söylüyor ve sadakalardan, sosyal yardımlardan kendilerine de pay verilmesini istiyorlardı. Bu insanlar aslında tam olarak iman etmiş değillerdi. Bu bedevîler arasında Benî Esed ve Benî Temim gibi kabilelere mensup kimseler de vardı. Bu ve bundan sonraki âyetler söz konusu kabilelerle (heyetlerle) ilgilidir.

59 - Lafzen, "Dininizi."

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُل لَّا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُم بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الحجرات/17}

17.sipās urur sėniŋ üzele boyun bėrmişleri üçün. ayġıl sipās urmaŋlar meniŋ üze müselmānlıḳıŋızını yoḳ kim Taŋrı sipās urur siler üze kim yolçıladı silerni īmānḳa eger erse siler köni sözlegliler.

17. Bu bedevîler, “(Biz seninle savaşmadan) müslüman olduk” diye bunu senin başına kakıyorlar. Sen onlara de ki: “Müslüman olmanızı başıma kakmayın. Eğer (imanınız konusunda) gerçekten doğru söylüyorsanız, imanı nasip ettiği için, asıl sizin Allah’a minnet borcunuz vardır.”

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ {الحجرات/18}

18.bütünlükün Taŋrı bilür kökler yerler örtüglügni Taŋrı körügli turur anı kim ḳılur siler.

18. Allah göklerin ve yerin gizliliklerine dair her şeyi bilir. Allah bütün yapıp ettiklerinizi görmektedir.

﴿50﴾ سُورَةُ قٓ

Mekke döneminde inmiştir. 45.âyettir. Adını ilk âyetteki "Kaf" harfinden almıştır.

(50)

sūretü-ḳāf

ḳāf sūresi ḳırḳ bėş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ {ق/1}

1. bu ant turur ḳāf taġı tuta ḳāf taġı ḥaḳḳı kim bu cihān tegresini tutup turur taḳı ḳur'ān ḥaḳḳı uluġ.

1. Kaf[60] Şânı yüce olan bu Kur'an'a andolsun ki, (sen bir uyarıcısın).

بَلْ عَجِبُوا أَن جَاءهُمْ مُنذِرٌ مِّنْهُمْ فَقَالَ الْكَافِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ {ق/2}

2.taŋırḳadılar kim keldi erse anlar ḳorḳuttaçı anlardın aydı tanıġlılar bu nerse turur taŋsuḳ.

2. Fakat o inkârcılar, içlerinden birinin uyarıcı olarak gelmesine şaşırdılar ve dediler ki: "Bu, gerçekten hayret edilecek bir şey!"

أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ {ق/3}

3.ḳaçan biz ölse miz taḳı bolsa miz toprāḳ ol ewre yandurmaḳ yıraḳ.

60 - Bkz. Bakara 2/1, ilgili not.

3. "Şimdi biz ölüp toz toprak haline geldikten sonra tekrar diriltileceğiz, öyle mi? Böyle bir geri dönüş çok uzak bir ihtimal!"

قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِندَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ {ق/4}

4.çın oḳ bildimiz anı kim eksütür yerni anlardın biziŋ üskimizde bitig turur küḍezilmiş.

4. Evet, Biz toprağın onları nasıl yiyip bitirdiğini çok iyi biliyoruz (Onları nasıl dirilteceğimizi de biliriz). Bizim katımızda korunmuş bir kitab vardır. (Herkesin ölümü, diriltilmesi ve ameliyle ilgili bütün bilgiler Bizim katımızdadır ve bunlar hiçbir değişikliğe de uğramaz.)

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَّرِيجٍ {ق/5}

5.yalġan tuttılar meger boḍunnı peyġāmberni ḳaçan keldi erse anlarḳa anlar bir iş içinde ḳatıġ ḳarıḳ.

5. Evet, kendilerine hak ve hakikatlerle dolu Kitab gelince onu yalanladılar. Şimdi onlar tam bir kararsızlık ve şaşkınlık içindeler.

أَفَلَمْ يَنظُرُوا إِلَى السَّمَاء فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِن فُرُوجٍ {ق/6}

6.baḳmazlar mu kökke tepelerinde neteg binā ḳıldımız anı taḳı bezedimiz anı yoḳ aŋar hīç yaruḳ.

6. Bu inkârcılar, üzerlerindeki gökyüzüne bakıp hiç düşünmüyorlar mı? Biz onu nasıl kurmuşuz ve yıldızlarla nasıl süslemişiz? Üstelik orada hiçbir çatlak da yoktur.

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ {ق/7}

7.yerni çözdimiz anı taḳı kemiştimiz anıŋ içiŋe bekümiş taġlarnı taḳı ündürdimiz anıŋ içinde tėgme türlüg cüftlerdin körklüg.

7. Yeryüzüne de mi bakmıyorlar? Onu döşek gibi serdik, oraya sarsılmaz dağlar yerleştirdik ve üstünde her türlü güzel bitkiyi yetiştirdik.

تَبْصِرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ {ق/8}

8.körgüke pend tėgme ḳulḳa iḍike yanmış.

8. Bütün bunları, Allah'a yönelen her kulun gönül gözünü açıp ibret alması için yaptık.

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ {ق/9}

9. taḳı indürdimiz kökdin suwnı ḳutluġ ündürdimiz anıŋ birle būstānlar biçgü ewünler.

9. Biz, gökyüzünden bereketli yağmurlar indirdik ve onunla bağlar, bahçeler ve biçilecek tahıllar yetiştirdik.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ {ق/10}

10. yme ḫurmā uzun üyür aŋar yėmiş turur.

10. Salkım salkım meyveleri olan upuzun hurma ağaçları bitirdik.

رِزْقًا لِّلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ {ق/11}

11.bişmiş rūzī ḳullarḳa tirgürdimiz anıŋ birle ölüg kentni andaġoḳ çıḳmaḳlıḳ.

11. Bunları kullarımıza rızık olarak yarattık. Ve o yağmurla ölü toprağı dirilttik. Kıyamet günü diriliş de işte böyle olacaktır.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ {ق/12}

12.yalġanḳa tuttı anlarda burun nūḥ boḍunı yme ḳuḍuġ boḍunı şemūdluġlar ṣāliḥni.

12. Bu inkârcılardan önce Nuh'un kavmi, Ress[61] ve Semûd halkı da peygamberlerini yalanlamışlardı.

61 - Ress halkı (Ressliler) için bkz. Furkan 25/38, ilgili not.

وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ {ق/13}

13. ʿādlıġlar hūdnı firʿavn mūsā lūṭ ḳaḍaşları.

13. Aynı şekilde Âd ve Firavunun kavmi ve Lût'un hemşehrileri,

وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمُ تُبَّعٍ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ {ق/14}

14. yme orman iḍileri şuʿaybni yme tubbaʿ boḍunı. tėgme biri yalġanḳa tuttılar yalavaçlarnı sezā boldı anlarḳa ḳorḳmaḳım.

14. Eykeliler[62] ve Tübba'[63] halkı da. Bunların hepsi peygamberlerini yalanlamış ve azabı hak etmişti.

أَفَعَيِينَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ {ق/15}

15. azu ermez mü ilki törütmek birle. yoḳ anlar sėzik içinde yaŋı törütmekdin.

15. Biz, sizi ilk defa yaratırken acze düşüp yorulduk mu ki? Hayır! (Böyle olmadığını bilirler) fakat yine de onlar yeniden yaratmamız konusunda şüphe içindedirler.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ {ق/16}

16.yarattımız oḳ kişini yme bilür miz vesvese ḳılur aŋar etözi biz yawuḳraḳ miz anıŋ tapa ömgen tamurda.

16. Andolsun ki insanı Biz yarattık. Bu sebeple nefsinin ona ne gibi vesveseler verdiğini biliriz. Çünkü Biz ona şah damarından daha yakınız.

62 - Krş. Hıcr 15/78.
63 - Krş. Duhân 44/37.

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ {ق/17}

17.ḳaçan bitise ferişte ėkki tėtigliler saġdın soldın olturmış tururlar.

17. Onun sağında ve solunda bekleyen, yaptıklarını bir bir kaydeden iki melek vardır.[64]

مَا يَلْفِظُ مِن قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ {ق/18}

18.sözlemes hīç söz meger anıŋ üskinde bolġay bir küḍezçi anuḳ.

18. Evet, insan ne zaman bir söz söylese yanında mutlaka (onu kaydetmeye) hazır bir gözcü vardır.

وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَ مَا كُنتَ مِنْهُ تَحِيدُ {ق/19}

19.kelir ölüm esrükliki çınlıḳ birle. ol ol kim erdiŋ andın sıŋardın.

19. Ölüm ânının sarhoşluğu, insanı ölümün acı gerçeği ile yüz yüze getirince ona şöyle denir: "İşte senin korkup kaçtığın şey budur."

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمُ الْوَعِيدِ {ق/20}

20.ürülgey borġu içiŋe ol ḳorḳutġu kün.

20. Nihayet (diriltilmek üzere) Sûra üfürülür ve "İşte vaktiyle size haber verilen azab günü budur" denilir.

وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ {ق/21}

21.kelgey tėgme özge anıŋ birle bir sürügli bir tanuḳ.

21. Her insan mahşer yerine biri kendisini sürüp götürmekle, diğeri de yapıp ettiklerine tanıklık etmekle görevli iki melekle birlikte gelir.

64 - Krş. İnfitâr 82/10-12.

لَقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ {ق/22}

22. erdiŋ ök örtüg içinde mundın açtımız sėndin örtügüŋni sėniŋ közüŋ bu kün yitig turur.

22. Ona, “Sen dünyada iken gaflet içindeydin; bu günün geleceğini beklemiyordun. Şimdi gözünden perdeyi kaldırdık, bugün her şeyi bütün çıplaklığıyla göreceksin” denir.

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ {ق/23}

23.aydı anıŋ ḳoldaşı bu turur ol kim meniŋ üskümde ḥāżır erdi.

23. Onun yoldaşı (dünyada iken peşinden gittiği şeytan): “İşte yanımda cehennem için hazırladığım birisi!” der.

أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٍ {ق/24}

24.kemşiŋler tamuġ içinde tėgme nū-sipāslıḳ ḳılıġlı men yüz ewrügli ḥaḳḳdın.

24. Allah o iki meleğe şöyle emreder: “Atın cehenneme, inatçı nankör her kâfiri!”

مَّنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ مُّرِيبٍ {ق/25}

25.ėḍgülükni ḥadda keçigli sėziklig.

25. “Her türlü iyiliğe engel olan, insanları şüpheye düşüren, hak hukuk tanımayan her azgını!”

الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ {ق/26}

26.ol kim ḳıldı Taŋrı birle aḍın Taŋrı kemşiŋler anı ḳatıġ ḳın içinde.

26. “O, Allah’la birlikte başka Tanrı da edinmişti. Atın şimdi onu azabın en şiddetlisine!”

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِن كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ {ق/27}

27.aydı anıŋ ḳoldaşı idimizā! men arturmadım anı ol erdi azmaḳ içre ıraḳ.

27. Onun yoldaşı (şeytan) der ki: "Rabbimiz! Onu ben azdırmış değilim, o zaten sapıklık batağına düşmüş biri idi."

قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُم بِالْوَعِيدِ {ق/28}

28.aydı ḫuṣūmet ḳılmaŋlar meniŋ üskümde sėziksiz turur ıdtım silerke ḳorḳutmaḳ.

28. Allah şöyle buyurur: "Huzurumda tartışıp suçu birbirinizin üstüne atmayın, Ben size bu cezayı çok önceden bildirmiştim."

مَا يُبَدَّلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِّلْعَبِيدِ {ق/29}

29.tėgşürülmez söz meniŋ üskümde ermez men küç ḳılıġlı ḳullarḳa.

29. "Benim tarafımdan verilen söz[65] aslâ değiştirilemez ve şunu da iyi bilin ki, Ben kullarıma aslâ zulmetmem."

يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِن مَّزِيدٍ {ق/30}

30.ol kün ayur miz tamuġḳa nek toldıŋ mu ayur hīç arta ḳalmış bar mu?

30. O gün Biz cehenneme, "Doldun mu?" diye sordukça; o, "Daha varsa gelsin" der.

وَأُزْلِفَتِ الْجَنَّةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ {ق/31}

31.yawutulġay uştmaḫḳa saḳnuḳlarḳa ıraḳ ermez.

31. Cennet ise şeytanı arkadaş edinmekten sakınan duyarlı ve bilinçli müminlere iyice yaklaştırılır.

65 - Bkz. Hûd 11/119; Secde 32/13; Sâd 38/84-85.

هَذَا مَا تُوعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ {ق/32}

32.bu ol turur vaʿde ḳılnur siler tėgme iḍike yanġanḳa.

32. Ve denilir ki: "İşte sizin için; Allah'a yönelen ve kendisini her türlü kötülükten koruyanlara vâdolunan cennet!"

مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ وَجَاء بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ {ق/33}

33.kim ḳorḳsa Taŋrıdın belgüsüzün yana keltürse ṭāʿat birle.

33. "Rahman olan Allah'ı görmedikleri halde O'nun azabından korkanlar ve (dünyada iken sadece) O'na yönelmiş bir kalp ile gelenler için vâdolunan cennet!"

ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ {ق/34}

34.kiriŋler aŋar esenlik birle. bu ol meŋgülüg küni.

34. Onlara, "Esenlikle girin bu cennete! Bugün ebedî hayat başlamıştır" denilecektir.

لَهُم مَّا يَشَاؤُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ {ق/35}

35.anlarḳa ne tilese siler anıŋ içinde biziŋ üskimizde ziyāde.

35. Orada onlar için istedikleri her şey vardır. Bizim katımızda ise daha fazlası vardır.[66]

وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُم مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُم بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ {ق/36}

36.neçe üküş helāk ḳıldımız anlarda burun bir gürūhdın anlar ḳatıġraḳ anlardın ḳatıġraḳ kezdiler kentler içinde. nek bar mu sıġıŋġu yer?

66 - Krş. Yunus 10/26. Allah katındaki daha fazla lutuf, Allah'ın rızasıdır. Bkz. Tevbe 9/72.

36. Ey Peygamber! Biz bu inkârcılardan önce onlardan daha güçlü olan ve ülke ülke dolaşıp hâkimiyetler, medeniyetler kuran nice kavimleri helâk ettik.[67] Söyleyin, (onca güçlerine rağmen) azabımızdan kurtulabildiler mi?

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَذِكْرَىٰ لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ {ق/37}

37.bütünlükün anıŋ içinde pend turur aŋar kim bolsa aŋar köŋül azu kemişse ḳulaḳ ol yā bolsa ḥāżır.

37. Şüphesiz bütün bunlarda aklıselim sahibi olanlar ve sözü can kulağıyla dinleyenler için alınacak dersler vardır.

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٍ {ق/38}

38. (yer attımız ök) yarattımız oḳ köklerni yerni ne kim ol ėkki ara erse altı kün içinde tėgmedi biziŋke aruḳluḳ.

38. Andolsun ki, Biz gökleri, yeri ve bu ikisi arasındakileri altı günde yarattık ve hiçbir yorgunluk da duymadık.[68]

فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ {ق/39}

39.seringil anıŋ üze kim ayurlar namāz ḳılġıl iḍiŋke kün tuġmazda öŋdün taḳı kün batmazda aşnu.

39. Ey Peygamber! Sen inkârcıların sözlerine sabret. Güneş doğmadan ve batmadan önce Rabbini överek tesbih et, yücelt.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ {ق/40}

40.yme tündin namāz ḳılġıl yme secde ḳılmışda kėḍin.

67 - "Fe nakkabû fi'l-bilâd" ifadesine, "Ülke ülke dolaşıp ölümden kaçacak delik aradılar" anlamı da verilmiştir.

68 - Krş. Fussilet 41/9-12. Âyet, Tevrat'taki "Allah evreni altı günde yaratmış ve yedinci günde dinlenmiştir" sözüne bir cevaptır.

40. Gecenin bir bölümünde ve her secdenin ardından O'nu tesbih et, yücelt.[69]

وَاسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ {ق/41}

41.èşitgil ol kün oḳısa oḳıġuçı yaḳın yerdin.

41. Ey Peygamber! Bir çağırıcının yakın bir yerden (herkesin duyacağı şekilde) çağıracağı o günü unutma.

يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ {ق/42}

42.ol kün èşitürler isrāfīl ünini könilik birle ol turur çıḳmaḳ küni.

42. İnsanlar o gün, dirilişin gerçek olduğunu gösteren o çığlığı işiteceklerdir. İşte o gün, dirilip kabirlerden çıkış günüdür.

إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ {ق/43}

43.biz miz kim tirgürür miz taḳı öldürür miz biziŋke ol yanış.

43. Bilin ki, dirilten de öldüren de Biziz ve dönüş sadece Bizedir.

يَوْمَ تَشَقَّقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ {ق/44}

44.ol kün yarılur yer anlardın terkin. ol ḳoparmaḳ biziŋ üze āsān turur.

44. O gün yeryüzü yarılır, insanlar kabirlerinden süratle çıkarlar. İnsanları böyle bir araya toplamak Bizim için çok kolaydır.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنتَ عَلَيْهِم بِجَبَّارٍ فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَن يَخَافُ وَعِيدِ {ق/45}

69 - Âyetteki "Gecenin bir bölümünde" ifadesi akşam ve yatsı namazlarına delâlet etmektedir. Her secdeden maksat ise namazlardır.

45.biz bilgenrek miz anı kim ayurlar ermez sėn anlar üze kömerlenmiş pend bėrgil oḳığu birle kim ḳorḳsa meniŋ ḳorḳıtmaḳım.

45. Biz, inkârcıların neler söylediklerini çok iyi biliyoruz. Ey Peygamber! Sen onları zorla yola getirecek değilsin.[70] Sen sadece tehdidimi ciddiye alıp korkanlara Kur'an ile öğüt ver.

70 - Krş. En'âm 6/107; Ğâşiye 88/21.

﴿51﴾ سُورَةُ الذَّارِيَاتِ

Mekke döneminde inmiştir. 60.âyettir. Adını ilk âyette geçen Zâriyât kelimesinden almıştır. Zâriyât, kuru otları, tozu toprağı savuran rüzgâr demektir.

(51)

sūretü ʾẕ-ẓāriyāt

bu ẓāriyāt sūresi altmış āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle kim bağırsaḳ turur kim yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالذَّارِيَاتِ ذَرْوًا {الذاريات/1}

1. ol esnegen esinler bile anda esmek.

1. Kuru otları, tozu toprağı savurup süpüren rüzgârlara,[71]

فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا {الذاريات/2}

2.aġır yüklüg bulıtlar bile ant.

2. Yağmur yüklü bulutlara,

فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا {الذاريات/3}

3.yıraḳ yörigli kėmiler bile ant āsānlıḳ birle.

3. Kolayca yüzüp giden gemilere,

71 - Krş. Kehf 18/45.

فَالْمُقَسِّمَاتِ أَمْرًا {الذاريات/4}

4. işler erkligi ferişteler ḥaḳḳı.

4. Bütün işleri taksim edip yönlendiren meleklere andolsun ki,[72]

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ {الذاريات/5}

5.ol kim vaʿde ḳılnur siler çın turur.

5. Size ne vâdedilmişse hepsi doğrudur.

وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ {الذاريات/6}

6.saḳış küni bolġu turur.

6. Hesap ve ceza günü mutlaka gelecektir.

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ {الذاريات/7}

7. kök ḥaḳḳı yoluġ kim siler.

7. Ve her biri kendi yörüngesinde bir düzen içinde akıp giden yıldızlarla donatılmış gökyüzüne andolsun ki,

إِنَّكُمْ لَفِي قَوْلٍ مُخْتَلِفٍ {الذاريات/8}

8.muḫālif söz içre turur siler.

8. Ey inkârcılar! Siz gerçekten çelişkili sözler söylüyorsunuz.

72 - Allah'ın kendilerine yemin ettiği bu şeylerin farklı yorumları yapılmıştır. Her yorumun da kendi içinde bir tutarlılığı vardır. Bu da Kur'an'ın bir kelimeyle pek çok anlamı ifade eden mucizevî özelliğinden kaynaklanmaktadır.

يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ {الذاريات/9}

9.yandurulur andın kim yanduruldı erse.

9. (Çünkü siz yalana şartlanmış kimselersiniz. Unutmayın ki) imana sırt çeviren küfür üzerine bırakılır.

قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ {الذاريات/10}

10.öldürüldi yalġançılar.

10. Kahrolsun bu yalancılar!

الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ {الذاريات/11}

11.anlar kim anlar turur biligsizlig içre osanıġlılar.

11. Onlar koyu bir cehalet ve sapkınlık içinde olan gâfil kimselerdir.

يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمُ الدِّينِ {الذاريات/12}

12. ayturlar ḳaçan bolġay ḳıyāmet kün.

12. Tutturmuşlar, “O ceza günü ne zaman?” diye alaylı alaylı sorup duruyorlar.

يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ {الذاريات/13}

13.ol kün kim anlar ot üze sınalurlar.

13. Bilsinler ki o gün, kendilerinin ateşe atılıp yakılacakları gündür.

ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ {الذاريات/14}

14.tatınlar sınağlarınızını. bu ol kim siler anı ėwitür erdiŋizler.

14. O gün denilecek ki onlara: "Şimdi hak ettiğiniz azabı tadın bakalım, sizin dünyadayken alay ederek, 'Haydi, bir an önce gelsin'[73] dediğiniz azab işte budur."

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ {الذاريات/15}

15.saḳnuḳlar būstānlar içre bulaḳlar içre.

15. Öte yandan iman edip böyle bir günün hesabından korkan ve o bilinçle yaşayanlar ise, hiç şüphesiz cennetlerde, pınar başlarında olacaklardır.

آخِذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ {الذاريات/16}

16.tutuġlılar anı kim bėrdi anlarḳa iḍileri. anlar erdiler anda öŋdün ėdgülük ḳılıġlılar.

16. Bunlar, Rablerinin kendilerine ihsan edeceği nimetleri sevinç içinde alacaklardır. Çünkü onlar, dünyada iken yürekten inanmış ve güzel ameller işlemişlerdi.

كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ {الذاريات/17}

17.erdiler az tündin uḍırlar erdi.

17. Onlar geceleri çok az uyurlar,

وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ {الذاريات/18}

18.seḥer vaḳtlarında yarlıḳatu tilerler.

18. Seher vakitlerinde dua eder, Allah'tan bağışlanma dilerlerdi.

73 - Krş. Hac 22/47; Ankebût 29/53-54; Yâsin 36/48.

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ {الذاريات/19}

19.tawarları içinde ülüg turur ḳolġuçıḳa yme ülügsüzlerke.

19. Mallarından, isteyen ve isteyemeyen ihtiyaç sahipleri için bir pay ayırırlardı.

وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُوقِنِينَ {الذاريات/20}

20.yer içinde belgüler ol sėziksizlerke.

20. (Ey inkârcılar! Neden inanmıyorsunuz? Oysa) yeryüzünde nice deliller vardır. Fakat bunu anlayacak olanlar, varlığın özünü kavrama yeteneğine sahip olan kimselerdir.

وَفِي أَنفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ {الذاريات/21}

21.özüŋüzler içinde. körmez mü siler?

21. Bizzat kendi varlığınızda bile nice deliller var. Bunları hiç görmüyor musunuz?

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ {الذاريات/22}

22.kök içinde rūzīŋizler ol kim vaʿde ḳılnur siler.

22. Rızkınızın sebepleri de size vâdedilen azaplar da göktedir.

فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ {الذاريات/23}

23.kök Taŋrısı ḥaḳḳı yme yer Taŋrısı ḥaḳḳı kim ol çın turur andaġ kim siler sözleşür siler.

23. Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki, size vâdolunan azab, söylediğiniz söz (adınız) gibi gerçektir.

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ {الذاريات/24}

24.nek keldi mü saŋa söz ibrāhīmniŋ aġırlıġ ḳonuḳlarınıŋ keleçüsi?

24. Sana, İbrahim'in şerefli konuklarıyla ilgili kıssa ulaştı, değil mi?

{25/الذاريات} إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ

25. ançada kirdiler anıŋ üze aydılar esenlik. aydı bir gürūh tat kişiler.

25. Hani onlar İbrahim'e gelip selâm verdiklerinde, İbrahim selamlarını almış ve içinden, "Bunlar da kim? Ne istiyorlar acaba?" diye geçirmişti.

{26/الذاريات} فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاء بِعِجْلٍ سَمِينٍ

26.ḳıra yandı anıŋ boḍunıŋa keldürdi semüz buzaġu.

26. Hemen eşine koşmuş ve kızartılmış semiz bir buzağı eti getirmiş,

{27/الذاريات} فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ

27.yawuttı anı anlar tapa aydı belgülüg yėmes siler.

27. Konuklarına ikram ederek, "Buyurmaz mısınız?" demişti.

{28/الذاريات} فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ

28.içiŋe suḳtı anlardın ḳorḳınç. aydılar ḳorḳmaġıl sewünç bėrdiler aŋar oġul birle bir bilgen.

28. (Konukların yemediklerini görünce)[74] onlardan işkillendi ve içine bir korku düşmüştü. Onlar da, "Korkma" dediler ve ona, peygamberlik verilecek bir oğlu olacağını müjdelemişlitler.[75]

{29/الذاريات} فَأَقْبَلَتِ امْرَأَتُهُ فِي صَرَّةٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ

74 - Bkz. Hûd 11/70.
75 - Krş. Hûd 11/71.

29. utru keldi sāre anıŋ uraġutı çoġı içinde urdı yüzini aydı ḳurtġa boldum tügün.

29. Bu sözleri duyan karısı bir çığlık atarak misafirlere yönelmiş ve elini yüzüne vurarak, “Ne! Benim şu kısır, şu kocakarı halimle mi?” demişti.

قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكِ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ {الذاريات/30}
(الجزء السابع والعشرون)

30.aydılar mundaġoḳ aydı iḍiŋ ol turur bütün işlig bilgen.

30. Konuklar, “Evet öyle. Rabbin böyle buyurdu. Şüphesiz O Hakîm’dir; böyle murad etmesinde bir hikmet vardır, Alîm’dir; O her şeyi, neyi nasıl yapacağını iyi bilir.” diye cevap vermişlerdi.

قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ {الذاريات/31}

31. aydı ne ol işiŋizler ay ıḍılmış yalavaçlar.

31. İbrahim, “Ey elçiler! Öyleyse sizin göreviniz nedir?” diye sordu.

قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُجْرِمِينَ {الذاريات/32}

32.aydılar biz ıḍıldımız boḍunḳa kim yazuḳluġ boḍunlarḳa.

32. Dediler ki: “Biz günahkâr bir kavme gönderildik.”

لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ {الذاريات/33}

33.ıḍġumız üçün anlar üze taşlarnı balçıḳdın.

33. “Onların üzerine pişmiş çamurdan taş yağdıracağız.”

مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ {الذاريات/34}

34.nişān ḳılınmış ol iḍiŋ üskinde bütün işliglerke.

34. "Rabbinin katında, bu taşların haddi aşanlardan kimlerin üzerine düşeceği belirlenmiştir."

فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ {الذاريات/35}

35.çıḳardımız anı kim erdi anıŋ içinde kėrtgünüglilerdin.

35. Derken, müminleri oradan çıkardık.

فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ {الذاريات/36}

36.bulmadımız anıŋ içinde bir ewde aḍın boyun bėrmişlerdin.

36. Zaten bir hane halkı dışında orada iman etmiş başka kimse de yoktu.

وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ {الذاريات/37}

37.ḳoḍtımız anıŋ içinde belgü anlarḳa kim ḳorḳarlar aġrıtġan ḳındın.

37. Nihâyet Biz o beldede, bir ibret nişanesi bıraktık. Fakat bundan ders alacak olanlar, Allah'ın acı azabından korkan kimselerdir.[76]

وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَى فِرْعَوْنَ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ {الذاريات/38}

38.mūsā içinde ançada ıḍtımız firʿavn tapa belgülüg ḥüccet birle.

38. Musa'nın kıssasında da alınacak dersler vardır. Bir zamanlar Biz onu apaçık bir mucize ile Firavuna gönderdik.

76 - Krş. Sâffât 37/133-138.

فَتَوَلَّى بِرُكْنِهِ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ {الذاريات/39}

39. ewre yandı ḳarşısıŋa aydı cāḍū turur yā telwe turur.

39. Firavun bütün (sivil ve askerî) erkânı ile birlikte yüz çevirdi ve "Bu, ya sihirbaz ya da delinin birisi!" dedi.

فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ {الذاريات/40}

40.tuttumız anı yme çerigini attımız anlarnı teŋiz içre ol melāmet ḳılnur erdi.

40. Biz de onu ve ordularını kıskıvrak yakalayıp denize attık. Firavun (Musa'nın Tanrısına vaktiyle inanmadığı için) kendini suçlaya suçlaya boğuldu gitti.

وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَقِيمَ {الذاريات/41}

41.yme ʿād boḍunı içinde erselnā ıḍtımız anlar üze yėlni tügün.

41. Âd kavminden de alınacak dersler vardır. Hani Biz onların üzerine kasıp kavuran bir kasırgayı salıvermiştik.[77]

مَا تَذَرُ مِن شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلَتْهُ كَالرَّمِيمِ {الذاريات/42}

42.ḳoḍmadı nersedin keldi erse anıŋ üze meger ḳıldı anı ḳuḍmış un teg.

42. Bu kasırga geçtiği yerlerde hiçbir şey bırakmıyor, ne varsa toz duman ediyordu.[78]

وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّى حِينٍ {الذاريات/43}

43.ṣemūd boḍunı içre ançada aytıldı anlarḳa ėnçrüŋler bir vaḳtḳa tėgi.

43. Aynı şekilde Semûd kavminden de alınacak dersler vardır. Onlara, "Belli bir süreye kadar dünya nimetlerinden yararlanın bakalım" denilmişti.

77 - Krş. Tevbe 9/70; İbrahim 14/9; Hac 22/42; Furkân 25/38.
78 - Krş. Ahkaf 46/21-28.

فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنظُرُونَ {الذاريات/44}

44.boynaġuluḳ ḳıldılar iḍileri fermānından tuttı anlarnı kök otı anlar baḳarlar.

44. Fakat onlar Rablerinin emirlerine karşı gelmişlerdi. Sonunda da bakınıp dururlarken onları yıldırım çarpıvermişti.[79]

فَمَا اسْتَطَاعُوا مِن قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنتَصِرِينَ {الذاريات/45}

45.hergiz umadılar örü turġu ermediler anlar ḳutarıġlılar.

45. Öyle ki, ne doğrulup ayağa kalkacak güçleri kalmış, ne de kendilerine yardım edebilecek biri bulunmuştu.

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ {الذاريات/46}

46.nūḥ boḍunı munda öŋdün. anlar erdiler bir boḍun yarlıġdın çıḳıġlılar.

46. Onlardan önce gelip geçmiş (ve suda boğarak helâk ettiğimiz) Nuh'un kavminden de alınacak dersler vardır. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir topluluktu.[80]

وَالسَّمَاء بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ {الذاريات/47}

47.kökni turġuzdımız anı ḳudret eli birle biz.

47. Evet, Biz gökyüzünü kendi kudretimizle sağlam bir şekilde bina ettik. Biz sınırsız bir güce sahibiz.[81]

وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ {الذاريات/48}

48.yerni yaḍtımız nėme yaḫşı yaḍġanlar miz.

79 - Krş. Hûd 11/61-68.

80 - Krş. Hûd 11/25 vd.

81 - "Mûsi'ûn" kelimesi "Bir şeyi genişleten" anlamına da gelir. Bu takdirde anlam, "Biz o gökyüzünü daha da genişletmekteyiz" şeklinde olur.

48. Yeryüzünü de Biz döşedik. Beşik gibi, ne de güzel döşedik onu!

وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ {الذاريات/49}

49. tėgme nersedin yarattımız ėkkirer cüft bolġay kim siler pend tutġay siler.

49. Biz, her şeyi çift çift yarattık. Belki bütün bunları düşünüp ibret alırsınız.

فَفِرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ {الذاريات/50}

50.ḳaçınlar Taŋrıḳa. men silerke andın ḳorḳuttaçı turur men belgülüg.

50. O halde (ey Peygamber! İnsanlara de ki:) "Allah'a koşun, O'na sığının. Bilin ki, ben O'nun tarafından size gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım."

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُم مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ {الذاريات/51}

51.ḳılmaŋlar Taŋrı birle aḍın taŋrı men silerke andın ḳorḳuttaçı turur men belgülüg.

51. "Ve sakın Allah ile birlikte başka bir Tanrı edinmeyin. (Tekrar söylüyorum ki,) gerçekten ben, O'nun tarafından sizin için gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım."

كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِن قَبْلِهِم مِّن رَّسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ {الذاريات/52}

52.mundaġoḳ kelmedi anlarḳa kim anlarda öŋdün yalavaçdın meger aydılar cāḍū turur azu tėlwe.

52. Ey Peygamber! Bu hep böyle olagelmiştir. Bil ki, seni inkâr eden bu müşriklerden önceki kavimlere gelen peygamberlere de, "Sihirbaz" veya "Delinin biri" denilmiştir.

أَتَوَاصَوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ {الذاريات/53}

53.azu tutuzdılar mu bir ėkkindi birle yul hem anlar bir boḍunlar boynaġular.

53. Hayret! Sanki (peygamberlere karşı) böyle konuşmayı birbirlerine vasiyet etmişler! Doğrusu bunlar gerçekten azgın bir topluluk!

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنتَ بِمَلُومٍ {الذاريات/54}

54.yüz ewürgil anlardın ermes sėn atıġ atlıġ.

54. O halde sen onlardan yüz çevir (Onlarla kendini helâk edercesine uğraşma). Bundan dolayı suçlanacak değilsin (Çünkü sen yapacağını yaptın, üzülmene gerek yok).

وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنفَعُ الْمُؤْمِنِينَ {الذاريات/55}

55.yāḍ ḳılġıl çın pend bėrmek asıġ ḳılur kėrtgünüglilerke.

55. Sen (seni dinleyenlere) öğüt vermeye devam et. Çünkü öğüt, inanacak olanlara mutlaka fayda verir.

وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ {الذاريات/56}

56. yaratmadım perīni ādemīni meger maṇa tapuṇguları üçün.

56. Bilin ki, Ben cinleri ve insanları sadece, Beni lâyıkıyla tanısınlar ve yalnız Bana kulluk etsinler diye yarattım.

مَا أُرِيدُ مِنْهُم مِّن رِّزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَن يُطْعِمُونِ {الذاريات/57}

57.tilemez men anlardın rūzīdin taplamaz men kim aş bėrseler maṇa.

57. Ben onlardan ne bir rızık istiyorum ne de Beni doyurmalarını.

إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ {الذاريات/58}

58.bütünlükün Taŋrı ol turur rūzī bėrgen küç iḍisi üstüvār teg bütün.

58. Çünkü Allah bizzat kendisi Rezzâk'tır; bütün rızıkları O verir. O güç ve kudret sahibi olan yegâne Varlıktır.

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذَنُوبًا مِّثْلَ ذَنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونِ {الذاريات/59}

59.bütünlükün anlar küç ḳıldılar ḳın turur anlarıŋ ėşi ḳını teg ėwmeŋler.

59. Hiç şüphesiz bugünkü müşriklerin, geçmişteki yoldaşlarının suçlarına benzer suçları vardır, onların payına düşen azab gibi bunların da azaptan hisseleri vardır. O halde hiç acele etmesinler (Bunlar da onların âkıbetine uğrayacaklar).

فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِن يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ {الذاريات/60}

60.vāy anlarḳa kim tandılar anlar künindin ol kim vaʿde ḳılnurlar.

60. O vâdedilen azab günü geldiğinde, küfürde direnenlerin vay hallerine!

52 سُورَةُ الطُّورِ

Mekke döneminde inmiştir. 49.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Tûr" kelimesinden almıştır. Tûr, dağ demektir.

(52)

sūretü ve'ṭ-ṭūr

bu sūretü ve'ṭ-ṭūr ḳırḳ sekkiz āyet ṭurur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

iḍi atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالطُّورِ {الطور/1}

1. ṭūr taġı ḥaḳḳı bile ant.

1. Sînâ dağına,

وَكِتَابٍ مَّسْطُورٍ {الطور/2}

2.bitilmiş bitig ḥaḳḳı bile ant.

2-3. Satır satır ince deriler üzerine yazılan Kitaba,

فِي رَقٍّ مَّنشُورٍ {الطور/3}

3.yana levḥü'l maḥfūẓda.

2-3. Satır satır ince deriler üzerine yazılan Kitaba,

وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ {الطور/4}

4.ant ol ėw ḥaḳḳı.

4. Beyt-i Ma'mûr'a;[82] Kâbe'ye,

وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ {الطور/5}

5. yme ol kötrülmiş köge ḥaḳḳı.

5. Kubbe gibi duran gökyüzüne,

وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ {الطور/6}

6.yana ol tolanmış teŋiz ḥaḳḳı.

6. Dalgalanıp kabaran, kaynayıp duran denize andolsun ki,

إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ {الطور/7}

7.iḍiŋniŋ ḳını kelgülük.

7. Rabbinin azabı mutlaka gerçekleşecektir.

مَا لَهُ مِن دَافِعٍ {الطور/8}

8. bolmaġay anlar hīç yanduruġlı.

8. Ve onu önleyebilecek hiçbir güç de yoktur.

82 - Kadim kültürdeki yaygın inanışa ve tefsirlerdeki izaha göre, Beyt-i Ma'mûr, Hz. Âdem'in yaratılışından iki bin sene evvel melekler tarafından inşa edilmiş ve Nuh tufanında göğe çekilmiş olan mâbedin adıdır. Gökyüzünde ve tam Kâbe'nin üzerinde bulunmakta, hergün yetmiş bin melek tarafından tavaf edilmektedir.

يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاء مَوْرًا {الطور/9}

9.ol kün tezginür kök tezginmek.

9. O gün gök öyle bir sarsılacak,

وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيرًا {الطور/10}

10.yme yöriyür tağlar yörimek.

10. Dağlar öyle bir yürüyecek, yerlerinden öyle bir oynayacak ki...

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ {الطور/11}

11.vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa.

11. Dîni yalanlayanların vay hallerine!

الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ {الطور/12}

12.anlar kim anlar çöme bata bāṭıl içinde oynayurlar.

12. Şimdi onlar daldıkları şirk bataklığında oyalanıp duruyorlar.

يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَى نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا {الطور/13}

13.ol kün atlurlar tamu otına atılmaḳ.

13. O gün ise inkârcılar cehennem ateşine itilip atılıverecekler,

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ {الطور/14}

14.bu ot ol kim anı yalġanḳa tutar erdiŋizler.

14. Ve onlara denilecek ki, “Dünyada iken inkâr ettiğiniz ateş işte budur.”

أَفَسِحْرٌ هَذَا أَمْ أَنتُمْ لَا تُبْصِرُونَ {الطور/15}

15.yalġan mu turur azu siler mü körmes mü siler?

15. “(Siz Kur’an’a sihir diyordunuz) peki, bu ateş de mi sihir? Yoksa (dünyada gerçeği görmediğiniz gibi) şimdi bunu da mı göremiyorsunuz?!”

اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاء عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {الطور/16}

16.kiriŋler aŋar seriŋler azu sermeŋler tüz turur siler üze yanut bėrlür siler anı kim ḳılur erdiŋizler.

16. “Gömülün ateşe! İster katlanın, ister katlanmayın (yalvarmanızın faydası olmaz), sizin için sonuç değişmez. Siz sadece yaptıklarınızın cezasını çekmektesiniz.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ {الطور/17}

17.çın saḳnuḳluḳ būstānlar içre niʿmetler içre.

17. İman edip böyle bir günün hesabından korkan ve o bilinçle yaşayanlar ise, hiç şüphesiz cennetlerde ve çeşit çeşit nimetler içinde olacaklar.

فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ {الطور/18}

18. sewünçlügler bėrmiş üçün anlarḳa iḍileri ḳutġardı anlarnı iḍileri ot ḳınındın.

18. Onlar Rablerinin kendilerine ihsan edeceği nimetlerle zevk ve sefa içinde yaşayacaklar.[83] Rableri onları cehennem azabından koruyacak.

83 - Krş. Zâriyât 51/16.

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {الطور/19}

19.yėŋler içiŋler siŋiglig bolsun anı kim ḳılur erdiŋizler.

19. Ve kendilerine, "Yaptıklarınızın karşılığı olarak şimdi bu nimetlerden âfiyetle yiyin için" denilecek.

مُتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُم بِحُورٍ عِينٍ {الطور/20}

20.tayanu olturuġlılar taḫtlar üze tüz kelmiş cüftlük bėrgey miz anlarḳa ürüŋ kėŋ közlüg.

20. Onlar sıra sıra dizilmiş tahtlara yaslanarak oturacaklar. Biz onlara eş olarak ceylan gözlü huriler vereceğiz.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاتَّبَعَتْهُمْ ذُرِّيَّتُهُم بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلَتْنَاهُم مِّنْ عَمَلِهِم مِّن شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينٌ {الطور/21}

21. anlar kim kėrtgündiler uḍu bardılar anlarḳa oġlanları ḳızları kėrtgünmek birle tuturdımız anlarḳa oġlanlarını eksütmedimiz anlarḳa işlerindin nersedin. tėgme kişi anı kim ḳazġanmışıŋa tutuġ turur.

21. İman etmiş olanlarla, iman ederek onların peşinden gitmiş olan soylarını (cennette) buluşturacağız ve böyle yapmakla atalarının amellerinin mükâfatından da bir şey eksiltmeyeceğiz. Çünkü herkes yaptığının karşılığını alacaktır.[84]

وَأَمْدَدْنَاهُم بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ {الطور/22}

22.yoḳa bėrgey miz anlarḳa yėmişler birle yme et birle anıŋdın kim ārzūlarlar.

22. Biz onlara canlarının çektiği kadar et ve meyve sunacağız.

84 - Krş. Ra'd 13/23; Mü'min (Gâfir) 40/8.

يَتَنَازَعُونَ فِيهَا كَأْسًا لَّا لَغْوٌ فِيهَا وَلَا تَأْثِيمٌ {الطور/23}

23.bir ekkindi alşurlar anıŋ içinde saġraḳ oyun yoḳ anıŋ içre ap yazuḳ.

23. Orada onlar, boş laflar söyletmeyen ve günaha sokmayan cennet şarabıyla dolu kadehler tokuşturacaklar.

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَّهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ {الطور/24}

24.yme tezginür anlar üze uçmaḥ oġlanı anlarḳa andaġ ḳalı anlar ṣadef içindeki kizlenmiş yinçü teg.

24. Sedefte gizlenmiş inci gibi pırıl pırıl gençler, hizmet etmek için çevrelerinde dolanıp duracaklar.

وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءلُونَ {الطور/25}

25. sözlengey bir ançaları bir ançası üze aytışġaylar.

25. Birbirlerine dönüp sohbet edecekler.

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ {الطور/26}

26.ayġaylar biz erdimiz munda burun boḍunumız içre ḳorḳıttaçılar.

26. Ve diyecekler ki: “Biz dünyada çoluk çocuğumuzla birlikte yaşarken (sonumuz ne olacak diye) korkar dururduk.”

فَمَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ {الطور/27}

27.minnet urdı Taŋrı biziŋ üze küḍezdi tamu ḳınıdın.

27. “Çok şükür, Allah bize lutfetti ve bizi samyeli gibi kavurucu azabından korudu.”

إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ {الطور/28}

28.biz erdimiz munda burun oḳır erdimiz anı. çın ol ol turur yarlıḳaġlı.

28. "İyi ki biz dünyada yalnız O'na ibadet etmişiz. Şüphesiz O Berr'dir; lutuf ve ihsanı boldur, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir."

فَذَكِّرْ فَمَا أَنتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ {الطور/29}

29.pend bėrgil ermez sėn iḍiŋ niʿmeti birle ḳam azu telwe.

29. Öyleyse ey Peygamber! Sen insanlara öğüt vermeye devam et. Sen Rabbinin peygamberlik lutfettiği birisin. (Onların iddia ettiği gibi) ne kâhinsin, ne de deli![85]

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ {الطور/30}

30.azu mu ayurlar ḳoşuġçı turur köz tutar mu aŋar ölüm aġırlıġlarıŋa.

30. Bir de diyorlar ki: "O bir şâir! Bekleyelim bakalım, zaman onun başına ne belâlar getirecek!"

قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُم مِّنَ الْمُتَرَبِّصِينَ {الطور/31}

31. ayġıl köz tutuŋlar men silerniŋ birle köz tutuġlılardın men.

31. Sen de ki: "Siz bekleyin bakalım! Ben de sizin başınıza gelecekleri bekliyorum!"

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُم بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ {الطور/32}

32.azu mu fermānlar anlarḳa anlarnıŋ tüşleri munı azu mu turur anlar boynaġu boḍunlar?

32. (Evet bekleyip göreceğiz.) Onları, seni yalanlamaya akılları mı sevk ediyormuş yoksa onlar gerçekten azgın bir topluluk muymuş?

85 - Krş. Kalem 68/2.

أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَل لَّا يُؤْمِنُونَ {الطور/33}

33.azu ayurlar mu özindin ayur anı tėp. yoḳ kim kėrtgünürler.

33. Tutmuş bir de, “Kur’an’ı kendisi uyduruyor” diyorlar? Hayır! Onlar, inatlarından dolayı inanmıyorlar.

فَلْيَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِن كَانُوا صَادِقِينَ {الطور/34}

34. keldürsünler bir söz munuŋ teg apaŋ erseler köni sözlegliler.

34. Eğer iddialarında haklı iseler, onlar da bu Kur’an’ın bir benzerini getirsinler de görelim.

أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ {الطور/35}

35.azu yaratıldılar mu nersesiz azu anlar mu yaratıġlılar?

35. Onlar bir yaratıcı olmaksızın mı yaratıldılar? Yoksa yaratanlar kendileri midir?

أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَل لَّا يُوقِنُونَ {الطور/36}

36.azu yarattılar mu köklerni yerni sėziksiz bolġu ermezler.

36. Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yaratmışlar? Doğrusu, onların kesin bir bilgiye ulaşacak idrakleri yok.[86]

أَمْ عِندَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيْطِرُونَ {الطور/37}

37.azu anlar üskinde mü iḍiniŋ ḫazīneleri azu anlar kömerlenmişler.

37. Onlar Rabbinin hazinelerine sahip olduklarını sanıyor ve bu yüzden bütün gücün kendilerinde olduğunu mu düşünüyorlar?

86 - Kendilerine yerin ve göklerin yaratıcısının kim olduğu sorulduğunda hem “Allah’tır” derler, hem de bu sözlerinin gereği olan tevhid inancını idrak edemezler.

أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُم بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ {الطور/38}

38.azu anlar mu üzeŋü söz ėşitürler anıŋ içinde keldürsün ėşitgüçileri bir ḫüccet belgülüg.

38. Ya da merdivenleri var da göğe çıkıp vahyi mi dinliyorlar? Eğer böyle dinleyebilen birisi varsa delilini açıkça ortaya koysun da görelim.

أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمُ الْبَنُونَ {الطور/39}

39. azu özike mü ḳızlar silerke mü oġullar?

39. (De ki:) Kızlar Allah'ın, oğlanlar sizin, öyle mi?[87]

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ {الطور/40}

40.azu ḳılur mu anlarḳa silerdin anlardın ol ter örtmeklerdin ağır yüklügler.

40. Yoksa sen onlardan yaptığın iş için bir ücret istiyorsun da, ağır bir borca mı giriyorlar?

أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ {الطور/41}

41.azu anlar üskinde mü örtüglüg levḥü 'l maḥfūẓ anlar andın bitirler.

41. Ya da onların yanında gayba dair bilgiler içeren bir kitab var da (verdikleri keyfî hükümleri) oradan mı alıp yazıyorlar?[88]

أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ {الطور/42}

42.azu tilerler mü al ėtmek. anlar kim tandılar anlar taplamançığ.

42. Veyahut bütün amaçları sana tuzak kurmak mıdır? O halde bilsinler ki, tuzağa düşecek olanlar küfürde direnenlerin kendileridir.

87 - Krş. Nahl 16/57; Necm 53/21.
88 - Krş. Kalem 68/46-47.

أَمْ لَهُمْ إِلَٰهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ {الطور/43}

43.azu bar mu anlarḳa iḍide aḍın arıġ Taŋrı andın kim ortaḳ ḳatarlar.

43. Onlar hâlâ Allah'tan başka Tanrıları olduğunu mu sanıyorlar? Bilsinler ki, Allah onların ortak koştukları şeylerden uzaktır, yücelerden yücedir.

وَإِن يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ {الطور/44}

44.eger körseler bir kesek kökdin tüşügli aygaylar bulıt turur biri biri üze tüşmiş.

44. Onlar gökten bir parçanın üstlerine düşmekte olduğunu görecek olsalar inatlarından, "Bu üst üste yığılmış bir buluttur" derler (yine de bunun bir ceza olduğuna inanmazlar).

فَذَرْهُمْ حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ {الطور/45}

45.ḳoḍġıl anlarnı körsünler ol künlerindin kim anıŋ içinde ölürler.

45. Ey Peygamber! (İnkârcılar işte böyle inatçı kimselerdir.) Bu sebeple sen onları helâk olacakları güne kadar kendi hallerine bırak.

يَوْمَ لَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ {الطور/46}

46. ol kün asıġ ḳılmaz anlardın alları nerse ap anlar yārī bėrlürler.

46. O gün gelince onların kurdukları tuzaklar, kendilerine hiç fayda vermeyecek; onlar hiçbir yerden yardım da görmeyeceklerdir.

وَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَابًا دُونَ ذَٰلِكَ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ {الطور/47}

47.anlarḳa kim küç ḳıldılar ḳın munda öŋdün yoḳ kim üküşrekleri bilmesler.

47. Şirkte direnenlerin ayrıca bu dünyada da çekecekleri bir ceza vardır. Fakat onların çoğu bunu bilmiyor.

وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ {الطور/48}

48.seringil iḍi ḥükmiŋe kim sėn biziŋ közümiz birle sen namāz ḳılġıl iḍiniŋ ögdüsi birle ançada ḳopsa sėn.

48. Ey Peygamber! Rabbinin azab hükmünü sabırla bekle. Sen Bizim himayemizdesin. Yapacağın her işte Rabbini överek tesbih et, yücelt.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ {الطور/49}

49.tündin namāz ḳılġıl aŋar yulduzlar battuḳda.

49. Gecenin bir bölümünde ve sabaha doğru yıldızlar kaybolurken de Rabbini tesbih et, yücelt.[89]

89 - Burada Allah'ı tesbihten maksat, sabah namazıdır.

53 سُورَةُ النَّجْمِ

Mekke döneminde inmiştir. 62.âyettir. Adını ilk âyette geçen “Necm” kelimesinden almıştır. Necm kelimesi genel olarak yıldız, Kur’an’ın bir bölümü ve bitki anlamlarına gelmektedir.

(53)

sūretü veʾn necm

bu sūretü veʾn necm altmış bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى {النجم/1}

1. ürger yulduz bile ant ḳaçan tutsa.

1. Batan yıldıza andolsun ki,

مَا ضَلَّ صَاحِبُكُمْ وَمَا غَوَى {النجم/2}

2.azmadı èşiŋizler yolsuz bolmadı.

2. Arkadaşınız (Muhammed) ne yolunu şaşırmış ne de (şeytana uyup) aldanmıştır.

وَمَا يَنطِقُ عَنِ الْهَوَى {النجم/3}

3.sözlemez özindin.

3. O, arzu ve heveslerine göre de konuşmuyor.

إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَى {النجم/4}

4. ermez ol meger yarlıġ uḍu sözler.

4. Konuştuğu (okuduğu Kur'an) kendisine indirilen vahiyden başka bir şey değildir.

عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى {النجم/5}

5.ögretti aŋar ḳatıġ küçlüg.

5. Bu vahyi O'na, Allah katındaki konumu çok güçlü olan (Cebrail) öğretmiştir.

ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى {النجم/6}

6.körklüg ṣüretlıġ tüz boldı.

6. O, çok güçlü; üstün nitelikli bir melektir. Evet o (vahyetmek üzere) gerçek şekliyle Elçimize göründü.

وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَى {النجم/7}

7.ol eḍizrek buçġaḳlardın.

7. Bu sırada o, ufkun en yüksek noktasındaydı.

ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى {النجم/8}

8.yana yawudı indi.

8. Sonra yaklaştı ve ona iyice sokuldu.

فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ {النجم/9}

9.boldı ėkki ya tutḳası teg yā taḳı yawuḳraḳ.

9. Öyle ki, iki yay mesafesi kadar[90] hatta daha fazla yaklaştı.

فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ {النجم/10}

10.vaḥy ıdtı öz ḳulı tapa anı kim vaḥy ıdtı.

10. İşte o anda Elçimize vahyedeceğini vahyetti.

مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ {النجم/11}

11.yalġan tėmedi köŋül ne körmişini.

11. Gözün gördüğünü kalp yalanlamadı.

أَفَتُمَارُونَهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ {النجم/12}

12.azu sözleşür mü siler körmişi üze?

12. Ey inkârcılar! Şimdi siz onun gördüğü şey hakkında şüphe edip onunla tartışıyorsunuz, öyle mi?

وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَىٰ {النجم/13}

13.kördi anı yana bir yolı.

13. Andolsun ki, Peygamber Cebrail'i başka bir sefer indiğinde de görmüştü.

90 - Arap geleneğine göre aralarında barış yapan kabile reisleri yaylarını çıkarır ve üst üste getirerek karşılıklı olarak gererlerdi. Bu hareket, savaşan iki kabilenin savaşı anlaşarak bitirmelerini temsil ediyordu. Âyette, Arapların çok iyi bildiği bir geleneği Allah, Cebrail ile Hz. Peygamber arasındaki vahiy ilişkisi konusundaki uyumu ifade etmek amacıyla zikretmiştir.

عِندَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى {النجم/14}

14. sidretü ʾl müntehada.

14. "Sidretü'l-Müntehâ"nın yanında.[91]

عِندَهَا جَنَّةُ الْمَأْوَى {النجم/15}

15.anıŋ üskinde turur şehīdler turġu yeri.

15. Ve onun yanındaki "Cennetü'l Me'vâ"da.[92]

إِذْ يَغْشَى السِّدْرَةَ مَا يَغْشَى {النجم/16}

16.ḳaçan örtti erse sidre yıġaçını ol kim örtti.

16. O zaman o, "Sidre"yi bütün heybetiyle öyle kaplamıştı ki,

مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى {النجم/17}

17.ḳışmadı dünyāḳa ḥaddın keçmedi.

17. Peygamberin gözü hiçbir tarafa kaymadı, hiçbir tarafa sapmadı.

لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى {النجم/18}

18.çınoḳ kördi iḍisiniŋ uluġluḳ nişānlarından.

18. Evet, işte o anda gördüğü Rabbinin âyetlerinden en büyüğü olan Cebrâil'di.

91 - Sidre, Arabistan kirazı denen meyvenin ağacıdır. Bu ağaç Araplarca arazinin sınırlarını belirlemek için de dikilirdi.

92 - Bu cenneti, Hira dağı eteklerinde bulunan ve yolcuların sığınarak dinlendikleri bir bahçe olarak anlamak daha makul görünmektedir. Zira 13. âyette Cebrail'in inişinden bahsedip, o iniş yerinin birdenbire göklerle irtibatlandırılması, âyetler arasındaki insicama uygun düşmemektedir. Çünkü bu âyetler miraç olayından çok önce inmiştir. Buna rağmen müfessirlerin büyük çoğunluğu bu âyetleri miraçta Hz. Peygamberin Allah'la görüşmesi olarak yorumlamış ve bu anlayış, İslâm edebiyatında geniş yankı bulmuştur.

أَفَرَأَيْتُمُ اللَّاتَ وَالْعُزَّى {النجم/19}

19. neki körür mü siler lāt atlıġ butnı ʿuzzā atlıġ butnı.

19. Şimdi siz (ey müşrikler! Gerçek bu kadar açık iken) Lât ve Uzzâ'yı,

وَمَنَاةَ الثَّالِثَةَ الْأُخْرَى {النجم/20}

20.menāt atlıġ butnı üçinç taḳı bir.

20. Ve üçüncü put olan Menât'ı hâlâ Tanrı olarak görecek misiniz?

أَلَكُمُ الذَّكَرُ وَلَهُ الْأُنثَى {النجم/21}

21.azu silerke mü erkek aŋar tişi?

21. Demek erkekler size, dişiler de O'na, öyle mi?

تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَى {النجم/22}

22.ançada üleşmek bolur egrilig küç.

22. Bu ne haksız bölüştürme öyle!

إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمَّيْتُمُوهَا أَنتُمْ وَآبَاؤُكُم مَّا أَنزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنفُسُ وَلَقَدْ جَاءهُم مِّن رَّبِّهِمُ الْهُدَى {النجم/23}

23.ermez ol meger atlar atadıŋızlar siler atalarıŋız indürmedi Taŋrı anıŋ birle bir ḫüccet. uḍu barmaylar meger sėzikke yoḳ ol kim ārzūlar etözler keldi ök anlarḳa iḍilerindin köni yol.

23. Bilin ki, ey müşrikler! Sizin bu taptığınız putlar, sizin ve atalarınızın uydurduğu, adı olan ancak aslı esası olmayan şeylerdir. Üstelik Allah, onların Tanrı olduklarına dair hiçbir delil de indirmemiştir. Ey Peygamber! Aslında onlar, hayal mahsulü temelsiz bilgilerin peşinden gitmektedirler. Hâlbuki artık kendilerine Rablerinden bir hidayet rehberi gelmiştir.

أَمْ لِلْإِنسَانِ مَا تَمَنَّى {النجم/24}

24.azu bar mu kişilerke ol kim ārzūlar?

24. İnsan ümit ettiği her şeyin gerçekleşeceğini mi sanır? (Taptığı putların kendilerine şefaat edeceğini mi umar?)

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى {النجم/25}

25.Teŋrike turur ol ajun bu ajun.

25. Unutmayın ki, dünya da âhiret de Allah'ındır (Sadece O'nun dediği olur).

وَكَم مِّن مَّلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئًا إِلَّا مِن بَعْدِ أَن يَأْذَنَ اللَّهُ لِمَن يَشَاء وَيَرْضَى {النجم/26}

26.neçeme feriştelerdin kökler içre asıġ ḳılmaz anlarnıŋ şefāʿatları nerse meger destūr bėrmişinde kėḍin Taŋrı kimke tilese taplasa.

26. Göklerde nice melekler vardır ki şefaatleri hiçbir fayda vermez. Onların şefaati, ancak Allah'ın izin vermesi halinde O'nun dilediği ve razı olduğu kimseler hakkında söz konusu olur.[93]

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةَ الْأُنثَى {النجم/27}

27.bütünlükün anlar kėrtgünmezler kėḍinki ajunḳa atanurlar feriştelerni tişi atnı.

27. Âhirete inanmayan bu müşrikler bir de tutmuşlar, melekleri (değer vermedikleri) dişi varlıklar olarak adlandırıyorlar.

وَمَا لَهُم بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا {النجم/28}

93 - Krş. Enbiyâ 21/28.

28.yoḳ anlarḳa aŋar biligdin. uḍu barmazlar meger sėzikke çın sėzikke asıġ ḳılmaz könilikdin nerse.

28. Onların bu konuda hiçbir bilgileri yoktur. Ancak hayal mahsulü temelsiz bilgilerin peşinden gidiyorlar. Oysa hayal mahsulü temelsiz bilgi, hak ve hakikat karşısında hiçbir değer ifade etmez.

فَأَعْرِضْ عَن مَّن تَوَلَّى عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا {النجم/29}

29.yüz ewürgil anı kişidin ewrülse biziŋ yāḍımızdın tilemese meger bu yaḳınraḳ tiriglikni.

29. Ey Peygamber! Bizim öğüdümüze (Kur’an’a) sırt çeviren ve dünya hayatından başka bir şey arzulamayan kimselerden yüz çevir.

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُم مِّنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اهْتَدَى {النجم/30}

30.bu tėggü yerleri biligdin bütünlükün sėniŋ iḍiŋ ol bilgenrek kim ol kişi yansa azsa yolından ol bilgenrek kim köni yolḳa könse.

30. Onların bütün bildikleri bu kadardır. (Sadece dünyadan zevk almaktır. O halde sen onlara aldırma.) Rabbin, Kendi yolundan sapanları da doğru yolda olanları da iyi bilir.

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى {النجم/31}

31.Taŋrıḳa turur nė kökler içindeki nė kim yer içindeki yanut bėrgüsi üçün anlarḳa yawuz ḳıldılar ḳılmışları birle yanut bėrgü üçün anlarḳa ėḍgü ḳıldılar ėḍgülük birle.

31. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’ındır. Allah, kötü işler yapanları yaptıklarının tam karşılığı ile cezalandıracaktır. İyi ve güzel işler yapanları ise yaptıklarının en güzeliyle mükâfatlandıracaktır.

الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْمَغْفِرَةِ هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنشَأَكُم مِّنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى {النجم/32}

32.anlar kim sınardın tururlar uluġ yazuḳlardın yme körksüz işlerdin meger uġraġsız. sėniŋ idiŋ kėŋrü yarlıḳaġlı ol. ol bilgenrek silerni ançada yarattı silerni yerdin ançada siler azu yüklüg erdiŋizler analarınız ḳarınları içinde arıġlamaŋlar özleriŋizni ol bilgenrek saḳnuḳraḳ.

32. Onlar, ufak tefek kusurlar hariç, büyük günahlardan ve hayâsızca davranışlardan uzak dururlar. (Allah da onların bu kusurlarını bağışlar) Şüphesiz ki, Rabbinin bağışlaması boldur. Çünkü O, sizi daha topraktan yarattığı sırada ve siz analarınızın karnında birer cenin iken dahi mayanızın ne olduğunu çok iyi biliyordu. Öyleyse kendinizi günahlardan arınmış, tertemiz görmeyin. O, emir ve yasakları konusunda kimin dikkatli, duyarlı, bilinçli olduğunu en iyi bilendir.

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى {النجم/33}

33.körür mü sėn anı kim ewrüldi?

33. Bakar mısın şu (Bizim öğüdümüz olan Kur'an'dan)[94] yüz çevirene![95]

وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى {النجم/34}

34.bėrür azḳına kesdi.

34. Malından azıcık verip kalanından vermemekte direnene!

أَعِندَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهُوَ يَرَى {النجم/35}

35.anıŋ üskinde mü turur ġayb bilmek ol körür?

35. O gaybı (âhirette başına neler geleceğini) biliyor da, azıcık bir mal vererek âhirette kurtulacağını mı sanıyor?

94 - Krş. Bu sûrenin 29. âyeti.

95 - Rivayete göre Velid b. Muğîre müslüman olmak istemiş, fakat para karşılığı kendi günahını yüklenecek birini bulunca müslüman olmaktan vazgeçmiş, daha sonra da bu kişiye vâdettiği pâranın pek azını vermiş, gerisini vermekten vazgeçmişti. Âyet, her yönüyle ahlâksız ve tutarsız bir tutum içinde olan bu gibi kimseleri eleştirmektedir.

أَمْ لَمْ يُنَبَّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَى {النجم/36}

36.azu uḳturulmadı mu anıŋ birleki mūsā ṣuḥufları içinde?

36.37. Yoksa Musa'ya ve (Rabbine verdiği sözde) vefalı İbrahim'e indirilen sahifelerdeki bilgiler de mi ona ulaşmadı?

وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى {النجم/37}

37.ibrāhīm ol kim tükel tėgürdi.

36.37. Yoksa Musa'ya ve (Rabbine verdiği sözde) vefalı İbrahim'e indirilen sahifelerdeki bilgiler de mi ona ulaşmadı?

أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى {النجم/38}

38.hīç ten yüḍmes az hīç yazuḳ ḳılıġlı kişi yazuḳını.

38. (Bu sahifelerde şöyle bildirilmişti:) Hiç kimse başkasının günahını yüklenmez.[96]

وَأَن لَّيْسَ لِلْإِنسَانِ إِلَّا مَا سَعَى {النجم/39}

39.kim bolmaz kişike meger ol kim ḳıldı.

39. İnsan için, kendi emeğinin karşılığından başka hiçbir şey yoktur.

وَأَنَّ سَعْيَهُ سَوْفَ يُرَى {النجم/40}

40.anıŋ ḳılmışı terk bolġay körgey.

40. Ve kişinin emeği ileride mutlaka önüne konulacaktır.

96 - Krş. İsrâ 17/15; A'lâ 87/18-19.

ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاء الْأَوْفَى {النجم/41}

41.yana yanut bėrilgey aŋar tükelrek yanut.

41. Sonra da emeğinin karşılığı kendisine tam olarak verilecektir.[97]

وَأَنَّ إِلَى رَبِّكَ الْمُنتَهَى {النجم/42}

42.sėniŋ iḍiŋ yana ol yanış.

42. Bil ki, dönüş Rabbinedir.

وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى {النجم/43}

43.ol kim ol küldürdi yıġlattı.

43. Sizi güldüren de ağlatan da O'dur.

وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا {النجم/44}

44.yana ol öldürür tirgürür ol.

44. Öldüren de dirilten de O.

وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى {النجم/45}

45.törütti ėkki cüft erkekni tişini.

45. Ve O'dur sizi çift çift; erkek ve dişi olarak yaratan.

97 - Bu sûrenin 35 ilâ 41. âyetleri arasındaki ifadelerin bir kısmı Tevrat'ta da yer almaktadır. Bkz. Kitâb-ı Mukaddes, Çıkış, 20; Tesniye, 24.

مِن نُّطْفَةٍ إِذَا تُمْنَى {النجم/46}

46.oŋurḳa suwıdın ḳaçan tökülse raḥm içinde.

46. Döl yatağına akıtılan bir damla sudan.

وَأَنَّ عَلَيْهِ النَّشْأَةَ الْأُخْرَى {النجم/47}

47.yana anıŋ üze kėḍinki törütmek.

47. Sizi tekrar diriltecek olan da O'dur.

وَأَنَّهُ هُوَ أَغْنَى وَأَقْنَى {النجم/48}

48.ol ol bayutur yana çıġay ḳılur.

48. Az veren de O, çok veren de O.

وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشِّعْرَى {النجم/49}

49.ol ol şiʿrā yulduz iḍisini.

49. Taptıkları Şi'râ yıldızının Rabbi de O'dur.

وَأَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى {النجم/50}

50.ol helāk ḳıldı aşnuḳlı ʿādlıġlarnı.

50. Önceki Âd kavmini helâk eden de O.[98]

وَثَمُودَ فَمَا أَبْقَى {النجم/51}

98 - Krş. A'râf 7/65-74; Ahkaf 46/21 vd. Âd kavmi ikiye ayrılır. Önceki Âd kavmi. Bunlar Ahkaf'ta helâk olup gitmişlerdir. Sonraki Âd kavmi ise İremlilerdir. Bkz. Fecr 89/6-7.

51. ṣemūdluġlarnı ḳoḍmadı.

51. Semûd kavmini helâk eden ve (onlardan) hiç kimseyi bırakmayan da O.

وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى {النجم/52}

52.nūḥ yalavaç boḍunı anda öŋdin anlar erdiler anlar küç ḳılġanraḳ tonġaraḳ.

52. Daha önceki Nuh kavmini helâk eden de O'dur. Çünkü onlar çok zalim ve azgın idiler.

وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى {النجم/53}

53. yeŋdürmiş kendni.

53. Lût kavminin beldelerini yere batıran da O'dur.

فَغَشَّاهَا مَا غَشَّى {النجم/54}

54.örtti anı ol kim örtti.

54. Onları ne yaman bir azab kuşatmıştı!

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى {النجم/55}

55.iḍiŋ ḳayu niʿmetiŋe sėziklig bolur siler.

55. O halde ey nankör insan! Rabbinin hangi nimetinden, hangi delilinden şüphe ediyorsun?

هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النُّذُرِ الْأُولَى {النجم/56}

56. bu ḳutġarġan turur ozaḳı ḳorḳutġuçılar üçün.

56. Bu Peygamber de önceki peygamberler gibi bir uyarıcıdır.

أَزِفَتْ الْآزِفَةُ {النجم/57}

57.yaġurı yaġuġlıḳa tėp.

57. Unutmayın ki, kıyamet günden güne yaklaşıyor.

لَيْسَ لَهَا مِن دُونِ اللَّهِ كَاشِفَةٌ {النجم/58}

58.yoḳ aŋar Taŋrıda aḍın açıġlı.

58. Fakat onun ne zaman kopacağını Allah'tan başka kimse bilemez.

أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ {النجم/59}

59.bu sözdin mü taŋlar siler?

59. Siz (bütün bunları haber veren) bu Kur'an'a neden şaşırıyorsunuz ki?

وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ {النجم/60}

60.küler siler yıġlamas siler.

60. Ağlayacağınız yerde gülüyor, alay ediyorsunuz.

وَأَنتُمْ سَامِدُونَ {النجم/61}

61. siler osanuḳluḳ üze turur siler.

61. Ve gaflet içinde oyalanıp duruyorsunuz.

فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا {النجم/62}

(سجدة واجبة)

62.secde ḳılınlar Teŋrike tapuġ ḳılınlar.

62. Artık (bırakın bu gafleti de) Allah'a secde edin, O'nu gerektiği gibi tanıyın ve yalnız O'na kulluk edin.

﴿54﴾ سُورَةُ الْقَمَرِ

Mekke döneminde inmiştir. 55.âyettir. Adını birinci âyetteki "Kamer" kelimesinden almıştır. Kamer, "Ay" demektir. Bir önceki sûrenin adı Necm (yıldız) idi. Râzi'nin işaret ettiği gibi, bu sûrenin ilk âyeti Necm sûresinin 57. âyetinin devamı gibidir.

(54)

sūretü ʾl-ḳamer

bu ḳamer sūresi mekkede inmiş turur ellig bėş āyet turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانشَقَّ الْقَمَرُ {القمر/1}

1. yawudı ḳıyāmet yarıldı ay.

1. Kıyamet yaklaştı ve gerçekler apaçık ortaya çıktı.[99]

وَإِن يَرَوْا آيَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ {القمر/2}

2.eger körseler alar bir belgü yüz ewrerler ayurlar cāḍūluḳ turulġan.

2. (Buna rağmen inkârcılar inanmak için hâlâ mucize mi istiyorlar!) Bil ki ey Peygamber! Bu inkârcılar istedikleri mucizeyi görseler bile yine kabul etmez; (aynen önceki kavimlerin peygamberlerine dedikleri gibi) "Bu, sadece gelip geçici bir sihirden ibarettir" derler.

99 - Lafzen, "Ay ikiye ayrıldı." Bu âyetle ilgili pek çok yorum yapılmıştır. Bunları burada nakletmeye gerek görmüyoruz. Bizim, âyeti "Gerçekler ortaya çıktı" şeklinde anlamamız, Mâverdî'nin de naklettiği gibi, Arap edebiyatında bir işin gerçek yüzü ortaya çıkınca "Ay yarıldı" ifadesinin bir deyim olarak kullanılması sebebiyledir.

وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقِرٌّ {القمر/3}

3.yalġanḳa tuttılar ıḍu bardılar öz tileklerike tėgme iş ajunda amrulmış turur.

3. Evet, inkârcılar peygamberleri hep yalanlamışlar, daima kendi boş arzu ve heveslerine uymuşlardır. Ey Peygamber! Bil ki, her iş olacağına varır. (Sen ne yaparsan yap onlar inanacak değillerdir.)

وَلَقَدْ جَاءهُم مِّنَ الْأَنبَاء مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ {القمر/4}

4. keldi ök anlarḳa ḫaberlerdin ol kim anıŋ içinde sarsılġu.

4. Çünkü onlara, kendilerini isyan ve küfürden alıkoyacak nice haberler gelmişti.

حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ النُّذُرُ {القمر/5}

5.artuḳluḳ ḥikmet yetrü keḍ ne asıġ ḳılur ḳorḳıttaçılar.

5. Yüksek hikmetlerle dolu haberler. Fakat bu uyarıların hiçbir faydası olmadı.

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَى شَيْءٍ نُّكُرٍ {القمر/6}

6.yüz ewürgil anlardın ol kün oḳır oḳıdaçı tılamçıġ ḳorḳunçıġ nerse.

6. Öyleyse ey Peygamber! Sen onlardan yüz çevir. Gün gelecek o çağırıcı melek, insanları hiç hoşlanmayacakları şeye (kıyamette hesap vermeye) çağıracak.

خُشَّعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ {القمر/7}

7.tolmış közleri çıḳarlar gürlardın andaġ ḳalı kim anlar çekürtge teg yazılmış.

7. O gün herkes, korkudan gözleri fırlamış bir halde kabirlerinden çıkacaklar; çekirge sürüsü gibi etrafa dağılacaklar ve;

مُّهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمٌ عَسِرٌ {القمر/8}

8.köz uruġlılar oḳıġlıḳa. ayurlar kāfirler bu yawlaḳ düşvār kün turur.

8. Mahşere çağıran meleğin sesine doğru koşuşturacaklar. Küfürde direnenler, “Bu gün ne yaman bir gün böyle!” diyecekler.

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ {القمر/9}

9.yalġanḳay anlarda burun nūḥ boḍunı yalġanḳaylar bizin̨ ḳulumızını aydılar telwe turur sarsıtıldı.

9. (Evet, nice haberler gelmişti.) Nitekim bu inkârcılardan önce Nuh’un kavmi de yalanlamıştı. Onlar kulumuz Nuh’u yalanladılar ve “O delinin biri” dediler. O (dînini tebliğ konusunda) her yönden engellendi.

فَدَعَا رَبَّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَانتَصِرْ {القمر/10}

10.oḳıdı iḍisini men ġalebe ḳılınmış turur men öçüm alġıl.

10. Nuh, “Rabbim, ben yenik düştüm. Sen bana yardım et, onların cezasını Sen ver!” diye yalvardı.

فَفَتَحْنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ بِمَاءٍ مُّنْهَمِرٍ {القمر/11}

11. açdımız kök ḳapuġlarıŋa ḳılur üküş suw birle.

11. Biz de, göğün kapılarını açtık, bardaktan boşanırcasına yağmur yağdırdık.

وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاءُ عَلَى أَمْرٍ قَدْ قُدِرَ {القمر/12}

12.aḳturdımız yerke aḳar yullar ḳıldı suw yaraşı üze iş teŋeşildi.

12. Yeri de yarıp sular fışkırttık ve nihayet bu sular, takdir olunan işi gerçekleştirmek üzere birleşti.

وَحَمَلْنَاهُ عَلَى ذَاتِ أَلْوَاحٍ وَدُسُرٍ {القمر/13}

13.kötürdimiz anı taḫtalar birle temür şişler.

13. Biz, onu çivilenmiş tahta levhalardan yapılı bir gemiye bindirdik.

تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاء لِّمَن كَانَ كُفِرَ {القمر/14}

14. aḳar biziŋ közleriŋiz birle yanut ol kişilerke kim nū-sipāslıḳ ḳılmış erdiler.

14. Bu gemi, gözetimimiz altında yüzdü durdu. Bu, kendisine nankörlük edilen Nuh için bir mükâfattı.

وَلَقَد تَّرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/15}

15.ḳoḍtımız anı bir belgü bar mu hīç bir pend tutuġlı.

15. Andolsun ki, Biz o gemiyi tufanın bir nişânesi olarak bıraktık. Hani, var mı düşünüp ibret alan?

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/16}

16.neteg erdi meniŋ ḳınım meniŋ ḳorḳutmaḳım?

16. Nasılmış Benim azabım ve tehditlerim, gördünüz mü?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/17}

17.esen ḳıldımız oḳıġunı yāḍ ḳılmaḳḳa bar mu hīç bir pend tutuġlı.

17. Andolsun ki Biz bütün bu olayları, hatırlanıp ibret alınsın diye Kur'an'da açık açık anlattık. Hani var mı düşünüp ibret alan?

كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/18}

18.yalġanḳa tuttı ʿād boḍunı neteg erdi meniŋ ḳınım meniŋ ḳorḳutmaḳım?

18. Âd kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı. Nasılmış Benim azabım ve neymiş Benim tehditlerim, gördünüz mü?

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمِ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ {القمر/19}

19.biz ıḍtımız anlar üze yelni ḳatıġ tumlıġ ḳatıġ tumlıġ ḳutsuz kün içinde rāst.

19. Biz, uğursuz mu uğursuz bir günde onların üzerine şiddetli bir kasırga gönderdik.

تَنزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ مُّنقَعِرٍ {القمر/20}

20.küç birle tartar erdi kişilerni andaġ ḳalı anlar uzun beḍük ḫurmā tüplerindin tartıp.

20. O kasırga insanları köklerinden sökülmüş hurma kütükleri gibi savurup atıyordu.

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/21}

21.kemişseŋ neteg erdi meniŋ ḳınım ḳorḳutmaḳım?

21. Nasılmış Benim azabım ve tehditlerim, gördünüz mü?

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/22}

22.dürüst rāst āsān ḳıldımız ḳurʾān oḳıġunı yāḍ ḳılmaḳḳa bar mu hīç bir pend tutuġlı.

22. Andolsun ki Biz bütün bu olayları, hatırlanıp ibret alınsın diye Kur'an'da açık açık anlattık. Hani var mı düşünüp ibret alan?

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ {القمر/23}

23.yalġanḳattı ṣemūd boḍunı ṣāliḥni.

23. Semûd kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

فَقَالُوا أَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَّتَّبِعُهُ إِنَّا إِذًا لَّفِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ {القمر/24}

24.aydılar bir erke bizdin biz anıŋ uḍu barur mu miz biz andaġ erse yolsuzluġ içre emgek içinde.

24. Onlar şöyle demişlerdi: "Ne yani, bizim gibi sıradan bir insanın mı peşinden gideceğiz? İşte biz asıl o zaman sapıtmış, delilik etmiş oluruz."[100]

أَؤُلْقِيَ الذِّكْرُ عَلَيْهِ مِن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِرٌ {القمر/25}

25.kemşildi mü yāḍ anıŋ üze biziŋ aramızda yoḳ ol yalġançı turur köŋli açuḳ sewünçlüg açuḥ biri.

25. "Vahiy, içimizden bula bula onu mu bulmuş? Hiç olacak şey mi? O küstah bir yalancı!"

سَيَعْلَمُونَ غَدًا مَّنِ الْكَذَّابُ الْأَشِرُ {القمر/26}

26.bilgeyler yarın kim ol köŋli açuḳ sewünçlüg açuḥ.

26. (Biz de Salih'e dedik ki:) "Küstah yalancı kimmiş, yakında anlayacaklar!"

إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً لَّهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ {القمر/27}

27.biz ıḍġular miz ingen tewe sınamaḳ üçün anlarḳa köz tutġıl anlarḳa seringil.

27. "Biz onları sınamak için şu dişi deveyi gönderiyoruz. Sen onların ne yapacaklarını gözetle ve sabret."

100 - Âyette "Delilik etmiş oluruz" diye tercüme ettiğimiz "Su'ur" kelimesi ateş anlamına da gelmektedir. Bu takdirde anlam, "İşte o zaman yanmışız demektir" şeklinde olur.

وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ الْمَاء قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُّحْتَضَرٌ {القمر/28}

28.uḳturġıl anlarḳa kim suw artuḳ turur anlar ara tėgme içgüke kişi kelgey.

28. "Ve onlara şunu bildir: Su, sizinle deve arasında taksim edilmiştir, sudan herkes, sırası gelince yararlanacaktır."

فَنَادَوْا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ {القمر/29}

29. ündediler èşlerini elig uzattı sıŋrın kesti.

29. Onlar (bu sözlerimizi dinlemediler. Bununla da yetinmeyip) adamlarını[101] çağırdılar. Onların reisleri de kılıcı alıp deveyi hunharca boğazladı. (Böylece azabı hak ettiler.)

فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/30}

30.neteg erdi meniŋ ḳınım meniŋ ḳorḳutmaḳım.

30. Nasılmış Benim azabım ve tehditlerim, gördüler!

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ {القمر/31}

31. ıḍtımız anlar üze bir ün boldılar berdārmış ḳoy ayaḳda satġanmış ot teg.

31. Biz onlara tek bir çığlık gönderdik ve hepsi hayvan ağılındaki kuru otlar gibi yere seriliverdiler.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/32}

32. āsān ḳıldımız oḳıġunı yāḍ tutmaḳḳa nek bar mu pend tutuġlı?

32. Andolsun ki Biz bütün bu olayları, hatırlanıp ibret alınsın diye Kur'an'da açık açık anlattık. Hani var mı düşünüp ibret alan?

101 - Bunlar, reisleri Kudar b. Sâlif olan dokuz kişilik bir çete idi. Bkz. Neml 27/48.

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالنُّذُرِ {القمر/33}

33.yalġanḳa tuttı lūṭ boḍunı yalavaçlarnı.

33. Lût'un kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُم بِسَحَرٍ {القمر/34}

34.biz ıḍtımız anlar üze taşlar meger lūṭ boḍunı ḳutġardımız anlarnı seḥer vaḳtında.

34. Biz de onların üzerine taş yağdıran bir kasırga gönderdik. Ancak Lût'un ailesini; ona inananları bir seher vakti kurtardık.

نِعْمَةً مِّنْ عِندِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَن شَكَرَ {القمر/35}

35. ėrinçin biziŋ üskimizde. mundaġoḳ yanut bėrür men kim sipās ötese.

35. Bu Bizim katımızdan onlara bir lutuf idi. Biz iman edenleri işte böyle mükâfatlandırırız.

وَلَقَدْ أَنذَرَهُم بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالنُّذُرِ {القمر/36}

36.ḳorḳuttı anlarnı biziŋ tutmaḳımız sėziklig boldılar yalavaçlarnı.

36. Lût, Bizim şiddetli bir şekilde cezalandıracağımız konusunda onları uyarmıştı. Fakat bu uyarıları şüpheyle karşıladılar, dikkate almadılar.

وَلَقَدْ رَاوَدُوهُ عَن ضَيْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/37}

37.siler tiler anı ḳonuḳdın belgüsüz ḳıldımız közlerini tatıŋlar meniŋ ḳınımnı meniŋ ḳorḳutmaḳımnı.

37. Onlar Lût'un konuklarıyla ilişkiye girmek için ona baskı yapmışlardı. Biz de onların gözlerini dümdüz edip, tamamen kör ettik ve dedik ki: "Şimdi tadın Benim azabımı ve tehditlerim neymiş görün!"

وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقِرٌّ {القمر/38}

38.tuttı anlarnı ėrte amrulmış ḳın.

38. Ve bir gün sabahın erken vaktinde önleyemedikleri bir azab onları yakalayıverdi.

فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذُرِ {القمر/39}

39.tatıŋlar meniŋ ḳınımnı meniŋ ḳorḳutmaḳımnı.

39. Biz de, “Şimdi tadın Benim azabımı ve tehditlerim neymiş görün!” dedik.

وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/40}

40.āsān ḳıldımız anı oḳıġunı yāḍ tutġuḳa nek bar mu pend tutuġlı?

40. Andolsun ki Biz bütün bu olayları, hatırlanıp ibret alınsın diye Kur’an’da açık açık anlattık. Hani var mı düşünüp ibret alan?

وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ {القمر/41}

41.keldi ök firʿavn boḍunıŋa yalavaç.

41. Aynı şekilde Firavun hanedanına da peygamberler gelmişti.

كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ {القمر/42}

42.yalġanḳa tuttılar biziŋ belgülerimizni ḳamuġını törüttimiz nė anlarnı küçlüg uġan tutmaḳı.

42. Onlar da âyetlerimizin hepsini yalanladılar. Biz de onları gücümüze kudretimize lâyık bir şekilde, kıskıvrak yakalayıp cezalandırdık.

أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أُوْلَئِكُمْ أَمْ لَكُم بَرَاءةٌ فِي الزُّبُرِ {القمر/43}

43.kāfirleriŋiz mü yėgrek olarḳa azu silerke bīzārlıḳ mu bar bitigler içinde?

43. Şimdi söyleyin ey Mekkeliler! Sizden hakikati inkâr edenler, (helâk ettiğimiz) o kâfirlerden daha mı güçlü ki?! Yoksa eski kitaplarda, sizi cezalandırmayacağıma dair bir belge mi var?!

أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُّنتَصِرٌ {القمر/44}

44.azu ayurlar mu biz yumḳı öç alıġlımız tėyü?

44. Ya da ey Peygamber! Onlar, "Biz, birbirine kenetlenmiş yenilmez bir topluluğuz, bizi kimse cezalandıramaz" mı diyorlar?

سَيُهْزَمُ الْجَمْعُ وَيُوَلُّونَ الدُّبُرَ {القمر/45}

45.terk sançılġay tėrnek ewürgeyler nė arḳalarını.

45. Bil ki, bu topluluk yakında hezimete uğrayacak ve arkalarını dönüp kaçacaklardır.

بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ {القمر/46}

46.uluġ kün anlarnıŋ vaʿde ḳılmışları turur uluġ kün ḳatıġraḳ turur ve emr açıġraḳ turur.

46. Fakat onların asıl cezalandırılacakları gün kıyamet günüdür. O kıyamet ne dehşetli, ne acıdır! Bir bilseler!

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ {القمر/47}

47. çın yazuḳluġlar yolsuzluḳ içre telwelig içre tururlar.

47. Şüphesiz inkâr suçu işleyenler sapıklık ve çılgınlık içindedirler.

يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ {القمر/48}

48.ol kün süḍrülseler ot içinde yüzleri üze tatıŋlar tamu kükremekini.

48. O gün onlar yüzükoyun sürüklenerek ateşe atılacaklar ve kendilerine, "Tadın bakalım cehennemin ateşini" denilecektir.

إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ {القمر/49}

49.biz ḳamuġ nerse yarattımız anı teŋlig.

49. Gerçek şu ki, Biz her şeyi şaşmaz bir düzen içinde yarattık (Her şey zamanı gelince gerçekleşir).

وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ {القمر/50}

50.ermez biziŋ yarlıġımız bir turur köz yumup açġınça.

50. Unutmayın ki, Bizim her işimiz (ve buna bağlı olarak kıyametin kopması) tek bir emrimize bakar ve her şey, göz açıp kapayıncaya kadar bir anda olup bitiverir.

وَلَقَدْ أَهْلَكْنَا أَشْيَاعَكُمْ فَهَلْ مِن مُّدَّكِرٍ {القمر/51}

51.helāk ḳıldımız anı silerniŋ gürūhlarıŋızını bar mu hīç pend tutuġlı?

51. Andolsun ki, Biz size benzer nice inkârcı toplulukları helâk ettik. Hani var mı düşünüp ibret alan?

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ {القمر/52}

52. yme nerse ḳıldılar bitig içre turur.

52. Bilin ki, onların yapıp ettikleri her şey amel defterlerinde kayıtlıdır.

وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌ {القمر/53}

53.tėgme kiçig uluġ bitimiş turur.

53. Büyük küçük yapıp ettikleri her şey yazılmıştır.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ {القمر/54}

54. çın saḳnuḳlar būstānlar içre arıḳlar.

54. Bütün bunlardan ibret alıp iman eden, Allah'ın emir ve yasakları konusunda duyarlı ve bilinçli olanlar cennetlerde ve ırmak kenarlarında;

فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِندَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ {القمر/55}

55. ol yaḫşı çın olduruġlarda uġan anıŋ iḍi üskinde.

55. Sonsuz kudret sahibi ve her şeyin yegâne hâkimi olan Allah'ın katında, özü sözü doğru kimselere has mecliste otururlar.

﴿55﴾ سُورَةُ الرَّحْمٰنِ

Mekke döneminde inmiştir. Medine'de indiği de rivayet edilmektedir. 78.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Rahmân" kelimesinden almıştır.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

(55)

sūretü ʾr-raḥmān

bu er-raḥmān sūresi mekkede inmiş turur yėtmiş altı āyet turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle kim bağırsaḳ yarlıḳağan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

الرَّحْمَنُ {الرحمن/1}

1. bağırsaḳ iḍi kim.

1. Rahmân; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametli olan Allah,

عَلَّمَ الْقُرْآنَ {الرحمن/2}

2.ögretti ḳur ʾānnı.

2. Kur'an'ı öğretti (Size Kur'an gibi bir rehber lutfetti).

خَلَقَ الْإِنسَانَ {الرحمن/3}

3.törütti kişini.

3. İnsanı yarattı.

عَلَّمَهُ الْبَيَانَ {الرحمن/4}

4.ögretti aŋa beyānnı.

4. Ona düşünmeyi ve düşüncesini ifade etmeyi öğretti.

الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ بِحُسْبَانٍ {الرحمن/5}

5.kün ay burunḳı saḳış birle.

5. (O'nun insana lutfunun bir eseri olarak) ay ve güneş, Allah'ın belirlediği bir hesaba göre; O'nun yasalarına uygun olarak hareket etmektedir.

وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ {الرحمن/6}

6.yulduzlar yıġaçlar secde ḳılurlar.

6. Bitkiler ve ağaçlar O'na secde ederler; O'nun yasalarına uygun olarak hayat sürdürürler.

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ {الرحمن/7}

7.kökni kötürdi urdı terāzūnı.

7. O gökyüzünü yükseltti ve evreni bir ölçüye göre yarattı.

أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ {الرحمن/8}

8.artuḳ eksük ḳılmaŋlar tėdi.

8. (Allah'ın evreni böyle bir ölçüyle yaratmasını örnek alın, siz de doğruyu yanlışı) ölçüp biçerken haddi aşmayın.[102]

102 - Krş. A'râf 7/56.

وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ {الرحمن/9}

9.aḍaḳın tutuŋlar terāzūnı yaʿnī rāst tutuŋlar könilik birle eksük ḳılmaŋlar terāzūnı.

9. (Allah'ın size bildirdiklerini) değerlendirirken insaflı ve adaletli olun. Değerlendirmelerinizde haksızlık yapmayın.

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ {الرحمن/10}

10.yerni urdı anı barça ḫalḳḳa.

10. Düşünün! O, yeryüzünü bütün canlıların ayağının altına serdi.

فِيهَا فَاكِهَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ {الرحمن/11}

11.anıŋ içinde yėmiş turur ḫurmā tüpleri tatlıġ.

11. Orada çeşit çeşit meyveler ve salkımlarla dolu hurma ağaçları;

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ {الرحمن/12}

12.yme ewün yapurġaḳlıḳ bir boluġ çiçek.

12. Saplı samanlı dâneler ve hoş kokulu bitkiler, çiçekler yarattı.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/13}

13. iḍiŋiznıŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

13. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?[103]

103 - Âyetin muhatapları tesniye (ikil)dir. Bazı müfessirler bunların insan ve cinler ya da erkek ve kadın cinsi olduğunu söylemişlerdir.

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِن صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ {الرحمن/14}

14.törütti kişilerni çıŋratu turur saḳsıḳ toy teg.

14. Allah insanı pişirilmiş kuru bir balçıktan;

وَخَلَقَ الْجَانَّ مِن مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ {الرحمن/15}

15.yarattı perī özini tütünsüz otdın.

15. Cinleri de dumansız ateşten yarattı.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/16}

16.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

16. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ {الرحمن/17}

17.ėkki şarḳ iḍisi ėkki ġarb iḍisi.

17. O, iki doğunun ve iki batının Rabbidir.[104]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/18}

18.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

18. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

104 - Krş. A'râf 7/137; Sâffât 37/5.

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ {الرحمن/19}

19.urdı ėkki teŋizni ḳawşurlar.

19. O, iki denizi birbirine kavuşmak üzere salıverdi.

بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ {الرحمن/20}

20.ol ėkki üze yaḳıġ biriŋe ḳawşulmaz.

20. Fakat aralarında bir engel olduğu için aslâ birbirlerine karışmazlar.[105]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/21}

21. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

21. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ {الرحمن/22}

22.çıḳar ol ėkki teŋizdin taşur yinçü uşaḳ yinçü.

22. Bu denizlerden inci ve mercan çıkar.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/23}

23. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

23. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ {الرحمن/24}

105 - Krş. Furkân 25/53 ve ilgili not.

24.aŋar ol yörir kėme törütülmiş teŋiz içinde tağlar teg.

24. Ve denizlerde yüzüp giden dağ gibi gemiler O'nundur; O'nun yasalarına göre yüzüp giderler.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/25}

25. iḍiŋizleriŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

25. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ {الرحمن/26}

26.barçaları bar kim yer üze alḳınçı turur.

26. Yeryüzünde bulunan bütün canlılar fânidir.

وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ {الرحمن/27}

27.ḳalıġlı meŋgülüg andın uluġluḳ iḍisi hem uluġluḳ iḍisi aġırlıġ iḍisi.

27. Bâki olan sadece kudret ve ikram sahibi Rabbinin zâtıdır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/28}

28.iḍiŋizleriŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

28. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

يَسْأَلُهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ {الرحمن/29}

29.ḳılur anı ol kim kökler içindeki yer içindeki. tėgme kün olar iş içinde turur.

29. Göklerdeki ve yerdeki varlıkların hepsi ihtiyaçlarını O'na arz ederler. Ve O, her an bir iştedir (Hep yaratma ve tecellî halindedir).

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/30}

30. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

30. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ {الرحمن/31}

31.ḥesāb ḳılġay miz siler birle ay ādemīler perīler.

31. Ey sorumluluk yüklenen varlıklar; cinler ve insanlar! Yakında sizin hesabınızı göreceğiz.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/32}

32. iḍiŋizler ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

32. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفُذُوا لَا تَنفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانٍ {الرحمن/33}

33.ay ādemīler taḳı perīler tėrneki eger usa siler ötüp çıḳmaḳınızlarḳa kökler yerler buçḳaḳlarındın ötüp çıḳınlar. ötüp çıḳmaslar meger ḥüccet birle.

33. Ey insan ve cin toplulukları! Eğer göklerin ve yerin ötesine geçmeye gücünüz yetiyorsa haydi geçin (hesap vermekten kurtulun). Fakat geçemeyeceksiniz, böyle bir gücünüz de yok; kaçamazsınız.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/34}

34.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

34. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَنتَصِرَانِ {الرحمن/35}

35. ıḍılġay siler ėkki üze yalın otdın ḳaynatmış baḳır yıġlumaġay siler.

35. (Hele bir geçmeye kalkın bakalım, o zaman) üzerinize yalın bir alev ve kıpkızıl bir duman gönderilir. Bunu da aslâ engelleyemezsiniz.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/36}

36.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

36. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ {الرحمن/37}

37.ḳaçan yarılsa kök bolġay ḳızıl sarıġ yaġ teg.

37. Gök yarılıp erimiş yağ gibi kırmızı bir gül rengini aldığı zaman söyleyin, (haliniz nice olur!)[106]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/38}

38.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

38. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُسْأَلُ عَن ذَنبِهِ إِنسٌ وَلَا جَانٌّ {الرحمن/39}

39.ol kün aytılmaz yazuḳındın hīç yaŋluḳ olarda burun ap yme perī.

106 - Krş. Enbiyâ 21/104.

39. Artık o gün insanlara ve cinlere günahlarıyla ilgili herhangi bir soru sormaya gerek kalmaz (Herşey kendiliğinden ortaya dökülür).

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/40}

40.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

40. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ {الرحمن/41}

41.bilnür yazuḳluġlar yüzleri nişānları birle tutulġay bürçeklerindin yme aḍaḳlarındın.

41. Çünkü günahkârlar simalarından belli olacak, perçemlerinden, ayaklarından kıskıvrak yakalanıp cehenneme atılacaklar.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/42}

42.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

42. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ {الرحمن/43}

43.bu tamuġ turur ol kim yalġan tutarlar erdi anı yazuḳluġlar.

43. Ve onlara, "İşte sizin gibi günahkârların inkâr ettiği cehennem budur" denilecektir.

يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ {الرحمن/44}

44. tezginürler anıŋ ara yme sıġġan ḳaynar yanġan suw ara.

44. Onlar cehennemde ateşle kaynar su arasında gidip gidip gelirler.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/45}

45.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

45. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ {الرحمن/46}

46. kim ḳorḳsa sevāk maḳāmında turmaḳḳa aŋar ėkki būstān.

46. Rablerinin huzuruna çıkıp hesap verme korkusuyla yaşayanlara iki cennet vardır.[107]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/47}

47.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

47. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

ذَوَاتَا أَفْنَانٍ {الرحمن/48}

48.butaḳlıḳ aġaç ḳalın.

48. Bu cennetler çeşit çeşit, rengârenk ağaçlarla doludur.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/49}

49.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

49. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

107 - "İki cennet" ifadesi için çeşitli yorumlar yapılmıştır. Kanaatimizce bu ifade, âyet sonlarının tenasübü (uyumu) için kullanılmış olabilir. "Sağa da bakılsa sola da bakılsa her taraf cennettir" şeklindeki yorum da makuldur.

فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ {الرحمن/50}

50.ol ėkki būstān içre ėkki yul turur aḳarlar.

50. İki cennette şırıl şırıl akan iki pınar vardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/51}

51.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

51. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فِيهِمَا مِن كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ {الرحمن/52}

52.ol ėkki būstān içre tėgme yėmişdin ėkki türlüg.

52. Orada çeşit çeşit meyveler vardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/53}

53.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

53. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

مُتَّكِئِينَ عَلَى فُرُشٍ بَطَائِنُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّتَيْنِ دَانٍ {الرحمن/54}

54.tayanmışlar töşekler üze anıŋ içleri ḳalın tawardın. ėkki būstān nek yaḳın bolġay üzmekke.

54. Cennetlikler, orada kumaşları parlak atlastan olan minderlere kurulurlar. Her iki cennetteki meyveli ağaçların dalları (kolayca uzanıp almaları için) onlara sarkıtılır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/55}

55. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

55. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ {الرحمن/56}

56.anlar içinde ḳızlar turur közleri yümüklüg baġmaduḳ anlarḳa hīç yaŋluḳ anlarda burun ap yme perī.

56. Orada tatlı bakışlı, kendilerinden başkasına bakmayan, daha önce hiçbir insanın ve cinin dokunmadığı eşler vardır.[108]

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/57}

57.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

57. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

كَأَنَّهُنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ {الرحمن/58}

58.andaġ ḳalı anlar ol ḳızlar ḳızıl yāḳūt teg ürüŋ yinçü teg.

58. Onlar adeta yakut ve mercan gibidirler.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/59}

59. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

59. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

108 - Krş. Sâffât 37/48; Sâd 38/52.

هَلْ جَزَاء الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ {الرحمن/60}

60.ėrmez ėḍgülük yanutı meger eḍgülük.

60. İyiliğin karşılığı iyilikten başka bir şey olabilir mi?

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/61}

61. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

61. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

وَمِن دُونِهِمَا جَنَّتَانِ {الرحمن/62}

62. ėkki uşmaḫda aḍın ėkki uştmaḫ ol.

62. Bu iki cennetten başka iki cennet daha vardır.

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/63}

63.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

63. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

مُدْهَامَّتَانِ {الرحمن/64}

64.ėkkegün yaruḳ yaşıl.

64. Alabildiğine yeşildir o cennetler.

فَبِأَيِّ آلَاء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/65}

65. iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

65. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ {الرحمن/66}

66.ol ėkki būstān içre ėkki bulaḳ turur ḳoş ḳoşa aḳa turur.

66. Oralarda da fışkıran pınarlar vardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/67}

67.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

67. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ {الرحمن/68}

68.ol ėkki būstān içre yėmişler ḫurmā nār turur.

68. İçlerinde her türlü meyve, hurma ve nar ağaçları vardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/69}

69.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetleriŋe tanar siler?

69. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ {الرحمن/70}

70.ol būstānlar içre körklüg ḳızlar turur.

70. Bu cennetlerde iyi huylu güzel kadınlar (güzel olan her şey) olacaktır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/71}

71.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

71. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

حُورٌ مَّقْصُورَاتٌ فِي الْخِيَامِ {الرحمن/72}

72. ḳara közlüg yıġılmışlar cādırlar içinde.

72. Çadırlarda eşlerini bekleyen huriler vardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/73}

73.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

73. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

لَمْ يَطْمِثْهُنَّ إِنسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ {الرحمن/74}

74. baḳmaduḳ burun anlarḳa hīç ādemī anlarda burun ap yme perī.

74. Bu hurilere daha önce ne bir insan ne de bir cin dokunmuştur.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/75}

75.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

75. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

مُتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ {الرحمن/76}

76.tayanmışlar töşekler üze yaşıl yaḫşı nihālīler üze.

76. Cennetlikler yeşil atlastan yapılmış yastıklara, hârikulâde güzel minderlere yaslanacaklardır.

فَبِأَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ {الرحمن/77}

77.iḍiŋizlerniŋ ḳayu niʿmetiŋe tanar siler?

77. Siz Rabbinizin nimetlerinden hangisini inkâr edebilirsiniz?

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ {الرحمن/78}

78.bereketlig turur sėniŋ iḍiŋ atı uluġluḳ iḍisi taḳı ağırlıġ iḍisi.

78. Celâl ve ikram sahibi olan Rabbinin adı ne yücedir!

56 سُورَةُ الْوَاقِعَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 96 âyettir. Adını ilk âyette geçen “Vâkı‘a” kelimesinden almıştır. Buradaki vâkıadan maksat kıyamet günüdür.

(56)

sūretü ʾl-vāḳı‘a

bu vāḳı‘a sūresi toḳsan yėti āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

Taŋrı atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ {الواقعة/1}

1.ḳaçan kelse kelgü sā‘at.

1. Kıyamet kopunca,

لَيْسَ لِوَقْعَتِهَا كَاذِبَةٌ {الواقعة/2}

2.yoḳ anıŋ kelmekiŋe yalġançı.

2. Onu artık kimse inkâr edemeyecektir.

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ {الواقعة/3}

3.ḳuḍı ıḍġan kötürgen.

3. O kimini alçaltacak, kimini yükseltecektir.

إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا {الواقعة/4}

4.ḳaçan teprenilse yer tepretmek.

4. Yer şiddetli bir şekilde sarsıldığında,

وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا {الواقعة/5}

5.yumşanılsa tağlar yumşatmaḳ.

5. Ve dağlar paramparça olup,

فَكَانَتْ هَبَاءً مُّنبَثًّا {الواقعة/6}

6.bolġay tağlar yaḍılmış toz teg.

6. Hepsi toz duman haline geldiğinde,

وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً {الواقعة/7}

7. erdiŋizler cüftler üç gürūh.

7. Siz o zaman üç sınıfa ayrılacaksınız:

فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ {الواقعة/8}

8.saġ yan iḍileri ol kim saġ yan iḍileri.

8. Amel defteri sağdan verilenler. Ne mutlu insanlardır onlar!

وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ {الواقعة/9}

9. yme sol yan iḍileri ol kim yme sol yan iḍileri.

9. Amel defteri soldan verilenler. Ne bahtsız kimselerdir onlar![109]

{10/الواقعة} وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ

10.ozġuçılar ṭā‘atda ol turur ozġuçılar.

10. (Dünyadayken) imanda ve hayırda başı çektikleri için en önde olanlar.

{11/الواقعة} أُوْلَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ

11. anlar tururlar iḍike yawutulmışlar.

11. En öndekiler Allah'a en yakın olan kimselerdir.

{12/الواقعة} فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

12.ol ni‘metlig būstān içre.

12. Onlar nimetlerle dolu cennetlere yerleştirileceklerdir.

{13/الواقعة} ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ

13.bir gürūh ozaḳılardın.

13. Onların çoğu, önceki ümmetlerden,

{14/الواقعة} وَقَلِيلٌ مِّنَ الْآخِرِينَ

14.azḳına kėḍinkilerdin.

109 - Amel defteri sağdan verilenler, amel defteri soldan verilenler; diye çevirdiğimiz "Ashâb-ı yemîn" ve "Ashâb-ı şimâl" kavramaları Türkçeye "Sağcı ve solcu" olarak da tercüme edilebilir. Fakat bu ifadelerin günümüzdeki siyasî ve iktisâdî anlamlarıyla bir ilgisi yoktur. Bu ifadeler tamamen o günün dilinde inanıp iyi ve yararlı işler yapanlarla, inkârcı ve azgınlar için kullanılan terimlerdir.

14. Bir kısmı da sonrakilerdendir.

عَلَى سُرُرٍ مَّوْضُونَةٍ {الواقعة/15}

15.taḫtlar üze yinçü gevherdin toḳulmış.

15. Onlar, mücevherlerle işlenmiş tahtlar üzerine,

مُّتَّكِئِينَ عَلَيْهَا مُتَقَابِلِينَ {الواقعة/16}

16.tayanıp olturuġlılar anıŋ üze yüz yüzke ḳoḍuġlılar.

16. Yaslanmış olarak karşılıklı oturacaklardır.

يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ {الواقعة/17}

17. tezginür anlar üze uştmaḫ oġlanları meŋgü ḳalınmışlar.

17.18. Genç hizmetçiler; cennet şarabı doldurulmuş testiler, sürahiler ve kadehlerle etraflarında sürekli dolaşırlar.

بِأَكْوَابٍ وَأَبَارِيقَ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ {الواقعة/18}

18.küpler kūzehler birle yme saġraḳ bulaḳdın aḳar ḫoş suw.

17.18. Genç hizmetçiler; cennet şarabı doldurulmuş testiler, sürahiler ve kadehlerle etraflarında sürekli dolaşırlar.

لَا يُصَدَّعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنزِفُونَ {الواقعة/19}

19.hergiz başları aġrınmaġay andın ap yme içgüleri alḳınmaġay.

19. İçtikleri o içkiden ne başları ağrır ne de sarhoş olurlar.

وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ {20/الواقعة}

20.yėmişler bolġay ḳayudın tileseler.

20. Orada beğendikleri her türlü meyve,

وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ {21/الواقعة}

21. ḳuş etleri bolġay anıŋdın kim ārzūlasa.

21. Canlarının çektiği kuş etleri,

وَحُورٌ عِينٌ {22/الواقعة}

22.ürüŋ tenlig kėŋ közlüg.

22.23. Sedefteki inciler gibi ceylan gözlü huriler olacaktır.

كَأَمْثَالِ اللُّؤْلُؤِ الْمَكْنُونِ {23/الواقعة}

23.yinçüler teg kizlenmiş.

22.23. Sedefteki inciler gibi ceylan gözlü huriler olacaktır.

جَزَاء بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {24/الواقعة}

24. yanut ol kim ḳılur erdiler.

24. Bütün bu nimetler, onların dünyada iken yaptıkları iyi işlerin karşılığıdır.

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْثِيمًا {الواقعة/25}

25.ėşitmezler anıŋ içinde oyun söz ap yazuḳsuz.

25. Onlar orada ne boş ne de günaha sokan bir söz işitirler.

إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا {الواقعة/26}

26.meger aymaḳlıḳ bir ėkkindike esen yol.

26. İşittikleri tek söz, karşılıklı "Selâm; esenlikler" sözüdür.

وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ {الواقعة/27}

27.yme oŋ ḳol iḍileri ol turur kim oŋ ḳol iḍileri.

27. Evet, amel defteri sağdan verilenler ne mutlu kimselerdir.

فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ {الواقعة/28}

28.sidr köligesinde tikensiz.

28. Onlar; dalbastı kiraz ağaçları,

وَطَلْحٍ مَّنضُودٍ {الواقعة/29}

29.yme mūz yıġaçı mūzı biri biri üze tökülmiş.

29. Salkım salkım muz ağaçları altında,

وَظِلٍّ مَّمْدُودٍ {الواقعة/30}

30.köligesi tarılmış orun.

30. Genişçe yayılmış koyu bir gölgede,

وَمَاء مَّسْكُوبٍ {الواقعة/31}

31.aḳar suw.

31. Şırıl şırıl akan suların başında oturacaklar,

وَفَاكِهَةٍ كَثِيرَةٍ {الواقعة/32}

32. yėm yėmişi üküş.

32.33. Bitip tükenmeyen ve yasaklanmamış, herkes için serbest olan meyvelerden yiyeceklerdir.

لَّا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ {الواقعة/33}

33.kesüksüz yme yıġıġsız.

32.33. Bitip tükenmeyen ve yasaklanmamış, herkes için serbest olan meyvelerden yiyeceklerdir.

وَفُرُشٍ مَّرْفُوعَةٍ {الواقعة/34}

34.yme töşekler kötrülmiş.

34. Ayrıca (onlar için) nâdide eşler vardır;[110]

إِنَّا أَنشَأْنَاهُنَّ إِنشَاء {الواقعة/35}

35. biz törüttimiz anlarnı törütmek.

35. Ki, Biz onları yeniden özenle yarattık,

110 - "Füruş" (Döşekler) kelimesi burada mecâzî olarak "Kadınlar" anlamındadır. Ardından gelen âyetler bu anlamı teyid etmektedir.

فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا {الواقعة/36}

36.ḳıldımız anlarnı ėw ḳızları.

36. Hepsi bâkire,

عُرُبًا أَتْرَابًا {الواقعة/37}

37.cüftleriŋe sewüg.

37. Kocalarına çok düşkün ve hepsi aynı yaşta olacaklar.

لِّأَصْحَابِ الْيَمِينِ {الواقعة/38}

38.oŋ ḳol iḍileriŋe.

38. Bütün bunlar, amel defteri sağdan verilen kişiler içindir.

ثُلَّةٌ مِّنَ الْأَوَّلِينَ {الواقعة/39}

39. taḳı bir gürūh ozaḳılardın.

39. Onların birkısmı önceki ümmetlerden,

وَثُلَّةٌ مِّنَ الْآخِرِينَ {الواقعة/40}

40.taḳı bir gürūh kėḍinkilerdin.

40. Birkısmı da sonrakilerdendir.

وَأَصْحَابُ الشِّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشِّمَالِ {الواقعة/41}

41.taḳı sol ḳol iḍileri anlar tururlar sol ḳol iḍileri.

41. Amel defteri soldan verilenler ise, ne mutsuz kimselerdir!

فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ {الواقعة/42}

42.ot içre küyürgen suw içre.

42. Onlar orada kavurucu bir azab ve kaynar bir su içinde,

وَظِلٍّ مِّن يَحْمُومٍ {الواقعة/43}

43.yme kölige içre ot tütünindin.

43.44. Serinlik ve rahatlık vermeyen kara bir dumanın gölgesinde kalacaklardır.

لَّا بَارِدٍ وَلَا كَرِيمٍ {الواقعة/44}

44.sawuḳ ermez ap yme ḫoş ermez.

43.44. Serinlik ve rahatlık vermeyen kara bir dumanın gölgesinde kalacaklardır.

إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ {الواقعة/45}

45.anlar erdiler anda burun ėrinç egdülenmiş mütekebbir ḳılıġlılar.

45. Çünkü onlar dünyada refah içinde çok şımarmışlar,

وَكَانُوا يُصِرُّونَ عَلَى الْحِنثِ الْعَظِيمِ {الواقعة/46}

46.tutaşı erdiler uluġ yazuḳ üze.

46. O büyük günahta; şirkte ısrar etmişlerdi.

وَكَانُوا يَقُولُونَ أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ {الواقعة/47}

47.ayur erdiler ḳaçan ölse miz taḳı bolsa miz toprak taḳı sünükler biz mü ewre ḳoparılur miz tėrilip?

47. Ve şöyle diyorlardı: "Şimdi biz ölüp toprak ve kemik yığını haline geldikten sonra tekrar mı diriltileceğiz?"

أَوَ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ {الواقعة/48}

48.azu atalarımız mu ozaḳılar?

48. "Ölmüş gitmiş atalarımız da mı diriltilecek?"

قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ {الواقعة/49}

49.ayġıl çın ozaḳılar taḳı kėdinkiler.

49. Ey Peygamber! Sen onlara de ki: "Evet, öncekiler de sonrakiler de diriltilecekler,"

لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ {الواقعة/50}

50.yumḳı tirilgü tururlar ol vaʿde ḳılınmış yer tapa.

50. "Ve belli bir günün belli bir vaktinde hepsi bir araya toplanacaklar."

ثُمَّ إِنَّكُمْ أَيُّهَا الضَّالُّونَ الْمُكَذِّبُونَ {الواقعة/51}

51.yana siler ay yoldın azmışlar yalġan tutuġlılar.

51. Sonra onlara şöyle hitap edilecek: “Ey hak yoldan sapanlar ve yeniden dirilmeyi yalanlayanlar!”

لَآكِلُونَ مِن شَجَرٍ مِّن زَقُّومٍ {الواقعة/52}

52.yėgü teg turur siler ol zaḳḳūm yıġaçı tüpindin.

52. “Şimdi siz zakkum ağacından yiyecek,”

فَمَالِؤُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ {الواقعة/53}

53.toldurġuçı turur siler andın ḳarınlar.

53. “Karınlarınızı onunla doyuracak,”

فَشَارِبُونَ عَلَيْهِ مِنَ الْحَمِيمِ {الواقعة/54}

54.içigli turur siler anıŋ üze ḳaynar suwdın.

54. “Üzerine de kaynar sudan içeceksiniz.”

فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ {الواقعة/55}

55.içigli tururlar usuḳmış tėweler içer teg.

55. “Hem de susuzluktan kavrulmuş develer gibi ona saldırarak içeceksiniz.”

هَذَا نُزُلُهُمْ يَوْمَ الدِّينِ {الواقعة/56}

56.bu turur tuzġuları saḳış küninde.

56. İşte budur kıyamet günü onlara verilecek ziyafet(!)

نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ {الواقعة/57}

57.biz törüttimiz silerni nelük üstüvār tutmas siler?

57. Ey inkârcılar! Sizi Biz yarattık, hâlâ bu gerçeği tasdik etmeyecek misiniz?

أَفَرَأَيْتُم مَّا تُمْنُونَ {الواقعة/58}

58. ne körür siler anı kim atar siler?

58. Söyleyin bakalım! Akıttığınız meni nedir?

أَأَنتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ {الواقعة/59}

59.siler mü törütür siler anı azu biz mü törütgen miz?

59. Onu yaratıp insan haline getiren Biz miyiz, yoksa siz misiniz?

نَحْنُ قَدَّرْنَا بَيْنَكُمُ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ {الواقعة/60}

60.biz teŋledimiz silerniŋ ara ölümni ermez miz ozulmışlar.

60.61. Aranızda (farklı eceller belirleyerek) ölümü takdir eden Biziz. Biz, sizi yok edip yerinize size benzer başkalarını getirmeyi veya sizi, bilemeyeceğiniz şekil ve vasıfta yeniden yaratmayı dileyecek olsak kimse Bize engel olamaz.

عَلَى أَن نُّبَدِّلَ أَمْثَالَكُمْ وَنُنشِئَكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ {الواقعة/61}

61.tegşürüp keldürmekimiz üze silerke meŋzer yme törütgey miz siler teg anıŋ içinde bilmes siler.

60.61. Aranızda (farklı eceller belirleyerek) ölümü takdir eden Biziz. Biz, sizi yok edip yerinize size benzer başkalarını getirmeyi veya sizi, bilemeyeceğiniz şekil ve vasıfta yeniden yaratmayı dileyecek olsak kimse Bize engel olamaz.

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَى فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ {الواقعة/62}

62.bildiŋizler ök ilki törütmekni nelük pend tutmas siler?

62. Siz, ilk olarak nasıl yaratıldığınızı; dünyaya nasıl geldiğinizi çok iyi biliyorsunuz! Öyleyse (yeniden diriltmeye muktedir olduğumuzu) niçin düşünmüyorsunuz?

أَفَرَأَيْتُم مَّا تَحْرُثُونَ {الواقعة/63}

63.ne körür siler anı kim tarır siler?

63. Söyleyin bakalım! Tarlalara ektiğiniz tohum nedir?

أَأَنتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ {الواقعة/64}

64.siler mü ündürür siler anı azu biz mü ündürügli miz?

64. Onları bitiren siz misiniz, yoksa Biz miyiz?

لَوْ نَشَاء لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلْتُمْ تَفَكَّهُونَ {الواقعة/65}

65.eger tilese miz ḳılġay erdimiz anı ḳuruġ tamuġ kerb-i şīmān bolġay erdiŋiz.

65. Biz dilersek onu çer çöp haline getiririveririz, siz de şaşar kalırsınız.

إِنَّا لَمُغْرَمُونَ {الواقعة/66}

66.biz ḳor tegmişlerdin mü miz?

66. O zaman siz, “Eyvah, borca battık!”

بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ {الواقعة/67}

67.yoḳ biz rūzīsizler mü?

67. "Doğrusu her şeyimizi yitirdik" dersiniz.

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ {الواقعة/68}

68. ne körür siler ol suwnı kim içer siler.

68. Bir de içtiğiniz suya bakın.

أَأَنتُمْ أَنزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنزِلُونَ {الواقعة/69}

69.siler mü indürür siler anı bulıtdın azu biz mü indürüglimiz?

69. Onu bulutlardan indiren siz misiniz, yoksa Biz miyiz?

لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ {الواقعة/70}

70. eger tilese miz ḳılġay erdimiz anı açıġ nelük şükr ḳılmaz siler?

70. Biz isteseydik onu acı ve tuzlu yapardık. Buna şükretmeniz gerekmez mi?

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ {الواقعة/71}

71.ne körür siler ol otdın kim çaḳmaḳ çaḳar siler.

71. Ya şu yaktığınız ateşe ne dersiniz?

أَأَنتُمْ أَنشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِؤُونَ {الواقعة/72}

72. siler mü törüttiŋiz anıŋ aşlın tüpin azu biz mü törütügli miz?

72. Onun odununu yaratan siz misiniz, yoksa Biz miyiz?

نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكِرَةً وَمَتَاعًا لِّلْمُقْوِينَ {73/الواقعة}

73.biz ḳıldımız anı pend ėnçrünmek misāfirlerke.

73. Biz ateşi, yeniden dirilmeyi hatırlatma vesilesi[111] ve çölde konaklayanlara bir yararlanma aracı kıldık.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ {74/الواقعة}

74.tesbīḥ ḳılġıl uluġ iḍi atı birle.

74. Öyleyse ey Peygamber! (Size bunca nimetleri lutfeden) Ulu Rabbinin adını tesbih et, yücelt.[112]

فَلَا أُقْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ {75/الواقعة}

75.ant içer men yulduzlar tüşgü yerleri birle.

75. Ey insanlar! Bakın, Ben yıldızların doğuş ve batış yerlerine yemin ediyorum.[113]

وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لَّوْ تَعْلَمُونَ عَظِيمٌ {76/الواقعة}

76. kim ol bir ant turur eger bilse siler yawlaḳ uluġ.

76. Eğer anlayabiliyorsanız bu çok büyük bir yemindir.

إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ {77/الواقعة}

111 - Ateşin yeniden dirilişi hatırlama vesilesi olması, Yâsin 36/80. âyette belirtilen yaş âğaçtan ateşin çıkmasının, yeniden dirilişle ilişkilendirilmesine bir atıftır.

112 - Bu âyet indikten sonra Hz. Peygamber, namaz kılarken rükûda Sübhane Rabbiye'l-Azîm demeyi tavsiye etmiştir.

113 - Krş. Necm 53/1.

77.bu oḳığu turur aġırlıġ.

77. Evet, (böyle büyük bir yeminle söylüyorum ki,) peygambere indirilen bu Kur'an çok değerlidir, çok yücedir.

{78/الواقعة} فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ

78.bir kizlenmiş bitig içinde.

78. O korunmuş bir kitaptadır (ona, aynen Allah'ın ilmindeki haliyle indirilmiştir).[114]

{79/الواقعة} لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

79. yuḳamasun aŋar meger arıġlar.

79. Ona temiz olanlardan (meleklerden) başkası dokunmamıştır.[115]

{80/الواقعة} تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

80.ḳuḍı ıḍmaḳ ajunluġlar iḍisindin turur.

80. O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

{81/الواقعة} أَفَبِهَذَا الْحَدِيثِ أَنتُم مُّدْهِنُونَ

81.azu bu sözler birle mü siler süst ḳılur siler?

81. Şimdi siz böyle bir sözü hafife mi alıyorsunuz?

114 - "Fî kitâbin meknûn" ifadesi, Kur'an'ın Allah'ın ilminde aynen mevcut olduğu ve Allah'ın Cebrail'e, Hz. Peygambere indirmesini emrettiği ilâhî kelâmın aynısı olduğuna dair bir istiaredir.

115 - Burada "Temiz olanlar"dan maksat meleklerdir. Bu ifade, Hz. Peygambere gelen Kur'an'a şeytan eli değmediğini; onu, hiçbir günah işleme özelliği olmayan tertemiz bir meleğin getirdiğini ve onun Allah'ın ilmine uygun bir şekilde indirildiğini vurgulamaktadır.

وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنَّكُمْ تُكَذِّبُونَ {الواقعة/82}

82.taḳı ḳılur siler rūzīŋizlerni kim siler yalġan tutar siler.

82. Ve böyle bir nimete şükredeceğiniz yerde, tutup onu yalanlıyor musunuz?

فَلَوْلَا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلْقُومَ {الواقعة/83}

83.neteg bolġay ḳaçan tėgse boġuz başıŋa.

83. Düşünün bir kere! Can boğaza gelip dayandığında,

وَأَنتُمْ حِينَئِذٍ تَنظُرُونَ {الواقعة/84}

84.siler ol uġurda baḳar siler.

84. Siz çaresizce bakakalır, hiçbir şey yapamazsınız.

وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنكُمْ وَلَكِن لَّا تُبْصِرُونَ {الواقعة/85}

85.taḳı biz yaḳınraḳ miz anıŋ tapa silerdin velīkin siler körmez siler.

85. O anda Biz ona sizden daha yakınız, fakat siz göremezsiniz.

فَلَوْلَا إِن كُنتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ {الواقعة/86}

86.eger erse siler boyun bėrmedük.

86. Mademki ceza görmeyeceğinizi iddia ediyorsunuz,

تَرْجِعُونَهَا إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الواقعة/87}

87.yandurġay siler anı eger erse siler çın sözlegliler.

87. Haydi bakalım, iddanızda samimiyseniz, o canı geri getirin de görelim.

فَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ {الواقعة/88}

88.eger bolsa yaġutmışlardın.

88. Ölen bu kişi[116] Allah'a çok yakın, en önde olanlardan birisiyse,

فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ {الواقعة/89}

89.āsānlıḳ ḫoş yıḍıġlıġ çiçekler būstānlar niʿmetlıġ.

89. Onu, Allah'ın rahmeti, güzel rızık ve nimetlerle dolu bir cennet beklemektedir.

وَأَمَّا إِن كَانَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ {الواقعة/90}

90.eger bolsa oŋ ḳol boḍunlarındın.

90. Eğer o, amel defteri sağ tarafından verilecek olan kimselerden ise,

فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ {الواقعة/91}

91.esenlik saŋa oŋ ḳol boḍunlarındın.

91. Amel defteri sağ tarafından verilecek olan diğer kimseler tarafından "Selam; esenlikler sana" diye karşılanacaktır.

وَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ {الواقعة/92}

92.eger bolsa yalġan tutuġlılardın azıġlılar.

116 - Bkz. bu sûrenin 10. ve 11. âyetleri.

92. Şayet ölen kişi dini yalanlayan sapkınlardan biriyse,

{93/الواقعة} فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ

93.aŋar içgü turur isig ḳaynar suwdın.

93. Onu bekleyen, kaynar sudan bir ziyafet(!),

{94/الواقعة} وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ

94.yme tamuḳa kigürmek.

94. Ve cehenneme atılmaktır.

{95/الواقعة} إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ

95. çın bu turur ol sėziksiz köni yol.

95. Bütün bu anlatılanlar kesin gerçeklerdir.

{96/الواقعة} فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

96. tesbīḥ ḳılġıl uluġ iḍiŋ atı birle.

96. Öyleyse ey Peygamber! Ulu Rabbinin adını daima tesbih et, yücelt.

57 سُورَةُ الْحَدِيدِ

Medine döneminde inmiştir. 29.âyettir. Adını 25. âyette geçen "Hadid" (Demir) kelimesinden almıştır.

(57)

sūretü ʾl-ḥadīd

bu ḥadīd sūresi medīnede inmiş turur yėgirmi toḳuz āyet turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle kim bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الحديد/1}

1. arıġlıḳ aydı Teŋrike nė kim kökler içindeki yerler içindeki ol turur küşüş bütün işlig.

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih etmekte, O'nu yüceltmektedir. Çünkü O, Azîz'dir; güçlüdür, tesbih edilmeye lâyık yegâne varlık O'dur, Hakîm'dir; evrende her zaman O'nun hükmü geçer, her işinde bir hikmet vardır.

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {الحديد/2}

2.aŋar turur kökler erkligliki yerler yme tirig tirgürür öldürür ol tėgme nerse üze uġan ol.

2. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'na aittir. Hayat veren de, öldüren de O'dur. O'nun gücü her şeye yeter.

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {الحديد/3}

3.ol turur barçada burun barçada soŋra açuḳluġ örtüglüg ol tėgme nerseni bilgen ol.

3. O Evvel'dir, Âhir'dir, Zâhir'dir, Bâtın'dır.[117] O her şeyi bilir.

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {الحديد/4}

4.ol ol iḍi yarattı köklerni yerlerni altı kün içre yana erklig boldı ʿarş üze bilür anı kim kirür yer içre yme anı kim çıḳar andın. ol kim iner kökdin ol kim aġar yoḳlar anıŋ içiŋe ol silerniŋ birle turur ḳayda kim bolsa siler. Taŋrı anı kim ḳılur siler körgen.

4. O, gökleri ve yeri altı günde yaratmış, sonra da yarattığı her şeyin kanununu koymuş ve onlar üzerinde egemenlik kurmuştur.[118] O, toprağa giren ve oradan çıkan, gökten inen ve göğe yükselen ne varsa hepsini bilir.[119] Nerede olursanız olun O sizinle beraberdir. Allah bütün yapıp ettiklerinizi görür.

لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ {الحديد/5}

5.aŋar ol kökler erkligligi yerler erkligi Teŋrike yandurulur işler.

5. Evet, göklerin ve yerin hükümranlığı O'na aittir. Sonunda bütün işler O'na döner.

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ {الحديد/6}

6.kigrür tünni kündüz içre yme kigrür kündüzni tün içre. ol bilgen ol köŋülleri içindekini.

6. O, geceyi kısaltarak gündüze, gündüzü kısaltarak geceye katar ve O, kalplerde gizlenenleri, düşünce ve niyetleri iyi bilir.

117 - Evvel: Başlangıcı olmayan, ezelî olan. Âhir: Sonu olmayan, ebedî olan. Zâhir: Varlığı yarattığı eserlerle açıkça görünen ve akılla bilinen, Bâtın: Zâtı ve mahiyeti duyularla kavranamayan ve gizli olan.

118 - Lafzen. "Arşın üzerine istivâ etmiştir." Krş. Secde 32/4-5, ilgili not.

119 - Krş. Sebe' 34/2.

آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُم مُّسْتَخْلَفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَأَنفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ {الحديد/7}

7.kėrtgünüŋler Teŋrike onuŋ yalavaçıŋa ribāmı ḳılınlar anıŋdın kim ḳıldı silerni ḳalmışları nek ḫalīfni anıŋ içinde. anlar kim kėrtgündiler silerdin ribāmlar tiler anlarḳa bu turur uluġ.

7. Ey insanlar! Allah'a ve Elçisine iman edin. Sizlere emanet ettiği mal mülkten hayırlı işlerde harcayın. Sizden, inanan ve mallarını mülklerini hayırlı işlerde harcayan kimselere büyük bir mükâfat vardır.

وَمَا لَكُمْ لَا تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ {الحديد/8}

8.boldı silerke kėrtgünmez siler Teŋrike yalavaçıŋa oḳır siler nė kėrtgünmekiŋizler üçün iḍiŋizlerḳa aldı oḳ bütünlükleriŋizni eger erse siler kėrtgünügliler.

8. Ey insanlar! Size ne oluyor ki, Peygamber sizi Rabbinize iman etmeye çağırıp durduğu halde Allah'a inanmıyorsunuz?! Oysa Rabbiniz sizden (ezelde) söz aldığında[120] hepiniz iman etmiştiniz.

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَى عَبْدِهِ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُوفٌ رَّحِيمٌ {الحديد/9}

9.ol ol iḍi indürür ḳulı üze belgüler belgülüg çıḳarġu üçün silerni ḳaraŋḳuluḳlardın yaruḳluḳḳa çın Taŋrı silerke bağırsaḳ turur yarlıḳaġan turur.

9. Sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kulu Muhammed'e açık seçik âyetler indiren O'dur. Çünkü Allah size karşı Raûf'tur; sizi çok sevmekte ve esirgemektedir, Rahîm'dir; size karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنكُم مَّنْ أَنفَقَ مِن قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتَلَ أُوْلَئِكَ أَعْظَمُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنفَقُوا مِن بَعْدُ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {الحديد/10}

120 - Krş. A'râf 7/172.

10.ne boldı silerke ribāmlamas siler Taŋrı yolı içinde Teŋrike turur yėti ḳat kök yerniŋ mīrāṣları. tüz bolmas silerdin ol kim ribāmı ḳıldı meger açmazda burun yme toḳışdılar. anlar uluġraḳ ḳurda anlardın kim ribāmı ḳıldılar açmışda kėḏin toḳışdılar. barçaḳa vaʿde ḳıldı Taŋrı ėḏgülük. Taŋrı anı kim ḳılur siler bilgen ol.

10. Size ne oluyor ki, göklerin ve yerin yegâne mirasçısı Allah olduğu halde malınızı mülkünüzü O'nun yolunda harcamıyorsunuz? Bilin ki, içinizden Mekke'nin fethinden önce Allah yolunda mallarını harcayan ve savaşanlar diğerleriyle eşit değildir. Bu kimseler, fetihten sonra Allah yolunda malını harcayanlardan ve savaşanlardan daha üstün bir dereceye sahiptirler. Bununla birlikte Allah hepsine cennet vâdetmiştir. Bilin ki, Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.

مَن ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ {الحديد/11}

11.kim ol ol ötnü bėrse Teŋrike ėḏgü ötnü bėrmeki arturġu üçün aŋar aŋar turur aġırlıġ yanut.

11. Kim malını Allah yolunda harcarsa Allah da onun malını kat kat artırır.[121] Ayrıca ona âhirette büyük bir mükâfat vardır.

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِم بُشْرَاكُمُ الْيَوْمَ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ {الحديد/12}

12.ol kün körür sėn kėrtgünmiş erenlerni kėrtgünmiş tişilerni yöriyür anlarnıŋ yaruḳlukları anlar utrusunda yme anıŋ oŋ yüzinde sewünç silerke bu kün būstānlar aḳar anıŋ altında arıḳlar meŋgü ḳalġaylar anıŋ içinde. ol turur uluġ ḳurtulmaḳ.

12. Ey Peygamber! Mahşer günü erkek ve kadın bütün müminlerin, (iman ve iyi amelleriyle kazandıkları) nurlarının önlerini ve yanlarını aydınlattığını göreceksin. (Onlara denecek ki:) "Müjdeler olsun size! Girin şu altından ırmaklar akan ve sürekli kalacağınız cennetlere!" İşte bu, büyük bir kurtuluştur.

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِن نُّورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَّهُ بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِن قِبَلِهِ الْعَذَابُ {الحديد/13}

121 - Lafzen, "Allah'a güzel bir ödünç verirse." Krş. Bakara 2/245; Teğâbün 64/17.

13.ol kün ayġay ėkki yüzlüg erenler ėkki yüzlüg tişiler anlarḳa kim kėrtgündiler körüŋ bizke yaruḳluḳ alalım silerniŋ yaruḳluḳıŋızdın aytılġay ḳaytıŋlar artıŋızlarḳa tileŋler yaruḳluḳ urulġay anlar üze eḍiz tam aŋar bir ḳapuġ. anıŋ içi bolġay anıŋ içinde yarlıḳamaḳlıḳ bolġay anıŋ taşı sıŋardın ḳın bolġay.

13. O gün erkek ve kadın münafıklar inananlara, "Biraz bekleyin, biz de sizin ışığınızdan yararlanalım" diyeceklerdir. Onlara denilecek ki: "Haydi oradan! Işığı geride; bu ışığın taksim edildiği yerde arayın." O anda aralarına kapısı olan bir duvar çekilir,[122] o duvarın iç tarafı rahmet, dış tarafı ise azaptır.

يُنَادُونَهُمْ أَلَمْ نَكُن مَّعَكُمْ قَالُوا بَلَى وَلَكِنَّكُمْ فَتَنتُمْ أَنفُسَكُمْ وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْأَمَانِيُّ حَتَّى جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ وَغَرَّكُم بِاللَّهِ الْغَرُورُ {الحديد/14}

14. ündegeyler olarnı ermedimiz mü silerniŋ birle. ayġaylar emet velīkin siler küç ḳıldıŋızlar özüŋüzlerke èsizlik küttüŋizler sèziklig erdiŋizler ardı silerni umunçlar ançaḳa tegi keldi iḍi yarlıḳı erdi silerni Taŋrıdın arġan yek.

14. Münafıklar müminlere, "Biz dünyada sizinle beraber değil miydik" diye seslenecekler. Müminler, "Evet, beraberdik. Fakat siz münafıklık ederek kendinize yazık ettiniz; hep müminlerin başına bir felâket gelmesini beklediniz ve daima şüphe içinde yaşadınız. Boş kuruntular, ölüm[123] gelinceye kadar sizi oyalayıp durdu ve şeytan sizi Allah ile (ilgili yanlış inanışlara saptırarak) aldattı.[124]

فَالْيَوْمَ لَا يُؤْخَذُ مِنكُمْ فِدْيَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مَأْوَاكُمُ النَّارُ هِيَ مَوْلَاكُمْ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ {الحديد/15}

15.bu kün alınmaz silerdin fidā yuluġ ap anlardın kim tandılar. yanışıŋızlar ot ol. ol turur èş küḍezçiŋizler. neme yawuz yanış ol.

15. Artık bu gün sizden de küfürde direnenlerden de bir kurtuluş fidyesi kabul edilmez.[125] Sizin yeriniz cehennemdir, size lâyık sığınak orasıdır. Varılacak ne kötü yerdir orası!

122 - Krş. A'râf 7/46.
123 - Lafzen, "Allah'ın emri."
124 - Krş. Lokman 31/33; Fâtır 35/5.
125 - Krş. Âl-i İmrân 3/90-91.

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْأَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ {الحديد/16}

16.azu vaḳt bolmadı mu anlarḳa kim kėrtgündiler ḳorḳmaḳ köŋülleri iḍi yāḍıŋa aŋar kim ḳuḍı ıḍtı könilikdin. bolmasunlar anlarnıŋ kim bėrildiler bitig munda öŋdün uzun boldı anlar üze ġāyib rūzgār ḳatı ḳarardı köŋülleri. üküş anlardın yarlıġdın çıḳıġlılar.

16. Müminlerin Allah'ı anıp da, inen Kur'an âyetleri karşısında kalplerinin yumuşama zamanı gelmedi mi? Onlar sakın, daha önce kendilerine kitab verilen, fakat üzerinden uzun bir zaman geçmesi (ve bir kanıksama meydana gelmesi) sebebiyle kalpleri katılaşan kimseler gibi olmasınlar. Nitekim onların çoğu (kendilerini mümin zannederken) yoldan çıkmış kimselerdi.[126]

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يُحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ {الحديد/17}

17.bilinler kim Taŋrı tirgürür yerni ölmişde kėḍin belgürttümiz ök silerke bolġay kim siler ögüt uḳḳay siler.

17. İyi bilin ki, ölümünden sonra toprağı canlandıran Allah'tır. (Dolaysıyla tevbe eder sorumlulklarınızı hatırlarsanız Allah kalbinizi manen tekrar canlandırır.) Biz aklınızı kullanıp anlayasınız diye delilleri size (çeşitli misallerle) iyice açıkladık.[127]

إِنَّ الْمُصَّدِّقِينَ وَالْمُصَّدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ {الحديد/18}

18.çın tutuġlı erenler çın tutuġlı tişiler ötnü bėrdiler körklüg ötnü bėrmek körklüg ötnü bėrmek arturılur anlarḳa anlarḳa turur aġırlıġ yanut.

126 - Âyetin muhatabı dinde gevşeklik gösteren o zamanki bazı müminlerdir. Bununla birlikte âyet, bütün çağlara hitap etmekte ve günümüzdeki müminleri de uyarmakta, onların ellerindeki her türlü nimetin üzerine abanıp zamanla gevşekliğe sürüklenmemeleri gerektiğini vurgulamaktadır.

127 - Krş. Rûm 30/19, 24, 50. Âyetin bir önceki âyetle şöyle bir ilgisi vardır: "Kitab Ehli zamanla yozlaştı, kalpleri katılaştı. Allah'ın âyetlerine karşı duyarsızlaştı. Ey Müminler! Siz onlar gibi olmayın. Allah'ın âyetlerini; kısaca evreni inceleyip araştırın, inancınızı sürekli pekiştirin."

18. Allah'ı ve Peygamberini tasdik edip mallarından hayırlı işlerde harcayan ve bunu da yalnızca Allah için yapan erkeklerin ve kadınların malları kat kat artırılır.[128] Ayrıca onlara âhirette de büyük bir mükâfat vardır.

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ أُوْلَئِكَ هُمُ الصِّدِّيقُونَ وَالشُّهَدَاء عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ {الحديد/19}

19.anlar kim kėrtgündiler Teŋrike yalavaçlarıŋa anlar tururlar anlar çın sözlügliler tanuķlar iḍileri üskinde anlarķa bolġay terleri yaruķluķları. anlar kim tandılar yalġanķa tuttılar biziŋ belgülerimizni anlar ot iḍileri.

19. Allah'a ve Peygamberlerine inananlar; Rablerinin katında sıddîkler ve şehidler konumundadırlar. Kıyamet günü onların, sıddîklerin ve şehitlerin sevabı gibi sevapları ve (önlerinde ve yanlarında kendileriyle birlikte olan) nurları gibi nurları vardır.[129] Küfürde direnenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar ise cehennemliklerin ta kendileridir.

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ {الحديد/20}

20.biliŋler kim bu ajun tirigliki oyun turur teşevvüş ėtigi taķı ögrünüşmek ķıwanmaķ siler üze üküşleşmek taġarlar içinde oġul ķızlar içinde. dünyā meṣeli yaġmur teg ḫoş kelür tarıġçılar anıŋ ünmeki yana ķurır körgey sen anı sarġarmış yana bolur uşanmış. ol ajunda ķın turur ķatıġ yarlıķamaķ Taŋrıdın ḫoşnūdluķ. ermez dünyā tirigliki meger arġuç metāʿ.

20. Ey insanlar! Biliniz ki, dünya hayatı oyundan, eğlenceden, süslenmeden, birbirinize karşı övünmeden, daha çok mal mülk ve evlât sahibi olma arzusundan ve hırsından ibarettir. Düşünün, bir yağmur yağar, onun bitirdiği bitkiler çiftçilerin hoşuna gider. Derken bu bitkiler serpilip gelişir. Fakat bir de bakarsın sararıp solmuş, kuru ot ve saman haline gelivermiş. Dünya hayatı tıpkı buna benzer. Unutmayın ki âhirette, (dünyayı âhirete tercih edenler için) şiddetli bir azab, (âhirette hesaba çekileceklerini düşünerek yaşayanlar için ise) Allah'ın bağışlaması ve rızası vardır. Evet, dünya hayatı aldatıcı bir hazdan başka bir şey değildir.

128 - Lafzen, "Allah'a güzel bir ödünç verenlerin." Krş. Bakara 2/245; Teğâbün 64/17; Müzzemmil 73/20.

129 - Burada, inanan ve mallarını Allah yolunda harcayanların sevabının kat kat artırılması ile ilgili bir açıklama getirilmektedir. Sıddîkler, Allah'a ve O'nun Elçisine en önce inanmakla Allah katında özel bir konuma sahip olmuş kimselerdir. Şehidler ise işlerini Allah'ın her an kendilerini gördüğü bilinciyle yapan ya da inandığı yüce değerler uğruna canını veren kimselerdir ki, bunlar sıddîklerden bir derece altta da olsa Allah'ın çok değer verdiği kimselerdir. Allah, razı olduğu diğer müminlerin yaptıkları işler onlarınki kadar olmasa bile, bunlara da aynı mükâfatı vereceğini bildirmektedir. Krş. Nisâ 4/69 ve ilgili not.

سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ {الحديد/21}

21.ozuşunlar yarlıqamaq tapa idiŋizlerdin ol būstānqa kim anıŋ kèŋliki kök yèr kèŋliki teg anutuldı anlarqa kim kèrtgündiler Teŋrike yalavaçıŋa. ol Taŋrı faẓlı turur bèrür anı kimke tilese Taŋrı uluġ artuqluq idisi turur.

21. O halde siz siz olun, Rabbinizin mağfiretine erebilmek, Allah'a ve Peygamberlerine inananlar için hazırlanmış, yerle gök arası kadar geniş olan cennete girebilmek için yarışın. Bu Allah'ın bir lutfudur; onu dilediğine (bu nimete ulaşmanın gereğini yapanlara) verir. Allah büyük lutuf ve ihsan sahibidir.

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَن نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ {الحديد/22}

22.tegmedi hīç tegigli qaḍġudın yèr içinde azu yme özüŋizler içinde meger bitig içre levḥü ʾl maḥfūzda yazınmaz bizde burun. yaratur miz çın ol Taŋrı üze āsān turur.

22. Yeryüzünde veya kendi bünyenizde meydana gelen bir musibet yoktur ki o, Biz onu yaratmadan önce ezeli ilmimizde[130] mevcut olmasın. Şüphesiz bunları bilmek Allah için çok kolaydır.

لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ {الحديد/23}

23.anıŋ üçün kim qaḍġurmaŋlar anıŋ üze kim kètti silerdin sewünmeŋler anıŋ üçün kim bèrdi. silerke Taŋrı sewmez qamuġ salnu bilnü yorıġannı küwezlig qılıġlını.

23. O halde kaybettiğiniz şeyler için üzülmeyin, Allah'ın vereceği nimetlerle de sevinip şımarmayın. Allah'ın, kendini beğenen, övünüp duran kimseleri sevmediğini unutmayın.

130 - Lafzen, "Kitapta."

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ {الحديد/24}

24.anlar kim baḫīllıḳ ḳılurlar fermānlayurlar kişilerke baḫīllıḳnı kim yüz ewürse bütünlükün Taŋrı ol turur muŋsuz turur ögdülmiş.

24. Böyleleri cimrilik ederler, insanlara da (Muhammed'e yardım ederek) mallarını boş yere harcamamalarını emrederler. Kim (Allah'ın lutfettiği nimetleri hayırlı işlerde harcamaktan) yüz çevirirse bilsin ki, Allah Ganiyy'dir; onun yardımına muhtaç değildir, kul ne yaparsa kendisi için yapmış olur, Hamîd'dir; her türlü övgüye, şükre lâyıktır.

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ {الحديد/25}

25.ıḍtımız oḳ yalavaçlarımızını belgüler birle indürdimiz anlar birle bitigni terāzūnı barġu üçün kişiler dādlıḳ birle ḳuḍı indürdimiz temürni anıŋ içinde ḳatıġ ḳın turur asıġlar kişilerke bilür Taŋrı kimke yārī bėrür aŋar yalavaçlarıŋa belgüsizlikde. bütünlükün Taŋrı küçlüg turur küsüş turur.

25. Biz peygamberlerimizi aklî ve naklî delillerle gönderdik, onlarla birlikte kitaplar indirdik ve insanlar arasında adaleti; hukukun üstünlüğünü sağlayacak değer ölçüleri koyduk.[131] Ayrıca insanlar için çok faydalı, güçlü bir madde olan demiri indirdik.[132] Allah bununla, (demirden savaş aleti yapıp din için savaşarak) Kendi dînine ve elçilerine, onların gıyabında yardım edenleri ortaya çıkartmak istemiştir. Şüphesiz Allah Kaviyy'dir; çok güçlüdür, sizin yardımınız olmadan da dînini yüceltmeye muktedirdir, Azîz'dir; yücedir, dilediğini gerçekleştirme gücüne sahiptir.

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ فَمِنْهُم مُّهْتَدٍ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ {الحديد/26}

26.ıḍtımız oḳ nūḥnı ibrāhīmni ḳıldımız oġlanları ḳızları içinde yalavaçlıḳnı bitigni anlardın köni yol bilmişler üküşi anlardın yarlıġdın çıḳıġlılar.

131 - Krş. Şûrâ 42//17.
132 - Krş. Enbiyâ 21/80.

26. (Bu cümleden olmak üzere) Biz Nuh'u ve İbrahim'i peygamber olarak gönderdik. Her ikisinin de soyundan peygamberler çıkardık ve onlara kitab verdik. Onların gönderildiği halklardan bir kısmı doğru yoldan gittiler, birçoğu ise yoldan çıkıp sapıttı.

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاء رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا فَآتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِّنْهُمْ فَاسِقُونَ {الحديد/27}

27.yana uḍu ıḍtımız anlarnıŋ izleri üze yalavaçlarmızını uḍu ıḍdımız ʿīsānı meryem oġlı bėrdimiz aŋar incīlni ḳıldımız anlarnıŋ köŋülleri içinde uḍu bardılar aŋar baġırsaḳlıḳ yarlıḳamaḳlıḳ ḳorḳmaḳlıḳ özlerindin çıḳardılar anı bitimedimiz anı anlar üze meger ummaḳ Taŋrı ḫoşnūdluḳını küḍezmediler anı sezāsınça küḍezmek bėrdimiz anlarnı kim kėrtgündiler anlardın terlerini üküşi anlardın yarlıġdın çıḳıġlılar.

27. Sonra onların ardından başka peygamberlerimizi de gönderdik. Onların ardından da Meryemoğlu İsa'yı gönderdik ve O'na İncil'i verdik. Ona uyanların kalplerine sevgi, şefkat ve merhamet yerleştirdik. Uydurdukları ruhbanlık[133] ise Bizim emrimizden kaynaklanmış değildir. Onu Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak için kendileri icat ettiler, fakat ona da gerektiği gibi uymadılar. Biz onlardan (Muhammed'e) iman edenlere mükâfatlarını verdik, ancak birçoğu yoldan çıkıp saptı.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لَّكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {الحديد/28}

28.ay anlar kim kėrtgündiler ḳorḳıŋlar Teŋrike kėrtgünüŋler ök yalavaçıŋa bėrgey sizlerke ėkki ülüg anıŋ yarlıḳamaḳından yme ḳılur silerke yaruḳluḳ yorıġay siler anıŋ birle yarlıḳaġay silerni. Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

28. Ey (önceki peygamberlere) inananlar! Allah'tan korkun ve sorumluluğunuzun bilincinde olun. O'nun bu son Peygamberine de inanın ki, O da size rahmet hazinesinden iki misli pay versin ve size yolunuzu aydınlatacak bir nur lutfetsin, sizi bağışlasın. Bilin ki, Allah Gafûr'dur; inananların günahlarını bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

133 - Zemahşerî'nin açıklamasına göre, ilk devirlerde Hz. İsa'ya inanan Hıristiyanlar önce despot Yahudi krallarının baskı ve zulümlerine maruz kalmış ve birçoğu öldürülmüştü. Kurtulanlar ise dağlara, mağaralara sığınmışlardı. Aynı baskı ve zulüm Romalılarca da devam ettirilmişti. Bu yüzden Hıristiyanlar korkularından sığınacak yerler aramışlardı. Bu korku zamanla dünyadan el etek çekmeye, sürekli olarak zühd ve ibadetle meşgul olma haline dönüşmüş ve bu şekilde ibadetle meşgul olanlara Râhip adı verilmiştir. Zamanla bu rahipler rûhânî bir sınıf teşkil etmişler, bir statü oluşturmuşlar, dünya işlerine de müdahale etmeye başlamışlar, hatta Tanrı ile kulun arasına girerek insanların günahlarının kendileri aracılığıyla bağışlanacağı fikrini yaymışlar ve bu yolla büyük çıkarlar sağlamışlardır. Allah Nisâ 4/171; Mâide 5/77. âyetleriyle dinde bu türden aşırılıkları yasaklamış ve orta bir yol tavsiye etmiştir.

لِئَلَّا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّن فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاء وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ {الحديد/29}

(الجزء الثامن والعشرون)

29.bilmegüleri üçün bitig iḍileri kim umazlar nerse üze Taŋrı artuḳluḳından çınoḳ faẓl iḍi üskinde turur bėrür kimke tilese Taŋrı uluġ artuḳluḳ iḍisi ol.

29. Kitab Ehli iyi bilsinler ki, Allah'ın lutfuna engel olmaya onların güçleri yetmez. Çünkü lutuf ve ihsan sadece Allah'ın Kendi elindedir. O, onu dilediğine verir (dilediği kulunu peygamberlikle görevlendirir). O büyük lutuf ve kerem sahibidir.

58 سُورَةُ الْمُجَادَلَةِ

Medine döneminde inmiştir. 22.âyettir. Adını birinci âyette geçen "Tücâdilu" kelimesinin mastarından almıştır. Bu kelime "tartışır" anlamlarına gelmektedir. Bu sûreye, Hz. Peygamberle kendi hakları konusunda tartışan kadın anlamında "Mücâdile" veya tartışma anlamında "Mücâdele" adı verilmiştir.

(58)

sūretü ʾl-mücādele

bu mücādele sūresi medīnede inmiş turur yėgirmi ėkki āyāt turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle kim rūzī bėrgen yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ {المجادلة/1}

1. sėziksiz ėşitti Taŋrı ol uraġut sözi çıġlaşurlar öz begi içinde yme ınçıḳlar erdi Teŋrike Taŋrı ėşitür biri biriŋiz birle sözleşmekiŋizdin Taŋrı ėşitgen bilgen ol.

1. Ey Peygamber! Allah, (kendisine zıhar yapan) kocası hakkında seninle tartışan ve onu Allah'a şikâyet eden kadının sözlerini işitmiş; duasını kabul etmiştir. Allah ikinizin arasındaki konuşmayı işitiyordu. Çünkü Allah Semî'dir; gizli açık bütün konuşmalarınızı işitir, Basîr'dir; bütün yapıp ettiklerinizi görür.

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنكُم مِّن نِّسَائِهِم مَّا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنكَرًا مِّنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ {المجادلة/2}

2.anlar kim ẓıhār andı içerler silerdin uraġutlarındın ermezler ol uraġutlar anlarnıŋ anaları. meger anlar kim tuġurdılar anlarnı. anlar ayurlar tılamçıġ sözdin yme yalġan. bütünlükün Taŋrı keçürgen yarlıḳaġan.

2. Karılarını analarına benzeterek onlara yaklaşmamaya yemin edenler[134] bilsinler ki, (böyle yapmakla) o kadınlar kendilerinin analarıolmaz. Onların analarıkendilerini doğuranlardır. Şüphesiz onlar, çirkin ve asılsız bir söz söylemektedirler. Bununla beraber Allah Afuvv'dur; bu tür söz ve davranışlarından tevbe edenleri affeder, Gafûr'dur; tevbe eden kullarının günahlarını bağışlar.

وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِن نِّسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا ذَٰلِكُمْ تُوعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {المجادلة/3}

3. yme anlar kim ẓıhār andı içerler uraġutlarından yana yanarlar aŋar kim aydılar āzād ḳılmış kerek bir tutmış ḳarabaş bir ėkkindi yawmasda burun. pend bėrlür siler anıŋ birle. Taŋrı anı kim ḳılur siler bilgen ol.

3. Karılarını analarına benzeterek onlara yaklaşmamaya yemin edip sonra da bu yeminlerinden dönenler, karılarıyla ilişkiye girmeden önce bir köle azad etsinler. (Yaptığınız yanlış işe karşılık ceza olarak) sizden istenen budur. Bilin ki, Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.

فَمَن لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِن قَبْلِ أَن يَتَمَاسَّا فَمَن لَّمْ يَسْتَطِعْ فَإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَٰلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ {المجادلة/4}

4. kim bilmese rūze tutmış kerek ėkki ay tutaşı bir ėkkindike yawmasda burun kim umasa aş yėtürgü altmış çıġayḳa. ol kėrtgündiŋizler Teŋrike yalavaçıŋa. bu ol Taŋrı yıġıġları. tanıġlılarḳa ḳın turur.

4. Köle azad etme imkânı olmayan kimse, karısıyla ilişkiye girmeden önce peş peşe iki ay oruç tutsun. Buna da gücü yetmeyen kimse altmış fakiri doyursun. Bu hükümler, (cahiliye âdetinden vazgeçerek) Allah'a ve Elçisine tam olarak iman etmeniz içindir. Bunlar Allah'ın koyduğu hükümlerdir. Bu hükümleri inkâr edenler için acı bir azab vardır.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كُبِتُوا كَمَا كُبِتَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ {المجادلة/5}

134 - Lafzen, "Zıhar yemini edenler." Zıhar kavramı için bkz. Ahzâb 33/4 ve ilgili not. Bu âyette böyle bir muameleye maruz kalan bir kadının (Havle binti Salebe'nin kocası Evs b. Sâmit ile ilgili) durumu anlatılmaktadır.

5.bütünlükün anlar ḫilāf ḳılurlar Teŋrike yalavaçıŋa uçuzladılar neteg kim uçuzlandı anlar kim anlarda öŋdün indürdimiz ök belgülüg belgüler. tanıġlılarḳa ḳın turur uçuzlaġalı.

5. Allah'a ve Elçisine düşmanlık ederek karşı gelenler, kendilerinden önce böyle yapanlar nasıl rezil rüsvâ oldularsa, onlar da aynı şekilde rezil rüsvâ olacaklardır. Oysa Biz her şeyi apaçık ortaya koyan âyetler indirdik. Bunları tanımayıp inkâr edenler için alçaltıcı bir azab vardır.[135]

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا أَحْصَاهُ اللَّهُ وَنَسُوهُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ {المجادلة/6}

6.ol kün ḳoparur anlarnı Taŋrı ḳamuġnı uḳturur anlarḳa atı kim. ḳıldılar küḍezmiş bėrür atı Taŋrı unuttılar anı. Taŋrı tėgme nerse üze tanuḳ turur.

6. Allah bir gün onların hepsini yeniden diriltecek ve dünyada iken yapıp ettiklerini bir bir haber verecektir. Onlar ne yapıp ettiklerini unutmuşlardır, fakat Allah onların hepsini kaydetmiştir. Çünkü Allah her şeyi görmekte ve bilmektedir; onların cezalarını da verecektir.

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِن نَّجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا أَدْنَىٰ مِن ذَٰلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {المجادلة/7}

7. körmez mü sėn kim Taŋrı bilür ne kim kökler içindekini ne kim yer içindekini. bolmas hīç rāz üçegüdin meger ol törtünçleri ol ap yme bėşegün meger ol altınçları yme anda azraḳ andın ap yme üküşrek meger anlar birle ol ḳayda kim bolsalar. yana uḳturur ol anı kim ḳıldılar ya ḳıyāmet kün. bütünlükün Taŋrı tegme nerseni biligli turur.

7. Allah göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Üç kişi gizlice konuşursa bilsinler ki, dördüncüsü Allah'tır. Beş kişi olsalar altıncısı Allah'tır. Bundan daha az veya daha çok olsalar ve nerede bulunurlarsa bulunsunlar Allah onlarla beraberdir. Dolayısıyla kıyamet günü Allah onların yapıp ettiklerini kendilerine tek tek haber verecektir. Şüphesiz Allah her şeyi iyi bilir.[136]

135 - Krş. Enfâl 8/13.
136 - Krş. İsrâ17/47; Fussilet 41/22.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاؤُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصْلَوْنَهَا فَبِئْسَ الْمَصِيرُ {المجادلة/8}

8.körmes mü sėn yā bąkmas mu sėn anlarķa kim yıġıldılar rāzdın yana yanarlar aŋar kim yıġıldılar andın rāzlaşurlar yazuķ birle teŋde keçmek birle yme yalavaç yarlıġın tutmamaķķa ķaçan kelseler saŋa alķış bėrürler saŋa alķış bėrmedüki birle Taŋrı ayurlar özleri içinde nelük ķınamas bizni Taŋrı anıŋ birle kim ayur miz. tap ol anlarķa tamu kirgeyler aŋar nėme yawuz yanış ol.

8. Ey Peygamber! Aralarında (kötü niyetle) gizli gizli konuşmaları yasaklanmış olmasına rağmen bu yasağa uymayıp kötülük, düşmanlık ve Peygambere karşı gelmek amacıyla fısıldaşarak konuşanları görüyorsun değil mi? Onlar, seninle karşılaşınca Allah'ın seni selâmlamadığı bir biçimde selâmlarlar.[137] Üstelik kendi aralarında (alaylı bir üslûpla), "Allah bizi bu söylediklerimizden dolayı cezalandırsa ya!" derler. Cehennem onların hakkından gelecektir. Hepsi oraya atılacaklardır. Ne kötü yerdir orası!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ {المجادلة/9}

9.ay anlar kim kėrtgündiler ķaçan rāzlaşsa siler rāzlaşmaŋlar yazuķ birle teŋdin keçmek birle yme yalavaç yarlıġın tutmamaķķa rāzlaşıŋlar ėdgülük birle saķnuķluķ birle. ķorķuŋlar Teŋrike ol kim anıŋ tapa tėrlür siler.

9. Ey inandıklarını söyleyenler! Aranızda gizli konuşmalar yaptığınız zaman bu konuşmaları, kötülük, düşmanlık ve Peygambere karşı çıkmak amacıyla yapmayın; iyilik ve Allah'ın emir ve yasakları konusunda duyarlı ve bilinçli olma hususunda yapın.[138] Huzurunda toplanıp hesap vereceğiniz Allah'ın azabından korkun.

137 -Allah'ın selâmı, "es-Selâmü aleyküm" (Size esenlikler olsun) şeklindedir. Yahudi ve münafıklar Peygamberle karşılaşınca selâm veriyormuş gibi yapıp bir harf oyunuyla "es-Sâmü aleyküm" (Ölüm size) diyorlardı. Bu söz, "Zehir, zıkkım, öldürücü" anlamlarına gelir. Peygamber de bunu anlıyor ve "Ve aleyküm" (Size de) diyordu. Allah'ın Peygambere öğrettiği selâm için Bkz. En'âm 6/54; Neml 27/59.

138 - Krş. Nisâ 4/114.

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ {المجادلة/10}

10.yawuz rāzlaşmaŋ yek turur ḳaḍġuluġ bolġu üçün anlar kim kėrtgündiler ermes yas ḳılġalı anlarḳa nerse meger Taŋrı destūrı birle. Taŋrı üze köŋül ursun kėrtgünügliler.

10. Bilin ki, kötü niyetli gizli konuşmalar gerçek müminleri üzmek için şeytan tarafından tezgâhlanmaktadır. Oysa Allah'ın izni olmadan onların bu kötü niyetli gizli konuşmaları inananlara hiçbir zarar veremez. Bu sebeple gerçek müminler Allah'a güvensinler, yalnız O'na dayansınlar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُزُوا فَانشُزُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {المجادلة/11}

11.ay anlar kim kėrtgündiler ḳaçan aytılsa silerke kėŋrü olduruŋlar olduruġlar içinde kėŋ ḳılıŋlar kėŋ ḳılġay silerke. ḳaçan aytılsa sıḳşu olduruŋlar tėp sıḳşuruŋlar kötürgey Taŋrı anlarnı kim kėrtgündi silerdin anlar kim bėrildiler bitig ḳurlar. Taŋrı anı kim ḳılur siler uḳar ol.

11. Ey iman edenler! "Meclislerde yer açın" denildiği zaman yer açın ki, Allah da sizin yerinizi genişletsin ve "Kalkın" denilince de kalkıverin ki, Allah içinizden imanı kuvvetli olanların ve ilim sahiplerinin derecelerini böylelikle yükseltsin. Bilin ki, Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.[139]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {المجادلة/12}

12.ay anlar kim kėrtgündiler ḳaçan rāzlaşur erse siler yalavaçnı öŋdün ıdıŋlar rāzınıızlar öŋdünide ṣadaḳa. ol yėgrek silerke arıġraḳ. eger bulmasa siler bütünlükün Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

139 - Hz. Peygamber mescitte iken sahabenin büyükleri ya da Bedir ashabından bazıları mescitte yer bulamamıştı. Allah bu âyeti göndermekle, onların iman ve ilim yönünden yüksek bir konuma sahip olduğunu ve dolayısıyla yer açarak ya da kalkarak onlara saygı gösterilmesinin gereğini vurgulamaktadır.

12. Ey iman edenler! Peygamberle özel bir görüşme yapmak istediğiniz zaman önce (onun çevresindeki yoksullara) bir sadaka verin.[140] Bu sizin için daha hayırlı ve daha temiz bir davranıştır (Sizi günahlardan ve kalbinizi aşırı mal sevgisinden arındırır). Eğer sadaka olarak verecek bir şey bulamıyorsanız bilin ki, Allah Gâfûr'dur; bu emrin gereğini yerine getiremediğiniz için sizi bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

أَأَشْفَقْتُمْ أَن تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ {المجادلة/13}

13.ḳorḳduŋızlar mu aşundurmaḳıŋızlardın araŋızlarda burun ṣadaḳalar. eger ḳılmasa siler tevbe bėrdi Taŋrı siler üze aḍaḳın tutuŋlar namāznı bėriŋler zekātnı fermān ḳılıŋlar Taŋrı yalavaçıŋa. Taŋrı bilgen ol anı kim ḳılur siler.

13. Peygamber ile özel bir görüşme yapmadan önce sadaka vermek size çok zor geldi, değil mi? Siz bunu yapamayınca Allah da sizden bu yükümlülüğü kaldırdı. Öyleyse siz, namazı kılmaya ve zekâtı vermeye devam edin. Allah'ın ve Elçisinin emirlerine uyun. Şüphesiz Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِم مَّا هُم مِّنكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ {المجادلة/14}

14.baḳmaz mu sėn anlarḳa kim dostluḳ tuttılar bir ḳavmḳa birle öfke ḳıldı Taŋrı anlar üze. ermezler anlar silerdin ap olardın andıḳadılar yalġan üze anlar bilirler.

14. Ey Peygamber! Allah'ın gazabına uğramış şu Yahudileri dost edinen münafıklara bir baksana! Aslında onlar ne sizden, ne de onlardandır. Fakat bile bile (iki tarafa da "Sizdeniz" diye) yalan yere yemin ederler.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {المجادلة/15}

15.anuttı Taŋrı anlarḳa ḳatıġ ḳını. anlar nėme yawuz ḳılur erdiler.

15. Allah onlara şiddetli bir azab hazırlamıştır. Gerçekten ne kötü işler yapıyorlar!

140 - Bu âyet Hz. Peygamberin gereksiz yere meşgul edilmesini engellemek amacıyla indirilmiştir.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ {المجادلة/16}

16. tuttılar andlarını ḳalḳan yıġdılar Taŋrı yolından anlarḳa turur ḳın. uçuzlaġay.

16. Onlar, yeminlerini kalkan olarak kullanıp insanları Allah yolundan alıkoyuyorlar. Bu yüzden alçaltıcı bir azaba uğrayacaklardır.

لَن تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُم مِّنَ اللَّهِ شَيْئًا أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ {المجادلة/17}

17.yıġmaz anlardın yıġarlardı tıwarları yme ʿayālları Taŋrıdın nerseni. anlar tururlar tamu iḍileri. anlar anıŋ içinde meŋgü ḳalıġlılar.

17. Malları mülkleri ve evlâtları onları Allah'ın azabından aslâ kurtaramayacaktır. Onlar cehennemliktirler ve orada asırlarca kalacaklardır.

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ عَلَى شَيْءٍ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَاذِبُونَ {المجادلة/18}

18.ol kün ḳoparur anlarnı Taŋrı yumḳı and içerler aŋar neteg kim içerler silerke saḳınurlar anlar nerse üze. biliŋler anlar tururlar anlar yalġançılar.

18. Allah'ın hepsini yeniden dirilteceği gün, şimdi size yemin ettikleri gibi O'na da yemin edecekler ve bunun kendilerine bir yarar sağlayacağını sanacaklar. Şüphesiz onlar büsbütün yalancıdırlar.

اسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُوْلَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ {المجادلة/19}

19.ġalebe ḳıldı anlar üze yek unıtturdı anlarḳa Taŋrı yāḍını. anlar tururlar yekler süsi biliŋler yekler süsi körümey anlar tururlar ḳor yas ḳılıġlılar.

19. Şeytan onları esir almış ve onlara Allah'ı anmayı unutturmuştur. Onlar ancak şeytanın takımı ve yandaşlarıdırlar. Şeytanın takımı ve yandaşları ise hüsrana uğramaya mahkûmdurlar.

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ فِي الأَذَلِّينَ {المجادلة/20}

20.bütünlükün anlar ḫilāf ḳıldılar Teŋrike yalavaçıŋa anlar bolġaylar uçuzlar birle.

20. Allah'a ve Elçisine düşmanlık ederek karşı gelenler zillet içinde kalacaklardır.

كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ {المجادلة/21}

21.bitidi Taŋrı ġalebe ḳılur oḳ men men yalavaçlarım. bütünlükün Taŋrı küçlüg turur küşüş.

21. Allah, "Ben ve elçilerim mutlaka galip geleceğiz" diye hükmetmiştir. Şüphesiz Allah Kaviyy'dir; çok güçlüdür, bu hükmünü gerçekleştirmeye muktedirdir, Azîz'dir; yücedir, bu hükmünü gerçekleştirmesine kimse engel olamaz.[141]

لَا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءهُمْ أَوْ أَبْنَاءهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُوْلَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {المجادلة/22}

22. ayġay sėn ol ḳavmnı kim kėrtgünürler Teŋrike kėḍinki künke sewerler anı kim ḳatı ḫilāf ḳıldı Teŋrike yalavaçıŋa neçe yme bolsa ataları azu oġlanları. arḳaḍaşları azu uġuşları anlar bitidi köŋülleri içinde īmānnı küçlendürdi anlarnı bir ferişte birle andın. kigrür anlarnı būstānlarḳa aḳar onuŋ altındın arıḳlar meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde. ḫoşnūd boldı Taŋrı işlerdin yme ḫoşnūd boldı andın. anlar tururlar Taŋrı gürūhı bilgeler kim Taŋrı gürūhı anla tururlar ḳurtuluġlılar.

22. Sen, Allah'a ve âhiret gününe inanan bir toplumun, Allah'a ve Elçisine düşmanlık edenlerle dost olduklarını göremezsin. İsterse onlar; babaları, çocukları, kardeşleri ve aşiretleri olsun. Çünkü Allah inananların kalplerine imanı iyice yerleştirmiş ve onları Kendi tarafından gelen

141 - Krş. Tevbe 9/33; Sâffât 37/171-173.

bir vahiyle desteklemiştir. Onları altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecek ve onlar orada sürekli kalacaklardır. Allah onlardan, onlar da Allah'tan hoşnutturlar. İşte bunlar Allah'tan yana olan kimselerdir. Bilin ki, Allah'tan yana olan kimseler gerçekten kurtuluşa erenlerdir.

59 سُورَةُ الْحَشْرِ

Medine döneminde inmiştir. 24.âyettir. Adını ikinci âyette geçen "Haşr" kelimesinden almıştır. Haşr, "Bir araya toplama" demektir. Burada Uhud savaşında müslümanlarla yaptığı antlaşmayı bozup Mekkeli müşriklerle iş birliği yapan Yahudi kabilelerinden Nadîr oğullarının toplanıp Medine'den çıkarılması anlamında kullanılmıştır.

(59)

sūretü ʾl-ḥaşr

bu ḥaşr sūresi yėgirmi bėş āyāt turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle baġırsaḳ turur yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الحشر/1}

1. tesbīḥ ḳıldı Taŋrıḳa ne kim kökler içindeki nė kim yėrler içindeki ol turur küşüş bütün işlig.

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih etmekte, O'nu yüceltmektedir. Çünkü O Azîz'dir; güçlüdür; dilediğini yapma gücüne sahiptir, Hakîm'dir; her işinde ve her hükmünde bir hikmet vardır.

هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِن دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا ظَنَنتُمْ أَن يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُم مَّانِعَتُهُمْ حُصُونُهُم مِّنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُم بِأَيْدِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ {الحشر/2}

2.ol ol iḍi çıḳardı anlar kim yandılar bitig iḍilerindin sarāylarındın ilki ḳopmaḳḳa. sėzinmediŋizler çıḳmaḳları sėzik ḳatdılar anlarnı yıġıġlılar ḥiṣārları Taŋrı ʿaẕābındın bėrdi anlarḳa Taŋrı ḥayṣ saḳınmadılar kemişti köŋülleri içinde ḳorḳınçnı bozarlar erdi ėwlerini eligleri birle taḳı müʾminler eligleri birle körüş alıŋlar ay ḫired iḍileri.

2. Kitab Ehlinden küfürde direnenleri ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O (Azîz ve Hakîm olan) Allah'tır. Onların yurtlarından çıkıp gidecekleri sizin hiç aklınıza gelmezdi. Onlar da, kalelerinin kendilerini Allah'a karşı koruyacağını sanmışlardı. Fakat Allah onları ummadıkları bir yerden vurdu[142] ve kalplerine bir korku saldı. Öyle ki, evlerini bir taraftan kendi elleriyle, diğer taraftan müminlerin elleriyle yıkıyor, harap ediyorlardı.[143] Ey akıl ve basiret sahipleri! İbret alın.

وَلَوْلَا أَن كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابُ النَّارِ {الحشر/3}

3.eger bitimese erdi Taŋrı anlar üze yaḍılmaḳnı ḳınaġay erdi anlarnı dünyā içinde. anlarḳa āḫiret içinde tamuġ ḳını.

3. Eğer Allah onların sürgüne gönderilmelerine hükmetmeseydi, onları dünyada (başka türlü) cezalandırır; öldürülmelerini ve esir edilmelerini emrederdi. Ayrıca onlar için âhirette de cehennem azabı vardır.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَن يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ {الحشر/4}

4.anlar anıŋ üçün kim anlar ḫilāf ḳıldılar Taŋrıḳa taḳı yalavaçıŋa kim ḫilāf ḳılsa Taŋrıḳa bütünlükün Taŋrı ḳatıġ ḳınlıġ ol.

4. Bütün bunlar, onların Allah'a ve Elçisine karşı gelmeleri sebebiyledir. Kim Allah'a ve Elçisine karşı gelirse, Allah onu şiddetli bir şekilde cezalandırır.[144]

مَا قَطَعْتُم مِّن لِّينَةٍ أَوْ تَرَكْتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَى أُصُولِهَا فَبِإِذْنِ اللَّهِ وَلِيُخْزِيَ الْفَاسِقِينَ {الحشر/5}

5.ol kim kestiŋizler yėgü ḫurmādın azu ḳoḍtıŋızlar anı aḍaḳın öz tüpi üze Taŋrı yarlıġı birle yme helāk ḳılġu üçün fāsıḳlarnı.

142 - Bu darbe, münafıkların lideri Abdullâh b. Übeyy'in son anda yardıma gelmekten vazgeçmesidir.

143 - Hayber'e giden bu Yahudiler götürebilecekleri eşyaları, evlerinin kapı ve pencere gibi sökülebilen ağaç aksamını yanlarında götürmüşlerdi.

144 - Krş. Enfâl 8/13.

5. Ey müminler! (Savaş sırasında) onların hurma ağaçlarını kesmeniz de onları olduğu gibi bırakmanız da Allah'ın izniyle olmuştur. Bunun amacı fâsıkları (verdikleri sözde durmayan bozguncuları) cezalandırmaktır.[145]

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رُسُلَهُ عَلَى مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {الحشر/6}

6.ol kim ġanīmet bėrdi Taŋrı yalavaçı üze anlardın sürmediŋizler anlar üze aṭlar birle ap yme teweler birle velākin iḍi kömerler yalavaçını kimiŋ üze tilese. Taŋrı tėgme nerse üze uġan turur.

6. Allah'ın; Peygamberine, savaş yapmaksızın (fey') olarak verdiği ganimet mallarını elde etmek için ne at, ne de deve koşturdunuz! İşte Allah peygamberlerini dilediği (azgın) kimselerin üzerine salar (onlara karşı gâlip getirir). Bilin ki, Allah her şeyi yapmaya muktedirdir.[146]

مَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ {الحشر/7}

7.anı kim bėrdi Taŋrı yalavaçı üze kent boḍunlarından iḍike ol yme yalavaçıḳa ol ḳadaşlarıŋa ol yme atasızlarḳa ol çıġaylarḳa ol yol oġlanlarıŋa yme bolmaġu üçün ġanimet tezginmek baylar ara silerdin. ne kim keldürse silerke yalavaç tutuŋlar anı ne kim yıġsa silerni andın yıġlıŋlar ḳorḳuŋlar Taŋrıdın. Taŋrı ḳatıġ ḳınlıġ ol.

7. Savaşmadan ele geçirilen beldelerin halkına ait olup, Allah'ın Peygamberine fey' olarak verdiği mallar; Allah'ın, Peygamberin, Peygamberin yakınlarının[147], yetimlerin, yoksulların ve yolda kalmış kimselerin hakkıdır. Paylaşımın böyle olması, o malların yalnız içinizdeki

145 - Hz. Peygamber, verdikleri sözde durmayan Nadîroğullarını Medine ve civarından göçe zorlamış, direnmeleri üzerine hurma bahçelerinin bir kısmının tahrip edilmesini istemiştir. Âyet bu hususu anlatmaktadır.

146 - İslam hukukunda savaşarak ele geçirilen mallara ganimet denir. Savaşmaksızın ele geçirilen mallara da fey' denir. Bunların dağıtılmasıyla ilgili hükümler bazı hukukçulara göre birbirinden farklıdır. Ganimet beş hisseye ayrılır (Enfâl 8/41) Fey' ise altı hisseye ayrılmaktadır. Bazılarına göre fey' de beş hisseye ayrılır. Çünkü âyette Allah'a da pay verilmesi O'nu yüceltmek içindir. Uygulamada bu, Peygambere verilen hissenin içindedir ve Peygamber bunları toplum yararına olmak üzere harcar, kendi ihtiyacını da bunlardan karşılardı.

147 - Hz. Peygamberin yakınlarına ayrılan bu pay Hz. Ömer döneminde kaldırılmış, uygulama sadece Hz. Peygamberin fakir akrabaları ile sınırlandırılmıştır.

zenginler arasında dolaşıp duran bir servet olmaması içindir. O halde Peygamber bu mallardan size neyi veriyorsa onu alın, vermediğini de istemeyin.[148] Allah'ın emir ve yasakları konusunda sorumlu, duyarlı, bilinçli davranın. Çünkü Allah'ın azabı şiddetlidir.

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ {الحشر/8}

8.çıġaylarḳa ewlerindin yurtlarındın aḍrılmışlar anlar kim çıḳarıldılar ėllerindin māllarındın tilerler artuḳluḳnı Taŋrıdın ḫoşnūdluḳnı yārī bėrürler Taŋrıḳa yalavaçıŋa anlar tururlar anlar çın sözlügliler.

8. Bu mallarda ayrıca, Allah'ın lutfunu ve rızasını kazanmak isteyen, Allah'ın dînine ve Elçisine yardım eden ve bu uğurda yurtlarından çıkarılan, mal ve mülklerinden edilen yoksul muhacirlerin de hakkı vardır. Çünkü onlar imanlarında samimi olan kimselerdir.

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {الحشر/9}

9. yme anlar orun ėttiler ėwni kėrtgünmekni anlarda öŋdün sewerler kim ew yeridin aḍrılıp kelse anlarḳa bulmaslar köŋülleri içinde tilek andın kim bėrildiler üḍrerler etözleri üze neçe kim bolsa anlar birle açlıḳ kim yaratsa öziniŋ baḫīllıḳını anlar tururlar anlar ḳurtulmışlar.

9. Onlardan önce Medine'yi yurt edinen ve imanı kalplerine nakşedenler, yanlarına hicret eden müminleri severler; onlara verilen ganimetler sebebiyle içlerinde bir kıskançlık da duymazlar. Hatta kendileri muhtaç bile olsalar bu muhacirleri kendilerine tercih ederler. Nefsini tamahkârlık ve cimrilik duygularından arındıran bu kimseler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.[149]

وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ {الحشر/10}

10.anlar kim keldiler anlarda kėḍin ayurlar iḍimizā! yarlıḳaġıl bizni biziŋ ḳadaşlarmızını anlar kim aşundılar bizdin kėrtgünmekke ḳılmaġıl köŋüllerimiz içinde egrilig anlarḳa kim kėrtgündiler iḍimizā! sen mihr bān sen yarlıḳaġlı.

148 - İslam âlimleri bu âyete dayanarak Peygamberin emrettiği her şeyi yapmanın ve yasaklamış olduğu her şeyden kaçınmanın gerekli olduğu hükmünü çıkarmışlardır. Bu âyet aslında ganimet veya fey'in dağıtılmasıyla ilgilidir.

149 - Krş. Teğâbün 64/16.

10. Onlardan sonra hicret eden müminler şöyle niyaz ederler: "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman eden din kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde müminlere karşı kin ve kıskançlık gibi duygulara yer verme. Ey Rabbimiz! Hiç şüphesiz Sen Raûf'sun; müminleri çok sever ve dualarını kabul edersin, Rahîm'sin; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlisin."[150]

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِنْ قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ {الحشر/11}

11.körmez mü sėn anlarḳa kim ėkki yüzlüglük ḳıldılar ayurlar ḳadaşlarıŋa anlar kim tandılar bitig iḍilerindin eger çıḳarılsa siler çıḳġay oḳ miz silerniŋ birle boyun sümegey miz siler içinde kim erseke tutaşı eger toḳışsalar yārī bėrgey miz silerke. Taŋrı tanuḳluḳ bėrür anlar yalġanlar.

11. Ey Peygamber! Şu münafıkları görüyorsun, değil mi? Kitab Ehlinden küfürde direnen yoldaşlarına diyorlar ki: "Eğer siz yurdunuzdan çıkarılacak olursanız biz de sizinle birlikte çıkarız. Sizin aleyhinizde olan konularda aslâ kimseye boyun eğmeyiz. Eğer size savaş açılırsa biz size yardım ederiz." Allah şâhittir ki onların hepsi yalan söylüyor.

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا لَا يَنصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ {الحشر/12}

12.eger çıḳarılsalar çıḳmaslar anlar birle eger toḳışsalar yārī bėrmesler anlar eger yārī bėrseler anlarḳa ewrerler arḳalarını yana yārī bėrilmesler.

12. Fakat o Yahudiler yurtlarından çıkarılacak olsalar, bu münafıklar onlarla birlikte çıkmazlar. Onlara karşı savaş açılacak olsa, yardım da etmezler. Yardım etmeye kalkışsalar bile sıkışınca arkalarını dönüp kaçarlar; sonra onlara güvenen Yahudiler de yardımsız kalır.

لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِم مِّنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ {الحشر/13}

13. silerde ḳorḳınçı ḳatıġraḳ köŋülleri içinde Taŋrıdın ol anıŋ üçün anlar boḍun tururlar uḳmaslar.

150 - Medine'ye hicret eden muhacirler ve kıyamete kadar gelecek olan müminlerin kastedildiği bu âyette, gerçek müminin ahlâkî niteliğinin önemli bölümünü oluşturan, kalbî safiyet ve iyi niyetli olma hususuna vurgu yapılmaktadır.

13. Ey müminler! Andolsun ki, (münafıklar Allah'tan korktuklarını iddia ederler, oysa) onların yüreklerinde Allah korkusundan çok sizden duydukları korku vardır. Çünkü onlar Allah'ın kudret ve azametini gereği gibi kavramayan bir topluluktur.

لَا يُقَاتِلُونَكُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرًى مُّحَصَّنَةٍ أَوْ مِن وَرَاءِ جُدُرٍ بَأْسُهُمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسَبُهُمْ جَمِيعًا وَقُلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَعْقِلُونَ {الحشر/14}

14. toḳış ḳılmadılar silerniŋ birle barça meger bekütülmiş sala içinde azu tamları kentindin. anlarnıŋ toḳışları anlarnıŋ ara ḳatıġ turur. saḳınġa sen anlarḳa barça tururlar téyü anlarnıŋ köŋülleri tarılmış. ol anıŋ üçün anlar boḍun tururlar bilmesler.

14. Onlar bir araya gelip sizinle meydan savaşı yapamazlar. Ancak muhkem kaleler içinde veya surların gerisinde savaşabilirler. Kaldı ki kendi aralarında şiddetli anlaşmazlıklar vardır. Siz onların birlik olduğunu zannedersiniz, oysa onların düşünceleri farklı farklıdır. Onlar aklını çalıştırmayan bir topluluktur.

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ {الحشر/15}

15. anlar teg kim anlarda burun erdiler yawuḳ tattılar işleriniŋ ḳını anlarḳa ḳın turur aġrıtıġlı.

15. Onların sonu, aynen kendilerinden kısa bir süre önce, yaptıklarının cezasını çekenlerin sonu gibi olacaktır.[151] Ayrıca onları âhirette acı bir azab beklemektedir.

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ {الحشر/16}

16.yek meŋizlig ançada aydı kişike tanġıl tép ḳaçan tansa aydı men bīzār men sėndin men ḳorḳar men Taŋrıdın ajunluġlar iḍisi.

16. (Münafıkların Yahudileri savaşa teşvik etmeleri) tıpkı şeytanın insanı kandırmasına benzer. Zira şeytan da insana, "Kâfir ol" der. İnsan (ona aldanarak) küfre girince de, "Ben senden uzağım, ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" der.

151 - Burada kastedilenler, Nadîroğullarından önce Medine'den çıkarılan Kaynukaoğulları veya Kurayzaoğulları ya da Bedir'de hezimete uğrayan müşriklerdir.

فَكَانَ عَاقِبَتَهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاء الظَّالِمِينَ {الحشر/17}

17.erür anlarnıŋ işleriniŋ soŋı anlar ėkkegün ot içinde meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde ol turur küç ḳılıġlılarnıŋ yanutı.

17. Her ikisinin de (şeytanın da ona uyanın da) sonu, içinde asırlarca kalacakları cehennemdir. Çünkü inkârcıların cezası budur.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ {الحشر/18}

18.ay anlar kim kėrtgündiler ḳorḳuŋlar Taŋrıdın körsün etöz ne öŋdün ıdmış turur yarınḳa ḳorḳuŋlar Taŋrıdın bütünlükün Taŋrı uḳġan turur anı kim ḳılur siler.

18. Ey iman edenler! Allah'ın emir ve yasakları konusunda dikkatli, duyarlı, bilinçli olun. Her insan âhiret için[152] ne hazırladığına bir baksın. Evet siz, Allah'ın emir ve yasakları konusunda dikkatli, duyarlı, bilinçli olmaya bakın. Çünkü Allah yapıp ettiklerinizi iyi bilmektedir.

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنسَاهُمْ أَنفُسَهُمْ أُوْلَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ {الحشر/19}

19. bolmaŋlar anlar teg kim unuttılar Taŋrını unutturdı anlarḳa etözleri. anlar turur anlar yarlıḳıġdın çıḳıġlılar.

19. Siz sakın o kimseler gibi olmayın ki, onlar Allah'ı unuttular, bundan dolayı da Allah onlara kendilerini unutturdu; âhiret hazırlığı yapmak akıllarına bile gelmedi. İşte onlar doğru yoldan çıkmış kimselerdir.

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ {الحشر/20}

20.bir teg bolmaz ot iḍileri taḳı uçmaḫ boḍunları birle. uştmaḫ boḍunları anlar tururlar ḳurtuluġlılar.

152 - Lafzen, "Yarın için."

20. Cehennemliklerle cennetlikler elbette bir değildir. Cennetlikler kurtuluşa eren kimselerdir.

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ {الحشر/21}

21.eger ḳuḍı ıḍsa erdimiz bu oḳıġunı bir taġ üzele körgey erdiŋ anı ḳorḳuġlı pāre pāre boluġlı Taŋrı ḳorḳunçındın ol meṣeller belgürttimiz anı kişilerke bolġay kim anlar saḳınġaylar.

21. Eğer Biz Kur'an'ı bir dağa indirseydik onun, Allah korkusundan paramparça olduğunu görürdün. İnsanlara verdiğimiz bütün bu misâller, onların derinliğine düşünüp ibret almaları içindir.[153]

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ {الحشر/22}

22.ol Taŋrı ol kim yoḳ iḍi meger ol örtüglügni biligli yme açuḳluġnı biligli ol turur rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

22. O Allah ki, Kendisinden başka Tanrı yoktur. O gizli ve açık her şeyi bilir. Rahmân'dır; kullarını esirger, korur, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ {الحشر/23}

23.ol Taŋrı ol kim ermez Taŋrı meger ol ėlig yaraġsızlardın arıġ selāmetlıḳ bėrgen īmīn ḳılġan ḳullar esir ėtgen küşüş uġan ağırlığı arıġ turur Taŋrı anıŋdın kim ortuḳ ḳatarlar.

23. Evet, O Allah ki, Kendisinden başka Tanrı yoktur. O Melik'tir; evrenin yegâne hâkimidir, Kuddûs'tür; bütün noksanlıklardan uzaktır, Selâm'dır; esenliğin, barışın kaynağıdır, Mü'min'dir; güvenilecek yegâne varlıktır, Müheymin'dir; her şeyi görüp gözeten O'dur, Azîz'dir; her şeye gücü yeter, Cebbâr'dır; dilediği şeyi yaptırma gücüne sahiptir, Mütekebbir'dir; uludur, büyüklük O'na mahsustur. Müşriklerin ortak koştukları şeylerin tamamından münezzehtir, yücelerden yücedir.

153 - Krş. Ahzâb 33/72.

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاء الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الحشر/24}

24.ol turur Taŋrı törütgen yaratġan bezegen aŋar turur körklüg atlar. tesbīḥ ḳılur aŋar ne kim kökler içindeki yėr içindeki ol turur küşüş bütün işlig.

24. O Allah Hâlik'dır; her şeyi yaratandır, Bâri'dir; insanı kusursuz olarak yaratan O'dur, Musavvir'dir; her varlığın şekil ve biçimini O vermiştir. En güzel isimler O'nundur. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nu tesbih eder, yüceltir. O Azîz'dir; her bakımdan güçlüdür, Hakîm'dir; her işi bir hikmete dayanır, sağlam hükümler koyar.

60 سُورَةُ الْمُمْتَحِنَةِ

Medine döneminde inmiştir. 13.âyettir. “Mümtehine”, “Sınava tâbi tutulan kadın” demektir. Adını, 10. âyette geçen, “Hicret eden mümin kadınları sınava tâbi tutun” âyetinden almıştır.

(60)

sūretü ʾl-mümteḥine

bu mümteḥine sūresi on üç āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle kim rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاء تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءكُم مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَن تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاء مَرْضَاتِي تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنتُمْ وَمَن يَفْعَلْهُ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاء السَّبِيلِ {الممتحنة/1}

1. ay anlar kim kėrtgündiler tutmaŋlar menim düşmānımnı taḳı silerniŋ düşmānıŋızlarnı dostlar kemşür siler anlarḳa dostluḳnı çınoḳ tandılar aŋar kim keldi silerke çınlıḳdın çıḳarurlar yalavaçnı yme silerni kim kėrtgünmekiŋiz üçün Taŋrıḳa iḍiŋizlerke eger çıḳtıŋız erse siler ġazāt ḳılu menim yolumda tileyü menim ḫoşnūdluḳumnı kizler siler anlar tapa dostluḳnı men bilür men anı kim kizler siler taḳı anı kim āşkārā ḳılur siler kim ḳılsa anı silerdin azdı oḳ tüz yoldın.

1. Ey iman edenler! Benim de düşmanım sizin de düşmanınız olan kimseleri dost edinmeyin, onlarla birlik olmayın. Siz, kendileriyle olan akrabalık bağınız sebebiyle Peygamber ile ilgili bazı özel bilgileri onlara ulaştırıyorsunuz. Oysa onlar size gelen Kur’an’ı inkârda direnmektedirler. Üstelik Peygamberi de sizi de, Rabbiniz olan Allah’a iman ettiğiniz için yurdunuzdan çıkarmışlardır. Eğer siz Benim yolumda cihad etmek ve Benim hoşnutluğumu kazanmak için yurdunuzdan çıktıysanız, aranızdaki akrabalık bağınız sebebiyle (Mekke’nin

fethi ile ilgili) bir kısım sırları onlarla nasıl paylaşabilirsiniz?! Unutmayın ki, Ben gizli veya açık bütün yaptıklarınızı bilmekteyim. İçinizden Mekkeli müşriklere böyle gizli bilgi veren kişi bilsin ki, o artık doğru yoldan tamamen sapmıştır.[154]

إِن يَثْقَفُوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاء وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ {الممتحنة/2}

2. eger bulsalar sėni bolġaylar silerke yaġılar yaḍarlar silerke eliglerini taḳı tillerini ėsizlik birle sewerler eger tansa siler.

2. Şunu unutmayın ki, onlar size karşı bir zafer kazanacak olsalar, (sizin yaptığınız gibi dostluk göstermez, aksine) size düşman kesilirler; size elleriyle ve dilleriyle her türlü kötülüğü yapmaktan geri kalmazlar; tekrar küfre dönmenizi isterler (eskiden beri arzu ettikleri bu şeyi zorla yaptırmaya çalışırlar).

لَن تَنفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {الممتحنة/3}

3.asıġ ḳılmas silerke ḳadaşlarıŋız yme oġluŋuz ḳızıŋız ḳıyāmet kün aḍrar seçer siler ara Taŋrı anı kim ḳılur siler körgen turur.

3. (Şimdi kendilerini korumaya çalıştığınız o) akraba ve evlâtlarınızın kıyamet günü size aslâ faydası olmayacaktır. O gün Allah aranızda yaptığınız işlere göre hükmedecek ve sizi birbirinizden ayıracaktır.[155] Allah bütün yapıp ettiklerinizi görmektedir.

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاء مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاء أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن شَيْءٍ رَّبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ {الممتحنة/4}

154 - Bedir savaşına katılan sahabîlerden olan Hâtıb b. Belteâ, Hz. Peygamberin Mekke'nin fethi ile ilgili hazırlıklar yaptığını bir mektupla Mekke'deki yakınlarına bildirmek ister. Sâriye adlı bir cariyeyi mektubu ulaştırmakla görevlendirir. Durumdan haberdar olan Hz. Peygamber, sahabeden birkaç kişiyi göndererek kadını yakalatır ve mektubu ele geçirir. Âyet bu konuyu anlatmaktadır.

155 - Krş. Abese 80/34-37.

4.erdi ök silerke dīn körklüg ibrāhīm dīni içinde anlar kim anıŋ birle ançada aydılar erse öz boḍunlarıŋa biz bīzār miz silerdin yme anlardın kim tapnur siler Taŋrıda aḍın tandımız silerke belgürdi bizli ara taḳı sizli ara düşmānlıḳ taḳı sewügsüzlüg tutaşı kėrtgüngінçeke tėgi Taŋrıḳa yalŋuzluḳıŋa meger ibrāhīm yalavaç sözi atasıŋa yarlıḳatu ḳolġay oḳ miz sėni erklig ermez men saŋa Taŋrıdın nersedin. ıḍtımız sėniŋ üze köŋül urdumız taḳı saŋa yandımız sėniŋ tapa yanış.

4. Gerçek şu ki, İbrahim'in babasına, "Senin için bağışlanma dileyeceğim, fakat inanmadığın takdirde Allah'ın sana vereceği azabı engelleyemem" demiş olması bir yana, İbrahim ve onun izinden giden peygamberler (kâfir olan akrabalarla ilişiği kesme konusunda) sizin için güzel birer örnektir. Vaktiyle onlar kavimlerine, "Bizim sizinle ve Allah'ı bırakıp tapındığınız şeylerle hiçbir ilgimiz yoktur. Biz sizi reddediyoruz. Siz yalnızca Allah'a iman edinceye kadar aramızdaki düşmanlık, nefret ve öfke devam edecektir" demişler ve şöyle dua etmişlerdi: "Ey Rabbimiz! Biz yalnız Sana güveniyor, Sana dayanıyoruz ve yalnız Sana yöneliyoruz. İnanıyoruz ki, varılacak tek yer Senin huzurundur."[156]

رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا وَاغْفِرْ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الممتحنة/5}

5.iḍimizā! ḳılmaġıl bizni sınaġ anlarḳa kim tandılar yarlıḳaġıl bizni iḍimizā! sėn sen ök sėn küsüş bütün işlig.

5. "Ey Rabbimiz! Bizi küfürde direnenlerin eline düşürme. Bağışla bizi, ey Rabbimiz! Çünkü Sen Azîz'sin; güçlüsün, Kendine sığınanı kimsenin eline bırakmazsın, Hakîm'sin; her şeyi bir hikmete göre yaparsın."

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ {الممتحنة/6}

6.erdi ök silerke anlar içinde dīn körklüg kim ḳorḳar erse Taŋrıdın taḳı kėḍinki kündin. taḳı kim yüz ewürse bütünlükün Taŋrı ol turur muŋsuz ögdülmiş.

6. Evet, İbrahim ve onun izinden giden peygamberler sizin için, yani âhiret günü Allah'ın huzuruna çıkıp hesap vereceğine inananlar için güzel bir örnektir. Fakat kim onları örnek almaz ve kâfirlerle dostluktan vazgeçmezse bilsin ki, Allah Ganiyy'dir; hiç kimsenin yardımına ihtiyacı yoktur, Hamîd'dir; O elbette övülmeye lâyıktır.

156 - Krş. En'âm 6/74-81; Tevbe 9/113-114; Zuhruf 43/26.

عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُم مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {الممتحنة/7}

7.bolġay kim Taŋrı ḳılmaḳı silerli ara taḳı anlarlı ara kim düşmānlaştıŋızlar anlardın sewüg Taŋrı uġan turur Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

7. (Siz, müşrik akrabalarınızla ilişkinizin kesilmesine çok da üzülmeyin.) Gün gelir Allah, sizinle düşman olduğunuz müşrik akrabalarınız arasında bir sevgi meydana getirir (onlar da iman ederler). Çünkü Allah Kadîr'dir; kalpleri imana döndürmeye ve sevgi sebeplerini yaratmaya muktedirdir. Allah Gafûr'dur; iman ettiklerinde onları bağışlayacaktır, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ {الممتحنة/8}

8.yıġmas silerni Taŋrı anlardın toḳışmadılar silerniŋ birle dīn içinde çıḳarmadılar silerni sarāy ewiŋizlerdin ėḍgülük ḳılmaḳıŋızlardın anlarḳa könilik dād ḳılsa siler anlarḳa bütünlükün Taŋrı sewer könilik ḳılıġlılarnı.

8. Ancak Allah, din uğrunda size savaş açmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayan kimselerle iyi ilişkiler kurmanızı ve onlara adaletli davranmanızı yasaklamaz. Çünkü Allah adaletli davrananları sever.

إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَى إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوْهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ {الممتحنة/9}

9. bütünlükün yıġar silerni anlardın kim toḳışdılar silerniŋ birle dīn içre çıḳardılar silerni sarāylarıŋızdın arḳa boldı boldılar silerni çıḳarmaḳ üze kim dost tutsa siler olarnı kim dost tutsa olarnı anlar tururlar anlar küç ḳılıġlılar.

9. Allah sadece din uğrunda size savaş açanları, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve sizin yurtlarınızdan çıkarılmanız için destekçi olanları dost edinmenizi yasaklamıştır. Kimler onları dost edinirse, onlar zâlimlerin ta kendileridir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُم مَّا أَنفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَن تَنكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ وَلْيَسْأَلُوا مَا أَنفَقُوا ذَٰلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ {الممتحنة/10}

10.ay anlar kim kėrtgündiler ḳaçan kelse silerke kėrtgünmiş ḳunçuylar ewleri barḳları ḳoḍup kelmişler sınaŋlar olarnı. Taŋrı bilür anlarnıŋ īmānlarını eger bilse siler anlarnı kėrtgünügliler tėp yanduruŋlar anlarnı kāfirlıḳḳa. azmışlar anlar ḥelāl anlarḳa ap yme anlar ḥelāl bolurlar anlarḳa. bėriŋler anlarḳa anı kim nafaḳa ḳıldılar. tarlıḳ yoḳ silerniŋ üze nikāḥ ḳılmaḳıŋız anlarnı ḳaçan bėrse siler anlarḳa barlarını. tutmaŋlar kāfirler pendindin ḳoluŋlar anı kim nafaḳa ḳıldıŋızlar nėme ḳolsunlar anı kim nafaḳa ḳıldılar. bu ol silerke iḍi ḥükmi. ḥükm ḳılur siler üze Taŋrı bilgen ol bütün işlig.

10. Ey iman edenler! (Mekke'den) hicret edip size gelen mümin kadınları bir sınavdan geçirin. Aslında onların iman edip etmediklerini Allah çok iyi bilmektedir. Eğer gerçekten onların iman ettiklerine kanaat getirirseniz, onları Mekkeli kâfirlere iade etmeyin. Artık bu kadınlar, kâfir kocalarına helâl olmayacağı gibi, o kâfirler de bu kadınlara helâl olmaz. Kâfir kocalarının bu kadınlara verdikleri mehri kendilerine iade edin. Mehirlerini verdiğiniz takdirde sizin bu kadınlarla evlenmenizde bir sakınca yoktur. Kâfir kadınlarla evliliğinizi sürdürmeyin. Fakat onlara verdiğiniz mehri (onlarla evlenen kâfir erkeklerden) isteyin. Onlar da (kendilerinden ayrılıp müminlerle evlenen karılarına) verdikleri mehri (onlarla evlenen müminlerden) istesinler. İşte Allah'ın hükmü budur; O, aranızda böyle hükmetmektedir. Allah Alîm'dir; herkesin hak ve hukukunun gereğini iyi bilir, Hakîmdir; ona göre sağlam hükümler koyar ve koyduğu her hükümde bir hikmet vardır.

وَإِن فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقَبْتُمْ فَآتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُم مِّثْلَ مَا أَنفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنتُم بِهِ مُؤْمِنُونَ {الممتحنة/11}

11.eger bir ança barsalar cüftleriŋizdin kāfirler tapa ġanimet bolduŋızlar bėriŋler bardı cüftleri ança teŋlig kim nafaḳa ḳıldılar. ḳorḳuŋlar Teŋrike ol kim siler aŋar kėrtgünügliler siler.

11. Eğer dinden dönüp kâfirlere kaçan karılarınızda bir hakkınız kalırsa ve siz de o kâfirlerle savaşır, ganimet elde ederseniz, bu ganimetten karıları kâfirlere kaçan erkeklerin ödedikleri mehir miktarını o mümin kocalara ödeyin. İnanmış olduğunuz Allah'ın emir ve yasakları konusunda daima dikkatli, duyarlı, bilinçli olun.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَى أَن لَّا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِقْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِينَكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْهُنَّ وَاسْتَغْفِرْ لَهُنَّ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {المتحنة/12}

12.ay yalavaç ḳaçan kim kelse sanа kėrtgünmiş uraġut baçıġ ḳılur sėniŋ birle anıŋ üze kim ortuḳ ḳatmaġay Teŋrike nerse oġrılıḳ ḳılmaġay zinā ḳılmaġaylar öldürmegeyler ʿayāllarını keldürmegeyler yalġan söz ḳışsa anı anlarnıŋ eligleri üze aḍaḳları üze ḳınmaġaylar sėniŋ yarlıġıŋḳa yaḳın söz içinde baçıġ ḳılıŋ anlar birle yarlıḳayu ḳoluŋlar anlarnı Taŋrıdın. bütünlükün Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan.

12. Ey Peygamber! Mümin kadınlar sana gelip, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmayacaklarına, hırsızlık yapmayacaklarına, zina etmeyeceklerine, (kız) çocuklarını öldürmeyeceklerine, kendi kendilerine bir yalan uydurup başkasından peydahladıkları ya da buldukları bir çocuğu kocalarına nisbet etmeyeceklerine, iyi ve yararlı işlerde sana karşı gelmeyeceklerine dair bey'at etmek istediklerinde onların bey'atlerini kabul et; onlar için Allah'tan bağışlanma dile. Çünkü Allah Gafûr'dur; onların daha önceki günahlarını bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ {المتحنة/13}

13.ay anlar kim kėrtgündiler dostluḳ tutmaŋlar ol boḍun birle kim öwke ḳıldı Taŋrı anlar üze nevmīḍ boldılar ol ajundın Taŋrı kim nevmīḍ boldı kāfirler gūr boḍnı ölügler.

13. Ey iman edenler! Allah'ın gazabına uğramış o Yahudileri dost edinmeyin. Zira onlar, kâfirlerin kabirlerinde yatan ölülerden (onların tekrar dünyaya dönmelerinden) ümitlerini kestikleri gibi âhiretten de ümitlerini kesmişlerdir.

61 سُورَةُ الصَّفِّ

Medine döneminde inmiştir. 14.âyettir. Adını 4. âyette geçen “Saffen” “Sıra sıra, saflar halinde” kelimesinden almıştır.

(61)

sūretü ʾṣ-ṣaff

bu ṣaff sūresi on tört āyāt turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الصف/1}

1.tesbīḥ ḳıldı Teŋrike ne kim kökler içinde ne kim yerler içinde ol küşüş turur bütün işlig.

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah’ı tesbih etmekte, O’nu yüceltmektedir. Çünkü O, Azîz’dir; güçlüdür, tesbih edilmeye lâyık yegâne varlık O’dur, Hakîm’dir; evrende her zaman O’nun hükmü geçer, her işinde bir hikmet vardır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ {الصف/2}

2. ay anlar kėrtgündiler nelük ayur siler anı kim ḳılmaz siler.

2. Ey iman edenler! Yapamayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?

كَبُرَ مَقْتًا عِندَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ {الصف/3}

3.uluġ düşmenlıḳ ḳılur Taŋrı üskinde aymaḳıŋızlar anı kim ḳılmaz siler.

3. Bilin ki, yapamayacağınız şeyleri söylemek Allah katında büyük günahtır, O'nun gazabına sebep olur.[157]

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنيَانٌ مَّرْصُوصٌ {الصف/4}

4.bütünlükün Taŋrı sewer anlarnı kim toḳışurlar anıŋ yolı içre tüze turmışlar andaġ ḳalı anlar kim tam teg üstüvār ḳılınmış.

4. Şüphesiz Allah, Kendi yolunda taşları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi, saflar halinde savaşanları sever.

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تُؤْذُونَنِي وَقَد تَّعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا زَاغُوا أَزَاغَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ {الصف/5}

5.ançada kim aydı mūsā yalavaç boḍnıŋa ay meniŋ boḍnum nelük āzārlayur siler mėni bilir ök siler men Taŋrı yalavaçı men silerke. ḳaçan ḳışdılar erse ḳışdurdı Taŋrı köŋüllerini. Taŋrı köndürmez yarlıġdın çıḳıġlı boḍunlarnı.

5. Bir zamanlar Musa kavmine şöyle demişti: "Ey kavmim! Benim size Allah tarafından gönderilen bir peygamber olduğumu bildiğiniz halde niçin bana eziyet ediyorsunuz?" Onlar bâtıla yönelince, Allah da onların kalplerini hakikate meyletmekten uzaklaştırmıştı. Çünkü Allah yoldan çıkmış olanlara (fâsıklık yolunu tercih ettikleri sürece) hidayet etmez.

وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُم مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَاةِ وَمُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِن بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ فَلَمَّا جَاءهُم بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ {الصف/6}

6.ançada kim aydı ʿīsā yalavaç meryem oġlı ay Taŋrı ḳulı oġlanı men Taŋrı yalavaçı men silerke könike tutuġlı anı yüzüm utruda tevrātdın sewünç bėrgeli bir yalavaç kelür mėnde kėḍin anıŋ atı aḥmed turur. ḳaçan keldi erse anlarḳa bütünlükler birle aydılar bu yalġançı turur belgülüg.

157 - Âyetin muhatabının hem müminler hem de münafıklar olma ihtimali vardır. Eğer muhatap müminler ise âyet, Uhud savaşında canla başla savaşmayan bazı müminleri uyarmaktadır. Muhatap münafıklar ise, savaşa çağrıldıklarında katılmak istemeyişleri eleştirilmektedir.

6. Bir zamanlar Meryemoğlu İsa da şöyle demişti: "Ey İsrailoğulları! Ben Allah'ın size, elinizdeki Tevrat'ı tasdik edici ve benden sonra gelecek Ahmed adlı peygamberi müjdeleyici[158] olarak gönderdiği bir elçiyim." Fakat müjdelenen bu Peygamber onlara aklî ve naklî deliller getirdiğinde, "Bu açıkça bir sihirdir/bu adam bir büyücüdür"[159] dediler.

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ {الصف/7}

7.kim ol küç ḳılġanraḳ anıŋdın kim ḳoşar Taŋrı üze yalġannı ol oḳılur islāmḳa Taŋrı köndürmes küç ḳılığlı boḍunnı.

7. (Söyler misiniz?) Kendisi İslâm'a çağrıldığı halde (kabul etmeyen ve üstelik o) Peygambere "büyücü", onun getirdiği aklî ve naklî delillere "sihir" diyen iftiracıdan daha zâlim kim olabilir?[160] Allah böyle zâlimler topluluğunu (zulüm yolunu tercih ettikleri sürece) hidayete erdirmez.

يُرِيدُونَ لِيُطْفِؤُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ {الصف/8}

8.tilerler kim öçürseler Taŋrı nūrını aġızları birle Taŋrı tükel ḳılġalı turur öz nūrını neçeme tilemese tanığlılar.

8. Onlar, Allah'ın nûrunu ağızlarıyla üfleyerek söndürmek istiyorlar. Allah buna kesinlikle izin vermeyecek, kâfirlerin hoşuna gitmese de nûrunu tamamlayacaktır.[161]

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ {الصف/9}

9.ol ol iḍi ıḍtı yalavaçını köni yol birle çın dīn birle küçlüg ḳılmaḳ üçün anı ḳamuġ dīnler üze neçeme tilemese ortaḳ ḳatığlılar.

9. O, müşriklerin hoşuna gitmese de peygamberini hidayet kaynağı olan Kur'an'ı ve hak dini tebliğ etmek üzere göndermiştir ki, böylelikle dinini diğer dinlerden üstün kılsın.[162]

158 - Müslüman âlimler Yuhanna İncilinde geçen Paraklit (Methedilen ünlü) ifadesini (14/16; 15/26-27 ve 16/12-14) Ahmed isminin Aramca karşılığı olarak yorumlamışlardır. Hıristiyanlar ise bu terimi genellikle "Tecelli edici" diye tercüme ederler ve Kutsal Ruh'un bir unvanı ya da İsa Mesih'in sıfatı olarak yorumlarlar.

159 - İkinci anlam, "Sihrun" (Sihir) kelimesini Kisâî ve Hamza'nın "Sâhirun" (Sihirbaz) şeklinde okuyuşu sebebiyle verilmiştir.

160 - Beyzâvî'nin yorumuna göre.

161 - Krş. Tevbe 9/32.

162 - Krş. Tevbe 9/33; Fetih 48/28.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَى تِجَارَةٍ تُنجِيكُم مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ {الصف/10}

10.ay anlar kim kėrtgündiler nek yolçılayın mu silerni satıġçılıķ üze ķutġarur silerni ağrıtıġlı ķındın.

10. Ey iman edenler! Size, sizi acı bir azaptan kurtaracak kârlı bir ticaret yolu göstereyim mi?

تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنفُسِكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ {الصف/11}

11.kėrtgünse siler Teŋrike taķı yalavaçıŋa toķuşsa siler Taŋrı yolı içinde tawarlarıŋız birle özüŋüzler birle ol yėgrek turur silerke eger bilür erse siler.

11. O yol, sizin Allah'a ve Elçisine yürekten inanmanız, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad etmenizdir. Eğer bilirseniz bu sizin için çok daha hayırlıdır.

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ {الصف/12}

12. yarlıķaġay silerni yazuķlarıŋızını kigürgey silerni būstānlarķa aķar anıŋ altınından arıķlar yme orunlar ḫoş ʿadn būstānları içre. bu turur uluġ ķutulmaķ.

12. Bu sayede Allah günahlarınızı bağışlar ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere, özellikle Adn cennetlerindeki güzel konaklara yerleştirir. İşte büyük kurtuluş budur.

وَأُخْرَى تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ {الصف/13}

13. taķı bir aḍın sewer siler anı yārī bėrmek turur Taŋrıdın ėl açmaķ yaķın sewünç bėrgil müʾminlerķa.

13. Ayrıca (bu dünyada da) çok hoşunuza gidecek bir nimete daha kavuşacaksınız ki o da, Allah'ın size yardımı ve yakın zamanda nasip edeceği bir fetihtir. Ey Peygamber! Sen müminlere bunları müjdele!

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونوا أَنصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللَّهِ فَآمَنَت طَّائِفَةٌ مِّن بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرَت طَّائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ {الصف/14}

14.ay anlar kim kėrtgündiler boluŋlar Taŋrı dīni yārīçiler neteg kim aydı ʿīsā meryem oġlı ürüŋ tonluġlarḳa kim turur menim yārīçim Taŋrı dīnike aydı ʿīsā ümmetleri biz Taŋrı yārīçilerimiz kėrtgündi bir gürūh Taŋrı ḳulı oġlanından yme tandı bir gürūh küçlendürdimiz anlarnı kim kėrtgündiler yaġıları üze boldılar küçlügler.

14. Ey iman edenler! Allah'ın dîninin yardımcıları olun. Hatırlayın, Meryemoğlu İsa havarilere, "Allah yolunda benim yardımcılarım kimlerdir?" diye sorduğunda havariler, "Allah'ın dininin yardımcıları bizleriz" demişlerdi.[163] Sonuçta İsrailoğullarından bir kısmı iman etmiş, bir kısmı da küfürde direnmişti. Biz de düşmanlarına karşı inananları desteklemiştik ve böylelikle onlar düşmanlarına üstün gelmişlerdi.

163 - Krş. Âl-i İmrân 3/52.

62 سُورَةُ الْجُمُعَةِ

Medine döneminde inmiştir. 11.âyettir. Adını dokuzuncu âyetteki "Cumu'a" kelimesinden almıştır. Bu kelime "Toplanmak" anlamına gelmektedir.

(62)

sūretü ʾl-cumʿa

bu cumʿa sūresi on bir āyāt turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ {الجمعة/1}

1. tesbīḥ ḳılur Teŋrike ne kim kökler içindeki taḳı ne kim yer içindeki erklig yaraġsızlardın arıġ küsüş bütün işlig.

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih eder, O'nu yüceltir. O Melik'tir; evrenin yegâne hâkimidir, Kuddûs'tür; bütün noksanlıklardan uzaktır, Azîz'dir; her şeye gücü yeter, Hakîm'dir; her işi bir hikmete dayanır, sağlam hükümler koyar.

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْلُ لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ {الجمعة/2}

2.ol ol iḍi kim ıḍtı tuġa bitig bilmesler içinde yalavaç anlardın oḳıyur anlar üze belgülerimni arıtur olarnı ögretür anlarḳa bitigni yme çın bütün söz nèçeme erdiler erse munda öŋdün yolsuzluḳ içre belgülüg.

2. O Allah, ümmî bir topluma kendi içlerinden, Allah'ın âyetlerini okuyan ve onları şirkten arındıran, Kitabı, hikmeti (ilmi, irfanı) öğreten bir Peygamber göndermiştir. Oysa onlar daha önce apaçık bir cehalet ve sapkınlık içindeydiler.[164]

وَآخَرِينَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {الجمعة/3}

3.adınlar anlardın yetmediler anlarḳa. ol turur küsüş bütün işlig.

3. Allah bu Peygamberi gelecek nesillere de göndermiştir.[165] O Azîz'dir; dilediği şeyi dilediği şekilde yapmaya gücü yeter, Hakîm'dir yaptığı her işte bir hikmet vardır.

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاء وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ {الجمعة/4}

4.ol Taŋrı faẕlı turur bėrür anı kimke tilese Taŋrı uluġ artuḳluḳ iḍisi turur.

4. Bu Allah'ın bir lutfudur, onu dilediğine verir. Gerçekten Allah büyük lutuf ve kerem sahibidir.

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَاةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِئْسَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ {الجمعة/5}

5.anlarnıŋ meṣeli kim bėrildiler tevrītni yana kötürmediler anı eṣgek teg yüḍer kitāblarnı nėme yawuz ol ol boḍun meṣeli teg yalġanḳa tuttılar Taŋrı belgülerini. Taŋrı köndürmes küç ḳılıġlı boḍunlarnı.

5. (Kitap Ehlinden bazıları, kendilerinden olmadığı için ellerindeki kitapta müjdelenen Peygamberi inkâr ettiler.) Tevrat'ın hükümlerini uygulamakla yükümlü kılınan, fakat bu yükümlülüklerini yerine getirmeyenler, sırtında cilt cilt kitaplar taşıyan eşekler gibidirler. Allah'ın âyetlerini yalanlayan bir topluluk için bu ne kötü bir benzetmedir! Bilin ki, Allah böyle zâlimler gürûhuna (zulüm yolunu tercih ettikleri sürece) doğru yolu göstermez.

قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَنَّكُمْ أَوْلِيَاء لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الجمعة/6}

164 - Krş. A'râf 7/157; Ankebût 29/48.
165 - Krş. Enbiyâ 21/107.

6.aygıl ay anlar kim cuḫūd boldılar ayur erse siler kim siler dostlar Taŋrıḳa kişilerde öŋin ārzūlaŋlar ölümni eger erse siler çın sözlegliler.

6. Ey Peygamber! De ki: "Ey Yahudiliği benimseyenler! Siz diğer insanların değil, yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunu iddia ediyorsunuz. Eğer doğru söylüyorsanız, haydi hemen ölümü isteyin (de dostunuza bir an önce kavuşun)."[166]

وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ {الجمعة/7}

7.ārzūlamadılar anı hergiz anıŋ birle kim öŋdün ıḍtı eligleri. Taŋrı bilgen turur küç ḳılıġlılarnı.

7. Fakat onlar, işledikleri suçlardan dolayı ölümü aslâ istemezler. Allah zâlimleri çok iyi bilir.

قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقِيكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَى عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {الجمعة/8}

8.aygıl bütünlükün ölüm ol kim ḳaçar siler andın ol ölüm keldeçi turur silerke yana yandrulur siler örtüglügni biligli Taŋrıḳa yme açuḳluḳnı biligli Taŋrıḳa uḳturur silerke anı kim ḳılur erdiŋizler.

8. Sen onlara de ki: "Kaçtığınız ölüm sizi mutlaka yakalayacaktır. Sonra da görünen ve görünmeyen her şeyi bilen Allah'ın huzuruna çıkarılacaksınız ve Allah yapıp ettiklerinizi size bir bir haber verecektir."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِي لِلصَّلَاةِ مِن يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ {الجمعة/9}

9.ay anlar kim kėrtgündiler ḳaçan ündenilse namāzḳa āẕīne kün içinde ėwüŋler Taŋrı yāḍıŋa ḳoḍuŋlar satıġnı. ol yėgrek silerke eger bilür erse siler.

9. Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrıldığınız zaman, Allah'ı anmaya koşun, alış verişi bırakın. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.

166 - Krş. Bakara 2/94.

فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِن فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ {الجمعة/10}

10.ḳaçan ötelse namāz yaḍlınlar yer içinde tileŋler Taŋrı artuḳluḳındın yāḍ ḳılınlar Taŋrını üküş bolġay kim siler ḳurtulġay siler.

10. Namaz kılınınca da hemen yeryüzüne dağılın, Allah'ın size lutfundan nasibinizi arayın ve Allah'ı çokça anın (O'nun sizi her zaman gözetlediğini hatırınızda tutun) ki kurtuluşa eresiniz.

وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا انفَضُّوا إِلَيْهَا وَتَرَكُوكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ اللَّهْوِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ {الجمعة/11}

11.ḳaçan körseler satıġçılıḳ azu oyun terlürler aŋar ḳoḍarlar sėni aḍaḳın ayġıl ol kim iḍi üskinde turur ėḍgürek oyundın taḳı bāzergānlikdin. Taŋrı rūzī bėriglilerde yėgreki ol.

11. Ey Peygamber! (Sen Cuma vaktinde hutbe okurken) Bir kısım insanlar bir ticaret kervanı ve gelen kervan için düzenlenen eğlenceyi görünce, hemen ona doğru koştular ve seni ayakta; tek başına öylece bırakıverdiler.[167] Bu kimselere de ki: "Allah katında göreceğiniz mükâfat, eğlenceden ve ticaretten daha iyidir. Bilin ki, her türlü rızkı veren Allah'tır."

167 - Hz. Peygamber, Medine'de kıtlığın hüküm sürdüğü bir dönemde Cuma hutbesini îrad ederken ticaret kervanının geldiği haberi davul çalınarak ilân edildi. Gelen malların hemen tükeneceği endişesine kapılan bazı müslümanlar hutbeyi dinlemeyi bırakıp dışarı koştular. Âyet bu hususa işaret etmektedir.

63 سُورَةُ الْمُنَافِقُونَ

Medine döneminde inmiştir. 11.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Münâfikûn" kelimesinden almıştır. Münafık, iman etmiş gibi görünen, fakat içinden inanmayan ikiyüzlü kişiye denir.

(63)

sūretü ʾl-münāfıḳūn

bu münāfıḳūnlar sūresi on bir āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا جَاءَكَ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشْهَدُ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَاذِبُونَ {المنافقون/1}

1. ḳaçan kelseler saŋa münāfıḳlar aydılar tanuḳluḳ bėrür miz kim sėn Taŋrı yalavaçı sėn. Taŋrı bilir sėn anıŋ yalavaçı sėn. Taŋrı tanuḳluḳ bėrür çın ėkki yüzlügler yalġançılar ol.

1. Ey Peygamber! Münafıklar sana geldiklerinde, "Biz senin gerçekten Allah'ın Elçisi olduğuna şehadet ediyoruz" derler. Evet, Allah biliyor ki, sen elbette O'nun Elçisisin. Fakat Allah şâhittir ki, münafıklar kesinlikle yalan söylüyorlar.

اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ {المنافقون/2}

2.tuttılar antlarını ḳalḳan yıġġaylar Taŋrı yolındın. kim anlar yawuz turur anı kim ḳılur erdiler.

2.Münafıklar bu tür yeminlerini kalkan edinerek insanları Allah yolundan alıkoyuyorlar. Onların yaptıkları iş gerçekten çok kötüdür.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ {المنافقون/3}

3. ol anıŋ üçün anlar kėrtgündiler yana tandılar tamķa uruldı köŋülleri üze anlar uķmaslar.

3. Çünkü onlar iman ettiklerini söylüyor, fakat davranışlarıyla içlerindeki küfrü ortaya koyuyorlar. Böyle davranmaları yüzünden kalpleri mühürlenmiştir. Artık onlar gerçeği kavrayamazlar.

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِن يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوُّ فَاحْذَرْهُمْ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّىٰ يُؤْفَكُونَ {المنافقون/4}

4. ķaçan körse sen anlarnı ḫoş kelür saŋa etözleri eger aysalar sen ėşitür sen sözlerini andaġ ķalı anlar yıġaçlar teg tayandurur. ķoḍılmış yıġaç teg saķnurlar tegme özni anlar üze anlar düşmend tururlar. saķlanġıl anlardın. öldürsün anlarnı Taŋrı ķayudın yandrulur siler.

4. Onlara baktığında dış görünüşlerini beğenir, konuştukları zaman sözlerini dinlersin. Aslında onlar elbise giydirilmiş kütükler gibidirler. Duydukları her sözün aleyhlerine olduğunu zannederler. Onlar azılı düşmanlardır. Sen onlardan sakınmaya bak. Allah kahretsin onları! Doğru yoldan nasıl da sapıyorlar!

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسْتَغْفِرْ لَكُمْ رَسُولُ اللَّهِ لَوَّوْا رُؤُوسَهُمْ وَرَأَيْتَهُمْ يَصُدُّونَ وَهُم مُّسْتَكْبِرُونَ {المنافقون/5}

5.ķaçan aytılsa anlarķa kelińler tėp yarlıķayu tilesün silerni Taŋrı yalavaçı tolırlar başlarını körgey sen anlarnı yüz ewrerler anlar uluġsıġlıķ ķılıġlılar.

5. Onlara, “Gelin özür dileyin de Peygamber sizin bağışlanmanız için Allah’a dua etsin” denildiğinde, başlarını çevirirler. Sen onların kibirlenip böbürlenerek çekip gittiklerini görürsün.

سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَسْتَغْفَرْتَ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسْتَغْفِرْ لَهُمْ لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ {المنافقون/6}

6.tüz turur anlar üze yarlıḳatu kolsa sen anlarḳa azu yarlıḳatu ḳolmasa siler anlarnı. yarlıḳamaġay Taŋrı anlarnı. Taŋrı köndürmes yarlıġdın çıḳıġlı boḍunlarnı.

6. Ey Peygamber! Sen onların bağışlanmaları için dua etsen de etmesen de fark etmez. Allah onları aslâ bağışlamayacaktır. Çünkü Allah böyle fâsıkları (fâsıklık yolunu tercih ettikleri sürece) hidayete erdirmez.[168]

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنفِقُوا عَلَى مَنْ عِندَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّى يَنفَضُّوا وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ {المنافقون/7}

7. anlar tururlar ayturlar nafaḳa ḳılmaŋlar ol kişi üze Taŋrı yalavaçı üskinde ançaḳa tėgi yaḍılsunlar. Taŋrıḳa ol kökler yėrler genci yoḳ kim ėkki yüzlügler uḳmaslar.

7. O münafıklar, Medineli müslümanlara şöyle diyorlar: "Allah'ın Elçisinin yanında bulunan fakir muhacirlere hiçbir şekilde yardım etmeyin ki, dağılıp gitsinler." Oysa göklerin ve yerin bütün hazineleri Allah'a aittir. Fakat münafıklar bu gerçeği kavrayamıyorlar.

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَعْلَمُونَ {المنافقون/8}

8.ayurlar eger yansa miz kend tapa çıḳarġay oḳ aġırlıġraḳ aḍın uçuzraḳnı. Taŋrıḳa ol ʿazīzlig yalavaçıŋa taḳı kėrtgünüglilerke yoḳ kim ėkki yüzlügler bilmesler.

8. Yine diyorlar ki: "Medine'ye döndüğümüzde, güçlü ve şerefli olanlar, o güçsüz ve sefil muhacirleri şehirden sürüp çıkaracaktır."[169] Unutmayın ki asıl izzet, güç ve şeref Allah'a, Elçisine ve müminlere mahsustur. Fakat münafıklar bu gerçekleri bilmiyorlar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ {المنافقون/9}

9.ay anlar kim kėrtgündiler meşġūl ḳılmasun silerni tawarıŋızlar ap yme oġul ḳızıŋızlar Taŋrı yāḍın kim ḳılsa anı anlar tururlar anlar ziyān ḳılıġlılar.

168 - Krş. Tevbe 9/80.

169 - Benî Müstalik seferinden dönerken bir Mekkeli ile bir Medineli kavga etmişler ve aralarında böyle bir konuşma geçmişti.

9. Ey iman edenler! Malınız mülkünüz ve çocuklarınız sakın sizi Allah'ı anmaktan alıkoymasın. Bilin ki, böyle yapanlar hüsrana uğrayacaklardır.

وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ {المنافقون/10}

10.nafaḳa ḳılınlar anıŋdın kim rūzī ḳıldımız silerke kelmezde öŋdin biriŋizke ölüm ayur ay iḍimā! nelük kėniktürmediŋ mėni yaḳın vaḳṭḳa tegi ṣadaḳa bėrgey erdim bolġay erdim ėḍgülerdin.

10. Ölüm gelip çatmadan önce size verdiğimiz nimetlerden hayırlı işlerde harcayın. Aksi takdirde ölüm anında, "Rabbim! Bana birazcık süre versen de hayırlı işler yapsam ve böylece sâlih kimselerden olsam" demenin bir faydası olmaz.

وَلَن يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ {المنافقون/11}

11. kėniktür sen Taŋrı bir etözni ḳaçan kelse anıŋ eceli. Taŋrı bilgen turur anı kim ḳılur siler.

11. Bir kimseye ölüm gelip çatınca, Allah onun ecelini aslâ ertelemez. O halde unutmayın ki, Allah bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır, onların hesabını tek tek soracaktır.

64 سُورَةُ التَّغَابُنِ

Medine döneminde inmiştir. 18.âyettir. Adını 9. âyette geçen "Teğâbün" kelimesinden almıştır, Teğâbün, "Aldanma, birbirini aldatma" demektir. Kelime, dünyada iken âhirete inanmayanların kıyamet günü aldanacaklarını ifade eder.

(64)
sūretü ʾt-teġābün

bu teġābün sūresi on sekiz āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

idi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يُسَبِّحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {التغابن/1}

1. tesbīḥ ḳılur Taŋrıḳa ne kim kökler içindeki ne kim yer içindeki aŋar turur erk türk aŋar ol ögdilig ol tegme nerse üze uġan turur.

1. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi Allah'ı tesbih eder, O'nu yüceltir. Hükümranlık O'nundur. Hamd; bütün övgüler, şükürler O'nadır, O'nun her şeyi yapmaya gücü yeter.

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنكُمْ كَافِرٌ وَمِنكُم مُّؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ {التغابن/2}

2.ol iḍi turur yarattı silerni silerde taŋġuçı silerde kėrtgüngüçi. Taŋrı anı kim ḳılur siler körgen ol.

2. Sizi yaratan O'dur. Hal böyleyken sizden inkârcılar da var, inananlar da. Şüphesiz Allah bütün yapıp ettiklerinizi görmekte, bilmektedir.

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوَرَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ {التغابن/3}

3.yarattı köklerni yèr içindekini könilik birle bèzedi silerni körklüg ḳıldı bezekiŋizlerni aŋar turur yanış.

3. O, gökleri ve yeri yüce bir amacı gerçekleştirmek üzere yaratmıştır. Size şekil vermiş, hem de en güzel şekli vermiştir.[170] Sonunda dönüşünüz O'na olacak ve O'na hesap vereceksiniz.

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ {التغابن/4}

4. bilir ne kim kökler içindekini yer içindekini bilir ne kim kizler siler ne kim āşkāra ḳılur siler. Taŋrı bilgen turur köŋüller içindekini.

4. O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. O, gizli tuttuğunuz ve açığa vurduğunuz şeyleri de bilir. Evet, Allah kalplerde gizlenenleri, düşünce ve niyetleri iyi bilir.

أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ {التغابن/5}

5.kelmedi mü silerke anlarnıŋ sawı kim tandılar munda burun tattılar işleriniŋ yazuḳını anlarḳa ḳın turur aġrıtıġlı.

5. Size daha önce küfürde direnenlerle ilgili bilgiler ulaşmadı mı? Onlar yaptıklarının cezasını (dünyada iken) çekmişlerdi. Âhirette de onları acı bir azab beklemektedir.

ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَت تَّأْتِيهِمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالُوا أَبَشَرٌ يَهْدُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلَّوا وَّاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ {التغابن/6}

170 - Krş. Tîn 95/4.

6.ol anıŋ üçün keldürdi anlarḳa yalavaçlarnı belgülerni aydılar yaŋluḳ mu yol körkütür biziŋke tandılar nėme yawuz ewürdiler muŋsuz erdi Taŋrı. Taŋrı muŋsuz turur ögdülmiş turur.

6. Çünkü peygamberleri kendilerine mucizeler getirdiklerinde, "Bize, bizim gibi bir insan mı doğru yolu gösterecek?" diyerek küfürde direndiler ve haktan yüz çevirdiler. Allah da (onları helâk ederek) imanlarına ihtiyacı olmadığını gösterdi. Çünkü Allah Ganiyy'dir; hiçbir şeye muhtaç değildir, Hamîd'dir; her türlü övgüye ve şükre lâyık olan O'dur.

زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن لَّن يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ {التغابن/7}

7.vaʿde ḳıldı anlar tandılar ḳoparılmamaḳlarını ayġıl yoḳ meniŋ iḍim ḥaḳḳı ḳoparılġuluḳ siler yana uḳturulġay siler anı kim ḳıldıŋız. ol Taŋrı üze āsān turur.

7. Küfürde direnenler öldükten sonra tekrar dirilmeyeceklerini iddia edip durdular. Ey Peygamber! Sen de ki: "Hayır! Yanlış düşünüyorsunuz! Rabbime andolsun ki, siz mutlaka tekrar diriltileceksiniz, sonra da yapıp ettikleriniz size bir bir haber verilecek. Unutmayın ki bu, Allah için çok kolaydır."

فَآمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالنُّورِ الَّذِي أَنزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ {التغابن/8}

8.kėrtgünüŋler Taŋrıḳa yalavaçıŋa ol yaruḳluḳḳa kim indürdimiz Taŋrı anı kim ḳılur siler uḳḳan ol.

8. Öyleyse siz Allah'a, Elçisine ve ona indirdiğimiz nûra (Kur'an'a) inanın. Çünkü Allah (iman ve amele dair) bütün yapıp ettiklerinizden haberdardır.

يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَٰلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ {التغابن/9}

9.ol kün tėrer silerni tėrnek küniŋe ol turur arışġu kün yaʿnī ziyān küni kim kėrtgünse Taŋrıḳa yme ḳılsa ėḍgülük örtgey andın ėsizliklerini kigrür anı būstānlarḳa aḳar anıŋ altınından arıḳlar meŋü ḳalurlar anıŋ tutaşı ol turur uluġ ḳurtulmaḳ.

9. Allah mahşer günü sizi bir araya toplayacaktır. İşte o gün, kazananın ve kaybedenin ortaya çıkacağı gündür. Allah, kendisine inanıp iyi ve yararlı işler yapanların günahlarını bağışlayacak ve onları, sürekli kalacakları ve altından ırmaklar akan cennetlerine yerleştirecektir. Büyük kurtuluş işte budur.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُوْلَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا وَبِئْسَ الْمَصِيرُ {التغابن/10}

10.anlar kim tandılar yalġanḳa tuttılar biziŋ belgülerimizni anlar tururlar ot iḍileri meŋü ḳalıġlılar anıŋ içinde neme yawuz ol yanış.

10. Küfürde direnenler ve âyetlerimizi yalanlayanlar ise, cehennemliktirler ve orada asırlarca kalacaklardır. Ne kötü yerdir orası!

مَا أَصَابَ مِن مُّصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ يَهْدِ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ {التغابن/11}

11.tegmedi ḳaḍġuluġdın meger Taŋrı yarlıġı birle. kim kėrtgünse Taŋrıḳa yol körkütür anıŋ köŋliŋe Taŋrı tegme nerseni bilgen ol.

11. İnsanın başına gelen felâketler sadece ve sadece Allah'ın koyduğu yasalar çerçevesinde gerçekleşir.[171] (Kim küfürde direnirse başına gelecek felaketleri; azabı hak etmiştir.) Kim (de) Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğru yola yöneltir. Allah her şeyi; kimin hidayeti hak ettiğini iyi bilir.

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ {التغابن/12}

12.boyun sünler Taŋrıḳa yme boyun sünler yalavaçḳa eger yüz ewürse siler yalavaçımız üze tegürmek belgülüg.

171 - Lafzen, "Allah'ın izni olmadıkça." İzin kelimesi, bir şeyin yapılmasını onaylamaktır. Burada olayların sebeplerinin oluşması ile ilgili bir mecaz söz konusudur. O sebepler Allah'ın kâinata koyduğu yasalar çerçevesinde gerçekleşir. Dolayısıyla başa gelecek bir musibet de aynı kurala tâbidir. Şûrâ 42/30. âyette başa gelen musibetin, kişinin kendi yaptıklarıyla ilgili olduğunun belirtilmesi bu yorumu teyid etmektedir. "Allah'ın izni" ifadesi Kur'an'da duruma göre, "Allah'ın emriyle", "Allah'ın ilmi çerçevesinde" ve "Allah'ın dilemesi, koyduğu yasalar gereği" gibi mânalara gelmektedir.

12. Allah'a ve Elçisine itaat edin. Eğer itaat etmez, yüz çevirirseniz şunu iyi bilin ki, Bizim Elçimize düşen, sadece açıkça tebliğ etmektir.

اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ {التغابن/13}

13.Taŋrı yoḳ Taŋrı meger ol. Taŋrı üze köŋül ursun kėrtgünügliler.

13. Allah'tan başka hiçbir Tanrı yoktur. O halde müminler yalnız O'na güvensinler, O'na dayansınlar.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِن تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {التغابن/14}

14. ay anlar kim kėrtgündiler silerniŋ cüftleriŋizdin ʿayāllarıŋızdın yaġı turur silerke saḳnuŋlar olarḳa eger keçürse sizler yüz ewürse siler örtse siler bütünlükün Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

14. Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan bazıları size düşmanlık edebilir. Onlara karşı dikkatli olun. Bununla birlikte (onların hoş olmayan davranışlarını) affeder, hoş görür ve bağışlarsanız bilin ki, Allah Gafûr'dur; onları bağışladığınız için O da sizi bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.[172]

إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِندَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ {التغابن/15}

15.bütünlükün mālıŋızlar oġul ḳızıŋızlar sınaġ turur Taŋrı anıŋ üskinde uluġ ter muyan.

15. Gerçekten mallarınız ve çocuklarınız (dünyayı tercih ve âhireti ihmal konusunda) sizin için bir imtihan aracıdır. Asıl büyük mükâfat ise Allah katındadır (Mallarınız ve çocuklarınız yüzünden Allah katındaki büyük mükâfatı kaybetmeyin).

172 - İslâm'ın ilk günlerinde müslüman olan bazı kimselerin eşleri veya çocukları, müşrik veya başka bir dinden olabiliyordu. Bu, eşler veya çocuklarda müslüman olan ana babalara karşı bir düşmanlık duygusu meydana getirebiliyordu. Bunun dışında eşlerden birisi veya çocuklar, kişinin iyi ve yararlı işler yapmasına engel olabilirler. Âyet, bu ve buna benzer konularda aile içi problemleri sertlikle ve şiddetle değil, sevgi ve anlayışla çözmeyi tavsiye etmektedir. Ayrıca bkz. Lokman 31/15.

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ {التغابن/16}

16.ḳorḳunlar Taŋrıḳa umışınızlarça èşitiŋler yarlıġ tutuŋlar nafaḳa ḳılıŋlar èḍgürekin özüŋizlerke. kim küḍezilse er özi saranlıḳından anlar tururlar anlar ḳıwun ḳurtuluġlılar.

16. Öyleyse siz, Allah'ın emir ve yasakları konusunda dikkatli duyarlı, bilinçli olmak için elinizden gelen çabayı gösterin, söz dinleyin, itaat edin ve kendi yararınız için mallarınızdan hayırlı işlerde harcayın. Bilin ki, nefsini tamahkârlık ve cimrilik duygularından arındırmış kimseler gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.[173]

إِن تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ {التغابن/17}

17.eger ötünç bèrse siler Taŋrıḳa körklüg ötünç bèrmek èkki ança arturġay silerḳa yarlıḳaġay silerke Taŋrı arındurulġan keçürgen turur.

17. Eğer mallarınızı Allah yolunda harcarsanız[174] Allah onun mükâfatını size kat kat verir ve sizi bağışlar. Şüphesiz Allah Şekûr'dur; şükredenleri karşılıksız bırakmaz, Halîm'dir; itaatsizlik ve cimrilik yapan kullarını hemen cezalandırmaz, onlara mühlet verir.

عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ {التغابن/18}

18.örtüglügni biligli yme açuḳlugnı küşüş turur bütün işlig.

18. O, görünen ve görünmeyen her şeyi bilir. O Azîz'dir; güçlüdür, O'na kimse karşı gelemez, Hakîm'dir; her işi bir hikmete göredir.

173 - Krş. Haşr 59/9.

174 - Lafzen, "Allah'a güzel bir ödünç verirseniz." Krş. Bakara 2/245; Hadîd 57/11.

65 سُورَةُ الطَّلَاقِ

Medine döneminde inmiştir. 12.âyettir. Adını ilk âyetteki "Talâk" kökünden gelen "Tallaktum" kelimesinden almıştır. Talâk, erkeğin karısını boşaması anlamına gelir.

(65)

sūretü ʾṭ-ṭalāḳ

bu ṭalāḳ sūresi on bir āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

bir iḍi atı birle rūzī bėrgen yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاء فَطَلِّقُوهُنَّ لِعِدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِن بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَن يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَن يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا {الطلاق/1}

1. ay aġırlıġ yalavaç ḳaçan ṭalāḳ bėrse siler uraġutnı ṭalāḳ bėriŋler anlarḳa ʿiddetleriŋe saḳış ḳılıŋlar ʿiddetni. ḳorḳuŋlar Taŋrıdın iḍiŋizler çıḳarmaŋlar ewewlerindin çıḳmasunlar meger kim keldürserler yawuzluḳ yaʿnī zinā belgülüg ol turur Taŋrınıŋ yıġıġları. kim satġasa Taŋrı yıġıġlarnı küç ḳıldı özine. bilmes sen bolġay kim Taŋrı yaŋı belgürtgey anda kėḍin iş.

1. Ey Peygamber! Kadınları boşamak istediğinizde onları, âdet görme hallerini dikkate alarak boşayın ve iddet süresini iyi hesap edin. Bu konuda Rabbiniz olan Allah'tan korkun; iddet süresi konusunda eşlerinize haksızlık etmekten sakının. Boşanıp iddet bekleyen eşlerinizi açıkça hayâsızlık yapmadıkça evlerin(iz)den çıkarıp dışarı atmayın, onlar da evlerini (izinsiz) terk etmesinler. Bunlar, Allah'ın koyduğu hükümlerdir. Kim Allah'ın hükümlerine uymazsa bilsin ki kendisine zulmetmiştir. (Evet, bu hükümlere uyulmalıdır. Çünkü) bilemezsin, belki Allah onlar için yeni bir durum meydana getirir.[175]

175 - Boşama bu şekilde aralıklı olursa, bu kadar uzun bir zaman diliminde belki taraflar pişmanlık duyar, birbirlerinin değerini anlar, üçüncü boşama olmadan tekrar birleşme kararı alarak yuvalarını kurtarabilirler.

فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوَيْ عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مَخْرَجًا {الطلاق/2}

2.ḳaçan tegseler ʿiddetleriŋe tutuŋlar anlarnı èḍgülük birle azu aḍuşıŋlar anlardın èḍgülük tanuḳluḳı tanuḳ ḳılıŋlar èkki tanuḳ köni silerdin aḍaḳın ḳılıŋlar tanuḳluḳnı Taŋrıḳa. ol silerke pend bèrlür anıŋ birle kim bolsa kèrtgünür Teŋrike kèḍinki künke. kim ḳorḳsa Teŋride ḳılur aŋar çıḳış ḳaḍġudın.

2. (Ayrı ayrı iki defa boşadığınız karılarınız)[176] iddet sürelerinin sonuna geldiklerinde, onları ister güzellikle alıkoyun, isterseniz onlardan ayrılın ve (her iki durum için de) içinizden iki âdil şâhid tutun.[177] Siz de ey şahitler! Allah için doğru tanıklık edin. İşte bütün bunlar Allah'a ve âhiret gününe inananlara verilen öğütlerdir. Bilin ki, Allah'ın bu hükümleri konusunda dikkatli, duyarlı, bilinçli olan kimseye Allah bir çıkış yolu gösterir.

وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا {الطلاق/3}

3. rūzī ḳılur aŋar kim neme ḳanmaduḳ umınç ḳanmaduḳ yerdin kim köŋül ursa Taŋrı üze aŋar ol ten turur. bütünlükün Taŋrı tègürdeçi turur öz işi içiŋe. ḳıldı oḳ Taŋrı tegme nekke endāze.

3. (Kimse rızık kaygısıyla boşadığı karısının hukukunu çiğnemesin.) Allah ona hiç ummadığı yerden rızıklar lutfeder. Her konuda Allah'a güvenip yalnız O'na dayanan kimseye O yeter. Şüphesiz Allah vaadini gerçekleştirir. Fakat Allah her şey için bir sebep ve bir vâde belirlemiştir.

وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ وَأُوْلَاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَل لَّهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا {الطلاق/4}

176 - Üç talakla boşanan kadının durumu için bkz. Bakara 2/230.

177 - Eşler arasında meydana gelen böyle bir durum için şâhid tutma emri, bu hususun hukûkî bir nitelik taşıdığının en güçlü delilidir. Bu durumda, doğacak bir kısım sonuçların hukuk çerçevesinde değerlendirilmesi, eşlerin hak ve sorumluluklarının buna göre düzenlenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Bu da arkasında yaptırım gücü olan bir erk ile gerçekleşir. Dolayısıyla günümüzde boşanma hükümlerinin bu gerçek dikkate alınarak değerlendirilmesi âyetin ruhuna daha uygun düşmektedir. Aynı durum nikâh akdi için de söz konusudur. Çünkü nikâh akdi de hukukî sonuçları olan bir sözleşmedir ve onun da günümüz hukuk kurallarına göre gerçekleştirilmesi gerekir.

4. ol uraġut nevmīḍ bolsalar ḥayżdın uraġutlarıŋızdın sėziklig bolsa siler anlarnıŋ ʿiddeti üç ay bolur neme ol uraġutlarḳa ḥayżı kelmedük bolsa. yüklüg uraġutlar ʿiddeti keçmeki ol turur kim ḳoḍmaḳları yüklerini. kim ḳorḳsa Taŋrı ḳılur aŋar işindin āsānlıḳ.

4. Kadınlarınızdan âdetten kesilenlerin iddet süreleri konusunda şüphe ediyorsanız bilin ki, onların iddet süreleri üç aydır. Hiç âdet görmeyen kadınların durumu da böyledir. Hâmile kadınların iddet süreleri ise doğurmalarına kadardır. Unutmayın ki, Allah bu hükümleri konusunda sorumlu, duyarlı, bilinçli davrananlara daima bir kolaylık ihsan eder.

ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا {الطلاق/5}

5.bu turur Taŋrı yarlıġı indürdi anı silerke. kim ḳorḳsa örter andın ėsizliklerini uluġ ḳılur aŋa yanutını.

5. Bütün bunlar, Allah'ın size indirdiği emirler, hükümlerdir. Kim bu hükümler konusunda sorumlu, duyarlı, bilinçli davranırsa, Allah onun günahlarını bağışlar ve ona büyük mükâfatlar verir.

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنتُم مِّن وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُّوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِن كُنَّ أُولَاتِ حَمْلٍ فَأَنفِقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأْتَمِرُوا بَيْنَكُم بِمَعْرُوفٍ وَإِن تَعَاسَرْتُمْ فَسَتُرْضِعُ لَهُ أُخْرَى {الطلاق/6}

6.olturtuŋlar ol uraġutlarnı ol yėrde kim siler oldurdıŋızlar baylıḳıŋızlardın ḳor yas tegürmeŋler anlarḳa tar ḳılmaḳıŋız anlar üze. eger bolsalar belgülügler nafaḳa ḳılıŋlar anlar üze ḳaçan ḳoḍġınçaḳa tegi yüklerini eger süt emüzseler silerniŋ ʿayālıŋızlarḳa bėriŋler anlarḳa terlerini kėŋeşiŋler siler ara ėḍgülük birle eger düşvārlaşsa siler emüzsün aŋar aḍın uraġut.

6. (Boşadığınız ve iddetlerini bekleyen) kadınları, imkânlarınız ölçüsünde (iddetleri bitinceye kadar) oturduğunuz evlerin bir bölümünde oturtun. Çıkıp gitmeleri için onları sıkıştırıp taciz etmeyin. Eğer hâmile iseler doğurmalarına kadar geçimlerini temin edin. Şâyet çocuğunuzu sizin için emzirirlerse onlara emzirme ücretini verin. Bu konuda, aranızda örfe uygun olarak anlaşın. Anlaşamadığınız takdirde, baba başka bir sütanne bulacaktır.[178]

178 - Krş. Bakara 2/233.

لِيُنفِقْ ذُو سَعَةٍ مِّن سَعَتِهِ وَمَن قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا {الطلاق/7}

7.ribāmı ḳılsun bay iḍesi baylıḳdın. kimke taru bolsa anıŋ üze rūzīsi ribāmlasun öŋdin bėrdi aŋar Taŋrı tilemes Taŋrı ḳayu erse oḳ özke meŋiz ol kim bėrdi aŋar herāyna ḳılġay Taŋrı tarlıḳda kėḍin āsānlıḳ.

7. Zengin kişi (boşadığı karısının ve çocuğunun) nafakasını imkânına göre versin. İmkânı kıt olan kimse de Allah'ın verdiği imkân ölçüsünde nafakasını ödesin. Allah bir kimseyi, verdiği imkânlar ölçüsünde sorumlu tutar ve Allah her darlığın arkasından bir genişlik verir.

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسَبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبْنَاهَا عَذَابًا نُّكْرًا {الطلاق/8}

8.neçe üküş uluşdın çıḳdı iḍisi yarlıġındın anıŋ yalavaçı saḳış ḳıldımız anıŋ birle ḳatıġ saḳış ḳınadımız anı taŋ ḳın.

8. (Azgınlık ederek bu hükümlere karşı çıkmayın. Nitekim) yeryüzünde nice beldelerin halkları, Rablerine ve O'nun gönderdiği peygamberlere, azgınlık ederek karşı çıkmışlardı. Bunun üzerine Biz de onları, şiddetli bir şekilde hesaba çektik ve görülmedik bir azapla cezalandırdık.

فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا {الطلاق/9}

9.tattı azu işiniŋ soŋı boldı anıŋ işiniŋ soŋı yas ḳor.

9. Onların hepsi yaptıklarının cezasını çektiler, işlerinin sonu tam bir hüsran oldu.

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُوْلِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا {الطلاق/10}

10.anuttı Taŋrı ḳatıġ ḳınnı ḳorḳuŋlar Taŋrıdın ay ḫıred iḍileri anlar kim kėrtgündiler indürdi Taŋrı silerke yāḍ ḳılmaḳ.

10. Allah, onlar için âhirette de şiddetli bir azab hazırlamıştır. Öyleyse ey akıl sahipleri, Siz ey iman eden kullarım! Allah'ın emir ve yasakları konusunda dikkatli, duyarlı, bilinçli olun. Allah size, öğütlerle dolu ve sizin için şeref kaynağı olan bir Kur'an indirmiştir.

رَّسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مُبَيِّنَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَن يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا {الطلاق/11}

11.yalavaç oḳır silerniŋ üze Taŋrı nişānlarını belgülügler çıḳarġu üçün anlarnı kim kėrtgündiler ḳıldılar ėḍgülük ḳaraŋḳuluḳlardın yaruḳluḳḳa. kim kėrtgünse Taŋrıḳa ḳılsa ėḍgülük ṣāliḥān kigrür anı būstānlarḳa aḳar anıŋ altınında arıḳlar meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde tutaşı körklüg ḳıldı Taŋrı aŋar rūzīni.

11. Ve bir de Peygamber göndermiştir ki o, iman edip iyi ve yararlı işler yapanları karanlıklardan çıkarıp aydınlığa kavuşturmak için Allah'ın apaçık âyetlerini size okumaktadır. Evet, kim Allah'a inanıp iyi ve yararlı işler yaparsa, Allah onu altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecek, o orada sürekli kalacaktır. Ayrıca Allah ona çok güzel rızıklar ihsan edecektir.

اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا {الطلاق/12}

12.Taŋrı ol iḍi kim yarattı yėti ḳat köklerni yme yėrdin anlarnıŋ teg. ine turur yarlıġ anlar ara bilmekiŋizler üçün kim Taŋrı tegme nerse üze uġan ol bütünlükün Taŋrı ḳapsamış tegme nerseni biligin.

12. Yedi kat göğü de o gökler gibi (katman katman) bir şekilde yeryüzünü de yaratan O'dur. O'nun yasaları bütün bu varlıklar üzerinde hükmünü icra etmektedir. Hiç şüphesiz Allah, her şeye kâdirdir ve O ilmiyle her şeyi kuşatmıştır.[179]

179 - Krş. A'râf 7/54.

66 سُورَةُ التَّحْرِيمِ

Medîne döneminde inmiştir. 12.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Tuharrimu" fiilinin mastarından almıştır. "Tahrim", bir şeyi haram kılmak, yasaklamak anlamındadır.

(66)

sūretü ʾt-taḥrīm

bu taḥrīm sūresi on ėkki āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

iḍi atı birle rūzī bėrgen yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {التحريم/1}

1. ay aġırlıġ yalavaç nelük ḥarām ḳılsun anı kim ḥelāl ḳıldı Taŋrı saŋa tiler sen cüftleriŋ ḫoşnūdluḳunı Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan.

1. Ey Peygamber! Eşlerinden bazılarını hoşnut etmek için Allah'ın sana helâl kıldığı şeyleri niçin kendine haram kılıyorsun? Allah Gafûr'dur; eşlerini üzecek bir davranışta bulunduysan seni bağışlar, Rahîm'dir, sana karşı daima şefkatli ve merhametlidir.[180]

قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ {التحريم/2}

2.vācib ḳıldı Taŋrı silerke iḍiŋizler bütün bolġu üçün keffāret Taŋrı küḍezgeniŋizler turur silerni biligli bütün işlig.

180 - Bu âyetler, Hz. Peygamberin eşleriyle yaşadığı bazı sıkıntılar sebebiyle nâzil olmuştur. Bu süreçte Hz. Peygamber çok üzülmüş ve eşlerinin gönlünü almak için bazı hanımları ile birlikte olmayacağına dair yemin etmişti. Âyetlerde özellikle Hz. Aişe ve Hz. Hafsa'nın Hz. Peygambere karşı olumsuz tutumları eleştirilmiştir.

2. Allah size (gerektiğinde) yeminlerinizi bozmayı meşru kılmıştır.[181] O sizin Mevlânız; sizi seven ve size kolaylık yolları gösteren dostunuzdur. O Alîm'dir; kullarının yararını ve onlar için neyi meşru kılacağını çok iyi bilir, Hakîm'dir; emir ve yasakları daima bir hikmete dayanır.

وَإِذْ أَسَرَّ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَّفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَن بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ {التحريم/3}

3.ḳaçan yaşru sözledi erse yalavaç amarı cüftleriŋe bu söz sözni ḳaçan uḳturdı erse anı āşḳāra ḳıldı anı Taŋrı anıŋ üze uḳturdı ḥafṣa ʿāyşeḳa yana yüz ewürdi bir ançadın ḳaçan uḳturdı erse yalavaç ḥafṣaḳa aydı ḥafṣa kim uḳturdı saŋa sözni aydı uḳturdı maŋa bilgen uḳḳan.

3. Hani Peygamber, eşlerinden birine (Hafsa'ya) aralarında kalmak üzere bir şey söylemişti. O eşi, bu sırrı diğer eşlerden birine (Ayşe'ye) duyurunca Allah bunu Peygamberine bildirmiş, Peygamber de sırrı ifşa eden eşine, (onun Ayşe'ye ifşa ettiği) sözlerin bir kısmını hatırlatmış, bir kısmından da hiç söz etmemişti. Bunun üzerine eşi (Hafsa hayretle:) "Bunu sen kimden öğrendin?" diye sormuş, Peygamber de: "Onu bana her şeyi bilen ve her şeyden haberdar olan Allah bildirdi" demişti.

إِن تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِن تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ {التحريم/4}

4.eger tutsa siler Taŋrıḳa ḳatıġsız emitti köŋülleriŋiz eger arḳalaşsalar anıŋ üze bütünlükün Taŋrı ol küḍezügli dost turur yme cebraʾil turur yme eḍgüler müʾminlerdin feriştеler anda kėḍin barça yārīçi.

4. (Ey Hafsa ve Ayşe!) Siz ikiniz Allah'a tevbe etmelisiniz. Çünkü kalpleriniz (Peygamber hakkında) yanlış düşüncelere meyletti. Şâyet tevbe etmez ve Peygamber aleyhine dayanışma içinde olmaya devam ederseniz bilin ki, onun dostu Allah, Cebrail ve (kalbi temiz) sâlih müminlerdir. Üstelik bütün melekler de onun arkasındadır.

عَسَى رَبُّهُ إِن طَلَّقَكُنَّ أَن يُبْدِلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنكُنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَانِتَاتٍ تَائِبَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا {التحريم/5}

181 - Bozulan yemin için kefâret gerekir. Bkz. Mâide 5/89.

5.bolġay kim anıŋ iḍisi eger ṭalāḳ bėrse silerke kim tegşürmek cüftler ḳatunlar ėḍgürek silerde boyun bėrmişler kėrtgünmiş uraġutlar yanıġlı uraġutlar tevbe ḳılıġlı uraġutlar iḍike tapıġlılar rüze tutuġlılar yüzi açuḳ uraġutlar yme ewi ḳızlar.

5. Eğer Peygamber sizi boşayacak olursa şunu iyi bilin ki, Rabbi ona, sizin yerinize sizden daha hayırlı, ona samimiyetle inanan, güvenen, itaatkâr, özür dilemesini bilen, ona hizmet eden, kanaatkâr dul veya bâkire başka eşler lutfeder.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ {التحريم/6}

6.ay anlar kim kėrtgündiler küḍeziŋler özüŋizlerni yme kişiler meŋizlerni otdın yaŋluḳ turur kükürd taşı anıŋ üze ferişteler ėrigler ḳatıġ küçlügler yarlıġdın çıḳmaslar Taŋrıḳa nė fermānlasa olarḳa ḳılurlar nė fermānlansa siler.

6. Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar[182] olan cehennem ateşinden koruyun. Bu cehennemin başında sert, haşin, Allah'ın emrettiği şeylerde aslâ O'na karşı gelmeyen ve kendilerine verilen emirleri tereddütsüz yerine getiren görevli melekler vardır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ {التحريم/7}

7.ay anlar kim tandılar ġalebe ḳıldırmaŋlar bu kün bütünlükün yanut bėrlür siler ol kim ḳılur erdiŋizler.

7. (Ve o melekler cehenneme atılan kâfirlere derler ki:) "Siz ey küfürde direnenler! Artık bugün özür beyan etmeye kalkmayın. Yapıp ettiklerinizin cezasını mutlaka çekeceksiniz."

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تُوبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَى رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {التحريم/8}

182 - Krş. Bakara 2/24 ve ilgili not.

8. ay anlar kim kėrtgündiler tevbe ḳılınlar Taŋrıḳa çın tevbe bolġay kim iḍiŋizler eger örtmeki silerdin yazuḳlarınıŋızdın kigürgey silerni būstānlarḳa aḳar anıŋ altınındın arıḳlar ol kün uwutluġ ḳılmaz Taŋrı yalavaçını anlar kim kėrtgündiler anıŋ birle yaruḳluḳları yöriyürler öŋdüninde yme oŋ ḳollarında ayurlar iḍimiz! tükel ḳılġıl biziŋke yazuḳluḳımızını yarlıḳaġıl bizni sen tegme sėn nerse üze uġan sen.

8. Ey iman edenler! Siz bütün samimiyetinizle Allah'a tevbe edin. Eğer tevbe ederseniz Rabbiniz günahlarınızı bağışlayacak ve sizi altından ırmaklar akan cennetlere yerleştirecektir. O gün Allah, Elçisini ve onunla birlikte inananları aslâ mahcup etmeyecektir. Onların (imanlarıyla ve iyi amelleriyle kazandıkları) nurları önlerini ve yanlarını aydınlatacak ve onlar hep şöyle dua edecekler: "Ey Rabbimiz! Nûrumuzu daha da artır; bizi bağışla. Çünkü sen her şeye kâdirsin."[183]

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ {التحريم/9}

9.ay yalavaç toḳuşġıl kāfirler birle ėkki yüzlügler birle ėriŋler anlar üze anlarnıŋ yanışları tamu ol. nėme yawuz yanış turur.

9. Ey Peygamber! (Eşlerinle yaşadığın sıkıntılarla ilgili asılsız dedikodularla fesat çıkarıp huzur bozan) kâfirlerle ve münafıklarla mücadele et; savaş. Onlara karşı sert ve tavizsiz davran. Onların varacakları yer cehennemdir. Varılacak ne kötü yerdir orası![184]

ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأَةَ نُوحٍ وَامْرَأَةَ لُوطٍ كَانَتَا تَحْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عِبَادِنَا صَالِحَيْنِ فَخَانَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّاخِلِينَ {التحريم/10}

10. belgürtti Taŋrı bir meŋel anlarḳa kim tandılar nūḥ kişini taḳı lūṭ kişini erdiler ėkki ḳul alttın biz ḳullarımızdın ėḍgüler ol ėkki egrilig ḳıldı ėkki birle yıġmadılar ol ekkidin Taŋrıdın nerse aytıldı kiriŋler otḳa kirigliler birle.

10. Allah, nankörlük edenlere misâl olarak Nuh'un ve Lût'un karılarının durumunu hatırlatmaktadır.[185] Her ikisi de Bizim iki sâlih (peygamber) kulumuzun nikâhı altındaydı,

183 - Krş. Hadîd 57/12.

184 - Krş. Tevbe 9/73.

185 - Râzi, bu ve peşinden gelen iki ayette verilen misâllerin, Hz. Peygamberin hanımlarına bir tarizi içerdiğini kaydetmektedir. Mukâtil'in yorumuna göre âyetin anlamı şöyledir: "Ey Aişe ve Hafsa! Nuh'un ve Lût'un karısı gibi isyankâr olmayın, Firavunun karısı ve Meryem gibi itaatkâr olun."

fakat onlara (iman etmeyerek) hıyanet ettiler. Sonuçta kocaları onları Allah'ın azabından koruyamadılar ve onlara denildi ki: "Diğer girenlerle birlikte siz de girin ateşe!"

وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا اِمْرَأَةَ فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِندَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ {التحريم/11}

11. belgürtti Taŋrı bir meŝel anlarḳa kim kėrtgündiler firʿavn kişi tişini ança aydı turġuzġıl maŋa sėniŋ üskinde uştmaḫ içinde ḳutġarġıl mėni firʿavndın yme anıŋ işindin ḳutġarġıl meni küç ḳılıġlılar boḍunlarından.

11. Allah müminlere misal olarak da Firavunun karısını misal olarak hatırlatmaktadır. O şöyle dua etmişti: "Rabbim! Bana katından cennette bir köşk lutfet. Beni Firavundan da onun yaptığı kötü işlerden de, bu zâlim kavmin elinden de kurtar."

وَمَرْيَمَ ابْنَتَ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ {التحريم/12}
(الجزء التاسع والعشرون)

12.meryem ʿimrān ḳızı ol kim küḍezdi anıŋ uwut üfürdimiz anıŋ içinde biziŋ cebraʾil demidin çın tuttı iḍisi yarlıġlarnı yme bitiglerini erdi tapıġlılardın.

12. Bir misal de, İmrân'ın kızı Meryem'dir. O iffetini korumuş; zina etmemişti, (İsa'yı) ona Biz ruhumuzdan üflemiştik. O da, Rabbinin sözlerini ve kitaplarını tasdik eden; itaatkâr, samimi ve dindar bir kadındı.

67 سُورَةُ الْمُلْكِ

Mekke döneminde inmiştir. 30.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Mülk" kelimesinden almıştır. Burada Mülk, hükümrân olmak anlamına gelmektedir.

(67)

sūretü 'l-mülk

bu mülk sūresi otuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ {الملك/1}

1. uluġluḳ bereket iḍisi ol kim anıŋ ḳudretinde erk türk. ol ḳamuġ nerse üze uġan turur.

1. Mutlak hükümranlığı elinde tutan Allah ne yücedir! O dilediği her şeyi yapmaya muktedirdir.

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْغَفُورُ {الملك/2}

2.ol iḍi yarattı ölümni tiriglikni belgürtgü üçün silerni silerde ḳayusı ėḍgü işligrek ol turur küşüş örtgen.

2. Hanginizin daha iyi, daha yararlı iş yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratan O'dur. O Azîz'dir; kötü amel işleyenleri cezalandırmaya muktedirdir, Gafûr'dur; yanlış işler yapıp tevbe edenleri bağışlar.

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَى مِن فُطُورٍ {الملك/3}

3.ol iḍi yarattı yėti ḳat kökni ḳat ḳat körmez sėn iḍi yaratmışı içinde artuḳ eksükdin ewürgil közni hīç körür mü sėn bir yazuḳ bar?

3. Yedi kat gökleri uyum içinde yaratan O'dur. Sen Rahmân olan Allah'ın yaratmasında bir uyumsuzluk, bir dengesizlik göremezsin. İyi bak, bir çatlak, bir düzensizlik görebilecek misin?!

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنقَلِبْ إِلَيْكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ {الملك/4}

4.yana ewürgil közni ėkki yolı ewrülür yanġay saŋa köz yıramış ol arış tėgmekdin.

4. Dön ve tekrar tekrar bak, o göz sana, aradığını bulamamış ve yorgun bir halde geri dönecektir.

وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاء الدُّنْيَا بِمَصَابِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ {الملك/5}

5.bezedimiz ök dünyā kökini çerāġlar birle ḳıldımız anı awuḳḳa yeklerke anuttımız anlar tamu ḳını küyer ot ḳınındın.

5. Biz gördüğünüz şu gökyüzünü kandillerle (yıldızlarla) süsledik. Yıldızlardan çıkan ışıkları, şeytanları kovmak için birer taş yaptık.[186] Ayrıca Biz onlara âhirette alevli bir azab hazırladık.

وَلِلَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ {الملك/6}

6.yme anlarḳa kim tandılar iḍilerinŋke tamu ḳını nėme yawuz yanış.

6. (O şeytanların izinden giderek) Rablerini inkârda direnenlere de cehennem azabı hazırladık. Ne kötü yerdir orası!

186 - Krş. Sâffât 37/6-10; Cin 72/8-9; Hıcr 15/16-18. Câhiliye döneminde Araplar tarihi çok eskilere dayanan bazı inançlara sahiptiler. Onlar, kâhinlerin özel cinlerinin bulunduğuna ve bunların gökyüzünden kendilerine haberler getirdiklerine inanıyorlardı. Kur'an, bu inanışın bâtıl olduğunu bildirmektedir. Ayrıca ayette geçen "Rücûm" (Taşlar) kelimesi, "Tahmine dayanarak konuşmak" ve "Asılsız şeyler söylemek" anlamlarına da gelir. Dolayısıyla âyet, müneccimlerin yıldızlara bakarak yaptıkları tahminleri, gerçek dışı açıklamaları da içine alır.

إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورُ {الملك/7}

7.kemşilseler anıŋ içinde èşitgeyler bir ün ol ḳaynar.

7. Onlar cehenneme atıldıklarında, onun kaynarken çıkardığı o dehşetli fokurtuyu işitecekler,

تَكَادُ تَمَيَّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ {الملك/8}

8.ançа ḳılur aḍrılsa öfkedin. neçe yolı kemşilse anıŋ içiŋe ḳayu ayġay anlarḳa tamu erkligleri kelmedi mü silerke ḳorḳıġlı?

8. Öyle ki cehennem, öfkesinden neredeyse parçalanacak. Her bölük cehenneme atıldıkça cehennemin görevlileri onlara, "Size (böyle bir azapla karşılaşacağınızı söyleyen) bir peygamber gelmemiş miydi?" diye soracaklar.

قَالُوا بَلَى قَدْ جَاءنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ {الملك/9}

9.ayġay emet keldi ök biziŋke ḳorḳıtıġlı yalġanḳa tuttumız aydımız indürmedi Taŋrı nersedin ermez siler meger azaḳlıḳ içre uluġ.

9. Onlar diyecekler ki: "Evet, bize bir peygamber gelmişti, fakat biz onu yalanlamış ve 'Allah bir şey indirmiş değildir, siz büyük bir sapıklık içindesiniz' diyerek onlara karşı çıkmıştık."

وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ {الملك/10}

10.ayġaylar eger èşittimiz erse azu uḳıttımız erse bolmaġay erdimiz tamu boḍunıdın.

10. "Eğer onları anlayıp dinleseydik veya aklımızı çalıştırsaydık, böyle alevli azaba atılanlar arasında olmazdık."

فَاعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِّأَصْحَابِ السَّعِيرِ {الملك/11}

11. saḳu keldiler yazuḳlarıŋa yıraḳlıḳ bolsun tamu boḍunlarıŋa.

11. Böylece onlar, günahlarını itiraf edeceklerdir. Kahrolsun cehennemlikler![187]

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ {الملك/12}

12.bütünlükün anlar ḳorḳarlar iḍilerindin belgüsüz anlarḳa ol yarlıḳamaḳ uluġ ter muyan.

12. Rablerini görmedikleri halde O'nun azabından korkanlara ise, bağışlanma ve büyük mükâfatlar vardır.

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ {الملك/13}

13.kizlep tutuŋlar sözüŋizlerdin azu āşkāra ḳılıŋlar anı. ol bilgen turur köŋüller iḍisi.

13. Ey insanlar! Sözünüzü ister gizleyin, ister açığa vurun; Allah kalplerde gizlenenleri, düşünce ve niyetleri iyi bilir.

أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ {الملك/14}

14.azu bilmes mü anı kim ḳıldı yarattı ol turur aŋaru körgen bilgen.

14. Hiç bilmez mi Yaratan yarattığını! Hem Latîf; her şeyi en ince noktasına kadar bildiği; hem de Habîr; her şeyden haberdar olduğu halde.

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ {الملك/15}

15.ol ol iḍi ḳıldı siler yėrni fermān tutar yöriŋler anıŋ öŋinlerde yėŋler anıŋ rūzīsindin aŋar turur ḳopurmaḳ.

187 - Âyetteki "Fesuhkan" kelimesi sözlükte "Kahrolsun, defolsun, uzak olsun" gibi beddua anlamlarına da gelir. Onun cehennemde bir vâdinin adı olduğunu söyleyenler de vardır.

15. Yeryüzünü sizin yaşamanıza elverişli hale getiren O'dur. Öyleyse siz de yeryüzünde, dağlarda ovalarda dolaşın ve Allah'ın verdiği rızıklardan yiyin için. Fakat hesap vermek üzere O'na döneceğinizi unutmayın.

أَأَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ {الملك/16}

16.emīn mü boldıŋızlar öŋdün kim kök içinde turur ḳuḍı ıḍmaḳıdın silerni yėrde ḳaçan ol tezginür.

16. Gökte olduğunu zannettiğiniz[188] (fakat mekândan münezzeh olan) Allah'ın, sizi yerin dibine batırmayacağından emin misiniz? Bir de bakarsınız ki, o yer şiddetle sallanmaya başlamış!

أَمْ أَمِنتُم مَّن فِي السَّمَاءِ أَن يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ {الملك/17}

17.azu yėr içinde ḳorḳınçsız mu boldıŋızlar andın kim kök içinde ıḍmaḳıdın siler üze uşaḳ taş. terk bilgey siler neteg bolur ḳorḳmaḳım.

17. Evet o gökte olduğunu zannettiğiniz (fakat mekândan münezzeh olan) Allah'ın, üzerinize taş yağdırmayacağından emin misiniz? Bu uyarılarımın ne demek olduğunu yakında anlayacaksınız.

وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ {الملك/18}

18.yalġan tuttı anlar kim anlarda burun erdiler neteg erdi meniŋ ḳuvvetim?

18. Bu müşriklerden öncekiler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Beni inkâr etmek neymiş, gördüler.

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ فَوْقَهُمْ صَافَّاتٍ وَيَقْبِضْنَ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ {الملك/19}

188 - Lafzen "Göktekinin". Allah için bir mekân söz konusu değildir. Âyet Arapların o günkü Allah anlayışını yansıtmaktadır. Krş. Zuhruf 43/84. Bu ifadeyi, "Göklere ve evrene egemen olan Allah" şeklinde açıklayanlar da vardır.

19. azu baḳmasa siler ḳuşḳa anlarnıŋ üze tüzülmişler yme teprerler ḳanatlardın tutmas anlarnı meger ol baġırsaḳ iḍi ol. tėgme nerseni körügli nė turur.

19. O kâfirler, üzerlerinde kanat çırparak sıra sıra uçuşan kuşları hiç mi görüp ibret almazlar? Onları havada tutan Rahman olan Allah'tır.[189] Şüphesiz O her şeyi görür ve bilir (Yarattığı varlıkların her biri için yasalar koyar).

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُندٌ لَّكُمْ يَنصُرُكُم مِّن دُونِ الرَّحْمَنِ إِنِ الْكَافِرُونَ إِلَّا فِي غُرُورٍ {الملك/20}

20.azu bu ol mu sü turur kim ol sü mü turur silerke yārī bėrür silerke baġırsaḳ iḍide öŋin ermezler kāfir meger arsıḳmaḳ içre.

20. Yoksa Rahmân olan Allah'a karşı size yardım edecek bir ordunuz mu var? Gerçekten kâfirler büyük bir aldanış içindedirler.

أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَل لَّجُّوا فِي عُتُوٍّ وَنُفُورٍ {الملك/21}

21. azu bu ol kim rūzī bėrür silerke eger yıġsam rūzīsini yoḳ üstediler boyunġalıḳ içre özneklik içre.

21. Peki, Allah rızkınızı kesiverecek olsa size kim rızık verebilir? Doğrusu onlar, büyük bir azgınlık ve nefret içinde haktan uzaklaştılar.

أَفَمَن يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَى أَمَّن يَمْشِي سَوِيًّا عَلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ {الملك/22}

22.ol kişi mü yöriyür teŋde tüşüp yüzi üze köni yol bilmişrek azu ol mu yöriyür tüz köni yol üze.

22. Söyleyin, yüzükoyun sürünen mi yoksa dosdoğru bir yol üzerinde dimdik yürüyen mi hedefe daha kolay ulaşır?

189 - Krş. Nahl 16/79.

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ {الملك/23}

23.aygıl ol ol iḍi törütti silerni ḳıldı siler ḳulaḳını közlerini yme köŋüllerni. az turur ol kim şükr öter siler.

23. Ey Peygamber! De ki: "Sizi yoktan var eden, size işitecek bir kulak, görecek bir göz ve hissedecek bir yürek (düşünecek bir akıl) bahşeden O Allah'tır. Buna rağmen hiç şükretmiyorsunuz."

قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ {الملك/24}

24. aygıl ol ol iḍi yarattı silerni yer içinde anıŋ tapa tėrlür siler.

24. "Sizi yeryüzünde yaratan, çoğaltıp yayan O'dur. Unutmayın ki, bir gün hesap vermek üzere O'nun huzurunda toplanacaksınız."

وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَٰذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ {الملك/25}

25.ayurlar ḳaçan bu vaʿde eger erse siler çın sözlegliler.

25. İnkârcılar, "Eğer iddianızda samimiyseniz, söyleyin bizi tehdit edip durduğunuz azab ne zaman gelecek?" diye alay ediyorlar.

قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ {الملك/26}

26.aygıl bilgil Taŋrı üskinde turur kök ḳorḳıttaçı men belgülüg.

26. Sen onlara de ki: "Onu Allah bilir. Ben sadece apaçık bir uyarıcıyım."

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةً سِيئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَٰذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تَدَّعُونَ {الملك/27}

27.ḳaçan körseler anı yawuḳluḳ ḳaraŋḳuluḳ bolur anlarnıŋ yüzi kim tandılar aytılġay bu ol turur yalġan duʿā ḳıldıŋızlar.

27. Azapla karşı karşıya geldiklerinde, küfürde direnenlerin yüzleri kapkara kesilecektir. O zaman onlara, "Alay ederek 'gelsin de görelim' deyip durduğunuz azab işte budur" denilecektir.

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلَكَنِيَ اللَّهُ وَمَن مَّعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَن يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ {الملك/28}

28.aygıl ne körür siler eger helāk ḳılsa mėni ol kim meniŋ birle turur azu yarlıḳasa bizni kim ḳutġarur kāfirlerni aġrıtıġlı ḳındın.

28. Ey Peygamber! De ki: "(Benim ölümümü arzu ediyorsunuz.) Diyelim ki, Allah benim canımı ve benimle birlikte olanların canını aldı veya bize lutfedip ömür verdi (bunun size ne faydası olacak?) Peki, siz inkârcıları acı azaptan söyleyin, kim kurtaracak?"

قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ آمَنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ {الملك/29}

29. aygıl ol turur kim yarlıḳaġan kėrtgündümiz aŋar anıŋ üze köŋül urdumız terk bilgey siler kim turur ol yolsuzluḳ içre belgülüg.

29. De ki: "Sizi kurtaracak Rahman olan Allah'tır (Dilerse ancak O kurtarır). Biz yalnız O'na inandık ve yalnız O'na güvenip O'na dayandık. Kimin açık bir sapıklık içinde olduğunu yakında anlayacaksınız."

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَن يَأْتِيكُم بِمَاءٍ مَّعِينٍ {الملك/30}

30.aygıl ne körür siler eger bolsa suwuŋızlar yerke tėgigli kim keldürgey silerke bu suw aḳar yul birle.

30. De ki: "Suyunuz çekilerek derinlerde kaybolup gitse söyleyin, temiz bir kaynak suyunu size kim geri getirebilir?"

68 سُورَةُ الْقَلَمِ

Mekke döneminin ilk yıllarında inmiştir. 52 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Kalem" kelimesinden almıştır.

(68)

sūretü nūn ve ʾl-ḳalem

bu ḳalem sūresi elig ėkki āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ {القلم/1}

1. ol balıḳ ḥaḳḳı kim yėti ḳat yer anıŋ uçası üze turur ḳalem ḥaḳḳı yme anıŋ ḥaḳḳı kim bitirler.

1. Nûn[190] Kaleme ve kalemin yazdıklarına andolsun ki,

مَا أَنتَ بِنِعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ {القلم/2}

2.ermes sėn iḍiniŋ niʿmeti birle tėlwe.

2. Ey Peygamber! Sen Rabbinin peygamberlik lutfettiği birisin. (Onların iddialarının aksine) sen aslâ deli değilsin.[191]

وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ {القلم/3}

3. kim saŋa bir yanut bolġay kesüksüz.

190 - Âyetteki "Nûn" kelimesi divit ve hokka anlamına da gelmektedir. Âyetin devamı bu anlama uygun düşmektedir.
191 - Krş. Tûr 52/29.

3. (Müşriklerin bu ve benzeri ithamlarına ve eziyetlerine karşılık) sana bitmez tükenmez mükâfatlar verilecektir.

وَإِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ {القلم/4}

4.yme sen uluġ ḳılıḳlıḳ üze sėn.

4. Hiç şüphe yok ki, sen yüce bir ahlâk, yüce bir din üzeresin.[192]

فَسَتُبْصِرُ وَيُبْصِرُونَ {القلم/5}

5.terk körgey sėn yme körgeyler.

5. Yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler,

بِأَيِّيكُمُ الْمَفْتُونُ {القلم/6}

6.ḳayuŋızlar tėlwelig.

6. Kimmiş deli olan!

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَن ضَلَّ عَن سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ {القلم/7}

7.sėniŋ iḍiŋ ol bilgenrek turur ol kim azsa yolındın ol bilgenrek köni yol bulmışlarnı.

7. Şu bir gerçektir ki, Rabbin kimin Kendi yolundan saptığını ve kimin Kendi yolundan gittiğini daha iyi bilir.

فَلَا تُطِعِ الْمُكَذِّبِينَ {القلم/8}

8.boyun bėrmegil tėgme yalġan tutġanlarḳa.

192 - "Ahlâk" olarak çevrilen "Huluk" ifadesini Mâtüridî'deki bir görüşe dayanarak "Din" olarak da vermeyi uygun gördük. Krş. Şuarâ 26/137.

8. Sen, Kur'an'ı ve seni yalanlayanlara sakın boyun eğme.

وَدُّوا لَوْ تُدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ {القلم/9}

9.sewerler eger yumşaḳlasa sen yumşaḳlayurlar.

9. Onlar isterler ki, sen bu davadan vazgeçesin.[193] Böylece onlar da sana muhalefetten vazgeçip iltifatkâr sözler söylesinler.

وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ {القلم/10}

10.boyun bėrmegil tėgme ḳılġan ant içigli żaʿīfḳa.

10. Sen şu adama[194] boyun eğme: Durmadan yemin edip duran şu alçağa,

هَمَّازٍ مَّشَّاءٍ بِنَمِيمٍ {القلم/11}

11.ṭāʿan ḳılġan ġammāzlıḳ ḳılu yörigen.

11. Onun bunun ayıbını arayan, söz getirip götürerek kovuculuk yapana,

مَنَّاعٍ لِّلْخَيْرِ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ {القلم/12}

12.ḫayrdın yıġıġlı ḥadda keçigli üküş yazuḳluġ.

12. İyi ve yararlı işlere engel olan, hak hukuk tanımayan, işi gücü günah işlemek olana,

عُتُلٍّ بَعْدَ ذَٰلِكَ زَنِيمٍ {القلم/13}

13.üküş teŋde keçigli anda kėḍin ḥarām zāde.

193 - Lafzen, "Onlara yumuşak davranasın."
194 - Burada kastedilen kişi, Hz. Peygamberin azılı düşmanlarından Velid b. Muğîre'dir.

13. Kaba ve zâlim, üstelik bir de soysuz olana.

أَن كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ {القلم/14}

14.neçe kim bolsa tawarlıġ oġlanlıġ.

14. Neymiş! Mal mülk ve evlât sahibiymiş!

إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ {القلم/15}

15.ḳaçan oḳılsa anıŋ üze belgülerimiz aydı ozaḳıların bitimişleri turur.

15. Ona âyetlerimiz okununca, “Bunlar eskilerin masallarıdır” der.

سَنَسِمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ {القلم/16}

16. terkin daġ urġay miz aŋa burnı üze.

16. Yakında Biz onun burnunu yere sürteceğiz.

إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَقْسَمُوا لَيَصْرِمُنَّهَا مُصْبِحِينَ {القلم/17}

17.biz sınadımız anlarnı neteg kim sınadımız uştmaḫ boḍunını ançada andıḳtılar erse kesmekleri üçün ol yėmişlerni ėrte ḳopuġlılar bolup.

17. Biz o müşriklere, tıpkı bahçe sahiplerine verdiğimiz belâ gibi bir belâ vereceğiz. O bahçe sahipleri bir gün, ürünlerini (fakirlerin hakkını vermemek için) sabahın erken vaktinde toplamaya and içtiler.

وَلَا يَسْتَثْنُونَ {القلم/18}

18.inşāʾallāh tėmegeyler.

18. Fakat Allah'ı hesaba katmadılar.

فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ {القلم/19}

19.tezgindi anıŋ üze tezginigli iḍiŋdin anlar uḍıġlılar.

19. Onlar daha uykudayken, Rabbinden gelen bir âfet bahçeyi sarıverdi.

فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ {القلم/20}

20.boldılar biçmiş teg.

20. Ve bahçe kapkara bir harabeye döndü, mahvoldu.

فَتَنَادَوا مُصْبِحِينَ {القلم/21}

21. ündeştiler ėrte birle.

21. Sabahleyin kalkınca bahçe sahipleri (olup bitenden habersiz) birbirlerine şöyle sesleniyorlardı:

أَنِ اغْدُوا عَلَى حَرْثِكُمْ إِن كُنتُمْ صَارِمِينَ {القلم/22}

22.ėrteleŋ tarıġıŋızlarḳa eger erse siler kesigliler.

22. "Ürününüzü (vakitlice) devşirmek istiyorsanız haydi bahçeye!"

فَانطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَافَتُونَ {القلم/23}

23. bardılar anlar aḳru sözleşürler.

23. Yola koyuldular, aralarında şöyle fısıldaşıyorlardı:

أَن لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَلَيْكُم مِّسْكِينٌ {القلم/24}

24.kirmemekke aŋar bu kün siler üze bir çıġay.

24. “Sakın ha! Bugün bahçeye bir yoksul girip de karşınıza çıkmasın.”

وَغَدَوْا عَلَى حَرْدٍ قَادِرِينَ {القلم/25}

25. ėrte bardılar uġraġ üzele uġanlar.

25. Evet, yoksulların hakkını vermeme azim ve kararlılığıyla erkenden gittiler.

فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَضَالُّونَ {القلم/26}

26.ḳaçan kördiler erse anı aydılar biz yolsuzlar miz.

26. Fakat bahçelerini harap bir halde görünce şaşkınlık içinde şöyle dediler: “Biz herhalde yanlış yere geldik.”

بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ {القلم/27}

27.yoḳ biz ülüşsüzler miz.

27. “Hayır, hayır! Her şeyimiz gitmiş, mahvolmuşuz!”

قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُل لَّكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ {القلم/28}

28.aydı bilgenrekleri aymadı mu silerke nelük iḍini arıġlamadıŋızlar.

28. Aralarından aklı başında birisi, “Ben size ‘Allah’ı unutmamalısınız, nimetlerine şükretmelisiniz’[195] dememiş miydim?” dedi.

195 - Lafzen, “Tesbih etmelisiniz.”

قَالُوا سُبْحَانَ رَبِّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ {القلم/29}

29. aydılar arıġ iḍimiz! biz erdimiz küç ḳılıġlılar.

29. Onlar da, "Rabbimiz! Sen yücelerden yücesin; Anladık ki, Sen istemezsen hiçbir şey olmuyor, Biz (bu gerçeği unutmakla) kendimize yazık ettik" dediler.

فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَاوَمُونَ {القلم/30}

30.utru bardı bir ançaları bir ança üze melāmet ḳıluşurlar.

30. Sonra dönüp birbirlerini suçlamaya başladılar.

قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ {القلم/31}

31.aydılar ay vāy biziŋke biz erdimiz küç ḳılıġlılar.

31. En sonunda ise şöyle dediler: "Yazıklar olsun bize! Biz gerçekten azgın kimselermişiz."

عَسَى رَبُّنَا أَن يُبْدِلَنَا خَيْرًا مِّنْهَا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ {القلم/32}

32.bolġay kim iḍimiz! yoḳ yanut bėrmeki biziŋke.

32. "Ümit ederiz ki, Allah bize onların yerine daha iyi rızıklar verir. Çünkü bundan böyle (tevbe ediyor) Rabbimize yöneliyoruz."

كَذَٰلِكَ الْعَذَابُ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ {القلم/33}

33.mundaġoḳ bolur ḳın ol ajun ḳını uluġraḳ turur bilür erseler.

33. Evet, dünyadaki azab işte böyledir. Âhiretteki azab ise daha büyüktür. Keşke bunu bilselerdi!

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتِ النَّعِيمِ {القلم/34}

34.çın saḳnuḳlarḳa biz sınadımız anlarnı neteg kim sınadımız uştmaḫ iḍileri üskinde niʿmetlıġ büstānlar.

34. Allah'ın lutfettiği nimetler konusunda sorumlu, duyarlı ve bilinçli davrananlar içinse, hiç şüphesiz Rablerinin katında nimetlerle dolu cennetler vardır.

أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ {القلم/35}

35.azu ḳılur mu miz müselmānlarnı yawuz işligler teg?

35. (Tabiî ki öyle olacak) Biz, Allah'a yürekten teslim olanlarla günahkârları bir mi tutacağız?

مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ {القلم/36}

36. ne boldı silerke neteg ḫükm ḳılur siler?

36. Ne oluyor size böyle? Ne biçim hükümler veriyorsunuz?

أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ {القلم/37}

37.azu bar mu silerniŋ bir bitig anıŋ içinde oḳır siler.

37. Yoksa sizin özel bir kitabınız var da, bunları oradan mı okuyup öğreniyorsunuz?

إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ {القلم/38}

38. çın silerke anıŋ içinde ol kim üḍrür siler.

38. Sizin seçip beğendiğiniz her hükmün bulunduğu bir kitab!

أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ {القلم/39}

39.azu bar mu silerniŋ ʿahdlar biziŋ üze tėgrügli ḳıyāmet künike tėgi kim silerke ol kim ḥükm ḳılur siler?

39. Ya da, verdiğiniz her hükmün lehinize olacağına dair, size verilmiş ve kıyamet gününe kadar geçerli bir andımız mı var?

سَلْهُم أَيُّهُم بِذَلِكَ زَعِيمٌ {القلم/40}

40.ayġıl anlarḳa ḳayuları anıŋ birle oḳa turur?

40. Ey Peygamber! Sen onlara sor. Böyle bir andın varlığına kim kefil olabilir?

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاء فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِن كَانُوا صَادِقِينَ {القلم/41}

41.azu bar mu ortaḳlar keldürsünler ortaḳlarını eger erseler çın sözlegliler?

41. Ya da bu görüşlerini destekleyen ortakları mı var? Eğer doğru söylüyorlarsa o ortaklarını getirsinler de görelim.

يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتَطِيعُونَ {القلم/42}

42.ol kün açlur uluġ işdin ündeyürler secde ḳılmaḳḳa umaslar.

42. Bir gün gelecek, paçalar sıvanacak (işin dehşet ve vehameti bütün çıplaklığıyla ortaya çıkacak) ve o gün inkârcılar secdeye çağrılacaklar, fakat secde etmeye mecalleri olmayacak.

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ {القلم/43}

43.ḳararıp közleri kelgey anlarḳa ḫorluḳ çınoḳ ündeyür erdiler secde ḳılmaḳḳa anlar ösey erdiler.

43. O gün onların gözlerini korku bürüyecek, yüzlerini zillet kaplayacak. Oysa onlar dünyada sapasağlam iken secde etmeye çağrılmışlar (fakat buna yanaşmamışlar)dı.

فَذَرْنِي وَمَن يُكَذِّبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ {القلم/44}

44.ḳoḍġıl mėni anı kim yalġanḳa tutar bu sözni. terk bolġay tutġay miz anlarnı andın kim bilmegeyler.

44. Ey Peygamber! Bu Kur'an'ı yalanlayanları sen bana bırak. Biz onları farkına varmayacakları bir şekilde, yavaş yavaş helâke sürükleyeceğiz.

وَأُمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ {القلم/45}

45.küḍe bėrgey men anlarḳa menin tutmaḳım inen ḳatıġ turur.

45. Ben şimdilik onlara süre veriyorum. Unutmayın ki, Benim kurduğum tuzak çok sağlamdır.

أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُم مِّن مَّغْرَمٍ مُّثْقَلُونَ {القلم/46}

46.azu ḳolur mu sėn anlardın bir ter anlar basışdın aġır yüklügler?

46. Yoksa sen onlardan, yaptığın iş için bir ücret istiyorsun da ağır bir borca mı giriyorlar?

أَمْ عِندَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُبُونَ {القلم/47}

47.azu bar mu anlar üskinde örtüglüg anlar bitirler?

47. Ya da onların yanında gayba dair bilgiler içeren bir kitab var da (verdikleri keyfî hükümleri) oradan mı alıp yazıyorlar?[196]

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ {القلم/48}

196 - Krş. Tûr 52/40-41.

48. seringil iḍiŋ ḥükmiŋe bolmaġıl balıḳ iḍisi teg ḳaçan oḳıdı erse ol ḳaḍġuluġ.

48. Ey Peygamber! Sen onlara aldırma, Rabbinin hükmünü sabırla bekle. Sakın balığın yuttuğu Yunus gibi olma. Hani o, balığın karnında (inanmayan kavmini Rabbinden izinsiz terk ettiği için pişman olmuş,) duyduğu derin üzüntüyle Rabbine yalvarmıştı.

لَوْلَا أَن تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِذَ بِالْعَرَاء وَهُوَ مَذْمُومٌ {القلم/49}

49.eger yetmese erdi anı raḥmet iḍisindin atılġay erdi tüz yabanḳa ol yerindi bolup.

49. Eğer ona Rabbinden bir lutuf erişmeseydi, o kınanmış (günahkâr) bir kişi olarak kupkuru bir çöle atılıverecekti.[197]

فَاجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ {القلم/50}

50.üḍürdi anı iḍisi ḳıldı anı ėḍgülerdin.

50. Aslında Rabbi onu peygamber olarak seçmiş ve onu iyi, has kullarından kılmıştı (bu yüzden o, kavmine karşı sabırlı olmalıydı).

وَإِن يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ {القلم/51}

51.neçe kim ḳılsa anlar kim tandılar tėgrü yazarlar saŋa közlerni ḳaçan ėşittiler erse ḳur'ānnı ayurlar ol tėlwe turur.

51. Küfürde direnenler, Kur'an'ı işittiklerinde neredeyse seni bakışlarıyla baş aşağı devirivereceklerdi. Onlar senin için hâlâ, "O delinin biri" deyip duruyorlar.

وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ {القلم/52}

52.ermes ol meger pend turur ajunluġlarḳa.

52. Oysa (sana indirilen) bu Kur'an, bütün insanlık için bir öğüt, bir şeref kaynağıdır.[198]

197 - Krş. Sâffât 37/144.
198 - Krş. Zuhruf 43/44.

69 سُورَةُ الْحَاقَّةِ

Mekke döneminde inmiştir. 52.âyettir. Adını ilk âyetindeki “el-Hâkka” kelimesinden almıştır. “el-Hâkka”, gerçekleşmesinde hiç şüphe olmayan şey demektir. Bununla kıyamet günü kastedilmektedir.

(69)

sūretü ʾl-ḥāḳḳa

bu el-ḥāḳḳa sūresi elig bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

الْحَاقَّةُ {الحاقة/1}

1. ḳıyāmet.

1. Kıyamet!

مَا الْحَاقَّةُ {الحاقة/2}

2.ne ol ḳıyāmet.

2. Ne yaman bir şeydir o kıyamet!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ {الحاقة/3}

3.ne bildürgey saŋa ne ol ḳıyāmet.

3. Sen o kıyametin ne yaman bir şey olduğunu bir bilsen!

كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ {الحاقة/4}

4.yalġanḳa tuttı ṣemūd boḍunı taḳı ʿād boḍunı ḳıyāmet bolġusını.

4. Vaktiyle Semûd ve Âd kavimleri o kıyameti yalanlamışlardı.

فَأَمَّا ثَمُودُ فَأُهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ {الحاقة/5}

5.ammā ṣemūd boḍunı helāk ḳılındılar boynaġuluḳları birle.

5. Semûd kavmi korkunç bir çığlıkla yok edildi.[199]

وَأَمَّا عَادٌ فَأُهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرٍ عَاتِيَةٍ {الحاقة/6}

6.ammā ʿād boḍunı helāk ḳılındılar ḳatıġ tumlıġ tüpi birle ḥaddın keçigli.

6. Âd kavmi ise şiddetli bir kasırga ile helâk olup gitti.[200]

سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَانِيَةَ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أَعْجَازُ نَخْلٍ خَاوِيَةٍ {الحاقة/7}

7.kömerledi anı anlar üze yėti tünni sekkiz künler tutaşı körgey sėn boḍunını anıŋ içinde tüşmiş andaġ ḳalı anlar açı ḫurmā ḳıwaḳ ḫurmā tüpleri teg.

7. Allah onların kökünü kazımak için o şiddetli kasırgayı yedi gece sekiz gün sürekli estirdi. Öyle ki, sen (orada olsaydın) insanların kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi yere serildiklerini görürdün.

فَهَلْ تَرَى لَهُم مِّن بَاقِيَةٍ {الحاقة/8}

8.nek körür mü sen anlarḳa ḳalıġlıdın?

199 - Krş A'râf 7/78; Hûd 11/67, 94; Hıcr 15/74, 83; Fussilet 41/13; Şems 91/14.
200 - Krş Fussilet 41/16; Ahkaf 46/24; Kamer 54/19.

8. Şimdi, onlardan geriye kalan bir şey görebiliyor musun?

وَجَاء فِرْعَوْنُ وَمَن قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ بِالْخَاطِئَةِ {الحاقة/9}

9.keldi firʿavn yme anda burun yme ol töben barġanlar yazuḳ birle.

9. Firavun gibi, ondan öncekiler gibi, yerin dibine geçirilen Lût kavmi gibi niceleri geldi geçti. Onların hepsi günahlara batmışlardı.[201]

فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمْ أَخْذَةً رَّابِيَةً {الحاقة/10}

10.ʿāsī boldılar iḍileri yalavaçıŋa tuttı anlarnı ḳatıġ tutmaḳ āşkāra.

10. Evet, onların hepsi Rablerinin elçilerine karşı çıktılar, sonunda Allah da onları çok şiddeti bir azab ile cezalandırdı.

إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاء حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ {الحاقة/11}

11.biz ḳaçan ḥaddın keçti erse suw kötürdimiz silerni yörigli kemiler içinde.

11. (Nuh tufanında) sular yükselip taştığında Biz sizi (bugünkü varlığınızın müsebbibi olan atalarınızı) gemide taşımıştık.

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ {الحاقة/12}

12.ḳılġumız üçün kemini silerke pend èşitti anı ḳulaḳlar èşitigli.

12. Bunu size bir ibret vesilesi kıldık ki, onu ancak can kulağıyla dinleyenler anlar.

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةٌ وَاحِدَةٌ {الحاقة/13}

13.ḳaçan ürülse borġu içre bir ürmek.

201 - Krş. A'râf 7/80 vd.; Tevbe 9/70; Necm 53/53.

13. Sûra bir kere üfürülüp,

{14/الحاقة} وَحُمِلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ فَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً

14.kötrülgey yer taḳı taġlar sınaġaylar bir sınmaḳ.

14. Yeryüzü ve dağlar yerlerinden sökülüp birbirine şiddetle çarparak paramparça olduğu zaman,

{15/الحاقة} فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ

15.ol kün tüşgey tüşügli.

15. İşte o an olan olur, kıyamet kopar.

{16/الحاقة} وَانشَقَّتِ السَّمَاء فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ

16.yarılġay kök ol ol kün süst bolur.

16. O gün gök yarılır, dengesi bozulurak çöker.[202]

{17/الحاقة} وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَانِيَةٌ

17.yme ferişteler kök buçġaḳları üze. kötrür iḍiŋ ʿarşını anlarda üstün ol kün sekkiz ferişte.

17. O gün melekler göğün etrafındadırlar. Onların da üstlerinde olan sekiz melek Rabbinin arşını taşır.[203]

{18/الحاقة} يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنكُمْ خَافِيَةٌ

202 - Krş. İbrahim 14/48; Enbiyâ 21/104.

203 - Allah'ın arşının taşınması ilk anda insan zihninde Allah'ın bir tahtının olduğu düşüncesini doğurabilir. Oysa konuyla ilgili olarak Râzî'nin de zikrettiği gibi, burada insanların anlayış tarzına göre bir temsilî anlatım söz konusudur. İslâm inancına göre Allah, insan idrakinin ötesindedir, zamandan ve mekândan münezzehtir, uzaktır.

18.ol kün ʿarża ḳılnur siler örtüglüg ḳalmas silerdin hīç örtülügli.

18. İşte o gün hesap vermek üzere Rabbinizin huzuruna çıkarılacaksınız ve gizli saklı hiçbir şeyiniz kalmayacak.

{19/الحاقة} فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَاؤُمُ اقْرَؤُوا كِتَابِيهْ

19.yana kimke bėrilse anıŋ bitigi saġ ḳolından. ayur keliŋ oḳuŋlar bitigimni.

19. Amel defteri sağ tarafından verilen kimse o gün şöyle diyecek: "İşte benim amel defterim, alın okuyun."

{20/الحاقة} إِنِّي ظَنَنتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابِيهْ

20.men sėzindim men tuşġalı turur men meniŋ saḳışımḳa.

20. "Evet, ben bir gün yaptıklarımın hesabıyla karşılaşacağımı biliyordum (İnancım doğruymuş, imanımın ve amellerimin faydasını gördüm)."

{21/الحاقة} فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ

21.ol taplamas tiriglik içinde bolġay.

21. O hoşnut olacağı bir hayat yaşayacak.

{22/الحاقة} فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ

22.ol aḍın būstān içre.

22. Çok güzel bir cennette.

{23/الحاقة} قُطُوفُهَا دَانِيَةٌ

23.anıŋ yėmişi yaġuġlı.

23. O cennetin meyveleri dallarından sarkmış bir haldedir.

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ {الحاقة/24}

24.yėŋler içiŋler siŋütlüg öŋdün ıḍmışlarıŋız birle keçmiş künler içinde.

24. Onlara, "Dünyadaki güzel amellerin karşılığı olarak afiyetle yiyip için" denilecek.

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِشِمَالِهِ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيَهْ {الحاقة/25}

25.yme ol kişike bėrilse bitigini sol ḳolından ayġay ay kāşki men bėrilmes erdi meniŋ bitigimni.

25. Amel defteri sol tarafından verilen kimse de şöyle diyecek: "Keşke bana amel defterim hiç verilmeseydi!"

وَلَمْ أَدْرِ مَا حِسَابِيَهْ {الحاقة/26}

26.bilmez erdim ne ol saḳışım.

26. "Hesabımı hiç bilmeseydim."

يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ {الحاقة/27}

27.ay kāşki ol etöz bolmış kerek erdi.

27. "Keşke ölümle her şey bitseydi."

مَا أَغْنَى عَنِّي مَالِيَهْ {الحاقة/28}

28.muŋsuz ḳılmadı mėni meniŋ tawarım.

28. “Malım mülküm bana hiçbir fayda vermedi.”

{29/الحاقة} هَلَكَ عَنِّي سُلْطَانِيهْ

29.yoḳ yoḍun boldı mėndin ḥüccetim.

29. “Ve bütün gücüm yok olup gitti.”

{30/الحاقة} خُذُوهُ فَغُلُّوهُ

30. tutuŋlar anı ġul uruŋlar anı.

30. (O anda cehennem görevlilerine şöyle emredilecek:) “Onu yakalayıp bağlayın!”

{31/الحاقة} ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ

31.yana tamuġḳa kigrüŋler anı.

31. “Sonra da atın cehenneme!”

{32/الحاقة} ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ

32.yana baŋlar zincīr içinde anıŋ ḳarışı yetmiş ḳarı ḳoşuŋlar anı.

32. “Daha sonra da onu cehennemde yetmiş arşın uzunluğunda bir zincire vurun.”[204]

{33/الحاقة} إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ

33.ol kėrtgünmez erdi uluġ Taŋrıḳa.

33. “Çünkü o yüceler yücesi Allah’a inanmaz,”

204 - Krş. İbrahim 14/49.

وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ {الحاقة/34}

34.ḥarīż ḳılmaz erdi çıġaylarḳa aş yėtürmek üze.

34. "Yoksulları doyurmaya teşvik etmezdi."

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ {الحاقة/35}

35.yoḳ aŋar bu kün munda yaḳ yawuḳ.

35. Artık o gün onun hiçbir dostu yoktur.

وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينٍ {الحاقة/36}

36.ap yme ṭa'ām meger tamuluḳlarnıŋ iriŋi ḳanı.

36. Yiyeceği de içeceği de sadece irindir.

لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِؤُونَ {الحاقة/37}

37.yėmes anı meger yazuḳluġlar.

37. O irin sadece günahkârların içeceğidir.

فَلَا أُقْسِمُ بِمَا تُبْصِرُونَ {الحاقة/38}

38.ant içer men anıŋ bile kim körür siler.

38. Andolsun görebildiğiniz her şeye,

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ {الحاقة/39}

39. yme anıŋ bile kim körmez siler.

39. Ve göremediklerinize!

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ {الحاقة/40}

40.kim bu aġırlıġ yalavaç sözi.

40. Bu Kur'an şanlı şerefli bir Elçinin (Allah'tan getirdiği) sözüdür.[205]

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ {الحاقة/41}

41.ermes ol şāʿir sözi. az turur ol kim kėrtgünür siler.

41. O aslâ bir şair sözü değildir, fakat siz inanmıyorsunuz.

وَلَا بِقَوْلِ كَاهِنٍ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ {الحاقة/42}

42.ap yme tüy taḳmış kişi az turur ol pend tutar siler.

42. O kâhin sözü de değildir. Hiç düşünmüyorsunuz.

تَنزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ {الحاقة/43}

43.ıḍmaḳ turur ajunluġlar iḍisindin.

43. O âlemlerin Rabbinden indirilmiştir.

وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلَيْنَا بَعْضَ الْأَقَاوِيلِ {الحاقة/44}

44.eger aytsa biziŋ üze bir ança sözlerdin.

44. Eğer Peygamber, Bizim adımıza bazı sözler uyduracak olsaydı,

205 - Krş. Necm 53/4; Tekvir 81/19-20.

لَأَخَذْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ {الحاقة/45}

45.tutġay erdimiz andın ḳudret birle.

45. Biz onu kudret elimizle kıskıvrak yakalar,

ثُمَّ لَقَطَعْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ {الحاقة/46}

46.yana kesgey erdimiz andın ömgen tamurnı.

46. Sonra da can damarını koparıverirdik.[206]

فَمَا مِنكُم مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِزِينَ {الحاقة/47}

47.bolmaġay silerde kimersedin andın yıġıġlılar.

47. Hiç biriniz de buna engel olamazdınız.

وَإِنَّهُ لَتَذْكِرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ {الحاقة/48}

48.ol pend turur saḳnuḳlarḳa.

48. Hiç şüphe yok ki bu Kur'an bir öğüt, bir hatırlatmadır. Fakat bunu anlayacak olanlar, şirk ve isyandan kaçınan duyarlı ve bilinçli kimselerdir.

وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنكُم مُّكَذِّبِينَ {الحاقة/49}

49.biz bilür miz kim silerdin yalġan tutuġlılar.

49. Biz, sizden onu yalanlayanları çok iyi biliyoruz.

206 - Krş. Şûrâ 42/24.

وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ {الحاقة/50}

50.ol pend turur tanıġlılar üze.

50. Şüphesiz ki o, kâfirler için (inanmamaları sebebiyle pişman olacakları) bir iç sızısı, bir iç yarasıdır.

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ {الحاقة/51}

51.ol çın söz turur.

51. O, gerçeğin ta kendisidir.

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ {الحاقة/52}

52. namāz ḳılġıl uluġ iḍiŋ atı birle.

52. Ey Peygamber! Öyleyse sen Ulu Rabbinin adını tesbih et, yücelt.

70 سُورَةُ الْمَعَارِجِ

Mekke döneminde inmiştir. 44.âyettir. Adını üçüncü âyette geçen "Meâric" kelimesinden almıştır. Meâric; merdiven, merdivenin basamakları anlamlarına gelir. Burada "Yücelikler" anlamına gelmektedir.

(70)

sūretü ʾl-meʿāric

bu meʿāric sūresi ḳırḳ tört āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ {المعارج/1}

1. ḳoldı ḳoluġlı bir tüşügli ḳın birle.

1. Birisi, (alay ederek) başlarına gelecek azabı sordu; onun hemen gelmesini istedi.[207]

لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ {المعارج/2}

2.tanıġlılarḳa yoḳ aŋar yıġıġlı.

2. Kâfirlerin başına gelecek olan ve kimsenin engelleyemeyeceği o azabı.

مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ {المعارج/3}

3.Taŋrıdın yoḳlaġular iḍisi.

207 - Krş. Enfâl 8/32; Sâd 38/16. Bu şahsın Nadr b. el-Hâris olduğu nakledilmektedir.

3. Nice yüceliklerin sahibi Allah katından gelecek olan o azabı.

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ {المعارج/4}

4.yoḳlar ferişteler yme cebra'il anıŋ tapa bir kün içre erür anıŋ teŋi elig miŋ yıl.

4. O'nun sahip olduğu yüceliklere melekler ve Ruh (Cebrail), bir günde yükselirler ki, o bir gün (sizin hesabınıza göre) elli bin yıl sürebilecek bir zamandır.[208]

فَاصْبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا {المعارج/5}

5.seringil serinmek körklüg serinmek.

5. O halde Ey Peygamber! Sen en güzel şekilde sabret.

إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا {المعارج/6}

6.anlar körürler anı ıraḳ.

6. Kâfirler bu azabın çok uzak (imkânsız) olduğunu düşünüyorlar.

وَنَرَاهُ قَرِيبًا {المعارج/7}

7.körür miz anı yawuḳ.

7. Oysa Biz onun pek yakında geleceğini biliyoruz.

يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ {المعارج/8}

8.ol kün bolur kök sızġurmış tuç teg.

8. O gün gök, erimiş bir maden gibi olur.

208 - Bu yükselme süresi Secde 32/5'te bin yıl olarak ifade edilmiştir. Her iki ifade de çokluktan kinayedir.

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ {المعارج/9}

9.taḳı bolur taġlar çapmış yuŋ teg.

9. Dağlar da atılmış yün gibi.[209]

وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيمًا {المعارج/10}

10.sormaz hīç yaḳ yawuḳ yaḳ yawuḳḳa.

10. O zaman dostun dostunu soracak hali kalmaz.

يُبَصَّرُونَهُمْ يَوَدُّ الْمُجْرِمُ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ {المعارج/11}

11.körkütür anlarḳa ārzū ḳılur yazuḳluġ eger yuluġ bėrse ol kün ḳınıdın oġlanını.

11. O dostlar, sadece birbirlerine gösterilirler (kimsenin kimseye bir faydası olmaz.) O gün günahkârlar azaptan kurtulmak için her şeyini feda etmek ister: Çoluk çocuğunu,

وَصَاحِبَتِهِ وَأَخِيهِ {المعارج/12}

12.uraġutını yme èçisini.

12. Eşini ve kardeşini,

وَفَصِيلَتِهِ الَّتِي تُؤْوِيهِ {المعارج/13}

13.yme öz boḍunı ol kim yandurur anı.

13. Vaktiyle kendisini koruyan soyunu sopunu,

209 - Krş. Kâria 101/5.

{14/المعارج} وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ يُنجِيهِ

14.anı kim yer içinde ḳamuġnı yana ḳutġarur bolsa anı.

14. (Kısaca) yeryüzünde kimi varsa hepsini. Evet, bütün bunları feda edip kurtulmak ister.[210]

{15/المعارج} كَلَّا إِنَّهَا لَظَى

15.zīnhār ol küyer ot turur.

15. Hayır, hayır! Aslâ kurtulamazlar. Cehennem (onlar için) alev saçmaktadır.

{16/المعارج} نَزَّاعَةً لِّلشَّوَى

16. küyürgen turur endāmlarını.

16. Derileri kavurup soyan bir ateştir o.

{17/المعارج} تَدْعُو مَنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى

17.oḳır anı kim ḳıra yandı yüz ewürdi.

17. Devamlı kendine çağırır: Hakka sırtını dönüp yüz çevirenleri,

{18/المعارج} وَجَمَعَ فَأَوْعَى

18.tėrdi ėḍiş içiŋe suḳtı.

18. Mal mülk toplayıp üstüne oturanları.

{19/المعارج} إِنَّ الْإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا

210 - Krş. Abese 80/34-36.

19.çın yaŋluḳ yaratıldı suḳ.

19. Gerçek şu ki, insan sabırsız ve hırslı yaratılmıştır.[211]

إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا {المعارج/20}

20.ḳaçan tėgse aŋar yawuzluḳ buşurḳanur.

20. Başına bir belâ gelince feryâd eder.

وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا {المعارج/21}

21.ḳaçan tėgse aŋar ėḍgülük yıġıġlı.

21. Bir nimete kavuşunca da cimrilik eder.[212]

إِلَّا الْمُصَلِّينَ {المعارج/22}

22.meger namāz ḳılıġlılar.

22. Ancak namaz kılanlar böyle değildir.

الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ {المعارج/23}

23.anlar tururlar anlar namāzları üze tutaşı turuġlılar.

23. Onlar namazlarını devamlı kılarlar.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ {المعارج/24}

24. anlar kim tawarları içinde çın turur belgülüg zekāt.

211 - Krş. İsrâ 17/11.
212 - Krş. İsrâ 17/100.

24. Mallarından belli bir hak, pay ayırır,

لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ {المعارج/25}

25.ḳolġuçıḳa rūzīsizḳa.

25. İsteyebilen ve isteyemeyen yoksullara verirler.

وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ {المعارج/26}

26.anlar kim çın tutarlar ḳıyāmet künini.

26. Hesap gününe yürekten inanırlar.

وَالَّذِينَ هُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ {المعارج/27}

27.anlar kim anlar iḍileri ḳınındın ḳorḳuġlılar.

27. Rablerinden gelecek azaptan korkarlar.

إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ {المعارج/28}

28.çın iḍileri ḳınındın emīn bolmaduḳ.

28. Bilirler ki, Rablerinden gelecek azaptan kimse emin olamaz.

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ {المعارج/29}

29.anlar anlarḳa ferclerini küḍezigliler.

29. Onlar iffetlerini korurlar.

إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ {المعارج/30}

30.meger öz cüftleri üze azu ol kim erklig bolur oŋ eligleri anlar atlıġ bolmaduḳlar.

30. Sadece eşleri ve cariyeleriyle ilişkiye girerler. Bundan dolayı da aslâ kınanmazlar.

فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ {المعارج/31}

31.kim tilese anda öŋdin anlar tururlar anlar ḥaddın keçigliler.

31. Fakat bunun ötesinde (eşleri ve cariyeleri dışında) tatmin arayanlar ise haddi aşanlardır.

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ {المعارج/32}

32.anlar tururlar anlar emānetlerini baçıġlarını küḍezigliler.

32. Onlar kendilerine verilen emanetlere ve verdikleri sözlere riayet ederler.[213]

وَالَّذِينَ هُم بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ {المعارج/33}

33.anlar kim tanuḳluḳları birle ḳopġanlar.

33. Şâhitliklerini dosdoğru yaparlar.

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ {المعارج/34}

34. anlar kim anlar öz namāzları üze küḍezürler.

34. Namazlarını devamlı kılarlar.

أُوْلَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ {المعارج/35}

213 - Krş. Mü'minûn 23/8.

35.anlar tururlar būstān içre aġırlanmışlar.

35. İşte onlar cennetlerde büyük ikramlara nâil olacaklardır.

فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلَكَ مُهْطِعِينَ {المعارج/36}

36.ne bolmış turur anlarḳa kim tandılar sėniŋ tapa ėwügli.

36. Küfürde direnen şu insanlara ne oluyor ki, sana koşarak geliyorlar,

عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِينَ {المعارج/37}

37.oŋdın soldın biz mü?

37. Bölük bölük, sağında solunda halka oluyorlar (Bir taraftan da "Şu sefil insanlar cennetlikse biz çoktan cennetliğiz" diyerek alay ediyorlar).

أَيَطْمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ {المعارج/38}

38.azu köz mü tutar tėgme kişi anlarda kiwrülmek niʿmetlıġ būstānḳa.

38. Şimdi onların hepsi cennete girebileceğini mi sanıyor?

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُم مِّمَّا يَعْلَمُونَ {المعارج/39}

39.ḥaḳḳā biz törütti miz anlarnı anıŋdın kim ḳılurlar.

39. Hayır! Aslâ giremeyecekler. Biz onları kendilerinin çok iyi bildiği bir damla sudan yarattık. (Alay ettikleri müminlerden ne üstünlükleri var ki, cennete girmeye kendilerini onlardan daha lâyık görüyorlar?)

فَلَا أُقْسِمُ بِرَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ {المعارج/40}

40. ant içer men maşrıḳlar maġrıblar iḍisi birle biz uġan miz.

40.41. Evet, güneşin doğduğu ve battığı yerlerin Rabbine andolsun ki, elbette Biz onları (yok edip) yerlerine daha iyi bir toplum getirmeye kâdiriz. Bizim bunu yapmamıza kimse engel olamaz.

عَلَى أَن نُّبَدِّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ {المعارج/41}

41. tėgşürmek üze yėgrek anlardın ermes miz ozulmışlar.

40.41. Evet, güneşin doğduğu ve battığı yerlerin Rabbine andolsun ki, elbette Biz onları (yok edip) yerlerine daha iyi bir toplum getirmeye kâdiriz. Bizim bunu yapmamıza kimse engel olamaz.

فَذَرْهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّى يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوعَدُونَ {المعارج/42}

42.ḳodġıl anlarnı kirsünler yme oynasunlar anlar körginçeke tėgi künlerini ol kim vaʿde ḳılındılar.

42. Ey Peygamber! Sen onları kendi hallerine bırak! Kendilerine vâdedilen kıyamet günü ile karşı karşıya kalıncaya kadar yalan yanlış sözlere dalsınlar ve oyalanıp dursunlar.

يَوْمَ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَى نُصُبٍ يُوفِضُونَ {المعارج/43}

43.ol kün çıḳġaylar gürlardın ėwekin andaġ ḳalı anlar nişān tapa ėwdürürler.

43. İşte o gün gelince, (dünyada iken) putlarına koşup gittikleri gibi mezarlarından fırlayıp çıkacaklardır.

خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ {المعارج/44}

44.denīk bolup közleri tėggey anlarḳa ḫorluḳ ol kün kim vaʿde ḳılnurlar erdi.

44. O gün onların gözlerini korku bürüyecek, yüzlerini zillet kaplayacaktır. İşte onlara vâdedilen gün bu gündür.

71 سُورَةُ نُوحٍ

Mekke'de nâzil olmuştur. 28.âyettir. Adını ilk âyette geçen Nuh kelimesinden almıştır. Nuh peygamberin kıssası bu sûrede kısaca anlatılmaktadır.

(71)

sūretü nūḥ

bu nūḥ sūresi selām anıŋ üze yėgirmi toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ أَنْ أَنذِرْ قَوْمَكَ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ {نوح/1}

1. biz ıḍdımız nūḥ yalavaçnı öz boḍunı tapa ḳorḳutġıl boḍunuŋnı kelmezde öŋdün anlarḳa aġrıtġan ḳın.

1. Biz Nuh'u kavmine, kendilerine acı bir azab gelmeden önce onları uyarması için peygamber olarak gönderdik.[214]

قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ {نوح/2}

2.aydı ay meniŋ boḍunum men silerke ḳorḳuttaçı men belgülüg.

2. Nuh onlara şöyle demişti: "Ey kavmim! Ben sizin için gönderilmiş apaçık bir uyarıcıyım."

أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُونِ {نوح/3}

214 - Krş. Hûd 11/32-34.

3.tapnuŋlar Taŋrıḳa ḳorḳuŋlar andın meniŋ yarlıġımḳa boyun sünler.

3. "Allah'ı gerektiği şekilde tanıyıp yalnız O'na kulluk edin, O'ndan sakının ve bana itaat edin."

يَغْفِرْ لَكُم مِّن ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُ لَوْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ {نوح/4}

4.yarlıḳaġay silerni yazuḳlarıŋızdın kėniktürgey silerni atalmış vaḳtḳa tėgi Taŋrınıŋ vaḳt urmışı ḳaçan kelse kėniktürülmez eger bilür erse siler.

4. "Eğer böyle yaparsanız, Allah günahlarınızı bağışlar ve size eceliniz gelinceye kadar huzur içinde yaşama imkânı verir. Fakat Allah'ın size takdir ettiği ecel gelince o aslâ ertelenmez. Keşke bunu bilebilseniz!"

قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا {نوح/5}

5. aydi iḍimā! men oḳıdım boḍunumnı kėçe taḳı kündüz.

5. (Kavminin küfürde direnmesi üzerine Nuh şöyle dua etti:) "Rabbim! Ben halkımı gece gündüz dine çağırdım."

فَلَمْ يَزِدْهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا {نوح/6}

6.arturmadı anlarḳa menim oḳımaḳım meger ḳaçmaḳ.

6. "Fakat benim çağrım, onların dinden daha çok uzaklaşmalarından başka bir işe yaramadı."

وَإِنِّي كُلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَغْشَوْا ثِيَابَهُمْ وَأَصَرُّوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا {نوح/7}

7.taḳı men neçe kim oḳıdım erse anlarnı yarlıḳamaḳıŋ üçün anlarnı ḳıldılar erneklerini ḳulaḳları içiŋe örtündiler tonlarını taḳı aḍaḳ beküttiler uluġsıġlıḳ ḳıldılar uluġsıġlıḳ ḳılmaḳ.

7. "Öyle ki, onları Senin bağışlamana sebep olacak tevhid inancına her çağırışımda, duymamak için parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine büründüler (gerçekleri işitip anlamak, beni görmek istemediler). Küfürde direndikçe direndiler, kibirlendikçe kibirlendiler."

{8/نوح} ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا

8.yana men oḳıdım anlarnı āşkārā.

8. "(Her yolu denedim) Gün oldu onları imana açık açık davet ettim."

{9/نوح} ثُمَّ إِنِّي أَعْلَنتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا

9.yana men açuḳluġ aydım anlarḳa taḳı örtüglüg aydım anlarḳa örtüglüg aymaḳ.

9. "Gün oldu yüksek sesle çağırdım, gün oldu gizli gizli (birebir) anlattım kendilerine."

{10/نوح} فَقُلْتُ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا

10.aydım yarlıḳayu ḳoluŋlar iḍiŋizlerdin ol erür yarlıḳaġan.

10. "Dedim ki: Rabbinizden bağışlanma dileyin. Bilin ki O çok bağışlayıcıdır."

{11/نوح} يُرْسِلِ السَّمَاء عَلَيْكُم مِّدْرَارًا

11.ıḍġay yaġmurnı siler üze tutaşı.

11. "(Evet, bağışlanma dileyin ki) O size gökten bol bol yağmur yağdırsın"

{12/نوح} وَيُمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَيَجْعَل لَّكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَل لَّكُمْ أَنْهَارًا

12.yme arturur silerke tawarlar oġlanlar ḳılġay silerke būstānlar yme ḳılġay silerke arıḳlar.

12. "Mal mülk ve evlât versin ve sizin için bahçeler lutfetsin, ırmaklar akıtsın."

{13/نوح} مَّا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَارًا

13.ne boldı silerke ḳorḳmaz siler Taŋrıdın uluġluḳından.

13. "Size ne oluyor ki, (bunca nimetler lutfeden) Allah'ın büyüklüğünü hiç takdir etmiyorsunuz?"

{14/نوح} وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَارًا

14.yarattı silerni türlüg türlüg.

14. "Nitekim Allah sizi çeşitli evrelerden geçirerek yarattı."

{15/نوح} أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا

15.körmez mü siler neteg yarattı Taŋrı yėti ḳat köklerni biri biri üze.

15. "O'nun yedi kat göğü nasıl bir uyum içinde yarattığını görmüyor musunuz?"

{16/نوح} وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا

16.taḳı ḳıldı aynı anlar içinde yaruḳluḳ ḳıldı künni çerāġ.

16. "O, gökte ayı (ışığı yansıtan) bir nûr, güneşi de (ışık kaynağı olan) bir kandil yaptı."

{17/نوح} وَاللَّهُ أَنبَتَكُم مِّنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا

17.Taŋrı ündürdi silerni yerdin ündürmek.

17. "Allah sizi bir bitki gibi yerden bitirerek yarattı."

{18/نوح} ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا

18. yana yandurur silerni anıŋ içinde çıḳarur silerni çıḳarmaḳ.

18. "Sonra sizi (bir tohum gibi) toprağa geri döndürecek ve dirilterek sizi topraktan yeniden çıkaracaktır."

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ بِسَاطًا {نوح/19}

19.Taŋrı ḳıldı silerke yerni yaḍım.

19. "Allah yeryüzünü bir yaygı gibi ayaklarınızın altına serdi",

لِتَسْلُكُوا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا {نوح/20}

20.andın kirseŋiz yollarḳa kėŋ.

20. "Gezip dolaşmanız için orada genişçe yollar, vâdiler yarattı."

قَالَ نُوحٌ رَّبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالُهُ وَوَلَدُهُ إِلَّا خَسَارًا {نوح/21}

21.aydı nūḥ yalavaç iḍimā! anlar mėnim sözüm tutmadılar uḍu bardılar aŋar kim arturmadı aŋar neki tawarı oġlı ḳızı meger ḳor yaslıġlıġ.

21. Nuh devamla dedi ki: "Rabbim! (Bütün bu sözlerime rağmen) onlar bana karşı geldiler ve malı mülkü, evlâdı kendilerine hüsrandan başka bir şey vermeyen kimselere (şımarık zenginlere) uydular."

وَمَكَرُوا مَكْرًا كُبَّارًا {نوح/22}

22.al ėttiler uluġ al ėtmek.

22. "Üstelik bana büyük tuzaklar kurdular."

وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا {نوح/23}

23.aydılar ḳoḍmaŋlar oḳ Taŋrılarıŋızını ḳoḍmaŋlar oḳ vedd atlıġ butnı taḳı suvāʿ atlıġ butnı taḳı yaġūṣ atlıġ butnı taḳı yaʿūḳ atlıġ butnı taḳı nesr atlıġ butnı.

23. "(Bu şımarık zenginler) halka, 'Tanrılarınızı sakın terk etmeyin; özellikle Vedd, Süva', Yağûs, Yaûk ve Nesr[215] adlı putlardan aslâ vazgeçmeyin' dediler,"

وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا {نوح/24}

24.arturmaġıl küç ḳılıġlılarnı meger yolsuzluḳ.

24. "Ve çoğunu yoldan çıkardılar. Rabbim! Sen bu zâlimleri daha da beter yap, helâk et."[216]

مِّمَّا خَطِيئَاتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأُدْخِلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَنصَارًا {نوح/25}

25.anlarıneŋ yazuḳlarıdın ötgürü ġarḳa ḳılındılar kigrüldiler otḳa bulmadılar anlarḳa Taŋrıda aḍın yārīçiler.

25. Nihayet hepsi işledikleri günahları sebebiyle boğulup gitti, cehennemi boyladı ve hiçbirisi, Allah'ın dışında (taptıkları o putlardan) bir yardımcı bulamadı.

وَقَالَ نُوحٌ رَّبِّ لَا تَذَرْ عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا {نوح/26}

26.aydı nūḥ yalavaç iḍimā! ḳoḍmaġıl yer üze kāfirlerdin hīç kimerse.

26. Sonunda Nuh duasını şöyle bitirdi: "Rabbim! Bu topraklarda gezip dolaşan hiçbir kâfir bırakma."

إِنَّكَ إِن تَذَرْهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا {نوح/27}

27.sėn eger ḳoḍsa sen anlarnı azıturlar ḳullarıŋnı tuġurmas siler meger neteg nū-sipās.

27. "Eğer bırakırsan, onlar Senin kullarını yoldan çıkarırlar ve bu topraklarda azgın ve kâfir nesiller yetiştirirler."

215 - Vedd, erkek; Suvâ', kadın; Yağûs, aslan; Yaûk, at; Nesr, kerkenez kuşu şeklinde tasvir edilen putlardır.
216 - Buradaki "Dalâl" kelimesinin "Helâk et" anlamına gelmesiyle ilgili olarak bkz. Secde 32/10.

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَن دَخَلَ بَيْتِيَ مُؤْمِنًا وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا تَبَارًا {نوح/28}

28.iḍimā! yarlıḳaġıl mėni atam anamnı kim kirse ewümke kėrtgünüp mü'min erenlerni mü'mine tişilerni arturmaġıl küç ḳılıġlılarḳa meger helāklikler.

28. “Ey Rabbim! (Verdiğin görevi başaramadığım için) beni affet, anamı babamı, evime mümin olarak girenleri, inanan erkekleri ve kadınları bağışla. Zâlimleri de tez elden helâk et.”

سُورَةُ الْجِنِّ ﴿72﴾

Mekke döneminde inmiştir. 28.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Cin" kelimesinden almıştır.

(72)

sūretü ʾl-cinn

bu cinn sūresi yėgirmi sekiz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا {الجن/1}

1.aygıl vaḥy keltürüldi meniŋ tapa kim ol tiŋledi bir gürūh perīlerdin aydılar biz ėşittimiz oḳıġunı taŋ.

1. Ey Peygamber! De ki: Bana, cinlerden bir topluluğun Kur'ân'ı dinlediği ve (kendi toplumlarına gidip) şöyle dediği vahyolundu: "Biz hayranlık uyandıran bir Kur'ân dinledik."

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَن نُّشْرِكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا {الجن/2}

2. yolçılayur köni yolḳa kėrtgündimiz aŋar. ortaḳ ḳatmas miz iḍimizke kim erseni.

2. "Bu Kur'an doğru yola ilettiği için biz de ona inandık, iman ettik. Bundan böyle Rabbimize hiçbir şeyi ortak koşmayacağız.[217]

وَأَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا {الجن/3}

3.ol yüksek erür iḍimiz uluġluḳı tutunmadı kişi ap yme oġul.

217 - Krş. Ahkaf 46/29-32.

3. “Şüphesiz Rabbimizin şânı çok yücedir, O aslâ eş ve çocuk edinmemiştir.”

وَأَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا {الجن/4}

4.ol ayur erdi yüziŋ unuttımız Taŋrı üze yalġan.

4. “Meğer bizim beyinsiz (İblis), Allah hakkında asılsız sözler söylüyormuş.”

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن تَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا {الجن/5}

5.biz sėzdimiz ayġay tėp yaŋluķ perī Taŋrıķa yalġan.

5. “Biz de insanların ve cinlerin Allah’a aslâ yalan isnad etmeyeceklerini düşünürdük.”

وَأَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا {الجن/6}

6.ol eren erdi yaŋluķdın sıġnurlar erdi erenler birle perīlerdin arturdı anlarķa.

6. “Bir kısım insanlar bazı cinlere sığınıyor[218] ve bu onların kibrini daha da artırıyordu.”

وَأَنَّهُمْ ظَنُّوا كَمَا ظَنَنتُمْ أَن لَّن يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا {الجن/7}

7.anlar sėzdiler siler sėzinmekiŋizleriŋ ıḍmaġay tėp Taŋrı kimerseni.

7. “O insanlar da tıpkı sizin gibi, Allah’ın hiç kimseyi peygamber olarak göndermeyeceğini zannediyorlardı.”

وَأَنَّا لَمَسْنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلِئَتْ حَرَسًا شَدِيدًا وَشُهُبًا {الجن/8}

8.biz tėgdimiz kökke buldımız anı tolulanmış küḍezçilerdin ķatıġ ķavī yme yaruķ otlar.

218 - Câhiliye döneminde Araplar ıssız bir vâdide geceleyecekleri zaman, o vâdinin reisi olarak inandıkları cine, “Kötülerin şerrinden bu vâdinin reisine sığınıyorum” diyerek dua ederlerdi.

8. "Biz, (bilgi çalabilmek için) gökyüzünü yokladık ve onun güçlü bekçiler ve yakıcı alev toplarıyla donatılmış olduğunu gördük."[219]

وَأَنَّا كُنَّا نَقْعُدُ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَن يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِهَابًا رَّصَدًا {الجن/9}

9. biz yaʿnī yulduzlar oldurda erdimiz ol olduruġlardın tınlaġu üçün kim tinlese emdi bulġay anı ot ėtgülük anuḳ.

9. "Biz önceleri, gizli bilgiler edinmek için gökyüzünün bazı yerlerine otururduk. Şimdi ise, oralardan kim haber çalmaya kalkışacak olsa, hemen yakıcı bir alev topuyla karşılaşmaktadır."

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَن فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا {الجن/10}

10.biz bilmez miz yawuzluḳ mu tilendi yer içindeki birle azu tiledi mü anlar birle iḍiler köni yol.

10. "Böyle bir uygulamayla yeryüzündekilere kötülük mü yapılmak isteniyor, yoksa Rableri onlar hakkında bir iyilikte mi bulunuyor, bilmiyoruz."

وَأَنَّا مِنَّا الصَّالِحُونَ وَمِنَّا دُونَ ذَٰلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدَدًا {الجن/11}

11.yme biziŋde bar ėḍgüler anda öŋin biz erdimiz tarḳınu tarılmış.

11. "Aslında içimizde iyiler de var, iyi olmayanlar da. Biz farklı farklı yollarda yürümekteyiz (farklı inanç ve davranışlara sahibiz)."

وَأَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّن نُّعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَبًا {الجن/12}

12.biz bildimiz hergiz ʿāciz ḳılumaġay biz tėp Taŋrını yėr içinde hergiz ʿāciz ḳılumaġay siz anı ḳaçmaḳın.

12. "Biz anladık ki, yeryüzünde Allah'ın azabını aslâ engelleyemeyiz. (Gökyüzüne) kaçsak da O'nun elinden kurtulamayız.''

219 - Krş. Sâffât 37/7-10.

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَى آمَنَّا بِهِ فَمَن يُؤْمِن بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا {الجن/13}

13.biz ḳaçan èşitti miz erse müselmānlıḳ yolını kèrtgündiler aŋar. kim kèrtgünse iḍisiŋe ḳorḳmaz eksüklükdin ap yme ḳındın.

13. “Evet, biz hidayet rehberi olan Kur’ân’ı işitir işitmez hemen O’na inandık iman ettik. Her kim Rabbine inanıp güvenirse, O’nun vereceği mükâfatın eksik olmasından veya haksızlığa uğramaktan hiç endişe etmez.’’

وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُوْلَئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا {الجن/14}

14.biziŋde bar müselmānlar biziŋde bar küç ḳılıġlılar kim boyun bèrse anlar tilediler köni yol.

14. “İçimizde müslüman olanlar da var, hak yoldan çıkan kâfirler de. Müslüman olanlar, doğru yolu araştırıp bulanlardır.”

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا {الجن/15}

15.ammā küç ḳılıġlılar erürler tamuḳa tamduḳ.

15. “Hak yoldan çıkan kâfirler ise, cehenneme odun olmuşlardır.”

وَأَلَّوِ اسْتَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْقَيْنَاهُم مَّاءً غَدَقًا {الجن/16}

16.eger köni bèrseler erdi köni yol üze içürgey erdimiz anlarḳa üküş suwnı.

16. Ey Peygamber! Eğer bu hak yoldan çıkanlar da (diğerleri gibi) doğru yolda yürüselerdi, biz onlara bol su verir; bol nimetler ihsan ederdik.

لِنَفْتِنَهُمْ فِيهِ وَمَن يُعْرِضْ عَن ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا {الجن/17}

17. sınamaḳımız üçün anıŋ içinde. kim yüz ewürse iḍisi yāḍındın kigrür anı ḳatıġ ḳınḳa.

17. Ve bu nimetlerle de onları sınardık. Kim Rabbinin zikrinden (Kur'an'dan) yüz çevirirse bilsin ki, Rabbi onu katlanılması zor, gittikçe ağırlaşan çetin bir azaba çarptırır.

وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا {الجن/18}

18. çın mezgitler iḍike turur oḳımaŋlar Taŋrı birle kimerseni.

18. Bilin ki, mescidler yalnız Allah içindir. Öyleyse oralarda Allah'la birlikte başka bir şeye ibadet etmeyin.[220]

وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا {الجن/19}

19.ol ḳaçan ḳopdı Taŋrı ḳulı yaʿnī muḥammed oḳır erdi anı ḳılurlar erdi kim bolsalar yaʿnī perīler anıŋ üze tėrnek.

19. Hal böyleyken Allah'ın kulu (Muhammed), tek Allah'a ibadet etmeye çağırdığında, müşrikler (ona engel olmak için) neredeyse birbirlerini ezecek şekilde çevresine üşüşüyorlardı.

قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا {الجن/20}

20.aygıl bütünlükün men oḳır men iḍimke ortaḳ ḳatmas men aŋar kim erseni.

20. Ey Peygamber! De ki: "Ben yalnız Rabbime ibadet ediyorum ve O'na kimseyi ortak koşmuyorum."

قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا {الجن/21}

21.aygıl men erklenmes men silerke yas ḳılu ap asıġ tegrü.

21. De ki: "Ben sizi doğru yoldan çıkarma gücüne de doğru yola iletme gücüne de sahip değilim (yoldan çıkaran da, doğru yola ileten de ancak Allah'tır).

220 - Krş. Hac 22/40.

قُلْ إِنِّي لَن يُجِيرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِن دُونِهِ مُلْتَحَدًا {الجن/22}

22.aygıl men feryāḍ tėgmes maŋa Taŋrıdın bir kim erse bulmaz men anda aḍın sıgıngu.

22. De ki: "(Ben sizin isteklerinize uyarsam) hiç kimse beni Allah'a karşı savunamaz ve ben O'ndan başka sığınacak birini de aslâ bulamam."[221]

إِلَّا بَلَاغًا مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا {الجن/23}

23.meger tegürmek Taŋrıdın yarlıġarnı. ʿāsī bolsa Taŋrıḳa resūlıŋa çın aŋar ol tamu otı meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde tutaşı.

23. "Bana düşen, sadece Allah'tan aldığım vahyi size duyurmak ve O'nun bana verdiği görevleri yerine getirmektir. Kim Allah'a ve Elçisine karşı gelirse bilsin ki, onun yeri cehennem ateşidir ve onlar orada asırlarca kalacaklardır."

حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضْعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا {الجن/24}

24.ançaḳa tėgi ḳaçan körseler me anı kim vaʿde ḳıldılar herāyna bilgeyler men kim ol küçsüzrek yārī ḳılmaḳın azraḳ sanın.

24. "O zaman Allah'ın kendilerini tehdit ettiği azabı görecekler ve kimin yardımcısı daha zayıfmış, kimin adamı daha azmış, anlayacaklardır."

قُلْ إِنْ أَدْرِي أَقَرِيبٌ مَّا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا {الجن/25}

25.aygıl eger bilse men yaḳın mu ol kim vaʿde ḳıldıŋızlar azu ḳılur mu aŋa meniŋ iḍim rüzgār.

25. De ki: "Tehdit olunduğunuz azab yakın mıdır, yoksa Rabbim onun süresini geciktirir mi, onu ben bilemem."

221 - Müşrikler Hz. Peygambere, "Seninle bir anlaşma yapalım, bir gün biz senin Tanrına tapınalım, bir gün siz bizim Tanrılarımıza tapın" diye teklifte bulunmuşlardı. Krş. Mü'min (Ğâfir) 40/41-42.

عَالِمُ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى غَيْبِهِ أَحَدًا {الجن/26}

26.ġaybnı biligli belgürtmez örtüglügi üze kim erse.

26. "Çünkü gaybı; kıyametin ne zaman kopacağını yalnız Allah bilir ve onu kimseye de bildirmez."

إِلَّا مَنِ ارْتَضَى مِن رَّسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِن بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا {الجن/27}

27.meger anı kim taplasa yalavaçdın ol sürer anıŋ utrusındın yme anıŋ kėḏindin küḏezçiler.

27. "Ancak hoşnut olup seçtiği bir peygambere gaybla ilgili bazı bilgileri (size açıklamak üzere) vahyederek bildirir. O'nun size bildirdikleri de (iniş sürecinde meleklerle) her yönden korunmakta, ona bir şeytan sözü karışmamaktadır."

لِيَعْلَمَ أَن قَدْ أَبْلَغُوا رِسَالَاتِ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا {الجن/28}

28.belgü üçün tėgürdiler iḏileri yarlıġlarını bildi Taŋrı anlar üskinde sadı ḳamuġ nerseni saḳış.

28. "Böyle yapması (Allah'ın vahyi koruyucu melekler yerleştirmesi) peygamberlerin vahyi aslına uygun şekilde tebliğ ettiklerini ortaya koymak içindir. Allah onların (meleklerin ve peygamberlerin) yanındaki her şeyi ilmiyle kuşatmıştır ve her şeyi bir bir kaydedip korumuştur."

73 سُورَةُ الْمُزَّمِّلِ

Mekke döneminde, vahyin ilk zamanlarında nâzil olmuştur. 20.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Müzzemmil" kelimesinden almıştır. Bu kelime "Elbisesine bürünen" demektir ve burada mecâzî bir anlam ifade etmektedir. Sûrenin son âyeti Medine döneminde inmiştir.

(73)

sūretü ʾl müzzemmil

bu müzzemmil sūresi on toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle baġırsaḳ turur yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يَا أَيُّهَا الْمُزَّمِّلُ {المزمل/1}

1. ay kilīm bürgenigli.

1. Ey büyük bir iş yüklenen kişi![222]

قُمِ اللَّيْلَ إِلَّا قَلِيلًا {المزمل/2}

2.ḳopġıl tüni meger azraḳ.

2. Geceleri kalk ve gecenin bir kısmını ibadet ve tefekkürle geçir.

نِصْفَهُ أَوِ انقُصْ مِنْهُ قَلِيلًا {المزمل/3}

3.yarımını azu eksütgil andın az.

222 - Lafzen, "Örtüye bürünen kişi." Bu ifadenin, "Büyük bir iş yüklenen kişi" olarak açıklanması İkrime'nin yorumuna göredir. Bkz. Müddessir 74/1, ilgili not.

3. Gecenin yarısı kadar bir süre veya daha az.

أَوْ زِدْ عَلَيْهِ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلًا {المزمل/4}

4.azu arturġıl anıŋ oḳıġıl āheste āheste oḳımaḳ.

4. Ya da ondan biraz fazla. Sana gelmekte olan âyetleri tane tane, ağır ağır oku.[223]

إِنَّا سَنُلْقِي عَلَيْكَ قَوْلًا ثَقِيلًا {المزمل/5}

5.biz ıḍġay miz sėniŋ üze cebra'ilni ağır söz birle.

5. Çünkü Biz sana sorumluluğu ağır bir söz vahyedeceğiz.

إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءًا وَأَقْوَمُ قِيلًا {المزمل/6}

6. tünnüŋ bir kişike ol berkrek muvāfaḳatḳa üstüvārraḳ oḳıġuḳa.

6. Bil ki gece vakti, sana gelen vahyi anlaman için daha etkili, gelen âyetlerin zihne yerleşmesi açısından daha elverişlidir.

إِنَّ لَكَ فِي اَلنَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا {المزمل/7}

7.saŋa kündüz içinde ėnçrünmek uzun.

7. Çünkü gündüzleri seni meşgul eden birçok işin var.

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا {المزمل/8}

8. yāḍ ḳılġıl iḍiniŋ atını ulanġıl anıŋ tapa ulanmaḳ.

223 - Lafzen, "Kur'an'ı." Krş. Furkân 25/32.

8. İşte bu sebeple (geceleri kalkarak) Rabbinin adını an ve bütün benliğinle O'na yönel.

رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَكِيلًا {المزمل/9}

9.maşrıḳ maġrıb iḍisi yoḳ iḍi meger ol tutġıl anı işengen.

9. O doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka Tanrı yoktur; daima O'na sığın, O'na güven.

وَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا {المزمل/10}

10.seringil anıŋ üze kim ayurlar aḍırġıl anlardın ėḍgü aḍırmaḳ.

10. Sen inkârcıların (senin hakkındaki çirkin) sözlerine sabret. Onların yanından güzellikle ayrıl (Onlara uyup sert bir karşılık verme).

وَذَرْنِي وَالْمُكَذِّبِينَ أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهِّلْهُمْ قَلِيلًا {المزمل/11}

11.yme ḳoḍġıl mėni yme yalġanḳa tutuġlılarnı niʿmet iḍisi küḍe bėrgil anlarḳa az.

11. Seni yalanlayan zevk düşkünü o zenginleri Bana bırak ve onlara biraz mühlet ver (Sabırlı ol ve başlarına gelecek belâyı bekle).

إِنَّ لَدَيْنَا أَنكَالًا وَجَحِيمًا {المزمل/12}

12. çın bizin üskimizde kişenler küyer ot.

12. Hiç şüphen olmasın, Bizim katımızda onlar için boğazlarına takılacak demir halkalar ve alevli bir ateş hazırlanmıştır.

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا {المزمل/13}

13.aş boġuzda turġan aġrıtıġlı ḳın.

13. Bir de boğazı yırtan, tiksinti veren bir yiyecek ve acı bir azab!

يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيبًا مَّهِيلًا {المزمل/14}

14.ol kün teprer yėr tağlar erür tağlar ḳum aḳa turur.

14. Kıyamet günü yeryüzü ve dağlar şiddetle sarsılacak ve o koca koca dağlar kum yığınları haline gelecektir.

إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَيْكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَى فِرْعَوْنَ رَسُولًا {المزمل/15}

15.biz ıḍḍımız silerke yalavaç tanuḳ silerniŋ üze andaġ kim ıḍḍımız firʿavn tapa yalavaç.

15. Ey insanlar! Biz size bütün yapıp ettiklerinize tanıklık edecek bir Peygamber gönderdik. Nitekim (sizin gibi azgınlık eden) Firavuna da bir elçi göndermiştik.

فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلًا {المزمل/16}

16. yazdı firʿavn yalavaç tuttumız anı ḳatıġ aġırlıġ.

16. Firavun (tıpkı sizin gibi) elçimize karşı gelmişti. Biz de onu kıskıvrak yakalayıp ağır bir şekilde cezalandırmıştık.

فَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِن كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا {المزمل/17}

17.neteg ḳutḳarur siler egrilse siler ol kün ḳılur oġlanı ürüŋ saçlıġ.

17. Eğer küfürde direnecek olursanız, dehşetinden çocukların bile ak saçlı ihtiyarlar haline geleceği kıyamet günü, kendinizi nasıl koruyacaksınız?

السَّمَاءُ مُنفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا {المزمل/18}

18.yarlıġlı anıŋ birle erür anıŋ vaʿdesi ḳılġuluḳ.

18. O gün gök yarılacak ve Allah'ın vaadi gerçekleşecektir.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاءَ اتَّخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا {المزمل/19}

19. çın bu pend turur kim tilese tutsun iḍisiŋe yol.

19. İşte bu âyetler size bir öğüt, bir uyarıdır. Artık isteyene, (bu öğütten yararlanarak) Rabbinin yoluna girme imkânı doğmuştur.[224]

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثَيِ اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَن لَّن تُحْصُوهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَن سَيَكُونُ مِنكُم مَّرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرَؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُم مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِندَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ {المزمل/20}

20.sėniŋ iḍiŋ bilir sen ḳopar sėn azraḳ tünnüŋ ėkki ėlginde anıŋ yarımı anıŋ üçte biri bir ḳatar ol kişilerdin seniŋ birle. Taŋrı teŋleyür tünni kündüzni. bildi kim küḍezmes siler tün namāznı tevbe ḳażā ḳıldı siler üze oḳuŋlar ne kim āsānraḳ erse ḳur'āndın. bildi kim bolġuluḳ turur silerdin yigligler ortaġular yöriyürler yėr içinde tilerler iḍi faẕlındın ortaġular yöriyürler toḳuşurlar Taŋrı yolı içre oḳıŋ ne kim āsān kelse andın aḍaḳın tutuŋlar namāznı bėriŋler zekātnı ötünç bėriŋler Taŋrı ötünç bėrmek körklüg ol kim öŋdün aşundurur siler öziŋizlerke ėḍgülükdin bulur siler anı Taŋrı üskinde ol yėgrek uluġraḳ muyanın. yarlıḳayu ḳoluŋlar Taŋrıdın bütünlükün Taŋrı yazuḳ örtgen yarlıḳaġan ol.

20. Ey Peygamber! Şüphesiz ki, Rabbin senin ve seninle birlikte olan bir kısım müminlerin bazen gecenin üçte ikisine yakın, bazen yarısı ve bazen de üçte biri kadar bir sürede ibadet ettiğini bilmektedir. Allah, gecenin ve gündüzün sürelerini farklı şekilde düzenlemiştir. Bunun için Rabbin gece kalkma vakitlerini doğru hesaplayamayacağınızı (veya bu ibadeti sürekli

224 - Krş. İnsan 76/29.

yapamayacağınızı) bilmektedir ve bundan dolayı yükümlülüğünüzü hafifletmiştir. O halde Kur'an'dan size kolay geleni okuyun (gece ibadetini size kolay gelecek şekilde yapın). Çünkü Rabbin, bazılarınızın hasta, bazılarınızın Allah'ın lutfunu (vereceği rızkı) aramak için seferde, diğer bir kısmınızın da Allah yolunda cihadda olduğunu biliyor. Evet, Kur'an'dan size kolay geleni okuyun (gece ibadetini size kolay gelecek şekilde yapın) ve namazı aksatmadan kılın, zekâtı eda edin, Allah'a ödünç olarak güzel bir şey verin (mallarınızı O'nun yolunda harcayın). Unutmayın ki, kendiniz için önceden ne iyilik yaparsanız Allah katında mükâfat olarak ondan daha iyisini ve daha büyüğünü bulursunuz. Ayrıca her zaman Allah'tan bağışlanma dileyin. Çünkü Allah Gafûr'dur; bütün günahlarınızı bağışlar, Rahîm'dir; kullarına karşı daima şefkatli ve merhametlidir.

74 سُورَةُ الْمُدَّثِّرِ

Mekke döneminin ilk günlerinde inmiştir. 56.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Müddessir" kelimesinden almıştır. Müddessir, "Elbise giyinen ve ona bürünen kimse" demektir. Bu ifade burada mecâzî bir anlam taşımaktadır.

(74)

sūretü ʾl-müddeṣṣir

bu müddeṣṣir sūresi elig altı ol āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ {المدثر/1}

1. ay başı bürgengen.

1. Ey Peygamberlik gömleğini giyen kişi![225]

قُمْ فَأَنذِرْ {المدثر/2}

2.ḳopġıl ḳorḳıtġıl.

2. Kalk ve insanları uyarmaya başla.

وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ {المدثر/3}

225 - Krş. Müzzemmil 73/1. Lafzen, "Ey elbiseye bürünen!" Âyetin indiği dönemde Araplar yeni bir görev yüklenen kişiye "Elbiseye büründü" ifadesini kullanırlardı. Günümüz Türkçe'sinde de buna benzer şekilde, ağır bir yük altına girmeye "Ateşten gömlek giydi" ifadesi kullanılır. Çoğunluğun kanaatine göre ikinci vahiy olan bu âyetlerde Allah, Hz. Peygambere Arapların izzet ve şeref olarak algıladıkları bir hitap tarzıyla seslenerek Arap toplumuna karşı onun konumunu yüceltmektedir.

3.iḍiŋni uluġlaġıl.

3. Rabbini ulula, O'nun yüceliğini anlat.

وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ {المدثر/4}

4.tonuŋnı arıtġıl.

4. Peygamberlik gömleğini temiz tut (Tebliğ görevini yaparken yılgınlık gösterme).

وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ {المدثر/5}

5.azġırdın sıŋardın turġıl.

5. Putlardan uzak dur.

وَلَا تَمْنُن تَسْتَكْثِرُ {المدثر/6}

6.minnet urmaġıl üküşlengey sen.

6. Bunları gözünde büyütüp de sakın gevşeklik gösterme.[226]

وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ {المدثر/7}

7.iḍiŋ üçün ṣabr ḳılġıl.

7. (Müşriklerin eziyetlerine karşı) Rabbin için sabret.

فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ {المدثر/8}

8.ḳaçan ürülse borġu içre.

226 - Bu âyete genelde "Yaptığını çok görerek başa kakma" şeklinde anlam verilmişse de, biz konunun akışını dikkate alarak yukarıdaki mânayı vermeyi uygun gördük. Çünkü Arapça'da "Lâ temnün" tabiri "Gevşeme" anlamında da kullanılır.

8. Sûra üfürüldüğünde,

فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ {المدثر/9}

9. ol ol kün bir kün turur düşvār.

9. O gün çok zorlu bir gün olacaktır.

عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ {المدثر/10}

10.tanıġlıḳlar üze āsān ermez.

10. O gün kâfirler için hiç de kolay olmayacaktır.

ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيدًا {المدثر/11}

11.ḳoḍġıl meni neme anı kim yarattım yalnuz.

11. Yarattığımda (malsız, mülksüz ve evlâtsız) tek başına olan kişiyi sen bana bırak.[227]

وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَّمْدُودًا {المدثر/12}

12.ḳıldım aŋa üküş tawar.

12. Ona hesapsız mal mülk verdim,

وَبَنِينَ شُهُودًا {المدثر/13}

13.oġlanlar tüze turup.

13. Çevresinde dönüp duran evlâtlar lutfettim.

227 - Bu kişinin Velid b. Muğîre olduğu kaydedilmektedir.

وَمَهَّدتُّ لَهُ تَمْهِيدًا {المدثر/14}

14. yaḍdım aŋar yaḍmaḳ yana.

14. Her türlü imkânı önüne serdim.

ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ {المدثر/15}

15.köz tutar arturmaḳımnı ḥaḳḳa.

15. Fakat o, Benim daha da fazla vermemi istiyor.

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا {المدثر/16}

16.ol erdi biziŋ belgülerimizke terk bolġay.

16. Hayır, hiç heveslenmesin. Çünkü o, âyetlerimize karşı inatla direnmektedir.

سَأُرْهِقُهُ صَعُودًا {المدثر/17}

17.yoḳlatġay miz anı tamu içindeki tağlarḳa.

17. Ben onu sarp bir yokuşa sardıracağım (Katlanılması zor bir azaba çarptıracağım).

إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ {المدثر/18}

18.ol saḳındı teŋledi.

18. O, (âyetlerimizi işitince) düşündü taşındı, ölçtü biçti.

فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ {المدثر/19}

19.öldürüldi neteg teŋledi?

19. Kahrolasıca nasıl da ölçtü biçti.

ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ {المدثر/20}

20. yana öldürüldi neteg teŋledi?

20. Evet, o kahrolasıca nasıl da ölçtü biçti.

ثُمَّ نَظَرَ {المدثر/21}

21.yana baḳdı.

21. Sonra (Kur'an'a tekrar tekrar) baktı; düşündü.

ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ {المدثر/22}

22.yana buraçıġ ḳıldı yana yüzin tügdi.

22. (Diyecek bir şey bulamayınca) suratını astı, kaşlarını çattı.

ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ {المدثر/23}

23.yana yüz ewürdi uluġsıġlıḳ ḳıldı.

23. Sonra inanmayı kibrine yediremediği için hakka sırt çevirdi.

فَقَالَ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ يُؤْثَرُ {المدثر/24}

24.aydı ermes bu meger yėlviçilıḳ turur.

24. Ve şöyle dedi: "Bu eskiden beri anlatılagelen bir sihirdir."

إِنْ هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ {المدثر/25}

25.ermes bu meger yaŋluḳ sözi.

25. "Bu insan sözünden başka bir şey değildir."

سَأُصْلِيهِ سَقَرَ {المدثر/26}

26.kigürgey miz anı saḳr atlıġ tamuġḳa.

26. Bilin ki, Ben onu Sekar'a atacağım.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرُ {المدثر/27}

27. bilür sen ne ol saḳr?

27. Sekar nedir, bilir misin?

لَا تُبْقِي وَلَا تَذَرُ {المدثر/28}

28.ḳoḍmas kirür yana uḍu baramas.

28. O, içine atılan kimsenin yakmadık yerini bırakmaz, fakat yine de onu salıvermez.

لَوَّاحَةٌ لِّلْبَشَرِ {المدثر/29}

29.küyürgen turur yaŋluḳḳa.

29. Durmadan derileri yakıp kavurandır o.

عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ {المدثر/30}

30.anıŋ üze on toḳuz.

30. Onun on dokuz (sayısız)[228] bekçisi vardır.

وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزْدَادَ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاء وَيَهْدِي مَن يَشَاء وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرَى لِلْبَشَرِ {المدثر/31}

31. ḳılmadımız tamuluḳ yārīçilerni meger ferişteler ḳılmadımız anlarnıŋ sanın saḳışın meger sınaġ anlarḳa kim tandılar sėziksiz bolġu üçün anlar kim bėrildiler bitig arturġu üçün anlar kim kėrtgündiler kėrtgünmek sėziklig bolmasun anlar bėrildiler bitig kėrtgünüŋler aymaḳluḳ üçün anlar köŋülleri içinde ig turur tanıġlılar ne tiledi Taŋrı bu meṣeller yol meṣeli birle andaġoḳ arıtur Taŋrı kimni tilese köndürür kimni tilese. bilmes iḍiŋniŋ sözlerin meger ol. ermes meger pend turur yaŋluḳḳa.

31. Biz cehennemin bekçilerini meleklerden yaptık. Onların sayısını küfürde direnenleri sınama vesilesi kıldık. Böylece kendilerine kitab verilenlerin bilgileri sağlamlaşır; müminlerin imanları artar, Kitab Ehli ile müslümanlar şüpheye düşmezler. Kalplerinde hastalık bulunan münafıklarla kâfirler ise, “Allah’ın böyle bir misâl vermesinin ne anlamı var!” derler. İşte böyle. Allah dilediğini (dalâlet yolunu tercih edeni) dalâlette bırakır, dilediğini (hidayet yolunu tercih edeni) ise hidayete erdirir. Rabbinin ordularının (görevli meleklerinin) sayısını yalnız O bilir ve şunu aslâ unutmayın ki bu cehennem, insanlar için sadece bir uyarıdır.

كَلَّا وَالْقَمَرِ {المدثر/32}

32. ḥaḳḳā ay birle and.

32. Hayır iş zannettikleri gibi değil! Andolsun aya,

228 - Eski Hint kültüründe sayılar 18’de bitiyor ve 19 sayısı, Tanrısallığı ve mahiyetini yalnız Tanrının bildiği sonsuzluğu ifade ediyordu. (Bîrûnî, et-Tahkîk, 16. Bölüm) “Cehennemin sayısız bekçisi var” anlamındaki 19 ifadesi Yahudi kültürüne salt sayısal değer olarak geçmişti. Âyet, Yahudilerin teşvikiyle müşriklerin bunu Hz. Peygambere sormaları üzerine, Yahudilerin sayısal bilgileriyle örtüşecek şekilde inmiştir.

وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ {المدثر/33}

33.tün ḳaçan ewrülse.

33. Dönüp gelen geceye,

وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ {المدثر/34}

34.yme taŋ atmaḳı tapa ḳaçan yörise.

34. Aydınlanan sabaha ki,

إِنَّهَا لَإِحْدَى الْكُبَرِ {المدثر/35}

35.ol uluġ işlerde biri turur.

35. O cehennem büyük belâlardan biridir.

نَذِيرًا لِّلْبَشَرِ {المدثر/36}

36. ḳorḳmaḳ yaŋluḳḳa.

36. O bütün insanlık için bir uyarıdır.

لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ {المدثر/37}

37.kim tilese silerdin aşutmaḳ azu soŋ ḳalmaḳ.

37. İçinizden iman ederek öne geçenler için de, küfürde direnerek geride kalanlar için de.

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةٌ {المدثر/38}

38.tegme etöze ḳazġanmışıŋa tutuġ turur.

38. Herkes yaptığı işe karşılık rehin alınacaktır.

إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ {المدثر/39}

39.meger oŋun ḳol boḍunları.

39. Ancak amel defteri sağdan verilenler bunun dışındadır.

فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءلُونَ {المدثر/40}

40.būstānlar içinde aytışurlar.

40.41. Onlar cennetlerde olacaklar ve oradan küfür suçlularına soracaklar:

عَنِ الْمُجْرِمِينَ {المدثر/41}

41.biri ekkindisiŋe yazuḳluġlılardın.

40.41. Onlar cennetlerde olacaklar ve oradan küfür suçlularına soracaklar:

مَا سَلَكَكُمْ فِي سَقَرَ {المدثر/42}

42.ne kigürdi silerke ṣaḳr tamusıŋa?

42. “Nedir sizi cehenneme düşüren?”

قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ {المدثر/43}

43.ayġaylar ermedimiz namāz ḳılıġlılardın.

43. Diyecekler ki: “Biz Rabbimize ibadet etmezdik.”

وَلَمْ نَكُ نُطْعِمُ الْمِسْكِينَ {المدثر/44}

44.yme yėtürmez erdimiz çıġaylarḳa.

44. "Yoksulları doyurmazdık."

وَكُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ {المدثر/45}

45.yalġan sözlemekke kirür erdimiz yalġan sözke kirigliler birle.

45. "Bâtıl inançlara dalanlarla birlikte biz de dalıp gitmiştik."

وَكُنَّا نُكَذِّبُ بِيَوْمِ الدِّينِ {المدثر/46}

46.yalġanḳa tutar erdimiz ḳıyāmet künini.

46. "Hesap gününü inkâr ediyorduk."

حَتَّى أَتَانَا الْيَقِينُ {المدثر/47}

47.ançaḳa tegi kim keldi biziŋke ölüm.

47. "Ölüm bizi yakalayıncaya kadar hep böyle yaşadık."

فَمَا تَنفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِعِينَ {المدثر/48}

48.asıġ ḳılmadı anlarḳa şefīʿ çilerniŋ şefāʿ atı.

48. Şimdi onlara hiç kimsenin şefaati fayda vermeyecektir.

فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكِرَةِ مُعْرِضِينَ {المدثر/49}

49.ne bolmış turur anlarḳa pendtin yüz ewrügliler.

49. Bu müşriklere ne oluyor ki, bu öğütlerden yüz çeviriyorlar?

{50/المدثر} كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُّسْتَنفِرَةٌ

50.andaġ ḳalı anlar yaʿnī kāfirler ürkmiş ḳulanlar teg.

50. Onlar ürkmüş yaban eşekleri gibiler.

{51/المدثر} فَرَّتْ مِن قَسْوَرَةٍ

51.tezse ḳaçsa arslandın.

51. Hepsi de aslandan korkup kaçan eşekler gibi.

{52/المدثر} بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُؤْتَى صُحُفًا مُّنَشَّرَةً

52.tiler tėgme kişi anlardın bėrilmek bitigler yazılmış.

52. (Onlar bu uyarılarla yetinmiyorlar.) İstiyorlar ki, her birine ayrı ayrı hitap eden açık bir kitab verilsin!

{53/المدثر} كَلَّا بَل لَا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ

53.ḥaḳḳā kim ḳorḳmazlar ol ajunḳa.

53. Hayır! Onlara böyle bir kitab da verilse inanmazlar. Çünkü onlar, âhiret endişesi taşımamaktadırlar.

{54/المدثر} كَلَّا إِنَّهُ تَذْكِرَةٌ

54.ḥaḳḳā ol pend turur.

54. Aklınızı başınıza alın. Bu Kur'an bir öğüt ve uyarıdır.

فَمَن شَاءَ ذَكَرَهُ {المدثر/55}

55.kim tilese yāḍ ḳılsun anı.

55. Dileyen ondan yararlanır.

وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ {المدثر/56}

56. yāḍ ḳılmaslar meger kim tilese Taŋrı ol saḳnuḳluḳ iḍileri yarlıḳamaḳ iḍisi.

56. Fakat şunu da bilin ki, bu öğütten ancak Allah'ın dilediği (Kur'an yolunu tercih eden) kimseler yararlanır. O, azabından korkulacak yegâne Varlıktır, Kendisinden bağışlanma istenilecek olan da yalnız O'dur.

75 سُورَةُ الْقِيٰمَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 40.âyettir. Adını ilk âyette geçen “el-Kıyâme” kelimesinden almıştır.

(75)

sūretü ʾl-ḳıyāmet

bu ḳıyāmet sūresi otuz toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

لَا أُقْسِمُ بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ {القيامة/1}

1. ant yāḍ ḳılur men uluġ kün tapa.

1. Andolsun kıyamet gününe,

وَلَا أُقْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ {القيامة/2}

2.yme ant yāḍ ḳılur men melāmet ḳılur ten birle.

2. Yine andolsun kıyamet günü pişmanlıkla dövünecek olan nefse (ki, öldükten sonra mutlaka diriltileceksiniz).

أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَلَّن نَّجْمَعَ عِظَامَهُ {القيامة/3}

3.azu saḳnur mu kişi tėrmemekimiz sünüklerini?

3. Yoksa insan, kıyamet günü (toz toprak olan) kemiklerini bir araya toplayamayacağımızı mı sanıyor?

بَلَى قَادِرِينَ عَلَى أَن نُّسَوِّيَ بَنَانَهُ {القيامة/4}

4.emet uġan miz tėrmekimiz üze erneklerini.

4. Evet toplayacağız. Biz onun parmak uçlarındaki çizgileri bile yeniden düzenleyip eski haline getirmeye kâdiriz.

بَلْ يُرِيدُ الْإِنسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ {القيامة/5}

5.kim ḳılur yaŋluḳ muʿṣībet ḳılmaḳ öŋdüninde.

5. Fakat insan, ömrünü sorumsuzca, boş arzu ve heveslerine uyarak geçirmek ister.

يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ {القيامة/6}

6.aytur ḳaçan bolur ḳıyāmet kün?

6. Ve bundan dolayı da, "Kıyamet günü ne zamanmış?!" diye alay eder durur.

فَإِذَا بَرِقَ الْبَصَرُ {القيامة/7}

7. ḳaçan ḫayyire bolsa köz.

7. Gözler korkudan belerdiğinde,

وَخَسَفَ الْقَمَرُ {القيامة/8}

8.ḳararsa ay.

8. Ay kapkara kesildiğinde,

وَجُمِعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ {القيامة/9}

9.biriktürülse kün ay.

9. Ayla güneş birbirine girdiğinde,

يَقُولُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفَرُّ {القيامة/10}

10. ayur yaŋluḳ ol kün ḳayda ol ḳaçġu.

10. O gün insan, “Yok mu kaçacak bir yer?!” diye feryad eder.

كَلَّا لَا وَزَرَ {القيامة/11}

11.tezgü yer bolġay sıġınġu yer.

11. Hayır! O gün insanın kaçıp sığınabileceği bir yer olmayacak.

إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ {القيامة/12}

12.iḍiŋ tapa ol kün amrulġu yanış.

12. O gün varılacak yer, sadece Rabbinin huzurudur.

يُنَبَّأُ الْإِنسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ {القيامة/13}

13.uḳturulur yaŋluḳ ol kün negü kim burun ıḍmış kėrüdmiş.

13. O gün insana yaptığı ve yapması gerektiği halde yapmadığı bütün işler bir bir haber verilecek.

بَلِ الْإِنسَانُ عَلَى نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ {القيامة/14}

14. kişi etözi üze körgen turur.

14. Hatta insan kendi aleyhinde tanıklık edecek (kendi azaları, yapıp ettiklerini tek tek sayacak).[229]

{15/القيامة} وَلَوْ أَلْقَى مَعَاذِيرَهُ

15.neçeme kim belgürtse ʿözrlerini.

15. Bir kısım mazeretler ileri sürse bile aslâ faydası olmayacak.

{16/القيامة} لَا تُحَرِّكْ بِهِ لِسَانَكَ لِتَعْجَلَ بِهِ

16.tepretmegil anıŋ birle tiliŋni ėwmekinde üçün.

16. (Amel defteri eline verilip, "Oku!" denilecek,[230] korku ve şaşkınlıktan okurken dili dolaşacak. O zaman denilecek ki ona:) "Amel defterini okurken telâşla dilini dolaştırıp durma!"[231]

{17/القيامة} إِنَّ عَلَيْنَا جَمْعَهُ وَقُرْآنَهُ

17.ol oḳıġuḳa biziŋ üze anıŋ tėrmeki anıŋ oḳımaḳı.

17. "Bütün yaptıklarını bir araya toplamak ve onları sana okumak Bizim işimiz."

{18/القيامة} فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَاتَّبِعْ قُرْآنَهُ

18.ḳaçan oḳısa miz anı uḍu barġıl anı oḳımaḳḳa.

18. "Biz sana o defterden neyi okumuşsak, bu okuduklarımızı kabul et."

{19/القيامة} ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ

229 - Krş. Yâsin 36/65.

230 - Bkz. İsrâ 17/14.

231 - Müfessirlerin büyük çoğunluğu bu ve devamındaki üç âyeti Hz. Peygambere hitap olarak anlamışlardır. Biz konunun akışını dikkate alarak Kaffâl'in görüşünü tercih ettik. Ona göre bu âyetler, amel defteriyle karşı karşıya kalan ve onun içindekileri korku ve telâşla okurken dili dolaşan kimseye yapılan bir hitaptır.

19.yana biziŋ üze turur anı belgürtmek.

19. “Sonra (bir itirazın olursa) bil ki, onları tek tek açıklamak Bize aittir.”

{20/القيامة} كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ

20.ḥaḳḳā kim sewer siler bu dünyānı.

20. “Hayır, boşuna mazeret ileri sürmeyin. Siz dünyayı seviyordunuz.”

{21/القيامة} وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ

21.ḳoḍar siler āḫiretni.

21. “Âhireti de umursamıyordunuz.”

{22/القيامة} وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ

22.yüzler bolġay ol kün tāze oçuḳ.

22. O gün bir kısım yüzler ise, sevinçten ışıl ışıldır.

{23/القيامة} إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ

23.iḍisiŋe baḳa turuġlı.

23. Rablerinin onlara lutfedeceği nimetleri beklemektedirler.[232]

{24/القيامة} وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ

24.yana yüzler bolġay ol kün açıġ.

232 - Âyette geçen “İlâ Rabbihâ nâzıratün” kelimesine müfessirlerin büyük çoğunluğu “Rabbine bakarak” mânasını vermişler, bir kısmı da “Müntezıra” yani “(Rabbinin nimetlerini) bekleyerek” anlamını uygun görmüştür. Kelâmî açıdan büyük tartışmalara konu olan bu hususta biz ikinci görüşü tercih ettik.

24. O gün öyle yüzler de vardır ki, asık ve kapkaradır.

تَظُنُّ أَن يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَةٌ {القيامة/25}

25.sėziksiz bilir ḳılınmaḳ anıŋ birle uluġ iş.

25. Çünkü (yiyecekleri darbelerle) bellerinin kırılacağını anlarlar.

كَلَّا إِذَا بَلَغَتْ التَّرَاقِيَ {القيامة/26}

26.ḥaḳḳā ḳaçan tėgse cān boġursaḳḳa.

26. Aklınızı başınıza alın! Can boğaza gelip dayandığında,

وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ {القيامة/27}

27. aylur kim ol tusuş ḳılıġlı.

27. "Yok mu buna bir çare?" diye feryat edildiğinde,

وَظَنَّ أَنَّهُ الْفِرَاقُ {القيامة/28}

28.bilür bu kāfir aḍrılmaḳ turur.

28. İnsan ayrılığın (ölümün) gelip çattığını anlar.

وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ {القيامة/29}

29.yörgengey dünyā emgeki āḫiret emgeki bir ḳatıġlıḳ ḳılıḳ birle.

29. Ve bacakları birbirine dolaşır.

إِلَى رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ {القيامة/30}

30. iḍiŋ tapa ol kün sürmek.

30. İşte o gün anlar ki, varılacak tek yer Rabbinin huzurudur.

فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّى {القيامة/31}

31.rāst tėmedi ebū cehl yme namāz ḳılmadı.

31. Evet, o inkârcı adam ne Peygamberi tasdik etti, ne de Allah'a boyun eğdi.

وَلَكِن كَذَّبَ وَتَوَلَّى {القيامة/32}

32.velīkin yalġannı tuttı ewrüldi.

32. Tam aksine Peygamberi yalanladı ve Allah'a boyun eğmekten yüz çevirdi.

ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى أَهْلِهِ يَتَمَطَّى {القيامة/33}

33.yana yöridi öz kişiler yana ḫarāmlayu.

33. Sonra da çalım sata sata yandaşlarının yanına döndü.

أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى {القيامة/34}

34.vāy saŋa vāy!

34. Yazıklar olsun sana, yazıklar olsun!

ثُمَّ أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى {القيامة/35}

35.yana ol saŋa vāy!

35. Evet, yazıklar olsun sana, yazıklar olsun!

أَيَحْسَبُ الْإِنسَانُ أَن يُتْرَكَ سُدًى {القيامة/36}

36.saḳınur mu yaŋluḳ ḳoḍulmaḳ belgüsüz mühmel?

36. İnsan bu dünyada başıboş bırakıldığını mı sanıyor?

أَلَمْ يَكُ نُطْفَةً مِّن مَّنِيٍّ يُمْنَى {القيامة/37}

37.ermedi mü oŋurḳa suwı yıḍlıġ suwdın teŋlenür oġulçı içre yana?

37. O, (ana rahmine) akıtılan bir damla meniden ibaret değil miydi?

ثُمَّ كَانَ عَلَقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى {القيامة/38}

38.boldı uḍışmış ḳan yarattı tüzdi.

38. Sonra rahmin duvarına yapışmış et parçası haline geldi. İşte Allah ondan mükemmel bir insan yarattı.

فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى {القيامة/39}

39.ḳıldı andın ėkki cüft erkek tişi.

39. Ve o meniden erkek ve kadın olmak üzere iki cinsin üremesini sağladı.

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَى أَن يُحْيِيَ الْمَوْتَى {القيامة/40}

40.ermez mü ol uġan yaratmaḳ üze ölüglerni?

40. (Şimdi söyleyin bakalım!) Bütün bunlara gücü yeten Allah ölüleri diriltmeye kâdir değil midir?

76 سُورَةُ الْاِنْسَانِ

Mekke'de inmiştir. 31.âyettir. Adını ilk âyette geçen "İnsan" kelimesinden almıştır. Aynı âyette geçen "Dehr" kelimesinden dolayı "Dehr sûresi" de denilmektedir. "Dehr", başı ve sonu belli olmayan uzun bir zaman dilimine denir.

(76)

sūretü ʾl-dehr

bu dehr sūresi otuz bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

هَلْ أَتَى عَلَى الْإِنسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُن شَيْئًا مَّذْكُورًا {الإنسان/1}

1. ḳatıġsız keldi yaŋluḳ üze bir üḍ rūzgārdın ermedi nerse yāḍ ḳılınmış.

1. Gerçek şu ki insanın, kendisinden "insan" olarak söz edilmeye değer bir varlık halini alıncaya kadar üzerinden uzun bir zaman geçmiştir.

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا بَصِيرًا {الإنسان/2}

2.biz yarattı mız kişiler oŋurḳa suwından ḳatıġlıḳ sınaġumız üçün ḳıldımız anı èşitgen körgen.

2. (Ve nihayet üreme safhasına geldiğinde) Biz insanı katışık bir sudan (döllenmiş yumurtadan) yarattık. İmtihana tâbi tutacağımız için de nihayet onu işiten, gören ve akleden bir varlık haline getirdik.

إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا {الإنسان/3}

3.biz köndürdümiz anı yolḳa şükr ḳılıġlı yā nū-sipāslıḳ ḳolıġlı.

3. Ve ona doğru yolu gösterdik. Artık o, ya şükreden biri olacak ya da nankör biri.

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلَا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا {الإنسان/4}

4.biz ıḍtımız kāfirlerḳa zincīrler taḥsuġlar yme küyürür ot.

4. Fakat unutmayın ki, Biz nankörlük edenler için zincirler, demir halkalar ve alevli cehennem ateşi hazırladık.

إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِن كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا {الإنسان/5}

5.bütünlükün ėḍgüler içerler tolu saġraḳdın erür ḳatıġı kāfūrdın.

5. Şükreden iyi insanlar ise, içine kâfûr[233] katılmış kâse kâse cennet şarabı içerler.

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا {الإنسان/6}

6.bir yul içer andın Taŋrı aḳıturlar ḳulları anı aḳıtmaḳ.

6. Bu (cennet şarabı) öyle bir kaynaktır ki, Allah'ın seçkin kulları ondan kana kana içerler ve onu istedikleri yere de akıtırlar.

يُوفُونَ بِالنَّذْرِ وَيَخَافُونَ يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا {الإنسان/7}

7. tükel ḳılurlar öz neẕrlerni ḳorḳarlar ol kündin kim erür anıŋ ḳatıġlıḳı ıḍı urup.

7. Bunlar, sözlerini yerine getiren ve dehşeti her yeri kaplayacak olan kıyamet gününden korkan kimselerdir.

وَيُطْعِمُونَ الطَّعَامَ عَلَى حُبِّهِ مِسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا {الإنسان/8}

8. yėtürürler ṭaʿāmnı anıŋ sewüglügi üze çıġaylarḳa yme atasızlarḳa yme esīrlerke.

233 - Hindistan'da yetişen kokulu bir bitkinin özü.

8. Onlar kendileri muhtaç oldukları halde[234] yoksul, yetim ve esirleri doyururlar (ve şöyle derler:)

إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنكُمْ جَزَاء وَلَا شُكُورًا {الإنسان/9}

9. kim yėtürür miz silerke Taŋrı ḫoşnūdluḳını tilemes miz silerdin yanut ap yme şükr.

9. "Biz sizi Allah rızası için doyuruyoruz. Sizden herhangi bir karşılık, bir teşekkür beklemiyoruz."

إِنَّا نَخَافُ مِن رَّبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا {الإنسان/10}

10. biz ḳorḳar miz iḍimizdin uluġ kündin açıġ ḳatıġ.

10. "Biz, o çok çetin ve sıkıntılı günde Rabbimizin azabından korkarız."

فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا {الإنسان/11}

11.küḍezdi anlarnı Taŋrı ol kün ḳatıġlıḳından yme utru keldürdi anlarḳa tāzelıḳ sewünç.

11. Bu sebeple Allah da onları bu dehşetli günün azabından koruyacak ve yüzlerine nûr, gönüllerine sürûr verecek;

وَجَزَاهُم بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَحَرِيرًا {الإنسان/12}

12.yme yanut bėrdi anlarḳa serinmişleri üçün bir būstān yme tawar.

12. Sabrettikleri için, mükâfat olarak onlara cennet ve ipekli giysiler lutfedecek,

مُّتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا {الإنسان/13}

13.tayanmışlar anıŋ içinde taḫtlar üze körmegeyler anıŋ içre kün tumlıġ.

234 - Krş. Bakara 2/177.

13. Orada tahtlara yaslanacaklar; ne yakıcı bir sıcak ne de donduran bir soğuk görecekler,

وَدَانِيَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلِّلَتْ قُطُوفُهَا تَذْلِيلًا {الإنسان/14}

14 yme yaġuġlı anlar üze köligeleri musaḫḫar ḳılnur yėmişi musaḫḫar ḳılmaḳ.

14. Cennet ağaçlarının gölgeleri üzerlerine düşecek ve meyveleri de kolayca devşirilecek şekilde dallarından sarkmış olacak,

وَيُطَافُ عَلَيْهِم بِآنِيَةٍ مِّن فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرَا {الإنسان/15}

15. yme tezgindürülür anlar üze iyişler kümişdin ḳılur siz arıḳlar erür sırçḳa teg.

15. Etraflarında gümüş kaplar ve billûr kadehlerle (cennet şarabı sunan) hizmetçiler dolaştırılacak,

قَوَارِيرَ مِن فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا {الإنسان/16}

16. sırçḳalar kümüşdin teŋlemiş bolġaylar teŋlemeki.

16. Gümüşten yapılmış bu kadehlerden istedikleri kadar içecekler.

وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِزَاجُهَا زَنجَبِيلًا {الإنسان/17}

17. içrülgey anıŋ içinde tolu saġraḳ anıŋ ḳatıġı zencebīl biril.

17. Ayrıca orada içine zencefil katılmış kâse kâse cennet şarabı ikram edilecek.[235]

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا {الإنسان/18}

18. anıŋ içinde atanur selsebīl.

235 - Zencefil kelimesi Arapça "Zencebil" şeklinde söylenir. Yaprakları kamışa benzeyen bir bitkinin köküdür. Bazı hastalıklara iyi geldiği söylenir. Araplar bu kelimeyi hoş ve güzel olan içecek, özellikle şarap için kullanırlar.

18. Bu içecekler cennette “Selsebîl” denen pınardan çıkar.

وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَّنثُورًا {الإنسان/19}

19. tezgingey anlar üze oġlanlar cāvidāne ḳılınmışlar ḳaçan körse sen saḳınġay sen anlarnı yinçü turur saçılmış.

19. Ve etraflarında sürekli genç hizmetçiler dolaşırlar.[236] Onları görsen, dizilmiş inciler sanırsın.

وَإِذَا رَأَيْتَ ثَمَّ رَأَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا {الإنسان/20}

20. ḳaçan körse sen anda körgey sen niʿmet uluġ ėlig nek.

20. Orada her nereye baksan, hep nimet ve görkemli bir saltanat görürsün.

عَالِيَهُمْ ثِيَابُ سُندُسٍ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِن فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا {الإنسان/21}

21. anlarnıŋ öŋinleri üze yuwḳa tawar tonlar barçın yaşıl ḳalıŋ tawarlar ẖoş ḳaş urunġay bilezük kümüşdin yme içürgey anlarḳa iḍi erdi içgü arıġ.

21. Bu cennetliklerin üzerlerinde yeşil ipekten ve atlastan dokunmuş giysiler olacak. Onlar gümüş bileziklerle süslenecekler ve Rableri onlara tertemiz bir cennet şarabı içirecek.

إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاء وَكَانَ سَعْيُكُم مَّشْكُورًا {الإنسان/22}

22 .çın bu erür silerke yanut erür emekiŋiz taplanılmış.

22. (Denecek ki kendilerine:) “İşte sizin mükâfatınız budur, bütün yaptıklarınız böylece karşılığını bulmuştur.”

236 - Krş. Tûr 52/24; Vâkıa 56/17.

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنزِيلًا {الإنسان/23}

23. biz miz indürdimiz seniŋ üze ḳur'ānnı indürmek.

23. Ey Peygamber! Hiç şüphesiz sana bu Kur'an'ı parça parça indiren Biziz.

فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا {الإنسان/24}

24. seringil iḍiŋ ḥükmiŋe boyun sümegil anlardın yazuḳḳa azu nū-sipāsḳa.

24. O halde sen Rabbinin hükmü; sana yardım vaadi gerçekleşinceye kadar sabret. Sakın günaha ve küfre dalan kimselere boyun eğme.

وَاذْكُرِ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا {الإنسان/25}

25. yāḍ ḳılġıl iḍiŋ atını taŋda kėçe.

25. Sabah akşam Rabbinin adını anmaya devam et.

وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا {الإنسان/26}

26.tünde namāz ḳılġıl aŋar tesbīḥ ḳılġıl aŋar.

26. Gecenin bir kısmında O'na ibadet et. Yine geceleyin uzun bir süre O'nu tesbih et, yücelt.

إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذَرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا {الإنسان/27}

27. uzun tünni çın bular sewerler bu ajunnı ḳoḍarlar arḳalarında bir kün yawlaḳ aġır yük.

27. Bu kâfirler dünya hayatını çok severler, önlerindeki kıyameti göz ardı ederler.

نَحْنُ خَلَقْنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَالَهُمْ تَبْدِيلًا {الإنسان/28}

28. biz yarattı mız anlarnı tügümsüz bağışlarını ḳaçan ḳolsa miz tegşür miz anlar meŋizlig tegşürmek.

28. Oysa onları yaratan ve her bir azasını en uygun şekilde yerleştirip güçlü kuvvetli insanlar haline getiren Biziz. Dilersek onları yok eder, yerlerine başka insanlar getiririz.

إِنَّ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَن شَاء اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ سَبِيلًا {الإنسان/29}

29. çın bu pend turur kim tilese tutar idişiŋe yol.

29. İşte bu âyetler size bir öğüt, bir uyarıdır. Artık isteyen, (bu öğütten yararlanarak) Rabbinin yoluna girme imkânı bulur.[237]

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاء اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا {الإنسان/30}

30. ḳolmaz siler meger kim ḳolsa Taŋrı Taŋrı erür bilgen bütün işlig.

30. Bununla birlikte Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.[238] Allah Alîm'dir; kimin hidayete lâyık olduğunu iyi bilir, Hakîm'dir; O'nun dilemesi bir hikmete dayanır.

يُدْخِلُ مَن يَشَاء فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا {الإنسان/31}

31. kigrür kimni tilese öz raḥmetiŋe küç ḳılığlılarḳa anuttı anlarḳa aġrıtġan ḳını.

31. O dilediğini (hidayet yolunu tercih edeni) rahmetine; cennetine alır. Zâlimler içinse acı bir azab hazırlamıştır.

237 - Krş. Müzzemmil 73/19.

238 - Hidayet ve dalâlet sebeplerini yaratması açısından, bütün sonuçlar Allah'a izafe edilir. Kulun dilemesi, o yola girmeye gayret göstermesidir. O yolun sonucunda hidayete ermesi Allah'ın iradesi ile yani koyduğu kanunlarla gerçekleşir. Kulun gösterdiği gayret, Allah'ın onun hidayete ermesini dilemesi için sadece bir sebeptir.

77 سُورَةُ الْمُرْسَلَاتِ

Mekke döneminde inmiştir. 50.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Mürselât" kelimesinden almıştır. Mürselât", gönderilenler demektir. Bu kelimeyle, vahiy getiren melekler veya vahiy alan peygamberler topluluğu kastedilmektedir

(77)

sūretü ve ʾl-mürselāt

bu mürselāt sūresi elig āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا {المرسلات/1}

1.ol ıḍılmış ferişteler ḥaḳḳı.

1. Andolsun art arda gönderilenlere,

فَالْعَاصِفَاتِ عَصْفًا {المرسلات/2}

2. ṭāʿatın yme ol ḳatıġ yeller ḥaḳḳı ḳatmaḳ.

2. Esip savuranlara,

وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا {المرسلات/3}

3. yme ol tarıġlı esinler ḥaḳḳı tarmaḳ.

3. Yaydıkça yayanlara,

فَالْفَارِقَاتِ فَرْقًا {المرسلات/4}

4. yme ol ḳur'ān atlıġ yarlıġ birle anda aḍırmaḳ.

4. Ayırdıkça ayıranlara,

فَالْمُلْقِيَاتِ ذِكْرًا {المرسلات/5}

5.bāṭıldın aḍrıġlı ferişteler ḥaḳḳı yme ol yāḍ burun kemişgen ferişteler ḥaḳḳı.

5-6. Kullarına mazeret bırakmamak ve onları uyarmak için vahiy getirenlere ki,[239]

عُذْرًا أَوْ نُذْرًا {المرسلات/6}

6. vaʿde bėrmekin ʿöẕr aytmaḳ üçün azu ḳorḳmaḳın.

5-6. Kullarına mazeret bırakmamak ve onları uyarmak için vahiy getirenlere ki,

إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَوَاقِعٌ {المرسلات/7}

7. ol kim vaʿde ḳılnur siler belgülüg turur.

7. Size vâdolunan kıyamet mutlaka kopacaktır.[240]

فَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ {المرسلات/8}

8.ḳaçan kim yulduzlar söndürülse.

8. Bir de bakacaksınız ki, yıldızlar sönmüş,

239 - 1 ilâ 6. âyetlerde geçen kelimeler farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bunları melekler, Kur'an âyetleri veya rüzgâr ve fırtına şeklinde yorumlayanlar da vardır.

240 - Krş. Zâriyât 51/6; Vâkıa 56/1-2.

وَإِذَا السَّمَاء فُرِجَتْ {المرسلات/9}

9. ḳaçan kök açılsa.

9. Gök yarılmış,

وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِفَتْ {المرسلات/10}

10. ḳaçan tağlar tübindin ḳoŋrulsa.

10. Dağlar darmadağın olup savrulmuş,

وَإِذَا الرُّسُلُ أُقِّتَتْ {المرسلات/11}

11. ḳaçan yalavaç tirgürülse.

11. Peygamberler (ümmetlerine) tanıklık etmek üzere belli bir vakitte toplanmışlar!

لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ {المرسلات/12}

12. ḳayu kün üçün üḍ uruldılar.

12. Peki, bütün bunlar hangi güne ertelendi?

لِيَوْمِ الْفَصْلِ {المرسلات/13}

13. aḍırmaḳ küni.

13. Yargı gününe!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ {المرسلات/14}

14. ne bildürgey saŋa ne ol aḍırmaḳ küni?

14. Nedir o yargı günü, biliyor musun?

{15/المرسلات} وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

15. vāy ol kün kim yalġan tutuġlılarḳa!

15. İnkârcıların o gün vay hallerine!

{16/المرسلات} أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ

16. helāk ḳılmadımız mu ozaḳılarnı?

16. Biz önceki inkârcıları helâk etmedik mi?

{17/المرسلات} ثُمَّ نُتْبِعُهُمُ الْآخِرِينَ

17. yana uḍu ıḍġay miz anlarḳa kiriglerni

17. Daha sonra gelen sizin gibi inkârcıları da onlara katıveririz.

{18/المرسلات} كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

18. andaġoḳ ḳılur miz yazuḳluġlarnı.

18. Biz, suçlulara hep böyle yaparız.

{19/المرسلات} وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

19. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

19. Allah'ın azabını inkâr edenlerin o gün vay hallerine!

أَلَمْ نَخْلُقكُّم مِّن مَّاء مَّهِينٍ {المرسلات/20}

20. törütmedimiz mü silerni yıḍıġ küçsüz suwdın?

20. Biz sizi basit bir sudan yaratmadık mı?

فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ {المرسلات/21}

21. ḳıldımız anı amrulġu künleri yer içinde.

21.22. Sonra onu belli bir süre orada kalmak üzere sağlam bir yere (ana rahmine) yerleştirdik.

إِلَى قَدَرٍ مَّعْلُومٍ {المرسلات/22}

22. belgülüg endāzeḳa tėgi.

21.22. Sonra onu belli bir süre orada kalmak üzere sağlam bir yere (ana rahmine) yerleştirdik.

فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ {المرسلات/23}

23. endāze ḳıldımız neme yawlaḳ uġan miz.

23. İşte yaratılışınızı böyle bir düzene bağladık. Ne kadar güzel bir düzen koyduk Biz![241]

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المرسلات/24}

24. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

24. Allah'ın kudretini inkâr edenlerin o gün vay hallerine!

241 - Krş. Mü'minûn 23/12-14.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا {المرسلات/25}

25. ḳılmadımız mu yerni turġu?

25. Biz yeryüzünü sizin için bir toplanma yeri yapmadık mı?

أَحْيَاءً وَأَمْوَاتًا {المرسلات/26}

26. tiriglerke yme ölüglerke.

26. Dirileriniz için de, ölüleriniz için de.

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُم مَّاءً فُرَاتًا {المرسلات/27}

27. ḳıldımız anıŋ içinde taġlar başı eḍizler içirdü miz silerke suw tatlıġ.

27. Yeryüzünde sağlam ve yüksek dağlar yarattık, size tatlı sular içirdik.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المرسلات/28}

28. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

28. Bu nimetlerimizi inkâr edenlerin o gün vay hallerine!

انطَلِقُوا إِلَىٰ مَا كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ {المرسلات/29}

29. barıŋlar anıŋ tapa kim erdiŋizler anı yalġan tutuġlılar.

29. (O gün onlara şöyle denilecek:) “Haydi, yalan saydığınız azaba koşun bakalım.”

انطَلِقُوا إِلَىٰ ظِلٍّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ {المرسلات/30}

30. barıŋlar kölige tapa üç ḳat.

30. "Koşun bakalım siz, üç kola ayrılmış gölgeye!"

لَا ظَلِيلٍ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ {المرسلات/31}

31. ap kölige bolur ḳuyaşdın ap yıġar aḳıttı tilindin.

31. "O bir gölgelik değildir, sizi alevlerden korumaz."

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ {المرسلات/32}

32. ol atar uçġun birle köşk teg.

32. "Koca koca binalar gibi kıvılcımlar saçar."

كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ {المرسلات/33}

33. andaġ ḳılı tewelerin sarıġ sarıġ.

33. Bu kıvılcımlar kızgın dev halatlar gibi saçılırlar.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المرسلات/34}

34. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

34. Buraya düşen inkârcıların o gün vay hallerine!

هَذَا يَوْمُ لَا يَنطِقُونَ {المرسلات/35}

35. bu ol kün turur kim sözlemesler.

35. O gün inkârcıların konuşamayacakları bir gündür.

{36/المرسلات} وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ

36. destūr bėrilmiş anlarḳa ʿöẕr aysalar.

36. Onlara mazeretlerini açıklamak için izin de verilmeyecektir.

{37/المرسلات} وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

37. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

37. İnkârcıların o gün vay hallerine!

{38/المرسلات} هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأَوَّلِينَ

38. bu aḍırmaḳ küni turur tėrdimiz yme ozaḳılarnı.

38. O gün yargı günüdür. Biz o gün sizi de öncekileri de hep birlikte toplayacağız.

{39/المرسلات} فَإِن كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ

39. eger erse silerke al al ḳılınlar maŋa.

39. (Azaptan kurtulabilmek için) varsa bir çareniz, gösterin Bana şimdi onu!

{40/المرسلات} وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

40. vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa!

40. Çaresiz kalan inkârcıların o gün vay hallerine!

{41/المرسلات} إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ

41. saḳnuḳlar köligeler içre yullar içre.

41. Böyle bir günün azabından korkarak bilinçli bir hayat sürenler ise, gölgeliklerde ve pınar başlarında olacaklar.

{42/المرسلات} وَفَوَاكِهَ مِمَّا يَشْتَهُونَ

42. yėmişler anıŋdın kim ārzūlarlar.

42. Canlarının çektiği her türlü meyveyi yanı başlarında bulacaklar.

{43/المرسلات} كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

43. yėŋler içiŋler siŋiglig anı kim ḳılur erdiŋizler.

43. (Denilecek ki onlara): "Dünyada iken yaptıklarınızın karşılığı olarak şimdi afiyetle yiyin, için."

{44/المرسلات} إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

44. biz mundaġoḳ yanut bėrür miz ėḍgülük ḳılıġlılarḳa.

44. Biz, iman edip güzel ameller işleyenleri işte böyle ödüllendiririz.

{45/المرسلات} وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ

45. vāy ol kün yalġanḳa tutuġlılarḳa.

45. Dîni yalanlayanların ve bu nimetlere erişemeyenlerin o gün vay hallerine!

{46/المرسلات} كُلُوا وَتَمَتَّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُم مُّجْرِمُونَ

46. yėŋler temettüʿ alıŋlar siler yazuḳluġlar siler.

46. Ey inkârcılar! Siz (bu cennet nimetlerine karşılık) dünya nimetlerinden yiyin ve bir süre daha sefanızı sürün bakalım. Fakat şunu iyi bilin ki, siz (cehennemi hak etmiş) küfür suçlularısınız.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المرسلات/47}

47. vāy ol kün yalġançılarḳa!

47. Küfür suçlularının o gün vay hallerine!

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ {المرسلات/48}

48. ḳaçan aytılsa anlarḳa rukūʿ ḳılınlar rukūʿ ḳılmazlar.

48. Dünyada onlara, “Allah’a boyun eğin” denildiği zaman buna yanaşmıyorlardı.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المرسلات/49}

49. vāy ol kün yalġançılarḳa!

49. İnkârcıların ve Allah’a boyun eğmeyenlerin o gün vay hallerine!

فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ {المرسلات/50}
(الجزء الثلاثون)

50. ḳayu sözke munda kėḍin kėrtgünürler.

50. Peki, onlar bu Kur’an’a da inanmadıktan sonra hangi söze, hangi kitaba inanacaklar?!

﴿78﴾ سُورَةُ النَّبَإِ

Mekke döneminde inmiştir. 40.âyettir. Adını ikinci âyette geçen "Nebe'" kelimesinden almıştır. "Nebe'", olay ve haber demektir.

(78)

sūretü ʾn-nebeʾ

bu nebeʾ sūresi ḳırḳ bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

عَمَّ يَتَسَاءلُونَ {النبأ/1}

1. nedin sorarlar?

1. Bu müşrikler birbirlerine neyi sorup duruyorlar?

عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ {النبأ/2}

2.uluġ kün ḫaberindin.

2. O büyük haberi mi?[242]

الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ {النبأ/3}

3.ol kim anlar anıŋ içinde iḫtilāf bolurlar.

242 - Kıyameti ya da Kur'an'ı. Fakat âyetlerin akışı dikkate alındığında bunun kıyamet ve yargı günü olma ihtimali daha güçlü görünmektedir.

3. Üzerinde anlaşmazlığa düştükleri o büyük haberi, öyle mi?

كَلَّا سَيَعْلَمُونَ {النبأ/4}

4. ḥaḳḳā munu bilgeyler.

4. Hayır! Boşuna sorup durmasınlar! Nasıl olsa gerçeği yakında öğrenecekler.

ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ {النبأ/5}

5.yana ḥaḳḳā munu bilgeyler.

5. (Tekrar söylüyorum ki,) bu gerçeği yakında mutlaka öğrenecekler.

أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا {النبأ/6}

6.ḳılmaz mız yerni töşek.

6. Biz, yeryüzünü bir döşek gibi yaymadık mı?

وَالْجِبَالَ أَوْتَادًا {النبأ/7}

7. tağlarnı ḳazuḳlar.

7. Dağları da yeryüzünü tutan birer kazık yapmadık mı?

وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا {النبأ/8}

8.taḳı yarattı mız silerni cüftler.

8. Biz, sizi çift çift eşler halinde yaratmadık mı?

وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا {النبأ/9}

9.ḳıldımız uḍımaḳınıŋızlarnı tayanmaḳ.

9. Uykuyu sizin için bir dinlenme vesilesi kılmadık mı?

وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا {النبأ/10}

10.ḳıldımız tünni keḍim.

10. Geceyi (bir yorgan gibi) üstünüze örtmedik mi?

وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا {النبأ/11}

11.ḳıldımız kündüzni tiriglik.

11. Gündüzü de geçim zamanı kılmadık mı?

وَبَنَيْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا {النبأ/12}

12.yme turġuzdımız silerniŋ üze yèti ḳat kök küçlüg.

12. Üstünüze yedi kat sağlam gök bina etmedik mi?

وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَّاجًا {النبأ/13}

13.taḳı ḳıldımız çerāġ yaşnaġan.

13. Ve oraya parladıkça parlayan bir kandil yerleştirmedik mi?

وَأَنزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاء ثَجَّاجًا {النبأ/14}

14.taḳı indürdimiz bulıtlardın suwnı ḳuyġan aḳġan.

14. Yağmur yüklü[243] bulutlardan bol bol yağmur yağdırmadık mı?

لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا {النبأ/15}

15.anıŋ birle çıḳarġu miz üçün ewün yme ot.

15. Bu yağmurlarla tahıl ve bitkiler yetiştirmedik mi?

وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا {النبأ/16}

16.yme būstānlar tutaşı.

16. Bitkileri birbirine girmiş, ağaçları sarmaş dolaş olmuş bahçeler meydana getirmedik mi?

إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتًا {النبأ/17}

17. çın kesgü bıçġu kün erür vaᶜde ḳılınmış.

17. (Evet bütün bunları yapan Biziz. O halde) hiç şüpheniz olmasın ki, sorguya çekileceğiniz yargı gününün vakti de bellidir.

يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا {النبأ/18}

18.ol kün ürlür borġu içre kelgey siler gürūh gürūh.

18. O gün Sûra üfürülünce bölük bölük mahşer yerine geleceksiniz.

وَفُتِحَتِ السَّمَاء فَكَانَتْ أَبْوَابًا {النبأ/19}

19.açılġay kök bolġay ḳapuġlar.

243 - Lafzen "Sıkıştırılmış, yoğunlaştırılmış"

19. Gökyüzü açılacak ve delik deşik olacak.

وَسُيِّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا {النبأ/20}

20.yme yöritülgey tağlar bolġay salġım.

20. Dağlar yürütülecek ve bir seraba dönüşecek.

إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا {النبأ/21}

21.yme tamuġ bolġay keçgü yol.

21. İşte o zaman cehennem (günahkârları) beklemeye başlayacak.

لِلْطَّاغِينَ مَآبًا {النبأ/22}

22.bu boynaġularḳa yanış.

22. Azgınların konağıdır orası.

لَابِثِينَ فِيهَا أَحْقَابًا {النبأ/23}

23. turuġlılar anıŋ içinde yıllar.

23. Asırlarca kalacaklar orada.

لَّا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا {النبأ/24}

24.tatmaġaylar anıŋ içinde soġuḳ ap içgü.

24. Ne serin bir yer bulabilecekler, ne de içecek bir şey tadabilecekler.

إِلَّا حَمِيمًا وَغَسَّاقًا {النبأ/25}

25.meger ḳaynar suw taḳı ḳan iriŋ.

25. Tadacakları tek şey, kaynar bir su ve irin olacak.

جَزَاء وِفَاقًا {النبأ/26}

26.yanut teŋ tuşı.

26. Onlara en uygun ceza işte budur.

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا {النبأ/27}

27.ḳorḳmazlar erdi saḳışḳa.

27. Çünkü onlar âhirette hesaba çekileceklerine inanmıyorlar,

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَّابًا {النبأ/28}

28.yalġanḳa tuttılar biziŋ belgülerimizni yalġanḳa tutmaḳ.

28. Âyetlerimizi olanca güçleriyle yalanlıyorlardı.

وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ كِتَابًا {النبأ/29}

29.tėgme nerseni sanadımız anı bitigin.

29. Biz ise her şeyi birer birer kaydediyorduk.[244]

فَذُوقُوا فَلَن نَّزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا {النبأ/30}

244 - Krş. Kehf 18/49.

30.tatıŋlar arturmaġay miz silerke meger ḳını.

30. (Bu sebeple onlara:) "Şimdi bu azabı tadın bakalım. Bizim yapacağımız tek şey, sizin azabınızı artırmak" denilecek.

إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ مَفَازًا {النبأ/31}

31.çın saḳnuḳlarḳa ḳurtulmaḳ bolġay.

31. Şirk ve isyandan kaçınan ve âhirette hesap verme bilinciyle yaşayanlar için ise tam bir kurtuluş vardır.

حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا {النبأ/32}

32.būstānlar üzümler.

32. Ayrıca bağlar, bahçeler,

وَكَوَاعِبَ أَتْرَابًا {النبأ/33}

33. emçekleri owa kelmiş ḳızlar bir yaşlıġ.

33. Hayalini kurdukları bütün hazlar,[245]

وَكَأْسًا دِهَاقًا {النبأ/34}

34.toluġ saġraġlar.

34. Dolu dolu kadehler hep onlar içindir.

لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِذَّابًا {النبأ/35}

35.èşitmezler anıŋ içinde asıġsız söz ap yme yalġan söz.

245 - Lafzen, "Tomurcuk göğüslü genç kızlar." Bkz. Bakara 2/25, ilgili not.

35. Orada boş ve yalan söz işitmezler.

جَزَاء مِّن رَّبِّكَ عَطَاء حِسَابًا {النبأ/36}

36.yanut iḍiŋdin açıġ tėgmek tükel.

36. Bütün bunlar onlara, Rabbinden bir ödül olarak verilmiştir.

رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا {النبأ/37}

37.yėti ḳat kökler iḍisi yme yerler iḍisi ne kim ol ėkki ara erse baġırsaḳ iḍi erk bilmesler andın bir sözke.

37. O, göklerin, yerin ve bu ikisi arasındakilerin Rabbidir, Rahmân'dır; şefkat ve merhametiyle kullarına bol nimetler lutfeder. O gün O'nun huzurunda kimse konuşacak tâkat bulamaz.

يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا {النبأ/38}

38.ol kün ḳopar cebraʾil taḳı ferişteler tüze turup sözlemesler meger ol kim destūr bėrse aŋar baġırsaḳ iḍi ayġay rāst.

38. O gün Ruh (Cebrail) ve diğer melekler saf saf dizilirler. Konuşacak olanlar sadece Rahman olan Allah'ın izin verdikleridir. Zaten onlar da sadece doğruyu söylerler.

ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَن شَاء اتَّخَذَ إِلَى رَبِّهِ مَآبًا {النبأ/39}

39.bu ol könilik küni kim tilese tutsun iḍisiŋe yanış.

39. İşte bu gün, geleceği kesin olan gündür. Artık dileyen Rabbinin yolunu tutar ve o yoldan gider.

إِنَّا أَنذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنتُ تُرَابًا {النبأ/40}

40.biz ḳorḳıttı miz silerni yaḳın ḳınḳa ol kün körür kişi anı kim aşundurdı ayġay ėkki elgi kāfirler ay kāşki bolmış kerek erdim toprāḳ.

40. Biz sizi, yakında gelecek olan azab konusunda uyarmaktayız. O gün kişi, dünyada yapıp ettiği bütün işleri önünde bulacaktır. İşte o zaman inanmayan kimse, "Keşke toprak olaydım (da bu günü görmeyeydim)" diye pişmanlıkla dövünecektir.

﴿79﴾ سُورَةُ النَّازِعَاتِ

Mekke döneminde inmiştir. 46.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Nâziât" kelimesinden almıştır. "Nâziât" bir şeyi derinden çekip çıkaranlar anlamına gelir.

(79)

veʾn nāziʿāt

bu nāziʿāt sūresi ḳırḳ beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا {النازعات/1}

1.ol küç birle cān alġan ferişteler ḥaḳḳı cān tolmaḳ.

1. Andolsun şiddetle söküp çıkaranlara,

وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا {النازعات/2}

2.yme ol cānnı tartġan ferişteler tartmaḳ.

2. Kolayca çekip alanlara,

وَالسَّابِحَاتِ سَبْحًا {النازعات/3}

3.yme müʾminler cānın alurda ėwgen ferişteler terk almaḳ.

3. Yüzüp gidenlere,

فَالسَّابِقَاتِ سَبْقًا {النازعات/4}

4. yme ol uştmaḫḳa aşnuġlı ferişteler birle aşunmaḳ.

4. Yarışıp duranlara,

فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا {النازعات/5}

5.yme ol kėŋeşigli ferişteler birle işin.

5. İşleri düzenle yürütenlere ki,[246]

يَوْمَ تَرْجُفُ الرَّاجِفَةُ {النازعات/6}

6.ol kün teprer teprenigli.

6. O gün (Sûra ilk üfleyişle) yeryüzü şiddetli bir şekilde sarsılacak,

تَتْبَعُهَا الرَّادِفَةُ {النازعات/7}

7. uḍu kelgey aŋar ḳıyāmet.

7. Onun peşinden bir diğeri daha (Sûra ikinci üfleyiş) gelecek.

قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ {النازعات/8}

8.köŋüller ol kün ḳorḳġay.

8. O gün kalpler göğüsten fırlayacakmış gibi çarpacak.

246 - 1-5. âyetlerde geçen kelimeler farklı şekillerde yorumlanmıştır. Bunların hepsi, toplu olarak melekler ya da yıldızlar olarak anlaşıldığı gibi 3. âyete "Gemiler", 4. âyete "Gâzilerin atları" gibi ayrı ayrı anlamlar da verilmiştir. Râzî'nin ifade ettiği gibi bu kelimelerin, verilen bütün anlamları kapsaması da mümkündür.

أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ {النازعات/9}

9.anıŋ közleri ḳorḳuġlı bolġay.

9. Gözler de korkudan yere eğilecek.

يَقُولُونَ أَئِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ {النازعات/10}

10. aẏġaylar biz mü yandurulġular miz künke?

10. Onlar hâlâ alay ederek diyorlar ki: "Şimdi biz (öldükten sonra) tekrar şu halimize mi döndürüleceğiz?"

أَئِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً {النازعات/11}

11.ḳaçan bolsa miz sünükler pūdeh çürimiş.

11. "Üstelik kemiklerimiz çürüyüp un ufak olduktan sonra, öyle mi?"

قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ {النازعات/12}

12.aydılar ol andaġ erse yanmaḳ ermiş yas ḳılıġlı.

12. "Öyleyse biz yanmışız!"

فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ {النازعات/13}

13.bütünlükün ol bir ürmek turur.

13. (Alay etsinler bakalım) Onlara sadece bir çığlık yeter.

{14/النازعات} فَإِذَا هُم بِالسَّاهِرَةِ

14. ançada oḳ anlar aḍaḳın turġu yerde yaʿnī maḥşer yeri teg.

14. Bir de bakmışsın, kendilerini mahşer yerinde buluvermişler.

{15/النازعات} هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى

15.keldi mü saŋa mūsā sözi?

15. Ey Peygamber! (Neden üzülüyorsun ki,) Musa ile ilgili bilgiler sana gelmedi mi?

{16/النازعات} إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى

16.ançada oḳıdı anı iḍisi ol arıġ ḳolda atı ṭuvā turur.

16. Hani Rabbin O'na, kutsal Tuva vadisinde şöyle seslenmişti:

{17/النازعات} اذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى

17.barġıl firʿavn tapa ol boynaġu boldı.

17. "Şimdi sen Firavuna git, çünkü o iyice azdı."

{18/النازعات} فَقُلْ هَل لَّكَ إِلَى أَن تَزَكَّى

18. bir ayġıl nek bar mu saŋa özinŋni arıtmaḳḳa.

18. "Ona de ki: Seni, şirkten arınıp tek Allah'a inanmaya çağırıyorum."

{19/النازعات} وَأَهْدِيَكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى

19.köndürse sen meni iḍiŋ tapa ḳorḳsa sen.

19. “Sana Rabbine gidecek yolu gösteriyorum ki, O’na karşı gelmekten vazgeçesin.”

فَأَرَاهُ الْآيَةَ الْكُبْرَى {النازعات/20}

20. körkütti aŋar uluġraḳ nişānı.

20. Ve Musa, ona en büyük mucizeyi gösterdi.[247]

فَكَذَّبَ وَعَصَى {النازعات/21}

21.yalġanḳa tuttı fermān sıdı.

21. Fakat Firavun onu yalanladı; ona karşı çıktı.

ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى {النازعات/22}

22.yana kėrü bardı yögrü.

22. Sonra da imana sırt çevirip Musa’ya karşı faaliyete geçti.

فَحَشَرَ فَنَادَى {النازعات/23}

23.tirdi ünledi.

23. Adamlarını topladı ve onlara şöyle seslendi:

فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى {النازعات/24}

24.aydı men iḍiŋizler men yüksekrek.

247 - Musa’nın asâsının yılana dönüşmesi mucizesini.

24. "Ben sizin en büyük rabbiniz değil miyim?"[248]

فَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى {النازعات/25}

25.tuttı anı Taŋrı kėḍinki ajun ḳızġuttı bu ajun ḳızġuttı.

25. Allah da onu kıskıvrak yakalayıp dünyada ve âhirette ibret verici bir cezaya çarptırdı.

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّمَن يَخْشَى {النازعات/26}

26.anıŋ içinde pend turur kim ḳorḳsa.

26. Hiç şüphesiz bu kıssadan alınacak dersler vardır, fakat bu dersleri Allah'tan korkan kimseler alır.

أَأَنتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءُ بَنَاهَا {النازعات/27}

27.siler mü ḳatıġraḳ siler yaratmaḳın azu kök mü turġuzdı anı?

27. (Ey inkârcılar! Siz yeniden dirilmeye inanmamakta neden ısrar ediyorsunuz?) Söyleyin, sizi yeniden yaratmak mı daha zor, yoksa şu gökyüzünü yaratmak mı? Bakın onu Allah nasıl sapasağlam dikti,

رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا {النازعات/28}

28.kötürdi kökke seni tüzdi anı.

28. Direksiz alabildiğine yükseltti, ona mükemmel bir şekil ve düzen verdi.

وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا {النازعات/29}

248 - Krş. Şuarâ 26/29; Kasas 28/38. Bu âyette geçen "Rab" kelimesi Tanrı anlamına geldiği gibi, yönetici, lider, bir şeyin sahibi gibi anlamlara da gelmektedir. Firavunlar kendilerini Tanrının yeryüzündeki temsilcileri olarak görüyorlardı. Eski Mısır'da güneş en büyük Tanrı olarak kabul ediliyordu. Muhtemelen Hz. Musa dönemindeki Firavun Amon kendisini Amon-Ra olarak adlandırarak güneşle özdeşleştiriyordu.

29.ḳararttı anıŋ kėçesini taḳı çıḳardı kündüzni.

29. Onun gecesini kararttı, gündüzünü ise aydınlattı.

وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا {النازعات/30}

30.taḳı yerni anda kėḍin yaḍtı anı.

30. Yeryüzünü de döşeyip yaşamaya elverişli hale getirdi.

أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءهَا وَمَرْعَاهَا {النازعات/31}

31.çıḳardı andın anıŋ suwnı taḳı otlaġını.

31. Orada sular fışkırttı ve otlaklar meydana getirdi.

وَالْجِبَالَ أَرْسَاهَا {النازعات/32}

32. taḳı taġlar bekütti anı.

32. Sapasağlam durmasını sağlayan dağlar yerleştirdi.

مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ {النازعات/33}

33.ėrinçü bolġu üçün silerke yme yılḳılarıŋızḳa.

33. Bütün bunları sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için yaptı.

فَإِذَا جَاءتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَى {النازعات/34}

34.ḳaçan kelse örtüglüg iş uluġraḳ.

34. Her şeyi alt üst eden o büyük felâket (kıyamet) geldiğinde,

يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ مَا سَعَى {النازعات/35}

35.ol kün üşkerür kişi ne ḳılmışı.

35. O gün insan yaptıklarını bir bir hatırlar.

وَبُرِّزَتِ الْجَحِيمُ لِمَن يَرَى {النازعات/36}

36.çıḳarılur tamuġ aŋar kim körse.

36. Cehennem, herkesin göreceği şekilde ortaya çıkarılır.

فَأَمَّا مَن طَغَى {النازعات/37}

37.ol kim anıŋ yarlıġın sısa.

37. Artık kim azgınlık etmiş,

وَآثَرَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا {النازعات/38}

38.üḍürse yaḳınraḳ tiriglikni.

38. Ve sadece dünya hayatını tercih etmişse,

فَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى {النازعات/39}

39.bütünlükün tamuġ ol turur sıġıŋġu yer.

39. Onun varıp barınacağı yer cehennem olacaktır.

وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى {النازعات/40}

40.ammā yana kim ḳorḳsa iḍisi üskinde turmaḳdın taḳı yıġsa özini tilekdin.

40. Kim de Rabbinin huzurunda hesap vermekten korkmuş ve nefsini kötü arzu ve heveslerden uzak tutmuş ise,

فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى {النازعات/41}

41.bütünlükün uştmaḫ ol turur sıġınġu yer.

41. Onun mekânı da cennet olacaktır.

يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا {النازعات/42}

42.ayturlar saŋa ḳıyāmetdin ḳaçan ol anıŋ üstüvār bolġusı.

42. Ey Peygamber! “Bu kıyamet ne zaman kopacak?” diye seninle alay edip duruyorlar.

فِيمَ أَنتَ مِن ذِكْرَاهَا {النازعات/43}

43.ne içinde sen anıŋ nişānındın.

43. Onun ne zaman kopacağını sen nereden bileceksin ki?!

إِلَى رَبِّكَ مُنتَهَاهَا {النازعات/44}

44.iḍiŋke turur anıŋ tapa biligli.

44. Onun hakkındaki nihâî bilgi Rabbine aittir.

إِنَّمَا أَنتَ مُنذِرُ مَن يَخْشَاهَا {النازعات/45}

45.bütünlükün sėn ḳorḳuttaçı sen kim ḳorḳsa aŋar.

45. Sana düşen, sadece kıyametin dehşetinden korkanları uyarmaktır.

كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا {النازعات/46}

46.andağ ḳalı anlar ol kün körseler anı turmağaylar meger kėçe azu taŋdaşı.

46. Kıyameti inkâr edenler şunu iyi bilsinler ki, o gelip çatınca onlar, dünyada sanki bir akşam veya bir kuşluk vakti kadar kaldıklarını sanacaklar.

80 سُورَةُ عَبَسَ

Mekke döneminde inmiştir. 42.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Abese" kelimesinden almıştır. Bu kelime, yüzü ekşitmek, buruşturmak, surat asmak gibi anlamlara gelir.[249]

(80)

sūretü ʿabese

bu ʿabese sūresi ḳırḳ bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ {عبس/1}

1. burtardı taḳı yüz ewürdi.

1-2. Peygamber, gözleri görmeyen kişi yanına geldi diye suratını astı ve yüzünü çevirdi.

أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ {عبس/2}

2. kelmekindin aŋar közsüz.

1-2. Peygamber, gözleri görmeyen kişi yanına geldi diye suratını astı ve yüzünü çevirdi.

وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰ {عبس/3}

3. ne bildürgey saŋa bolġay kim ol arıtġay.

249 - Adı Abdullah b. Şurayh b. Mâlik olup Ümmü Mektum diye anılan ve gözleri görmeyen sahabi bir gün Hz. Peygamberin huzuruna gelmiş ve bazı şeyler sormaya başlamış; o sırada Mekke'nin ileri gelenleri ile görüşmekte olan Hz. Peygamber, Ümmü Mektum'un sorularıyla ilgilenmek istememiş ve onun araya girmesinden rahatsız olmuştu. Sûrenin ilk âyetleri bununla ilgilidir. Bu âyetler geldikten sonra Hz. Peygamber o sahabinin gönlünü almıştır.

3. Ey Peygamber! Peki, nereden bileceksin, belki de o (senden öğreneceği şeyle) arınacak,

أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ الذِّكْرَى {عبس/4}

4. azu pend tutġay asıġ ḳılġay aŋar pend.

4. Veya senden öğüt alacak ve bundan yararlanacaktı.

أَمَّا مَنِ اسْتَغْنَى {عبس/5}

5. ammā ol kişi kim muŋsuz bolsa.

5-6. Fakat sen tuttun, öğüdüne hiç ihtiyaç duymayan kimseye iltifat ettin.

فَأَنتَ لَهُ تَصَدَّى {عبس/6}

6. sen aŋar yüz ewürgey sen.

5-6. Fakat sen tuttun, öğüdüne hiç ihtiyaç duymayan kimseye iltifat ettin.

وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّى {عبس/7}

7. ne yas ḳılġay saŋa arıtmaḳını.

7. Oysa onun inanmamasından sen sorumlu değilsin ki!

وَأَمَّا مَن جَاءكَ يَسْعَى {عبس/8}

8 yme kelse saŋa yögrü.

8-9-10. Allah'tan korkarak sana koşup gelen kişiyle ise hiç ilgilenmedin.

وَهُوَ يَخْشَى {عبس/9}

9. ol ḳorḳar.

8-9-10. Allah'tan korkarak sana koşup gelen kişiyle ise hiç ilgilenmedin.

فَأَنتَ عَنْهُ تَلَهَّى {عبس/10}

10. sėn andın meşġūl bolur sen.

8-9-10. Allah'tan korkarak sana koşup gelen kişiyle ise hiç ilgilenmedin.

كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ {عبس/11}

11. zinhār kerekmez mundaġ ol pend turur.

11. Dikkat et, bir daha böyle yapma! Bu âyetler bir öğüt ve uyarıdır.

فَمَن شَاء ذَكَرَهُ {عبس/12}

12. kim tilese uḳar anı.

12. Dileyen ondan öğüt alır.

فِي صُحُفٍ مُّكَرَّمَةٍ {عبس/13}

13. aġırlanmış bitigler içinde yaʿnī levḥü ʾl- maḥfūẓ.

13-14-15-16. Bu âyetler, çok kıymetli, çok yüce ve (şeytan eli değmemiş) tertemiz sahifelerde olup, güvenilir ve itaatkâr meleklerin vasıtasıyla indirilmektedir.

{14/عبس} مَّرْفُوعَةٍ مُّطَهَّرَةٍ

14. kötrülmiş arıtılmış.

13-14-15-16. Bu âyetler, çok kıymetli, çok yüce ve (şeytan eli değmemiş) tertemiz sahifelerde olup, güvenilir ve itaatkâr meleklerin vasıtasıyla indirilmektedir.

{15/عبس} بِأَيْدِي سَفَرَةٍ

15. ferişteler eliginde.

13-14-15-16. Bu âyetler, çok kıymetli, çok yüce ve (şeytan eli değmemiş) tertemiz sahifelerde olup, güvenilir ve itaatkâr meleklerin vasıtasıyla indirilmektedir.

{16/عبس} كِرَامٍ بَرَرَةٍ

16. tüzler ėḍgüler.

13-14-15-16. Bu âyetler, çok kıymetli, çok yüce ve (şeytan eli değmemiş) tertemiz sahifelerde olup, güvenilir ve itaatkâr meleklerin vasıtasıyla indirilmektedir.

{17/عبس} قُتِلَ الْإِنسَانُ مَا أَكْفَرَهُ

17. öldürüldi kişiler yaʿnī ʿutebe neme kāfir ḳıldı anı.

17. Kahrolası insan nasıl da nankörlük ediyor.[250]

{18/عبس} مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

18. nedin yaratmış turur anı.

18. Allah onu hangi şeyden yaratmıştır? (Hiç düşünmüyor mu?)

250 - Âyetin muhatabı âhireti inkâr eden bütün insanlardır. Burada kastedilen kişinin Ebû Leheb'in oğlu Utbe olduğu da rivayet edilmektedir.

مِن نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَّرَهُ {عبس/19}

19. oŋurḳa suwındın yarattı anı teŋledi anı.

19. Bir damla sudan! Evet, onu bir damla sudan yarattı ve ona bir gelişme süreci takdir etti.

ثُمَّ السَّبِيلَ يَسَّرَهُ {عبس/20}

20. yana yolını āsān ḳıldı aŋar.

20. Sonra yolunu (ana karnından çıkışını) kolaylaştırdı.

ثُمَّ أَمَاتَهُ فَأَقْبَرَهُ {عبس/21}

21. yana öldürdi anı gūrka kigürdi anı.

21. Daha sonra da (günü geldiğinde) canını aldı ve kabre soktu.

ثُمَّ إِذَا شَاء أَنشَرَهُ {عبس/22}

22. yana ḳaçan tilese tirgürür anı.

22. Nihayet dilediği zaman onu tekrar diriltecektir.

كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ {عبس/23}

23. ḥaḳḳā ötemes aŋar fermānlamışnı.

23. Hal böyleyken o kâfir, Rabbinin emrini yerine getirmedi (inanmadı).

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ إِلَى طَعَامِهِ {عبس/24}

24. baḳsun kişiler neteg murdār arıġsız bolur öz aşıŋa.

24. O nankör insan, yiyip içtiği şeylerin nereden geldiğine bir baksın.

أَنَّا صَبَبْنَا الْمَاء صَبًّا {عبس/25}

25. biz ḳuydumız suwnı ḳuymaḳ.

25. Biz bol bol yağmurlar yağdırdık.

ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا {عبس/26}

26. yana yardımız yerni yarmaḳ.

26. Yeryüzünü yardık (bitkilerin bitmesine elverişli hale getirdik).[251]

فَأَنبَتْنَا فِيهَا حَبًّا {عبس/27}

27. indürdük anıŋ içinde ewünni.

27. Böylece orada tahıl,

وَعِنَبًا وَقَضْبًا {عبس/28}

28. taḳı üzüm taḳı yonça.

28. Üzüm ve sebze,

وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا {عبس/29}

29. taḳı zeytūn taḳı ḫurmā tübi.

251 - Krş. Hac 22/5.

29. Zeytin ve hurma,

وَحَدَائِقَ غُلْبًا {عبس/30}

30. tamlıġ būstānlar ḳalıŋ.

30. Gür ve sık ağaçlı bahçeler,

وَفَاكِهَةً وَأَبًّا {عبس/31}

31. yėmiş yaş ot.

31. Meyveler ve çayırlar bitirdik.

مَّتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ {عبس/32}

32. arıġ silerke taḳı yılḳılarıŋızḳa.

32. Bütün bunları sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için yaptık.

فَإِذَا جَاءتِ الصَّاخَّةُ {عبس/33}

33. ḳaçan kelse beḍük iş.

33. O kulakları sağır eden şiddetli ses, kıyametin kopuşu duyulunca,

يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ {عبس/34}

34. ol kün ḳaçar kişi yaʿnī kāfir ḳarındaşından.

34. O gün kişi kardeşinden,

وَأُمِّهِ وَأَبِيهِ {عبس/35}

35. takı anasındın takı atasındın.

35. Anasından, babasından,

وَصَاحِبَتِهِ وَبَنِيهِ {عبس/36}

36. takı ewgükindin takı oğlanındın.

36. Eşinden ve çocuklarından kaçacaktır.

لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ يَوْمَئِذٍ شَأْنٌ يُغْنِيهِ {عبس/37}

37. tėgme kişike anlardın ol kün iş bolġay meşġūl ḳılġay.

37. O gün herkes can derdine düşecektir.

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ مُّسْفِرَةٌ {عبس/38}

38. yüzler ol kün yaldıranur.

38. O gün bir kısım yüzler aydınlık olacak,

ضَاحِكَةٌ مُّسْتَبْشِرَةٌ {عبس/39}

39. küle turur sewünçlüg.

39. Gülüp sevinecektir.

وَوُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيْهَا غَبَرَةٌ {عبس/40}

40. yme yüzler bolġay ol kün anıŋ üze toġ olturmış bolġay.

40. Bir kısım yüzler de o gün toz toprak içinde kalacak,

تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ {عبس/41}

41. örtgey anı toġ anlar tururlar.

41. Kapkara kesilecektir.

أُوْلَئِكَ هُمُ الْكَفَرَةُ الْفَجَرَةُ {عبس/42}

42. anlar kāfirler arıġsızlar.

42. İşte bunlar küfürde direnen, günaha batmış kimselerdir.

﴿81﴾ سُورَةُ التَّكْوِيرِ

Mekke döneminde inmiştir. 29.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Küvvirat" kelimesinin mastarından almıştır. "Küvvirat" dürülüp sönmek anlamındadır.

(81)

sūretü-tekvīr

bu sūretü küvviret yėgirmi toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ {التكوير/1}

1. ḳaçan kün ḳararsa.

1. Güneş dürülüp karardığında,

وَإِذَا النُّجُومُ انكَدَرَتْ {التكوير/2}

2. ḳaçan yulduzlar tökülse.

2. Yıldızlar sönüp döküldüğünde,

وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ {التكوير/3}

3. ḳaçan tağlar yöritülse.

3. Dağlar yürütülüp toz duman haline getirildiğinde,[252]

252 - Krş. Vâkıa 56/6; Kâria 101/5.

وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ {التكوير/4}

4. ḳaçan teweler muʿaṭṭal ıḍılsa.

4. Çok kıymetli on aylık gebe develer salıverildiğinde (kıyılmaz malların bile önemi kalmadığında),

وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ {التكوير/5}

5. ḳaçan keḍikler tėrilseler.

5. Yabani hayvanlar korkularından bir araya geldiğinde,

وَإِذَا الْبِحَارُ سُجِّرَتْ {التكوير/6}

6. ḳaçan teŋizler ısıtılsa.

6. Denizler kaynatılıp birbirine karıştığında,

وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ {التكوير/7}

7. ḳaçan etözleri cüft ḳılınsa.

7. Ruhlar bedenleriyle birleştirildiğinde; herkes ameline göre sınıflara ayrıldığında,

وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ {التكوير/8}

8. ḳaçan tirigle kömülmiş ḳız ʿayāllar sorulsa.

8-9. Diri diri toprağa gömülen kız çocuğunun, “Hangi günahından dolayı öldürüldü?” diye hesabı sorulduğunda,

بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ {التكوير/9}

9. yazuḳ birle öldürüldi.

8-9. Diri diri toprağa gömülen kız çocuğunun, "Hangi günahından dolayı öldürüldü?" diye hesabı sorulduğunda,

وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ {التكوير/10}

10. ḳaçan bitigler yazılsa.

10. Amel defterleri açıldığında,

وَإِذَا السَّمَاء كُشِطَتْ {التكوير/11}

11. ḳaçan kök ḳoŋrulsa.

11. Gökyüzü perde gibi açılıp ortadan kalktığında,

وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِّرَتْ {التكوير/12}

12. ḳaçan kim tamuġ ısıtılsa.

12. Cehennem alevlendiğinde,

وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ {التكوير/13}

13. ḳaçan uştmaḫ yaġu bolsa.

13. Cennet yaklaştırıldığında,

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ {التكوير/14}

14. bilgen tėgme etöz ne keldürmişni.

14. İnsan, âhiret için ne hazırlamış olduğunu görecektir.

فَلَا أُقْسِمُ بِالْخُنَّسِ {التكوير/15}

15. ant içer men ḫunnas yulduzlar birle.

15. Andolsun, gündüzleri gizlenen yıldızlara,

الْجَوَارِ الْكُنَّسِ {التكوير/16}

16. yoruġlı küneş yulduzlar birle.

16. Yörüngelerinde dolaşan gezegenlere,

وَاللَّيْلِ إِذَا عَسْعَسَ {التكوير/17}

17. tün tapa ḳaçan ḳararsa.

17. Bitmeye yüz tutmuş karanlık geceye,

وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ {التكوير/18}

18. taŋ tapa ḳaçan yarusa.

18. Ağaran tanyerine ki,

إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ {التكوير/19}

19. bu söz aġırlıġ yalavaç sözi yaʿnī cebraʾil.

19. Bu Kur’an, yüce bir Elçinin (Cebrâil’in) getirdiği ilâhî bir sözdür.

ذِي قُوَّةٍ عِندَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ {التكوير/20}

20. küçlüg küç iḍisi ʿarş iḍisi üskinde orunluġ turur.

20. O öyle bir Elçidir ki, arşın sahibi olan Allah'ın katında güçlü bir itibarı, sağlam bir konumu vardır.

مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ {التكوير/21}

21. ḳamuġ ferişteler anıŋ yarlıġın tutarlar anda bütün.

21. Bütün melekler ona saygı gösterir ve o güvenilir biridir.

وَمَا صَاحِبُكُم بِمَجْنُونٍ {التكوير/22}

22. ermes siler èşiŋizler tėlwe.

22. O halde arkadaşınız (Muhammed) deli birisi değildir (Vahyi böyle güvenilir bir melek vasıtasıyla almaktadır).

وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ {التكوير/23}

23. kördi ök anı belgülüg buçġaḳlarda.

23. Andolsun ki, o, bu meleği berrak bir ufukta görmüştür.

وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَنِينٍ {التكوير/24}

24. ermes ol ġayb üze sėziklig.

24. O gaybdan aldığı bilgilerin hiçbirini saklamaz, bu konuda töhmet altında tutulmaz.[253]

وَمَا هُوَ بِقَوْلِ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ {التكوير/25}

253 - Krş. Nahl 16/103; Furkân 25/4. İkinci anlam İbn Kesîr, Ebû Amr, Kisâî ve Ruveys'in "Bidanîn" kelimesini "Bizanîn" şeklinde okumasına göre verilmiştir.

25. ermes ol sürülmiş yek sözi.

25. Bu Kur’an, (iddia ettiğiniz gibi) aslâ kovulmuş şeytanın sözü değildir.[254]

فَأَيْنَ تَذْهَبُونَ {التكوير/26}

26. ḳança barġay siler?

26. Siz bu Kur’an’ı inkâr etmekle nereye varacaksınız?

إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعَالَمِينَ {التكوير/27}

27. ermez bu meger pend turur ajunluġlarḳa.

27. Bu Kur’an, insanlık için yalnızca bir şeref kaynağı, bir öğüt ve bir uyarıdır.

لِمَن شَاءَ مِنكُمْ أَن يَسْتَقِيمَ {التكوير/28}

28. kim tilese silerdin köni turmaḳ.

28. Özellikle doğru yolda gitmek isteyenler için.

وَمَا تَشَاؤُونَ إِلَّا أَن يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ {التكوير/29}

29. tilemez siler meger kim tilese Taŋrı ajunluġlar iḍisi.

29. Fakat şunu da unutmayın ki, âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz dileyemezsiniz.[255]

254 - Krş. Hac 22/52.
255 - Krş. İnsan 76/30 ve ilgili not.

﴿82﴾ سُورَةُ الْاِنْفِطَارِ

Mekke döneminde inmiştir. 19.âyettir. Adını ilk âyette geçen "İnfatarat" kelimesinin mastarından almıştır. "İnfitâr", yarılmak, parçalanmak gibi anlamlara gelir.

(82)

sūretü-infeṭeret

bu infeṭeret sūresi on toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا السَّمَاء انفَطَرَتْ {الإنفطار/1}

1.ḳaçan kök yarılsa.

1. Gök yarıldığında,

وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انتَثَرَتْ {الإنفطار/2}

2. ḳaçan yulduzlar tökülse.

2. Yıldızlar saçılıp savrulduğunda,

وَإِذَا الْبِحَارُ فُجِّرَتْ {الإنفطار/3}

3. ḳaçan teŋizler ḳatılsa.

3. Denizler kaynayıp taşarak birbirine karıştığında,

وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ {الإنفطار/4}

4. ḳaçan gürlar astın üstün bolsa.

4. Kabirlerin içi dışına çıkarıldığında,

عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ {الإنفطار/5}

5. bilgey etöz anı kim burun ıḍtı taḳı soŋ ḳoḍtı.

5. Herkes yaptığı ve yapması gerektiği halde yapmadığı bütün işleri görüp anlayacaktır.

يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ مَا غَرَّكَ بِرَبِّكَ الْكَرِيمِ {الإنفطار/6}

6. ay kişiler negü ardı sėni tüzün iḍike?

6. Ey İnsan! İhsanı bol, yüce Rabbin hakkında seni aldatıp yanıltan nedir?

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ {الإنفطار/7}

7. ol iḍi kim yarattı seni tüzdi rāst ḳıldı seni.

7. Hâlbuki O, seni yaratmış, sana mükemmel bir şekil vermiş ve bütün azalarını yerli yerince ve uygun bir şekilde yerleştirmiştir.

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ {الإنفطار/8}

8. ḳayu ṣūret içinde ne tiledi erse ornattı seni.

8. (Kısacası) Rabbin sana dilediği en güzel şekli vermiştir.[256]

256 - Krş. Tîn 95/4.

كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالدِّينِ {الإنفطار/9}

9. ḥaḳḳā yalġanḳa tutar siler ḳıyāmet künini.

9. Olacak şey değil! Bütün bunlara şükretmiyor, üstelik hesap gününü de inkâr ediyorsunuz.

وَإِنَّ عَلَيْكُمْ لَحَافِظِينَ {الإنفطار/10}

10. çın silerniŋ üze küḍezçiler turur.

10. Bilin ki, yanınızda gözcü melekler var.

كِرَامًا كَاتِبِينَ {الإنفطار/11}

11. aġırlıġ bitigçiler turur.

11. Bunlar çok değerli yazıcı meleklerdir.[257]

يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ {الإنفطار/12}

12. bilürler anı kim ḳılur siler.

12. Onlar, yapıp ettiğiniz her şeyi bilmekte, kaydetmektedir.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ {الإنفطار/13}

13. bütünlükün ėḍgüler niʿmetler içinde tururlar.

13. Şüphesiz iyi insanlar cennet nimetlerine gark olacaklardır.

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ {الإنفطار/14}

14. neme yawuz işligler tamuġ içre tolġaylar.

257 - Krş. Kaf 50/17-18.

14. Kötü insanlar ise cehennemi boylayacaklardır.

يَصْلَوْنَهَا يَوْمَ الدِّينِ {الإنفطار/15}

15. kigürgeyler aŋar ḳıyāmet kün.

15. Onlar (o yalan saydıkları) hesap günü cehenneme atılacaklar,

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ {الإنفطار/16}

16. ermesler anlar andın çıḳıġlılar.

16. Oradan aslâ kurtulamayacaklardır.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ {الإنفطار/17}

17. ne bildürgey saŋa ne ol ḳıyāmet küni.

17. Ey Peygamber! Sen hesap günü nedir bilir misin?

ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ {الإنفطار/18}

18. yana ne bildürgey saŋa ne turur ḳıyāmet küni.

18. Evet, bilir misin nedir o hesap günü?

يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَئِذٍ لِلَّهِ {الإنفطار/19}

19.ol kün erklig bolsa bir etöz etözke nerse yarlıġ ol kün iḍike bolġay.

19. O hesap günü, kimsenin kimseye hiçbir faydasının olmayacağı bir gündür ve o gün, hüküm vermek tamamıyla Allah'a aittir.

﴿83﴾ سُورَةُ الْمُطَفِّفِينَ

Mekke döneminde inmiştir. Medine'de indiği de rivayet edilmiştir. 36.âyettir. Adını ilk ayette geçen "Mutaffifîn" kelimesinden almıştır. "Mutaffifîn", ölçü ve tartıda hile yapanlar demektir.

(83)

sūretü 'l-muṭaffifīn

bu muṭaffifīn sūresi otuz altı āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ {المطففين/1}

1. vāy eksük ölçgüçi üze.

1. Ölçüye ve tartıya hile karıştıranların vay hallerine!

الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُواْ عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ {المطففين/2}

2.anlar kim ḳaçan ölçseler kişiler üze rāst alurlar.

2. Onlar insanlardan bir şey alırken tam olarak ölçer tartarlar.

وَإِذَا كَالُوهُمْ أَو وَّزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ {المطففين/3}

3. yana ḳaçan ölçeleseler anlarḳa azu tartsalar anlarḳa eksütürler.

3. Fakat kendileri onlara bir şey verirken eksik ölçer, eksik tartarlar.

أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُم مَّبْعُوثُونَ {المطففين/4}

4.bilmesler mü anlar tururlar anlar ḳoparılurlar?

4. Peki, bu insanlar diriltileceklerini hiç mi düşünmezler?

لِيَوْمٍ عَظِيمٍ {المطففين/5}

5.uluġ künke.

5. Büyük bir günde.

يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ {المطففين/6}

6.ol kün ḳopar kişiler ajunluġlar iḍisiŋe.

6. O gün bütün insanlar, âlemlerin Rabbi olan Allah'ın huzurunda toplanacaklar ve hesap vereceklerdir.

كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينٍ {المطففين/7}

7. ḥaḳḳā arıġsızlar bitigi siccīn içinde bolġay.

7. Hayır, iş onların zannettiği gibi değil! Günahkârların amel defterleri Siccîn'de saklıdır.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا سِجِّينٌ {المطففين/8}

8.ne bildürgey saŋa ne turur siccīn?

8. Ey Peygamber! Sen Siccîn'in ne olduğunu bilir misin?

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ {المطففين/9}

9. bitig turur nişān ḳılınmış.

9. O, bütün kötülüklerin yazıldığı bir kütüktür.

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ {المطففين/10}

10.vāy ol kün yalġan tutuġlılarḳa.

10. İnkârcıların o gün vay hallerine!

الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ {المطففين/11}

11.anlar kim yalġanḳa tutarlar ḳıyāmet künini.

11. Onlar hesap gününü inkâr ediyor (hilekârlıklarının cezalandırılmayacağını sanıyorlar).

وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ {المطففين/12}

12.yalġanḳa tutmaḳ anı meger ḳamuġ teŋde keçigli yazuḳluġ.

12. O hesap gününü inkâr edenler, haddi aşan, günaha batan kimselerdir.

إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ {المطففين/13}

13.ḳaçan oḳılsa anıŋ üze belgülermiz aydı bitimiş ozaḳılar sörçeki turur tėp.

13. Onlara âyetlerimiz okunduğunda, "Bunlar eskilerin masallarıdır" diyorlar.

كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَى قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ {المطففين/14}

14.ḥaḳḳā yoḳ kim ġalebe ḳıldı köŋülleri üze ol kim ḳazġanur erdi.

14. Hayır, hiç de öyle değil! Yaptıkları kötü işler kalplerini paslandırmış, vicdanlarını karartmıştır (Bu yüzden böyle söylüyorlar).

{15/المطففين} كَلَّا إِنَّهُمْ عَن رَّبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّمَحْجُوبُونَ

15.ḥaḳḳā anlar iḍilerindin ol kün yıġılmış tururlar.

15. Hayır! Hayır! Bu yaptıkları cezasız kalmayacak! O gün onlarla Rableri arasında bir perde olacak (O'nun rahmetinden mahrum kalacaklar),

{16/المطففين} ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُو الْجَحِيمِ

16. yana anlar kirigli tururlar tamuġḳa.

16. Sonra da cehennemi boylayacaklar.

{17/المطففين} ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنتُم بِهِ تُكَذِّبُونَ

17.yana aytlur bu ol kim anı yalġanḳa tutar erdiŋizler?

17. Ve kendilerine, "İşte yalan saydığınız cehennem budur" denilecektir.

{18/المطففين} كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ

18. ḥaḳḳā çın ėḍgüler bitigi ʿilliyyīn bolġay?

18. İyi insanların amel defterleri ise İlliyyîn'de saklıdır.[258]

{19/المطففين} وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلِّيُّونَ

19.ne bildürgey saŋa ne turur ʿilliyyīn?

258 - Siccîn ve İlliyyîn kelimeleri burada mecâzi olarak kullanılmıştır. Siccîn, hapishane veya zindan anlamına gelmektedir. Kötü amellerin kaydedildiği defterlerin saklanma yerleri hapishane veya zindana benzetilmiştir. İlliyyîn ise, yüksek yerler demektir. İyi amellerin kaydedildiği defterlerin saklandığı yerler de yüksek yerlere benzetilmiştir.

19. Ey Peygamber! Sen İlliyyin'in ne olduğunu bilir misin?

كِتَابٌ مَّرْقُومٌ {المطففين/20}

20. bitig turur nişān ḳılınmış.

20. O, bütün iyiliklerin yazıldığı bir kütüktür.

يَشْهَدُهُ الْمُقَرَّبُونَ {المطففين/21}

21.ḥāżır bolur aŋar yaḳın bolġaylar.

21. O, Allah'a yakın olan meleklerin gözetimindedir.

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ {المطففين/22}

22.çın ėdgülükler niʿmetler içinde.

22. O iyi kimseler ise cennet nimetlerine gark olacaklar,

عَلَى الْأَرَائِكِ يَنظُرُونَ {المطففين/23}

23. taḫtlar üze baḳġaylar.

23. Tahtlara oturup Allah'ın lutfettiği nimetleri seyre dalacaklardır.

تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ {المطففين/24}

24.bilgey sen yüzleri içre nişānları.

24. Sen cennet nimetlerinin onlara verdiği mutluluğu yüzlerinden anlarsın.

يُسْقَوْنَ مِن رَّحِيقٍ مَّخْتُومٍ {المطففين/25}

25.içrülgeyler bordın tamġalanmış.

25. Onlara, ağızları mühürlü (kişiye özel) kaplarla hâlis şaraplar içirilecek.

خِتَامُهُ مِسْكٌ وَفِي ذَٰلِكَ فَلْيَتَنَافَسِ الْمُتَنَافِسُونَ {المطففين/26}

26.anıŋ tamġası yıpar bolġay anıŋ içinde tavratsunlar tavratıġlılar.

26. İçildikten sonra ağızda misk kokusu bırakan şaraplar. Yarışacak olanlar, işte bu nimete ulaşmak için yarışsınlar.

وَمِزَاجُهُ مِن تَسْنِيمٍ {المطففين/27}

27.anıŋ ḳatıġı tesnīmdin bolġay.

27. O nefis şaraba, “Tesnim”den de karıştırılmıştır.

عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ {المطففين/28}

28.yul turur içer andın yawuḳ ḳılınmış ḳullar.

28. Sadece Allah’a çok yakın olanların içecekleri Tesnîm pınarından.

إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ {المطففين/29}

29.anlar kim yazuḳ erdiler anlardın kim kėrtgündiler külerler.

29. Evet, inkârcılar dünyada müminlere gülüyor,

وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ {المطففين/30}

30.ḳaçan körseler olarnı füsūs tutar erdiler.

30. Müminler yanlarından geçerken, birbirlerine kaş göz işareti yaparak onlarla alay ediyorlardı.

وَإِذَا انقَلَبُواْ إِلَى أَهْلِهِمُ انقَلَبُواْ فَكِهِينَ {المطففين/31}

31.ḳaçan yansalar öz boḍunlarıḳa yanarlar sewnügligüḳa yanıġlı.

31. Yandaşlarına vardıkları zaman da onlara yaptıklarını zevkle anlatıp eğleniyorlar;

وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ {المطففين/32}

32.ḳaçan körseler olarnı aydılar çın bular yolsuzlardın tėp.

32. Müminleri her gördüklerinde (birbirlerine), "Bunlar sapık ve şaşkın kimseler" diyorlardı.

وَمَا أُرْسِلُوا عَلَيْهِمْ حَافِظِينَ {المطففين/33}

33.ıḍılmadı anlar üze küḍezçiler.

33. Onlar, müminlere bekçi olarak gönderilmediler (müminlerin sapık ve şaşkın olduklarına onlar karar verecek değiller).

فَالْيَوْمَ الَّذِينَ آمَنُواْ مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ {المطففين/34}

34.bu kün anlar kim kėrtgündiler kāfirlerdin külerler.

34. Fakat gün gelecek inananlar, kâfirlerin haline gülecekler;

عَلَى الْأَرَائِكِ يَنظُرُونَ {المطففين/35}

35.taḫtlar üze baḳarlar.

35. Tahtlara kurulmuş olarak kâfirlerin halini seyredecekler.

هَلْ ثُوِّبَ الْكُفَّارُ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ {المطففين/36}

36.neteg yanut bėrilür mü kāfirler anı kim ḳılur erdiler?

36. Ve diyecekler ki: “Nasıl? Kâfirler yaptıklarının cezasını tam olarak bulmuşlar, değil mi?”

84 سُورَةُ الْاِنْشِقَاقِ

Mekke döneminde inmiştir. 25.âyettir. Adını ilk âyette geçen "İnşakkat" fiilinin mastarından almıştır. "İnşikâk", yarılma demektir.

(84)

sūretü ʾl-inşiḳāḳ

bu inşiḳāḳ sūresi yėgirmi beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا السَّمَاء انشَقَّتْ {الإنشقاق/1}

1. ḳaçan kök yarılsa.

1. Gök yarıldığında,

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ {الإنشقاق/2}

2.yme ḳulaḳ tutsa iḍi yarlıḳına sezā turur.

2. Her zaman olduğu gibi Rabbinin emrine boyun eğdiğinde,

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ {الإنشقاق/3}

3.ḳaçan yer çözülüp tartılsa.

3. Yeryüzü dümdüz olduğunda,

وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ {الإنشقاق/4}

4.kemişgey anıŋ içindekini ḳuruġ ḳalsa.

4. İçinde ne varsa hepsini fırlatıp attığında,

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ {الإنشقاق/5}

5.ḳulaḳ tutsa iḍi yarlıḳıŋa sezā turur.

5. Her zaman olduğu gibi Rabbinin emrine boyun eğdiğinde;

يَا أَيُّهَا الْإِنسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَى رَبِّكَ كَدْحًا فَمُلَاقِيهِ {الإنشقاق/6}

6. ay kişiler sen ėwügli kerek sen iḍiŋke ėwmek tuşuġlı sen aŋar.

6. Ey Rabbine doğru koşup duran; çalışıp didinerek ömrünü tüketen insan! İşte o gün sen Rabbine kavuşacaksın.

فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ {الإنشقاق/7}

7.yana kim bėrilse bitigi oŋ eligindin.

7. O gün, amel defteri sağ tarafından verilen kimsenin,

فَسَوْفَ يُحَاسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا {الإنشقاق/8}

8.herāyna saḳış ḳılınġay āsān saḳış ḳılmaḳ.

8. Hesabı kolayca görülecek,

وَيَنقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا {الإنشقاق/9}

9. yangay ewi boḍunıŋa sewünçlüg.

9. O, kendisi gibi inanmış dost ve yakınlarının yanına sevinçle dönecektir.

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ {الإنشقاق/10}

10.yana kim bėrilse bitigi arḳasındın.

10. Amel defteri arkasından verilen kimse ise,[259]

فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا {الإنشقاق/11}

11. herāyna oḳıġay helāklıḳın.

11. Feryat edip yok olmak isteyecek,

وَيَصْلَىٰ سَعِيرًا {الإنشقاق/12}

12.kirür küyürgen otḳa.

12. Fakat çaresiz, alevli cehenneme girecektir.

إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا {الإنشقاق/13}

13.ol erdi ewi boḍunı içinde sewünçlüg.

13. Oysa o, dünyada yandaşlarının yanında iken pek sevinçli idi.

إِنَّهُ ظَنَّ أَن لَّن يَحُورَ {الإنشقاق/14}

259 - Krş. Vâkıa 56/41 vd. Vâkıa sûresinde ve diğer sûrelerde günahkârların amel defterlerinin sol taraflarından verileceği belirtilirken, burada arkalarından verileceği ifade edilmektedir. Ayrıca krş. Hâkka 69/25-34.

14.kim ol saḳındı yanmamaḳın.

14. O, Rabbinin huzuruna hiç dönmeyeceğini sanıyordu.

بَلَى إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا {الإنشقاق/15}

15.tirilmemekin yoḳ andaġ anıŋ iḍisi erür anı körügli.

15. Evet, dönecekti ve işte döndü. Rabbi onu daima görüyor, gözetliyordu.

فَلَا أُقْسِمُ بِالشَّفَقِ {الإنشقاق/16}

16.ant içer men kün ḳızılı bile.

16. Andolsun, akşamın kızıllığına;

وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ {الإنشقاق/17}

17.yme tün bile yme ne kim kirür.

17. Geceye ve örtüp bürüdüğü her şeye,

وَالْقَمَرِ إِذَا اتَّسَقَ {الإنشقاق/18}

18.yme ay bile ḳaçan tükel bolsa.

18. Dolunay haline gelen aya ki,

لَتَرْكَبُنَّ طَبَقًا عَن طَبَقٍ {الإنشقاق/19}

19.aġḳay oḳ sen ḥālḳa ḥāldın.

19. Sizler (o kıyamet gününde) halden hale gireceksiniz (neler göreceksiniz neler!).

فَمَا لَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ {الإنشقاق/20}

20.ne turur anlarḳa kėrtgünmesler.

20. Hal böyle iken onlara ne oluyor da inanmıyorlar?

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ {الإنشقاق/21}
(سجدة مستحبة)

21.ḳaçan oḳılsa anlar üze oḳıġu secde ḳılmazlar..

21. Kendilerine Kur'an okunduğu zaman niçin ona boyun eğmiyorlar?

بَلِ الَّذِينَ كَفَرُواْ يُكَذِّبُونَ {الإنشقاق/22}

22.yoḳ kim anlar tandılar yalġanḳa tutarlar.

22. Doğrusu küfürde direnenler, Kur'an'ı (ve onun kıyamete dair anlattıklarını) yalan sayıyorlar.

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ {الإنشقاق/23}

23.Taŋrı bilür anı kim köŋülde.

23. Allah onların kalplerinde gizledikleri şeyleri çok iyi bilmektedir.

فَبَشِّرْهُم بِعَذَابٍ أَلِيمٍ {الإنشقاق/24}

24.sewünç bėrgil anlarḳa aġrıtıġlı ḳın birle.

24. Ey Peygamber! Sen onlara acı bir azabı müjdele(!)

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ {الإنشقاق/25}

25.meger anlar kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülükler anlarḳa törütür eksüksüz ter.

25. İnanıp iyi ve yararlı işler yapanlara ise bitmez tükenmez mükâfatlar vardır.

85 سُورَةُ الْبُرُوجِ

Mekke döneminde inmiştir. 22.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Bürûc" kelimesinden almıştır. Bu kelime "Burç" kelimesinin çoğuludur. Burada, "Yıldız kümelerinin mevsimlere göre doğuş yerleri" ve "Yıldızlar" demektir.

(85)

sūretü ʾl-burūc

bu sūretü ʾl- burūc yėgirmi ėkki āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْبُرُوجِ {البروج/1}

1. on ėkki burcluġ kök taḳı ol kökler iḍisi.

1. Andolsun burçlarla dolu gökyüzüne,

وَالْيَوْمِ الْمَوْعُودِ {البروج/2}

2.yme vaʿde ḳılınmış kün.

2. Geleceği vâdolunan kıyamete,

وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ {البروج/3}

3.ḥāżır bolġan yalavaç ḥaḳḳı yme ḥāżır bolıġlı iḍi ḥaḳḳı.

3. Kıyamet günü şâhitlik eden peygamberlere ve onların şâhitlik ettikleri ümmetlere ki,[260]

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ {البروج/4}

4.öldürüldi ḳuḍı iḍileri.

4. Ashâb-ı Uhdûd lânetlenmiştir.[261]

النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ {البروج/5}

5.ot çoġluḳ küyer.

5. Onlar, hendekler kazıp içini alevli ateşlerle doldurmuşlar,

إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ {البروج/6}

6.ançada anlar anıŋ üze olturur erdiler.

6. O çukurların etrafına oturmuşlar,

وَهُمْ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ {البروج/7}

7.anlar anıŋ üze kim ḳılurlar mü'minlerḳa tanuḳlar ḥāżırlar.

7. İnananlara yaptıkları işkenceleri seyrediyorlardı.

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَن يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ {البروج/8}

8.öç almadılar anlardın meger kėrtgündükleri birle Taŋrıḳa küsüş ögdülmiş.

260 - Krş. Nahl 16/89.

261 - "Ashab-ı Uhdûd" tabiriyle kimlerin kastedildiği konusunda farklı görüşler vardır. Bunların Yemen hükümdarlarından Yahudiliği benimseyen Zû Nuvas ve adamları oldukları söylenmektedir. Anlatıldığına göre Zû Nuvas, Hz. İsa'ya inananları, inançlarından vazgeçirmek için işkenceye tabi tutmuş, ateşe atmıştır. Diğer rivayetler için bkz. Kitâb-ı Mukaddes, Daniel, 3. Bu âyetin, İbrahim'i ateşe atanlar ve Kureyşli müşrikler de dâhil olmak üzere inananlara zulmeden herkesi kapsadığını söyleyebiliriz.

8. Bütün bunları, sadece Azîz ve Hamîd; yüce ve övülmeye lâyık olan Allah'a inananları cezalandırmak için yapıyorlardı.

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ {البروج/9}

9.ol iḍi aŋar turur kökler erki yme yerniŋ Taŋrı tėgme nerse üze tanuḳ ol.

9. O Allah ki, göklerin ve yerin hükümranlığı Kendisine aittir, O her şeyi görmekte ve bilmektedir.

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابُ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابُ الْحَرِيقِ {البروج/10}

10.bütünlükün anlar kim küyürdiler mü'min erenlerni mü'min ḫatunlarnı yana öknüp yanmadılar anlarḳa ol tamuġ ḳını anlarḳa örtegen ḳın.

10. İnanan erkek ve kadınlara işkence eden, sonra tevbe de etmeyen kimseleri cehennem azabı beklemektedir. Evet, onlar için yakıcı bir azab vardır.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ {البروج/11}

11.yana anlar kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülükler anlarḳa turur būstānlar aḳar anıŋ altınından arıḳlar ol turur uluġ ḳurtulmaḳ.

11. İnanıp iyi ve yararlı işler yapanlara ise, altından ırmaklar akan cennetler hazırlanmıştır. İşte büyük başarı, büyük kurtuluş budur.

إِنَّ بَطْشَ رَبِّكَ لَشَدِيدٌ {البروج/12}

12.sėziksiz iḍiŋ tutmaḳı ḳatıġ turur.

12. Şüphesiz Rabbinin cezalandırması çok şiddetlidir.

{13/البروج} إِنَّهُ هُوَ يُبْدِئُ وَيُعِيدُ

13.ol ilki törütti yme ewre yandurur.

13. İnsanı yoktan ilk defa var eden ve onu tekrar tekrar yaratan, dolayısıyla öldükten sonra diriltecek olan da O'dur.

{14/البروج} وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ

14.ol turur yarlıḳaġan sewgen.

14. O Gafûr'dur; tevbe edenleri bağışlar, Vedûd'dur; kullarını çok sever.

{15/البروج} ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ

15.ʿarş iḍisi uluġ Taŋrı.

15. O, ulu arşın sahibidir; evrenin mutlak hâkimidir.

{16/البروج} فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ

16.ḳılıġlı turur anı kim tiler nek.

16. O dilediği her şeyi yapar.

{17/البروج} هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ

17.keldi mü saŋa çerigler sözi.

17. Ey Peygamber! İnkârcı orduların haberi sana gelmedi mi?

{18/البروج} فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ

18.fir'avn çerigi ṣemūd çerigi.

18. Firavunun ve Semûd'un ordularına dair haber.[262]

{19/البروج} بَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبٍ

19.anlar kim tandılar yalġan içre tururlar.

19. Doğrusu küfürde direnen bu kimseler, (onların başlarına gelenleri bildikleri halde) bir inkâr batağına saplanmışlardır.

{20/البروج} وَاللَّهُ مِن وَرَائِهِم مُّحِيطٌ

20. Taŋrı anlarnıŋ arḳalarından ḳapsamış turur.

20. Allah ise onları arkalarından çepeçevre kuşatmıştır.

{21/البروج} بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ

21.bu ḳur'ān turur aġırlıġ.

21. Hiç şüpheniz olmasın ki, (bütün bu gerçekleri anlatan) bu kitab (ne bir şâir ne de bir kâhin sözüdür, o) şanlı şerefli Kur'an'dır.

{22/البروج} فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ

22.küḍezilmiş taḫta içre.

22. Ve o Levh-i Mahfuz'da; ilâhî ilmin koruması altındadır.

262 - Krş. Yunus 10/75-92; Hûd 11/61-68.

86 سُورَةُ الطَّارِقِ

Mekke döneminde inmiştir. 17.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Târık" kelimesinden almıştır. "Târık", sözlükte tahta kapıyı çalan veya bir şeye tak tak vuran demektir. Geceleyin gelen kimse için de kullanılır. Mecâzen sabahın gelişini haber veren seher yıldızına da bu ad verilir.

(86)

sūretü ve ʾṭ-ṭārıḳ

bu veʾṭ-ṭārıḳ sūresi on yedi āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ {الطارق/1}

1. kök tünle keligli ṭārıḳ.

1. Andolsun gökyüzüne ve Târık'a.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ {الطارق/2}

2. ne bildürgey saŋa ne turur ṭārıḳ?

2. Târık nedir bilir misin?

النَّجْمُ الثَّاقِبُ {الطارق/3}

3. yulduz turur yaşnaġlı.

3. O ışığıyla karanlıkları delip geçen seher yıldızıdır.

إِن كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ {الطارق/4}

4. ermes tėgme etöz meger anıŋ üze küḍezçi turur.

4. (Evet andolsun ki,) yanı başında yapıp ettiklerini gözetleyen bir meleğin bulunmadığı hiç kimse yoktur.[263]

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ مِمَّ خُلِقَ {الطارق/5}

5. körsün kişiler nedin yaratıldı.

5. İnsan neden yaratıldığına bir baksın.

خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ {الطارق/6}

6.yaratıldı siŋirgen suwdın.

6. O (ana rahmine) atılan bir sudan yaratılmıştır.

يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ {الطارق/7}

7. çıḳar arḳa uçaları ara kögüz sünüki ara.

7. O su, bel ve göğüs arasından gelir.

إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ {الطارق/8}

8. ol iḍi anı yandurmaḳḳa uġan turur.

8. (İnsanı bu şekilde yaratan) Allah, onu öldükten sonra tekrar diriltmeye de kâdirdir.

263 - Krş. İnfitâr 82/10-11.

يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ {الطارق/9}

9. ol kün āşkāra ḳılnur rāzlar.

9. O gün bütün sırlar ortaya dökülür.

فَمَا لَهُ مِن قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ {الطارق/10}

10. bolmaġay aŋar hīç küç ap yme yārīçi.

10. O gün insanın (kendini kurtaracak) ne gücü, ne de bir yardımcısı olacaktır.

وَالسَّمَاء ذَاتِ الرَّجْعِ {الطارق/11}

11. kök ḥaḳḳı yaġmurluḳ yer ḥaḳḳı.

11. Andolsun yağmurlar yağdıran gökyüzüne,

وَالْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ {الطارق/12}

12. yazuḳluġ yer ḥaḳḳı yaruḳluġ.

12. Bitkilerin çıkması için yarılan toprağa ki,

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ {الطارق/13}

13. bu ḳur'ān turur aḍırġan seçgen.

13. Bu Kur'an hak ile bâtılı birbirinden ayıran ilahî bir sözdür.

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ {الطارق/14}

14. ermez ol beyhūde söz.

14. O boş ve eğlenilecek bir söz değildir.[264]

إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا {الطارق/15}

15. anlar yawuz al ḳılurlar yawuz al ḳılmaḳ.

15. İnkârcılar (onun nûrunu söndürmek için) birtakım tuzaklar kurup duruyorlar.

وَأَكِيدُ كَيْدًا {الطارق/16}

16. men ol nevbeti bėrür men ol nevbeti bėrmek.

16. Ben de onların tuzaklarını boşa çıkarıyorum.

فَمَهِّلِ الْكَافِرِينَ أَمْهِلْهُمْ رُوَيْدًا {الطارق/17}

17. zamān bėrgil kāfirlerḳa zamān bėrgil anlar azḳına.

17. Ey Peygamber! Sen o kâfirlere biraz daha mühlet ver, onları kendi hallerine bırak.

264 - Krş. İsrâ 17/105.

87 سُورَةُ الْاَعْلٰى

Mekke döneminde inmiştir. 19.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Â'lâ" kelimesinden almıştır. "Â'lâ" en yüksek, en yüce demektir.

(87)

sūretü ʾl-aʿlā

bu aʿlā sūresi on toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle rūzī bėrgen yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

سَبِّحِ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى {الأعلى/1}

1. tesbīḥ ḳılġıl uluġ yüksekrek iḍiŋ atı birle.

1. Ey Peygamber! Ulu Rabbinin adını tesbih et, yücelt.

الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى {الأعلى/2}

2. ol kim yarattı tüzdi.

2. O her şeyi yaratmış ve onlara en uygun şekli vermiştir.

وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى {الأعلى/3}

3. ol kim teŋledi köni yolḳa köndürdi.

3. Yine O, her şeyi belli bir ölçüye göre yaratmış ve her birine yolunu göstermiş; her varlığın işlevini belirlemiştir.

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى {الأعلى/4}

4. ol kim çıḳardı otlaġ.

4. O'dur otlaklardaki bitkileri çıkaran,

فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى {الأعلى/5}

5. ḳıldı anı ḳoḍuġ ḳara baġır ma aḥżer.

5. Daha sonra onları kapkara çer çöp haline getiren.

سَنُقْرِؤُكَ فَلَا تَنسَى {الأعلى/6}

6. munu oḳıtġay mu saŋa unıtmaġay sen.

6. Ey Peygamber! Şimdi Biz sana Kur'an'ı okutup öğreteceğiz ve sen onu aslâ unutmayacaksın.

إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى {الأعلى/7}

7.meger kim tilese Taŋrı ol bilir āşkāra ne yme anı örtülür.

7. Bu ise ancak Allah'ın dilemesiyle olacak bir şeydir.[265] Şüphesiz Allah açığı da gizliyi de (senin içini-dışını, vahyin korunması için gösterdiğin gayreti) bilir.

وَنُيَسِّرُكَ لِلْيُسْرَى {الأعلى/8}

8. āsān ḳılġay mu saŋa āsānraḳḳa.

8. (Vahyi muhafaza konusunda) sana kolaylık lutfedeceğiz.

265 - "İllâ" istisna edatının anlamı için bkz. Hûd 11/107. âyet ve ilgili not.

فَذَكِّرْ إِن نَّفَعَتِ الذِّكْرَى {الأعلى/9}

9. pend bėrgil eger asıġ ḳılsa pend.

9. O halde sen insanlara öğüt ver. Şüphesiz bu öğütler fayda verecektir.[266]

سَيَذَّكَّرُ مَن يَخْشَى {الأعلى/10}

10. terk pend tutar ol kim ḳorḳar.

10. Bil ki, Allah'ın azabından korkanlar mutlaka bu öğütten yararlanacaklar,

وَيَتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى {الأعلى/11}

11. sınardın turur andın ol bed-baḫt.

11. Bahtsızlar ise ondan uzaklaşacaklardır.

الَّذِي يَصْلَى النَّارَ الْكُبْرَى {الأعلى/12}

12. kirür uluġ otḳa.

12. O bahtsızlar, şiddetli cehennem ateşine atılacaklar,

ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى {الأعلى/13}

13. yana ölmes anıŋ içinde tirilmez.

13. Ve orada ne ölüp kurtulabilecekler, ne de rahat yüzü görecekler.

قَدْ أَفْلَحَ مَن تَزَكَّى {الأعلى/14}

266 - Krş. Zâriyât 51/55. Âyetteki "İn" edatı, burada pekiştirme edatı olan "Kad" anlamındadır.

14. ḳurtuldı oḳ kim dīnin arıtsa.

14.15. Kendini (şirkten) arındıran ve Rabbinin adını anıp O'na ibadet eden kimse ise kesinlikle kurtuluşa ermiştir.

{15/الأعلى} وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

15. yāḍ ḳılsa iḍisi atını namāz ḳılsa.

14.15. Kendini (şirkten) arındıran ve Rabbinin adını anıp O'na ibadet eden kimse ise kesinlikle kurtuluşa ermiştir.

{16/الأعلى} بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

16. üḍer siler yaḳınraḳ tiriglikni.

16. Ey inkârcılar! Siz hep dünya hayatını tercih ediyorsunuz.

{17/الأعلى} وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى

17. ol ajun yėgrek turur.

17. Oysa âhiret hem daha hayırlı, hem daha kalıcıdır.

{18/الأعلى} إِنَّ هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى

18. çın bu öŋdünki kitābları içinde.

18. Bütün bunlar önceki sahifelerde,

{19/الأعلى} صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى

19. İbrāhīm kitābnı Mūsānıŋda.

19. İbrahim’e ve Musa’ya verilen sahifelerde anlatılmıştır.

﴿88﴾ سُورَةُ الْغَاشِيَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 26.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Ğaşiye" kelimesinden almıştır. "Ğaşiye", kaplayan, çöken, bürüyen gibi anlamlara gelir. Burada bu kelimeyle kıyamet günü kastedilmiştir.

(88)

sūretü ʾl-ġāşiye

bu ġāşiye sūresi yėgirmi altı āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle rūzī bėrigli yarlıḳaġlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ {الغاشية/1}

1. nek keldi mü saŋa örtüglü ḫaber ḳıyāmet ḫaberi?

1. Ey Peygamber! Dehşeti her şeyi sarıp kaplayacak olan kıyametin haberi sana geldi, değil mi?

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ {الغاشية/2}

2.yüzler bolġay ol kün ḫor bolmış.

2. O gün bir kısım insanların yüzleri korkudan yere eğilmiş,

عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ {الغاشية/3}

3. iş ḳılmış emgeklenmiş.

3. Yorgun mu yorgun, bitkin mi bitkindir.

تَصْلَى نَارًا حَامِيَةً {الغاشية/4}

4.kirgeyler ol isinmiş otḳa.

4. Ve onlar, çok kızgın bir ateşe atılırlarlar.

تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آنِيَةٍ {الغاشية/5}

5.içrülgey ol yuldın ḳatıġ isig.

5. İçecekleri kaynar bir su,

لَّيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِن ضَرِيعٍ {الغاشية/6}

6. yoḳ anlarḳa aş meger tewe tikenüdin.

6. Yiyecekleri ise zehirli bir dikendir.

لَا يُسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِن جُوعٍ {الغاشية/7}

7.semritmez muŋsuz ḳılmaz açlıḳdın.

7. Bu yiyecek insanı ne besler, ne de açlığını giderir.

وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ {الغاشية/8}

8.yüzler ol kün sewünçlüg.

8. O gün bir kısım insanların yüzleri de mutluluktan pırıl pırıl olur.

لِسَعْيِهَا رَاضِيَةٌ {الغاشية/9}

9.ḳılmışlarıŋa ḫoşnūd bolġan üzesiŋe yėti ḳat ḳılmışlarıŋa ḫoşnūd bolġanlarġa.

9. Emeklerinin karşılığını gördükleri için memnundurlar.

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ {الغاشية/10}

10.būstān içinde yüksek.

10. Onlar cennettin yüksek makamlarında olacaklar,

لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَاغِيَةً {الغاشية/11}

11. ėşitmegey sen anıŋ içinde beyhūde söz.

11. Ve orada aslâ boş bir söz işitmeyeceklerdir.

فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ {الغاشية/12}

12.anıŋ içinde yul turur yorıġlı.

12. Orada sürekli akan pınarlar,

فِيهَا سُرُرٌ مَّرْفُوعَةٌ {الغاشية/13}

13.anıŋ içinde taḫtlar bolġay kötrülmiş.

13. Yükseklere kurulmuş görkemli tahtlar,

وَأَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ {الغاشية/14}

14. yme turur serin awrıḳlar ḳoḍıġlıġ.

14. (Cennet şarabıyla dolu) hazırlanmış kadehler,

وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ {الغاشية/15}

15.nihālīler tizekmişiklig.

15. Sıra sıra dizilmiş yastıklar,

وَزَرَابِيُّ مَبْثُوثَةٌ {الغاشية/16}

16.yme töşekler töşeklig.

16. Yerlere serilmiş halılar vardır.

أَفَلَا يَنظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ {الغاشية/17}

17. baḳmazlar mu teweke neteg yaratıldı?

17. O kâfirler, hiç ibret gözüyle bakmazlar mı buluta/deveye?[267] O nasıl yaratılmış?

وَإِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ {الغاشية/18}

18.kökke neteg kötrüldi?

18. Gökyüzüne? O nasıl yükseltilmiş?

وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ {الغاشية/19}

19.taġlarḳa neteg tikildi.

267 - Âyette geçen "el-İbil" kelimesi "Deve" anlamına gelmektedir. Arap dili bilginlerinden el-Müberred'den nakledildiğine göre "İbil" kelimesi, son harfinin şeddeli okunması durumunda "Bulut" anlamına da gelmektedir ki, Hz. Ayşe, Hz. Ali, İbn Mesud ve İbn Abbas âyeti bu şekilde okumuşlardır. Zemahşeri de devenin, mecaz yoluyla buluta benzetildiğini belirtir.

19. Dağlara? Nasıl sapasağlam dikilmiş?

وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ {الغاشية/20}

20. yerke neteg yaḍıldı?

20. Ve yeryüzüne? Nasıl dümdüz yayılmış?

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنتَ مُذَكِّرٌ {الغاشية/21}

21.pend bėrgil bütünlükün sen pend bėrigli sen.

21. Öyleyse Ey Peygamber! Sen insanlara öğüt vermeye, gerçekleri hatırlatmaya devam et. Unutma ki, sen yalnızca bir hatırlatıcı, bir öğüt vericisin.

لَّسْتَ عَلَيْهِم بِمُصَيْطِرٍ {الغاشية/22}

22. ermes sen anlar üze kömerlenmiş.

22. İnsanları zorla inandıracak değilsin.

إِلَّا مَن تَوَلَّى وَكَفَرَ {الغاشية/23}

23.meger kim yüz ewürse tansa.

23. Kim imana sırt çevirir ve küfürde direnirse,

فَيُعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ {الغاشية/24}

24.ḳınar anı uluġraḳ ḳın birle.

24. Allah onu en şiddetli azaba çarptıracaktır.

إِنَّ إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ {الغاشية/25}

25.biziŋ tapa ol ḳaytmışları.

25. Nasıl olsa onların dönüşü Bize olacaktır.

ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ {الغاشية/26}

26.yana biziŋ üze turur saḳışları.

26. İşte o zaman onların hesabını görmek bize düşer.

سُورَةُ الْفَجْرِ ﴿89﴾

Mekke döneminde inmiştir. 30.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Fecr" kelimesinden almıştır. Bu kelime, şafağın sökmesi ve tanyerinin ağarması anlamlarına gelir.

(89)

sūretü ve'l-fecr

bu fecr sūresi yėgirmi toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.[268]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالْفَجْرِ {الفجر/1}

1. taŋ atmaḳ ḥaḳḳı.

1. Andolsun ağaran tanyerine,

وَلَيَالٍ عَشْرٍ {الفجر/2}

2.ẕi'l-ḥicce ayınıŋ onınç ḥaḳḳı.

2. On geceye,[269]

وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ {الفجر/3}

3.yme taŋ ḥaḳḳı.

268 -sūrätü väǿl- fäcr 30 ayettir.

269 - Âyette zikredilen 10 gece ile 1. Zilhicce ayının ilk on günü, 2. Muharrem ayının ilk on günü, 3. Ramazan ayının ilk veya son on gününün kastedildiği rivayet edilmiştir.

3. Çift olan her şeye ve tek olan Allah'a,

وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ {الفجر/4}

4.ḳaçan tün barsa.

4. Akıp giden geceye.

هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ {الفجر/5}

5. nek bar mu anıŋ içre ant turur bilig iḍileriŋe?

5. Bu yeminlerin akıl sahipleri için hiç mi önemi yok?

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ {الفجر/6}

6.körmez mü sėn neteg ḳıldı sėniŋ iḍiŋ ʿād boḍunı birle?

6. Görmedin mi, Rabbin Âd kavmine neler yaptı?

إِرَمَ ذَاتِ الْعِمَادِ {الفجر/7}

7.üstün iḍisi.

7. Yüksek sütunlu (görkemli binaları), bağları ve bahçeleri olan o İrem halkına.

الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ {الفجر/8}

8.ol kim yaratılmadı anıŋ meŋizlig kendler içinde.

8. Orası öyle bir şehirdi ki, ülkede eşi benzeri yoktu.

وَثَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ {الفجر/9}

9. ṣemūd boḍunı anlar kim küserler taşnı özüŋde.

9. Evet, neler yaptı Rabbin vâdilerde kayaları oyup evler yapan Semûd halkına?

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ {الفجر/10}

10.firʿavn ḳazġuḳlar iḍisi.

10. Güçlü orduları olan Firavuna?[270]

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْبِلَادِ {الفجر/11}

11. anlar kim boyunġalıḳ ḳıldılar kendler içre.

11. Bunlar ülkelerinde azgınlık etmişler,

فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ {الفجر/12}

12.üküş ḳıldılar anıŋ içinde artaḳlıḳnı.

12. Oralarda fesat üstüne fesat çıkarmışlardı.

فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ {الفجر/13}

13.ḳuḍı tökdi anlar üze sèniŋ iḍiŋ ʿaẕāb ḳamçısını.

13. Sonunda Rabbin, üzerlerine azab kırbacını indiriverdi.

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ {الفجر/14}

270 - Krş. Sâd 38/12.

14.sėniŋ iḍiŋ ḳamuġ ḫalḳıŋ isi ol iḍiḳa.

14. Çünkü Rabbin, kullarının yapıp ettiklerini daima görüp gözetlemektedir.

فَأَمَّا الْإِنسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَنِ {الفجر/15}

15.ḳaçan yaŋluḳ ḳaçan sınasa anı iḍisi aġırlasa anı aḍrıḳındırsa anı ayur iḍim aġırladı meni.

15. İnsan öyle bir varlıktır ki; Rabbi, denemek için ona ikram edip cömertçe nimetler verdiğinde, “Rabbimin bu ikramını hak etmiştim” der.

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَنِ {الفجر/16}

16.ḳaçan sınasa anı tarutsa anıŋ üze rūzīsini ayur iḍim uçuzladı.

16. Fakat Rabbi yine onu denemek için rızkını daraltırsa, “Rabbim bana haksızlık etti” diye sızlanır.

كَلَّا بَل لَّا تُكْرِمُونَ الْيَتِيمَ {الفجر/17}

17.kerekmez mundaġ aġırlamaz siler atasızını.

17. Hayır! Doğrusu siz (Allah’tan ikram bekliyorsunuz ama kendiniz) yetimleri koruyup gözetmiyor,

وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ {الفجر/18}

18. ḫarīş ḳılmaz siler çıġayḳa aş bėrmek üze.

18. Yoksulları doyurmak için birbirinizi teşvik etmiyor,

وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا {الفجر/19}

19.yėyür siler mīrāṣlarını yėmek küçün.

19. Mirasları hak hukuk gözetmeden tıka basa yiyor,

وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا {الفجر/20}

20. sewer siler tawarnı yawlaḳ sewmek.

20. Ve malı mülkü taparcasına seviyorsunuz.

كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا {الفجر/21}

21.ḥaḳḳā ḳaçan tepretilse yer tepretmek tepretmek.

21. Hayır! Bu hep böyle gitmeyecek. Yeryüzü dağılıp paramparça olduğu,

وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا {الفجر/22}

22.kelgey yarlıġı ferişteler birik birik.

22. Rabbinin emri gelip melekler saf saf dizildiği zaman,

وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى {الفجر/23}

23.keldürülgey kün tamunı ol kün pend alġay kişi ḳayudın bolġay aŋar pend tutmaḳ.

23. Cehennem ortaya getirilir. İşte o zaman insanın aklı başına gelir, fakat artık bunun hiçbir faydası yoktur.

يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي {الفجر/24}

24.ayġay ay kāşki men aşundursa erdim neteg tiriglikim.

24. O zaman, "Keşke bu hayatım için önceden iyilikler yapmış olsaydım" der.

فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ {الفجر/25}

25.ol kün ḳınmaz anıŋ ḳını teg kimerse.

25. O gün, Rabbinin azabı hiç kimsenin azabına benzemez.

وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ {الفجر/26}

26.tügünmez anıŋ tügünin kimerse.

26. Ve O'nun vurduğu kelepçeler de başkalarının vurduğu kelepçelere benzemez.

يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ {الفجر/27}

27.ay etöz amrulmış.

27. O halde ey dünya zevkine dalmış, kendini mutlu ve güven içinde hisseden insan!

ارْجِعِي إِلَى رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً {الفجر/28}

28.yanġıl iḍiŋ tapa ḫoşnūd bolmış iḍiŋdin yana aydı ḫoşnūd bolmış sėndin.

28. Gönül rızası ile dön artık Rabbine ki, O da senden razı olsun.

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي {الفجر/29}

29.kirgil ḳullarım ara.

29. Böylece katıl, Benim cennetlik kullarımın arasına.

وَادْخُلِي جَنَّتِي {الفجر/30}

30. kirgil meniŋ uştmaḫımḳa.

30. Ve onlarla birlikte gir cennetime.

90 سُورَةُ الْبَلَدِ

Mekke döneminde inmiştir. 20.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Beled" kelimesinden almıştır. "Beled", belde, şehir gibi anlamlara gelir.

(90)

sūretü ʾl-beled

bu beled sūresi yėgirmi āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ turur yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

لَا أُقْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ {البلد/1}

1. and içer men bu kend bile yaʿnī mekke tapa.

1. Yemin ederim bu beldeye,

وَأَنتَ حِلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ {البلد/2}

2.sėn ḥelāl sėn bu kendke.

2. Senin içinde yaşadığın bu beldeye,

وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدَ {البلد/3}

3.tuġuruġlı yaʿnī ādem ne kim tuġdı.

3. O babaya ve o oğula (İbrahim'e ve İsmâil'e) ki,

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي كَبَدٍ {البلد/4}

4.yarattı mız kişini ḳatıġlıḳ emgek üçün.

4. Biz insanı çetin tabiatlı, zorluklara ve sıkıntılara dayanıklı bir varlık olarak yarattık.

أَيَحْسَبُ أَن لَّن يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ {البلد/5}

5.azu saḳınur mu hergiz umaġay anıŋ üze kimerse yaʿnī iḍi.

5. O insan (buna güvenip) kimsenin kendisine güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا {البلد/6}

6.ayur helāk ḳıldım nek tawar üküş.

6. Üstelik bir de (din aleyhine), "Yığınla mal mülk harcadım" diye övünüyor.[271]

أَيَحْسَبُ أَن لَّمْ يَرَهُ أَحَدٌ {البلد/7}

7.azu saḳınur mu hergiz körmegey anı bir iḍi?

7. O, kimsenin kendisini görmediğini mi sanıyor?

أَلَمْ نَجْعَل لَّهُ عَيْنَيْنِ {البلد/8}

8.ḳılmadımız mu aŋar ėkki köz?

8. O kendini beğenmiş adama Biz iki göz,

271 - Burada kastedilen kişinin Velid b. Muğire olduğu nakledilmekle birlikte âyetin muhatabı, o karakterdeki bütün insanlardır. Velid, Hz. Peygamberle mücadele için paralar harcıyor ve vaatlerde bulunuyordu.

وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ {البلد/9}

9.bir til ėkki irn.

9. Bir dil ve iki dudak vermedik mi?

وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ {البلد/10}

10. belgürtti miz aŋar ėkki yol.

10. Ona eğri ve doğru yolu göstermedik mi?

فَلَا اقْتَحَمَ الْعَقَبَةَ {البلد/11}

11.aşmaduḳ turur otḳa.

11. Fakat o sarp yokuşu aşamadı.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ {البلد/12}

12.yme bildürgey saŋa ne turur ot?

12. Sarp yokuş nedir, (onu aşmayı sağlayan şeyi) sen bilir misin?

فَكُّ رَقَبَةٍ {البلد/13}

13.ḳulıŋnıŋ āzād ḳılmaḳ.

13. O, köle azad etmektir,

أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ {البلد/14}

14.azu aş yėtürmek açlıḳ kün içinde atasızḳa.

14. Kıtlık zamanında doyurmaktır,

يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ {البلد/15}

15.atasızḳa ḳadaşlıḳ bolġay.

15. Akrabalardan yetim olanları,

أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ {البلد/16}

16. azu çıġay bolsa yıraḳ da yawuḳ.

16. Ve yersiz yurtsuz yoksulları.

ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ {البلد/17}

17.yana bolġay silerdin kėrtgündiler tuşuşdılar serinmek birle yme vaṣiyyet ḳılışdılar raḥm ḳılmaḳ birle.

17. Sonra da iman edip, birbirlerine sabrı ve merhameti tavsiye eden kimselerden olmaktır.

أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ {البلد/18}

18.anlar tururlar oŋ ḳol iḍileri.

18. İşte bunlar, amel defterleri sağlarından verilecek olan kimselerdir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا هُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ {البلد/19}

19.anlar kim tandılar biziŋ belgülerimizke anlar tururlar sol ḳol iḍileri.

19. Âyetlerimizi inkâr edenler ise, amel defterleri solundan verilecek olan kimselerdir.[272]

عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤْصَدَةٌ {البلد/20}

20.anlar üze ot turur örtüglüg.

20. Onların cezası, kapıları sımsıkı kapatılmış cehennem ateşinde yanmaktır.

272 - Krş. Vâkıa 56/37-46.

91 سُورَةُ الشَّمْسِ

Mekke döneminde inmiştir. 15.âyettir. Adını ilk âyetteki "Şems" (güneş) kelimesinden almıştır.

(91)

sūretü ve'ş-şems

bu şems sūresi on beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا {الشمس/1}

1. kün ḥaḳḳı anıŋ yaruḳluḳı ḥaḳḳı.

1. Andolsun güneşe ve onun aydınlığına,

وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا {الشمس/2}

2.ay ḥaḳḳı ḳaçan kim uḍu barsa aŋar.

2. Peşinden ortaya çıkan aya,

وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا {الشمس/3}

3.yme kündüz ḳaçan yarulsa anı.

3. Güneşi açığa çıkaran gündüze,

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا {الشمس/4}

4. yme tün ḥaḳḳı ḳaçan ḳaraŋḳuluḳ örtse.

4. Onu örten geceye,

وَالسَّمَاء وَمَا بَنَاهَا {الشمس/5}

5.kök ḥaḳḳı yme ol kim turġuzdı anı.

5. Göğe ve onu bir tavan gibi kurana,

وَالْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا {الشمس/6}

6.yme yer ḥaḳḳı anı kim yaḍtı anı.

6. Yeryüzüne ve onu dümdüz yayıp döşeyene,

وَنَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا {الشمس/7}

7.yme etöz ḥaḳḳı anı kim tüzetti anı.

7. İnsana ve ona güzel bir şekil verene,

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا {الشمس/8}

8.körkitti aŋar anıŋ yawuz yme anıŋ ėdgüsini.

8. Ona kötülük yapma ve kötülükten sakınma yeteneğini verene ki,

قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا {الشمس/9}

9.tilekke tėgdi ḳurtuldı kim arıttı erse.

9. Nefsini temizleyip arındıran kimse kurtuluşa ermiştir.

وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا {الشمس/10}

10.umınçsız boldı kim kizledi erse.

10. Onu kirletip kötülüklere boğan kimse de hüsrana uğramıştır.

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا {الشمس/11}

11.yalġan tuttı ṣemūd boḍunı ṣāliḥni boyunġalıḳları.

11. Hani Semûd kavmi azgınlıkları yüzünden peygamberlerini yalanlamıştı.

إِذِ انبَعَثَ أَشْقَاهَا {الشمس/12}

12.ḳaçan turdı erse anıŋ ḳutsuzraḳ kişi.

12. Onların en azgını (deveyi boğazlamak için) ileri atılmıştı.

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا {الشمس/13}

13.aydı anlarḳa Taŋrı yalavaçı başlamaŋlar Taŋrı ingeni anıŋ suw içgü yerdin.

13. Allah'ın elçisi Salih de onlara, "Allah'ın devesine ve onun su içme hakkına dokunmayın" demişti.

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُم بِذَنبِهِمْ فَسَوَّاهَا {الشمس/14}

14.yalġanḳa tuttılar siŋrin ḳıydılar yawuzladılar anı helāk ḳıldı anlarnı iḍileri yazuḳ birle tüzetti anlarnı.

14. Onlar ise Allah'ın elçisini yalanlamışlar; dişi devenin önce ayaklarını, ardından da boğazını

kesmişlerdi. Rableri de günahları sebebiyle onların üzerine şiddetli bir azab indirmiş ve onları yerle bir etmişti.[273]

وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا {الشمس/15}

15. ḳorḳmaz Taŋrı ḳınġuçı anıŋ soŋında.

15. O, yaptığı bir işin sonucundan aslâ çekinmez; cezalandırmakta aslâ tereddüt etmez.

273 - Krş. Â'râf 7/73; Hûd 11/61-68; Şuarâ 26/141-158.

92 سُورَةُ الَّيْلِ

Mekke döneminde inmiştir. 21.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Leyl" kelimesinden almıştır. "Leyl", gece demektir.

(92)

sūretü ʾl-leyl

bu leyl sūresi yėgirmi bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى {الليل/1}

1. tün ḥaḳḳı ḳaçan örtse.

1. Andolsun her yeri karanlığa bürüyen geceye,

وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى {الليل/2}

2. kündüz ḥaḳḳı ḳaçan yarusa.

2. Aydınlatan gündüze,

وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى {الليل/3}

3.ne kim yarattı erkekni tişini.

3. Erkeği ve dişiyi Yaratana ki,

إِنَّ سَعْيَكُمْ لَشَتَّى {الليل/4}

4. silerniŋ işiŋizler pārekende turur.

4. Sizin yaptığınız ameller çeşit çeşittir.

فَأَمَّا مَن أَعْطَى وَاتَّقَى {الليل/5}

5. ol kim ḳulluḳ ḥaḳḳın ötesa küḍezdi.

5. Malını ihtiyaç sahiplerine veren, cimrilikten kaçınan,

وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى {الليل/6}

6. könike tutsa körklügrekini.

6. En güzel sözü; Kelime-i tevhidi tasdik eden kimseyi,

فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى {الليل/7}

7. āsān ḳılġay miz aŋar āsān işini.

7. Biz (sonu cennete varan) kolay bir yola ileteceğiz.

وَأَمَّا مَن بَخِلَ وَاسْتَغْنَى {الليل/8}

8. yana kim baẖīllıḳ ḳılsa muŋsuzlansa.

8. Fakat cimrilik eden ve Rabbine ihtiyacı olmadığını düşünen,

وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى {الليل/9}

9. yalġanḳa tutsa körklügrekini.

9. O en güzel sözü yalanlayan kimseyi ise,

{10/الليل} فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى

10. āsān ḳılġay miz aŋar tireşrek işi.

10. (Sonu cehenneme varan) zor bir yola sokacağız.

{11/الليل} وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى

11. yme asıġ ḳılmaz andın neki tawarı ḳaçan helāk bolsa.

11. O kimse, cehenneme yuvarlandığında, malının mülkünün kendisine hiçbir yararı olmayacaktır.

{12/الليل} إِنَّ عَلَيْنَا لَلْهُدَى

12. biziŋ üzele turur köni yolḳa köndürgen.

12. Bize düşen doğru yolu göstermektir.[274]

{13/الليل} وَإِنَّ لَنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى

13. yme biziŋke ol ajun yme bu ajun.

13. Unutmayın ki, âhiret de dünya da Bizim tasarrufumuzdadır.

{14/الليل} فَأَنذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى

14. ḳorḳuttum silerni ol otdın kim.

274 - Krş. Nahl 16/9.

14. İşte Ben sizi alevler saçan bir cehennem konusunda uyardım.

لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى {الليل/15}

15. kirmez aŋar meger ḳutsuzraḳ.

15. Oraya girecek olan, sadece bedbaht, azgın kimsedir.

الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى {الليل/16}

16. ol kim yalġanḳa tuttı yüz ewürdi.

16. O, dini yalanlamış ve ondan yüz çevirmiştir.

وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى {الليل/17}

17. yme yıratur anı saḳnuḳraḳını.

17. Bilinçli bir şekilde cimrilikten sakınan kimse ise cehennemden uzak tutulacaktır.

الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى {الليل/18}

18. ol kim bėrür neki tawarnı arır.

18. O malını mülkünü hayırlı işlerde harcar ve temizlenip arınır.

وَمَا لِأَحَدٍ عِندَهُ مِن نِّعْمَةٍ تُجْزَى {الليل/19}

19. yoḳ kimerse anıŋ üskinde ėḍgülükdin.

19. Bunu kimseden bir karşılık beklemeden yapar.

إِلَّا ابْتِغَاء وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى {الليل/20}

20. yanut bėrilse meger tileyü iḍisi ḫoşnūdluḳını yüksekrek.

20. Onun tek amacı, Yüce Rabbinin hoşnutluğunu kazanmaktır.

وَلَسَوْفَ يَرْضَى {الليل/21}

21. terk bolġay kim ḫoşnūd bolġay.

21. İşte bundan dolayı kendisi de ileride mutlaka hoşnut olacaktır.[275]

275 - Krş. Fecr 89/28-30; Beyyine 98/8.

﴿93﴾ سُورَةُ الضُّحٰى

Mekke döneminde inmiştir. 11.âyettir. Adını ilk âyette geçen “Duhâ” kelimesinden almıştır. “Duhâ”, kuşluk vaktini veya gündüzü ifade eder.

(93)

sūretü veʾḍ-ḍuḥā

bu veʾḍ- ḍuḥā sūresi on bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

وَالضُّحَى {الضحى/1}

1. kün tuġusuġ birle and.

1. Andolsun kuşluk vaktine,

وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى {الضحى/2}

2. tün ḥaḳḳı bile and ḳararsa.

2. Karanlığın bastığı, her tarafı sükûnetin kapladığı geceye ki,

مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى {الضحى/3}

3. ḳuḍı bėrmedi sėni iḍiŋ yme düşmen tutmadı.

3. Rabbin seni ne terk etti, ne de sana darıldı.

وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى {الضحى/4}

4. ol ajun yėgrek turur saŋar bu ajunda kėrü.

4. Bil ki, hayatının sonrası, öncesinden daha iyi olacak.

وَلَسَوْفَ يُعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى {الضحى/5}

5. herāyna bėrgey saŋa iḍiŋ taplaġay sėn.

5. Rabbin sana ileride birçok nimet verecek ve sen hoşnut olacaksın.

أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى {الضحى/6}

6. azu bulmadı mu sėni atasız ajun bėrdi saŋa.

6. (Nitekim daha önce de sana nimetler vermişti) Rabbin seni yetim bir çocuk olarak bulup (sağlam bir sığınakta) barındırmadı mı?

وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى {الضحى/7}

7.yme buldı sėni köni yol tutmaduḳ köni yolḳa köndürdi sėniŋ.

7. Sen (din hususunda) gideceğin yolu bilmezken sana doğru yolu göstermedi mi?[276]

وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَى {الضحى/8}

8. buldı sėni çıġay bayuttı.

8. Sen muhtaç iken ihtiyaçlarını gidermedi mi?

276 - Krş. Ankebût 29/48; Şûra 42/52.

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ {الضحى/9}

9. yme atasızını uçuzlamağıl.

9. Öyleyse sen de sakın yetimlere haksızlık etme, onları hor görme.

وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ {الضحى/10}

10. yme ḳolġuçını sarsıtmağıl.

10. El açıp yardım isteyeni de azarlama.

وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ {الضحى/11}

11. iḍiŋ niʿmetini yāḍ ḳılġıl.

11. Rabbinin sana verdiği nimeti; gönderdiği vahyi dur durak bilmeden anlat.

94 سُورَةُ الْاِنْشِرَاحِ

Mekke döneminde inmiştir. 8 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Neşrah" kelimesinin "İnfial'' kalıbından gelen mastarından almıştır. "İnşirah", kalbin rahatlaması, huzura kavuşması gibi anlamlara gelir.

(94)

sūretü 'l-inşirāḥ

bu inşirāḥ sūresi sekiz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ {الشرح/1}

1. açmadımız mu sėniŋ köŋlüŋni?

1. Ey Peygamber! Biz (din hususunda gideceğin yolu bilmezken, sana peygamberlik verip) senin göğsünü ferahlatmadık mı?

وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ {الشرح/2}

2. yme ḳoḍdımız sėndin ağır yüklügni.

2-3. (İnsanlığın şirk bataklığına batmış olmasının verdiği ve) senin belini büken yükü (peygamberlik vererek) üzerinden kaldırmadık mı?

الَّذِي أَنقَضَ ظَهْرَكَ {الشرح/3}

3. ol kim basdı arḳaŋnı.

2-3. (İnsanlığın şirk bataklığına batmış olmasının verdiği ve) senin belini büken yükü (peygamberlik vererek) üzerinden kaldırmadık mı?

وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ {الشرح/4}

4. kötürdimiz sėniŋ yāḍıŋnı.

4. (Vahye muhatap kılarak) senin şerefini yükseltmedik mi?

فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا {الشرح/5}

5. bütünlükün tėgme küçeylig birle āsānlıḳ bolur.

5. Unutma ki, her zorluğun yanında bir de kolaylık vardır.

إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا {الشرح/6}

6. yme tireşlig birle āsānlıḳ bolur.

6. Evet, her zorluğun yanında bir de kolaylık vardır.

فَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ {الشرح/7}

7. ḳaçan fārig̱ bolsa sėn emgengil.

7. Öyleyse bir güçlüğü yendiğinde (yılgınlık gösterme,) azimle başka bir işe giriş.

وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ {الشرح/8}

8. iḍiŋ yana rag̱bet ḳılg̱ıl ḥācet ḳılmaḳ birle.

8. Ve daima Rabbine yönel, O'ndan yardım bekle.

95 سُورَةُ التِّينِ

Mekke döneminde inmiştir. 8 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Tîn" kelimesinden almıştır. "Tîn", incir demektir.

(95)

sūretü ve'ṯ-ṯīn

bu ve'ṯ-ṯīn sūresi sekkiz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالتِّينِ وَالزَّيْتُونِ {التين/1}

1.incīr tübi bile and zeytūn.

1. Andolsun İncir Dağına ve Zeytin Dağına,[277]

وَطُورِ سِينِينَ {التين/2}

2.yme tağlar ṭūr-ı sīnīn.

2. Bir de Sîna Dağına,

وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ {التين/3}

3.bu emīn kend emānetlıḳ yere.

3. Ve bu güvenli beldeye (Mekke'ye) ki,

277 - Lafzen, "İncire ve zeytine." Birinci ve ikinci âyetlerde adına yemin edilen üç dağ, Filistin'de Hz. Musa ve Hz. İsa'ya vahiy indirilen mekânlardır.

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ {التين/4}

4.törütti miz kişilerni körklügrek törütmek içre.

4. Biz insanı (beden ve ruh bakımından) en güzel şekilde yarattık.

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ {التين/5}

5.yana yandurdımız anı ḳuḍılarda ḳuḍıraḳḳa.

5. Sonra da onu (yaratılış amacına aykırı kötü işleri sebebiyle) aşağıların aşağısına (cehenneme) attık.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ {التين/6}

6.meger anlar kim kėrtgündiler ḳıldılar ėḍgülükler anlarḳa ter turur eksüksüz.

6. Ancak iman edip iyi ve yararlı işler yapanlar için sonsuz bir mükâfat hazırladık.

فَمَا يُكَذِّبُكَ بَعْدُ بِالدِّينِ {التين/7}

7.ne yalġan tutar sėni munda kėḍin saḳışḳa.

7. Öyleyse ey inkârcı kişi! Bütün bunlara rağmen seni, hesap gününü yalanlamaya sürükleyen nedir?

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمِ الْحَاكِمِينَ {التين/8}

8.ermez mü Taŋrı kesgen biçgenlerde kesgen bıçġanraḳ?

8. En doğru hükmü veren Allah değil midir?[278]

278 - Yani Allah, elbette sizi hesaba çekecek ve aranızda en doğru hükmü verecektir.

96 سُورَةُ الْعَلَقِ

Mekke döneminde inmiştir. 19.âyettir. Adını ikinci âyetteki "Alâk" kelimesinden almıştır. "Alâk", aşılanmış yumurtanın ana rahminin duvarına yapıştığı bir dönemi ifade eder.

(96)

sūretü 'l-ʿalaḳ

bu ʿalaḳ sūresi on toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ {العلق/1}

1. oḳıġıl iḍiŋ atı birle ol kim yarattı.

1. Ey Peygamber! Seni yaratan Rabbinin adıyla oku.

خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ {العلق/2}

2.yarattı kişini uḍışmış ḳandın.

2. O Rabbin ki, insanı rahmin duvarına yapışan aşılanmış bir yumurtadan yaratmıştır.

اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ {العلق/3}

3. oḳıġıl sėniŋ iḍiŋ aġırlıġraḳ turur.

3. Evet, oku! Rabbin büyük lutuf sahibidir.[279]

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ {العلق/4}

4.ol kim ögretti ḳalem birle.

4. O, insana kalemle yazma yeteneği vermiş,

عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ {العلق/5}

5.ögretti kişike anı kim bilmez erdi.

5. Bilmediklerini öğretmiştir.

كَلَّا إِنَّ الْإِنسَانَ لَيَطْغَى {العلق/6}

6.ḥaḳḳā kerekmez mundaġ yaŋluḳ boynaġu bolur.

6. Bütün bunlara rağmen insan yine de azar,

أَن رَّآهُ اسْتَغْنَى {العلق/7}

7.kim körse anı muŋsuz bolmış.

7. Kendisinin hiçbir şeye muhtaç olmadığını sanır.

إِنَّ إِلَى رَبِّكَ الرُّجْعَى {العلق/8}

8. iḍiŋ yana ol yanış.

8. Oysa o, sonunda mutlaka Rabbine dönecektir.

279 - İkinci defa gelen, "Oku" emrinin, "Bu okunanları tebliğ et" anlamına geldiğini söyleyenler de vardır.

أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَى {العلق/9}

9.ne körür sėn ol kişi yıġar.

9-10. İnsanları hak dine çağıran[280] Peygambere engel olmaya çalışanı görüyor musun?[281]

عَبْدًا إِذَا صَلَّى {العلق/10}

10.ḳulnı ḳaçan namāz ḳılsa.

9-10. İnsanları hak dine çağıran[282] Peygambere engel olmaya çalışanı görüyor musun?[283]

أَرَأَيْتَ إِن كَانَ عَلَى الْهُدَى {العلق/11}

11.ne körür sėn eger bolsa köni yol üze?

11. Ey inkârcı! Ne dersin? Ya asıl doğru yolda olan o ise?

أَوْ أَمَرَ بِالتَّقْوَى {العلق/12}

12.azu fermānlasa saḳnuḳluḳḳa?

12. Ve Allah'ın azabından sakınmayı emir ve tavsiye ediyorsa?

أَرَأَيْتَ إِن كَذَّبَ وَتَوَلَّى {العلق/13}

13.ne körür sėn eger yalġanḳa tutsa yüz ewürse?

13. O inkârcının asıl kendisi, gerçeği yalanlayan ve ondan yüz çeviren biri ise?

280 - "Sallâ" fiilinin burada sözlük anlamı olan "Çağırmak" mânasında olması daha uygun görünmektedir. Özellikle 12. âyette bu kişinin (Peygamberin) "Takvayı emrettiği"nin belirtilmesi bu anlamı desteklemektedir.

281 - Âyette kastedilen kişinin Ebû Cehil olduğu rivayet edilmiştir.

282 - "Sallâ" fiilinin burada sözlük anlamı olan "Çağırmak" mânasında olması daha uygun görünmektedir. Özellikle 12. âyette bu kişinin (Peygamberin) "Takvayı emrettiği"nin belirtilmesi bu anlamı desteklemektedir.

283 - Âyette kastedilen kişinin Ebû Cehil olduğu rivayet edilmiştir.

أَلَمْ يَعْلَمْ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى {العلق/14}

14.bilmedi mü kim Taŋrı körer?

14. O inkârcı Allah'ın her şeyi gördüğünü bilmiyor mu?

كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنتَهِ لَنَسْفَعًا بِالنَّاصِيَةِ {العلق/15}

15.ḥaḳḳā kerekmez mundaġ eger yıġılmasa tutġay oḳ miz kesme bürçekni.

15. Hayır! Bu adam yanlış yolda! Eğer o, bu tutumundan vazgeçmezse onu perçeminden tutup sürükleyeceğiz.

نَاصِيَةٍ كَاذِبَةٍ خَاطِئَةٍ {العلق/16}

16.kesme bürçek yalġançı yazuḳluġ.

16. Evet, o yalancı, ar damarı çatlamış inkârcıyı perçeminden (tutup sürükleyeceğiz).

فَلْيَدْعُ نَادِيَه {العلق/17}

17.oḳısun öz boḍunını.

17. Haydi, o zaman adamlarını yardıma çağırsın da görelim.

سَنَدْعُ الزَّبَانِيَةَ {العلق/18}

18.oḳıġay miz tamuġ erkligleri.

18. Biz de o gün zebanileri çağıracağız.

كَلَّا لَا تُطِعْهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ {العلق/19}

(سجدة واجبة)

19.ḥaḳḳā anıŋ sözüŋ tutmaġıl secde ḳılġıl yawuġıl.

19. Hayır! Ey Peygamber! Sen aslâ onun tehditlerine boyun eğme. Rabbine secde et ve böylece O'na yaklaş.

﴿97﴾ سُورَةُ الْقَدْرِ

Mekke döneminde inmiştir. 5 âyettir. Adını ilk âyette geçen “Kadr” kelimesinden almıştır. “Kadr”, değer, kıymet ve ölçü demektir.

(97)

sūretü ʾl-ḳadr

bu ḳadr sūresi beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ {القدر/1}

1. biz indürdimiz anı ḳadr tüni içinde.

1. Biz Kur’an’ı Kadir gecesinde indirmeye başladık.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ {القدر/2}

2.ne bilür sėn ne bolur ḳadr tüni.

2. Sen Kadir gecesinin ne olduğunu bilir misin?

لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ {القدر/3}

3.ḳadr tüni yėgrek turur miŋ aydın.

3. Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.

تَنَزَّلُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِّن كُلِّ أَمْرٍ {القدر/4}

4.iner ferişteler yme cebra'il anıŋ içinde iḍileri yarlıġı birle tėgme işdin.

4. O gece melekler ve Cebrâil, Rablerinin izniyle her iş için durmadan inerler.

سَلَامٌ هِيَ حَتَّىٰ مَطْلَعِ الْفَجْرِ {القدر/5}

5.selām bolur ol bereket ve saʿādet ve raḥmet taŋ atġınçaḳa tėgi.

5. Artık o gece, tanyeri ağarıncaya kadar tam bir esenliktir.

﴿98﴾ سُورَةُ الْبَيِّنَةِ

Medine döneminde inmiştir. Mekke'de indiği de rivayet olunmuştur. Sûrenin içeriği Medine'de indiği görüşünü desteklemektedir. 8 âyettir. Adını birinci ve dördüncü âyetlerde geçen "Beyyine" kelimesinden almıştır. Beyyine, açık belge, delil gibi anlamlara gelir.

(98)

sūretü ʾl-beyyine

bu beyyine sūresi toḳuz āyet turur medīnede inmiş turur.[284]

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنفَكِّينَ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ {البينة/1}

1. bolmadı anlar kim tandılar bitig iḍilerindin yme ortaḳ ḳatıġlılar saçlınsalar ançaḳa tėgi kelse anlarḳa belgülüg bütünlük.

1. Kitab Ehlinden ve müşriklerden küfürde direnenler, kendilerine açık ve kesin bir delil gelinceye kadar hiçbir ayrılığa düşmüş değillerdi.

رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُّطَهَّرَةً {البينة/2}

2. yalavaç Taŋrıdın oḳısa bitigler arıġ.

2. O delil, Allah tarafından gönderilen ve (meleklerden başkasının dokunmadığı)[285] temiz sahifelerden okuyup anlatan bir peygamberdir.

284 -sūrätüól -bäyyinä 8 ayettir.
285 - Parantez içindeki açıklama için bkz. Vâkıa 56/79.

فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ {البينة/3}

3. anıŋ içinde bitigler turur nek üstüvār.

3. Onun okuduğu bu sahifelerde yazılı sağlam hükümler vardır.

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِن بَعْدِ مَا جَاءتْهُمُ الْبَيِّنَةُ {البينة/4}

4. aḍrılmadı anlar kim bėrildiler bitig meger anda kėḍin kim keldi anlarḳa bütünlüg.

4. Kitab Ehli kendilerine bu delil geldikten sonra görüş ayrılıklarına düştüler.[286]

وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاء وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ {البينة/5}

5. fermānlanmadılar meger tapuŋguları üçün Taŋrıḳa ḳatıġsız ḳılıġlılar bolup aŋar dīnni müselmānlıḳ dīnini aḍaḳın tutsalar namāznı bėrseler zekātnı ol müselmānlıḳ dīnini.

5. Oysa onlar, inançlarını şirk ve nifaktan arındırmış bir şekilde, sapıklık ve putperestlikten uzak olarak Allah'ı lâyıkıyla tanıyıp yalnız O'na kulluk etmekle; namaz kılmakla ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardı. İşte sağlam ve dosdoğru din budur.

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أُوْلَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ {البينة/6}

6. bütünlükün anlar kim tandılar bitig iḍilerindin ortaḳ ḳatıġlılardın tamuġ otı içre meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde anlar tururlar anlar yaratılmışlar yawuzraḳı.

6. Gerçek şu ki, Kitab Ehlinden küfürde direnenler ile Allah'a ortak koşanların yeri cehennem ateşidir ve onlar orada asırlarca kalacaklardır. İnsanların en kötüleri onlardır.

286 - Krş. Bakara 2/89.

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُوْلَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ {البينة/7}

7 anlar kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülükler anlar tururlar anlar yaratılmış yėgreki.

7. İnanıp iyi ve yararlı işler yapanlar ise, işte onlar da insanların en iyileridir.

جَزَاؤُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ {البينة/8}

8. anlarnıŋ yanutları iḍileri üskinde ʿadn būstānları aḳar anıŋ altınından arıḳlar meŋgü ḳalıġlılar anıŋ içinde tutaşı ḫoşnūd boldı Taŋrı anlardın taḳı ḫoşnūdluḳlarından ol ol kişike ḳorḳsa iḍiside.

8. Onlar için Allah katında altından ırmaklar akan ve içinde sürekli kalacakları Adn cennetleri vardır. Allah onlardan razı, onlar da Allah'tan hoşnuttur. Bütün bu nimetler Rablerinin azabından korkan kimseler içindir.[287]

287 - Krş. Fecr 89/28-30.

99 سُورَةُ الزِّلْزَالِ

Mekke döneminde inmiştir. 8 âyettir. Medine döneminde nâzil olduğu da rivayet edilmiştir. Adını ilk âyetteki "Zilzâl" kelimesinden almıştır. "Zilzal" ve "zelzele" kelimeleri şiddetli deprem, yer sarsıntısı anlamlarına gelmektedir.

(99)

sūretü ʾz-zelzele

bu sūretü ʾz- zelzele sekiz āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا {الزلزلة/1}

1.ḳaçan tepretilse yer anıŋ tepretmeki.

1. Yeryüzü şiddetli bir depremle sarsıldığında,

وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا {الزلزلة/2}

2. taḳı çıḳarġay yer yüklerin.

2. İçindeki ağırlıkları dışarı fırlatıp attığında,

وَقَالَ الْإِنسَانُ مَا لَهَا {الزلزلة/3}

3. taḳı ayġay kişi ne bolmış turur aŋar?

3. Ve insan, "Ne oluyor bu dünyaya?!" diye dehşete düştüğünde,

يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا {الزلزلة/4}

4.ol kün tanuḳluḳ bėrür öz ḫaberlerni.

4. O gün yeryüzü (hal diliyle) olup biten her şeyi bir bir anlatır.

بِأَنَّ رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا {الزلزلة/5}

5.sėniŋ iḍiŋ fermānladı aŋar.

5. Çünkü Rabbin ona öyle vahyetmiş; öyle bir düzen kurmuştur.

يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِّيُرَوْا أَعْمَالَهُمْ {الزلزلة/6}

6. ol kün yanar kişiler taḳuḳu körkütgü üçün anlarnıŋ işlerini.

6. O gün insanlar, bölükler halinde kabirlerinden çıkarlar ve yapıp ettikleri her şey kendilerine gösterilir.

فَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ {الزلزلة/7}

7. kim ḳılsa kün ḳırı aġrınça ėḍgülük körür anı.

7. Sonunda, zerre kadar iyilik yapan kimse onun karşılığını görür,

وَمَن يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ {الزلزلة/8}

8 kim ḳılsa kün ḳırı aġrınça ėsizlik körür anı.

8. Zerre kadar kötülük işleyen de onun cezasını çeker.

﴿100﴾ سُورَةُ الْعَادِيَاتِ

Mekke döneminde inmiştir. 11.âyettir. Medine döneminde indiği de rivayet edilmiştir. Adını ilk âyetteki "Âdiyât" kelimesinden almıştır. Âdiyat, savaş meydanında hızla koşan atlar ve yolda hızla koşan develer demektir.

(100)

sūretü ve'l-ʿādiyāt

bu ʿādiyāt sūresi on bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا {العاديات/1}

1.ol garātda yügrügli aṭlar bile ant solmaḳın.

1. Andolsun soluk soluğa koşan,

فَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا {العاديات/2}

2. yme yögrürde toynaḳıdın ot yaşnaġlı çaḳmaḳındın.

2. Tırnaklarıyla yerden kıvılcımlar çıkaran,

فَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا {العاديات/3}

3. ol taŋ aşar vaḳtında ġarātḳa anuḳlanġan.

3. Sabahın erken vaktinde baskın yapan,

فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا {العاديات/4}

4. ġāzīler bile ant ḳoparurlar ol yögürmek birle toġnı.

4. Tozu dumana katan,

فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا {العاديات/5}

5. ėller ortasıŋa özleri kemşür.

5. Ve düşmanın tam ortasına dalan atlara ki,

إِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنُودٌ {العاديات/6}

6. kim ādemī iḍisiŋe nā-sipās turur.

6. İnsan Rabbine karşı gerçekten nankördür.

وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ {العاديات/7}

7. ol anıŋ üze tanuḳ turur.

7. Üstelik nankör olduğunu kendisi de çok iyi bilmektedir.

وَإِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ {العاديات/8}

8. ol dünyā neki sewmeklig ḳatıġ turur.

8. O, dünya malına çok düşkündür.

أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ {العاديات/9}

9. azu bilmes mü ḳaçan ḳoparılsa ne kim gürlar içindeki.

9. O bilmez mi ki, insanlar diriltilip kabirlerinden çıkarıldığında,

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ {العاديات/10}

10. yme belgürtülse ne kim kögüzler içindekini.

10. Ve içlerinde gizledikleri her şey önlerine serildiğinde,

إِنَّ رَبَّهُم بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ {العاديات/11}

11. anlarnıŋ iḍileri anları ol kün biligli turur.

11. İşte o gün Rableri, onların yapıp ettiklerini kendilerine tek tek bildirecek ve hepsinin karşılığını verecek.

﴿101﴾ سُورَةُ الْقَارِعَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 11.âyettir. Adını ilk âyette geçen "Kâria" kelimesinden almıştır. "Kâria", şiddetle kapıyı çalmak ya da bir şeyin bir şeye vurulmasıyla çıkan şiddetli ses demektir. Buradaki anlamı, kıyametin kopmasıdır.

(101)

sūretü ʾl-ḳāriʿa

bu el ḳāriʿa sūresi on bir āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

الْقَارِعَةُ {القارعة/1}

1. yürek toḳıġlı ḳıyāmet.

1. İnsanın ödünü patlatan o dehşetli darbe!

مَا الْقَارِعَةُ {القارعة/2}

2. ne ol yürek toḳıġlı ḳıyāmet!

2. O ne korkunç bir darbedir!

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ {القارعة/3}

3. ne bildürgey saŋa ne turur yürek toḳıġlı ḳıyāmet?

3. Bilir misin, nedir o dehşetli darbe?

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ {القارعة/4}

4. ol kün bolur kişiler yazılmış kelebek teg.

4. O öyle müthiş bir gündür ki, o gün insanlar sağa sola uçuşan kelebekler gibi darmadağın olacak;

وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنفُوشِ {القارعة/5}

5. bolur tağlar çapımış yuŋ teg.

5. Dağlar atılmış yün gibi savrulacaktır.

فَأَمَّا مَن ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ {القارعة/6}

6. yana kim yük kim aġır kelse terāzūsı.

6. İşte o gün tartısında sevabı ağır basan kimse,

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ {القارعة/7}

7. ol tiriglik içre taplanmış.

7. Hoşnut olacağı bir hayata kavuşacaktır.

وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ {القارعة/8}

8. yana kimnüŋ kim yüŋlünse terāzūları.

8. Tartısında sevabı hafif gelen kimse ise,

فَأُمُّهُ هَاوِيَةٌ {القارعة/9}

9. anıŋ anası yaʿnī yanışı hāvīye turur.

9. Kendisini Hâviye'nin kucağında bulacaktır.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهْ {القارعة/10}

10.ne bildürgey saŋa ne ol?

10. Bilir misin, nedir o Hâviye?

نَارٌ حَامِيَةٌ {القارعة/11}

11. ol ot turur isig.

11. Yakıp kavuran bir ateştir o.

102 سُورَةُ التَّكَاثُرِ

Mekke döneminde inmiştir. 8 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Tekâsür" kelimesinden almıştır. "Tekâsür", bir şeyin çokluğu ile övünmek demektir.

(102)

sūretü ʾt-tekāṣür

bu tekāṣür sūresi sekiz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

أَلْهَاكُمُ التَّكَاثُرُ {التكاثر/1}

1. meşġūl ḳıldı silerni üküşleşmek.

1. Mal mülk ve evlâdın çokluğu ile övünmek sizi oyalayıp durdu.

حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ {التكاثر/2}

2. ançaḳa tėgi ziyāret ḳıldıŋızlar gūrlarḳa.

2. Tâ ki, ölüp mezara girinceye kadar!

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ {التكاثر/3}

3. ḥaḳḳā munu bilgey siler.

3. Fakat gerçeği yakında görüp anlayacaksınız.

ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ {التكاثر/4}

4. yana ḥaḳḳā munu bilgey siler.

4. Evet, gerçeği yakında görüp anlayacaksınız.

كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ {التكاثر/5}

5. ḥaḳḳā eger bilse siler sėziksizlig birle.

5. Aklınızı başınıza alın! Keşke gerçeği tam olarak kavramış olsaydınız!

لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ {التكاثر/6}

6. körgey ök siler tamuġnı.

6. Andolsun ki, siz cehennemle yüz yüze gelecek,

ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ {التكاثر/7}

7. yana körgey ök siler anı sėziksiz köz birle.

7. Onu gözlerinizle ayan beyan göreceksiniz.

ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ {التكاثر/8}

8. yana aytılġay oḳ siler ol kün niʿmetlerdin.

8. İşte o gün size verilen nimetlerin hesabı bir bir sorulacaktır.

﴿103﴾ سُورَةُ الْعَصْرِ

Mekke döneminde inmiştir. 3 âyettir. Adını ilk âyetteki "Asr" kelimesinden almıştır. "Asr", uzun bir zaman dilimi, çağ, ikindi vakti gibi anlamlara gelmektedir.

(103)

sūretü ve'l-ʿaṣr

bu ʿaṣr sūresi üç āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَالْعَصْرِ {العصر/1}

1. kün barmaḳı tün kelmeki ekindü vaḳtı bile.

1. Andolsun asra; akıp giden zamana ki,

إِنَّ الْإِنسَانَ لَفِي خُسْرٍ {العصر/2}

2. ant çın kişi ḳorluḳ içre turur.

2. (Ömür sermayesi tükenen) insan gerçekten zarar ve ziyan içindedir.

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ {العصر/3}

3. meger anlar kim kėrtgündiler taḳı ḳıldılar ėḍgülükler tutşuşdılar könilik birle vaşiyyet ḳılışdılar serinmek birle.

3. Ancak inanıp iyi ve yararlı işler yapanlar ile birbirlerine hakkı, adaleti, her türlü iyiliği ve sabrı tavsiye edenler zarara ve ziyana uğramayacaklardır.

104 سُورَةُ الْهُمَزَةِ

Mekke döneminde inmiştir. 9 ayettir. Adını ilk ayette geçen "hümeze" kelimesinden almıştır. Bu kelime kaş göz işaretiyle alay eden kimseler demektir.

(104)

sūretü ʾl-hümeze

bu hümeze sūresi toḳuz āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ {الهمزة/1}

1. vāy ḳatıġlıḳ tėgme arḳada füsūs tutuġlılarḳa.

1. İnsanları arkasından çekiştirip duranların, kaş göz işaretiyle alay ederek onların haysiyetiyle oynayanların her birinin vay haline![288]

الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ {الهمزة/2}

2. ol kim tėrdi nek tawarnı yme sadı anı.

2. O kimse ki, mal mülk biriktirir ve onun hesabını yapar durur.

يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ {الهمزة/3}

3. saḳınur çın anıŋ tawarı meŋgü ḳılur anı.

288 - Krş. Hucurât 49/11.

3. Servetinin kendisini sonsuza kadar yaşatacağını zanneder.

كَلَّا لَيُنبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ {الهمزة/4}

4. ḥaḳḳā kemşilgey ḥuṭame tamuġı içre.

4. Hayır, bunlar boş hayaller! Andolsun ki, o Hutame'ye atılacaktır.

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحُطَمَةُ {الهمزة/5}

5. ne bildürgey saŋa ḥuṭame tamuġı içre?

5. Bilir misin, nedir o Hutame?

نَارُ اللَّهِ الْمُوقَدَةُ {الهمزة/6}

6. Taŋrınıŋ otı tamturulmış.

6. Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir o.

الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأَفْئِدَةِ {الهمزة/7}

7. ol kim kötürtür tilini köŋüller üze.

7. Tâ yüreklere işleyen bir ateş!

إِنَّهَا عَلَيْهِم مُّؤْصَدَةٌ {الهمزة/8}

8. ol kim anlar üze örtülmiş muḥammed.

8. Bu ateşin bulunduğu cehennemin kapıları, onların üzerlerinden kilitlenecek,

فِي عَمَدٍ مُّمَدَّدَةٍ {الهمزة/9}

9. öreklerke temdīd ḳılınmış.

9. Ve onlar, uzun sütunlara bağlanmış olarak orada kalacaklardır.

﴿105﴾ سُورَةُ الْفِيلِ

Mekke döneminde inmiştir. 5 âyettir. Adını ilk âyette geçen “Fîl” kelimesinden almıştır. “Fil” bilinen bir hayvandır.

(105)

sūretü ʾl-fīl

bu fīl sūresi beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ {الفيل/1}

1. körmez mü sėn neteg ḳıldı iḍiŋ yengen iḍileri birle?

1. Görmedin mi Rabbinin (Kâbe’yi yıkmak için) fillerle gelen orduya neler ettiğini?

أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضْلِيلٍ {الفيل/2}

2. ḳılmadı mu alları destānların yolsuzluḳlar içre?

2. Rabbin onların tuzaklarını boşa çıkarmadı mı?

وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ {الفيل/3}

3. taḳı ıḍtı anlar üze ḳuşları gürūh gürūh.

3. Üzerlerine kuş sürüleri göndermedi mi?

تَرْمِيهِم بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ {الفيل/4}

4 .atar anlarnı taşlar birle siccīl atlıġ yerdin alıp.

4. Pişmiş çamurdan taşlar atan kuş sürüleri.

فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ {الفيل/5}

5. ḳıldı anlarnı tarıġ yapurġaḳı teg yėnmiş.

5. Sonunda Rabbin onları yenmiş, çiğnenmiş ekin sapına çeviriverdi.[289]

289 - Hz. Peygamberin doğumundan tahminen elli-elli beş gün kadar önce Habeşistan'ın Yemen valisi Ebrehe, San'a şehrinde Kullays adında bir tapınak (kilise) yaptırarak ziyaretçileri oraya çekmek istemişti. Bunu başaramayınca Kâbe'yi yıkmaya karar vermiş, fillere binen bir ordu ile harekete geçmiş ve Mekke önüne kadar gelmişti. Fakat kuşların attığı taşlarla perişan olmuş, kendisi de aldığı yaranın etkisiyle memleketine döndükten birkaç gün sonra ölmüştü. Sûre bu olayı anlatmaktadır. Kuşların attığı taşlar, volkanik patlamayla yağan kızgın taşlar, meteor yağmuru veya salgın bir hastalık şeklinde de yorumlanmıştır.

106 سُورَةُ قُرَيْشٍ

Mekke döneminde inmiştir. 4 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Kureyş" kelimesinden almıştır. Bu kelime, Hz. Peygamberin de mensup olduğu meşhur Arap kabilesinin adıdır. Bu sûre, Fîl sûresinin devamı niteliğindedir.

(106)

sūretü-ḳureyş

bu ḳureyş sūresi tört āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ {قريش/1}

1.ḳureyş yaraşıḳlıḳı üçün.

1. Rabbin Kâbe'yi korumakla, Kureyş'e birtakım imkânlar lutfetmiş,[290]

إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ {قريش/2}

2. köŋülleri èşitgeni üçün sefer ḳılmaḳ ḳış yme yaynı.

2. Böylece onların kış ve yaz mevsimlerinde yaptıkları ticârî seferleri, güven içinde devam etmiştir.

فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ {قريش/3}

290 - Ferrâ'ya göre Kureyş sûresi Fil sûresinin devamıdır. Diğer bir ifadeyle Kâbe'yi yıkmak amacıyla gelen Ebrehe'nin ordusunu Allah'ın helâk etmesi, Kureyş'in ticaret için yaptıkları anlaşmaları devam ettirmelerini, güven içinde ticaret yapmalarını ve Kâ'be'nin Rabbini tanımalarını ve yalnız O'na kulluk etmelerini sağlamak içindir.

3. ḳulluḳ ḳılsunlar bu ew iḍisiŋe.

3. O halde Kureyşliler şu Kâbe'nin Rabbini lâyıkıyla tanıyıp O'na kulluk etmelidirler.

الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّن جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ {قريش/4}

4. yana ol iḍi yėtürdi anlarnı açlıḳdın ḳorḳınçsız ḳıldı anlarnı ḳorḳınçdın.

4. Zira O, onları açlıktan kurtarıp doyurmuş ve her türlü korkudan emin kılmıştır.

﴿107﴾ سُورَةُ الْمَاعُونِ

Mekke döneminde inmiştir. 7 âyettir. Adını son âyetteki "Mâûn" kelimesinden almıştır. "Mâûn", kap-kacak gibi küçük ihtiyaç malzemeleridir. Âyette bunların ödünç verilmemesi eleştirilmektedir.

(107)

ʿaraṣāt sūresi

bu ʿaraṣāt sūresi yėti āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ {الماعون/1}

1. ne körer sėn ol kişi kim yalġanḳa tutar dīnni?

1. Ey Peygamber! Görüyorsun değil mi? Şu, dini; hesap gününü yalanlayanı?

فَذَلِكَ الَّذِي يَدُعُّ الْيَتِيمَ {الماعون/2}

2. ol kişi kim sarsıtur atasızını.

2. O, yetimi horlar, itip kakar.

وَلَا يَحُضُّ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ {الماعون/3}

3. ḥarīż ḳılmaz çıġaylarḳa aş yėtürmek üze.

3. Yoksulu doyurmaz, kimseyi de buna teşvik etmez.

فَوَيْلٌ لِّلْمُصَلِّينَ {الماعون/4}

4. vāy ḳatıġlıḳ namāz ḳılıġlılarḳa.

4. (Bir de tutmuş kendince ibadet ediyor.) Yazıklar olsun böylesi ibadet edenlere!

الَّذِينَ هُمْ عَن صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ {الماعون/5}

5. anlar tururlar anlar namāzlarından osanıġlılar.

5. Onların, yaptıkları ibadetin ne olduğundan haberleri bile yok.

الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ {الماعون/6}

6. yana anlar tururlar anlar körkütürler.

6. İşleri güçleri gösteriş.

وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ {الماعون/7}

7. yme māniʿ ḳılurlar tilek ḳoluġ iḍilerni.

7. En küçük bir şeyi ödünç bile vermezler.

108 سُورَةُ الْكَوْثَرِ

Mekke döneminde inmiştir. 3 âyettir. Adını ilk âyette geçen “Kevser” kelimesinden almıştır. “Kevser”; nimet, şeref, övgü ve bereket anlamlarına gelir. Cennette bir ırmağın veya havuzun adı olduğu da rivayet edilmiştir.

(108)

sūretü ʾl-kevṣer

bu kevṣer sūresi üç āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ {الكوثر/1}

1.biz bėrdimiz saŋa kevṣerni.

1. Ey Peygamber! (Sana “soyu kesik” diyorlar, oysa) Biz seni ümmetinin çokluğuyla lutuflandırdık.[291]

فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ {الكوثر/2}

2. namāz ḳılġıl iḍiŋke ḳurbān ḳılġıl.

2. Öyleyse (aldırma sen onlara!) İbdetini sadece Rabbin için yapmaya ve sadece O’na yönelmeye devam et.[292]

291 - Bkz. İnşirâh 94/4. Hz. Peygamberin hayatta kalan bir erkek evlâdı olmadığı için müşrikler O’na “Soyu devam etmeyecek” diyerek dil uzatıyorlardı. Âyet, kişinin soyunun öz çocuklarıyla değil, asıl manevî bir yolla, yani onun düşüncesini benimseyen ve yolundan gidenlerle devam edeceğine işaret etmektedir. Krş. Hûd 11/45-46.

292 - “Ve’nhar” ifadesi, yaygın olarak “Kurban kes” şeklinde tercüme edilmektedir. İfade bu manâya da gelmekle birlikte biz, âyetin nüzûl dönemini ve bağlamını dikkate alarak Halil b. Ahmed’in dikkat çektiği anlamı tercih ettik.

إِنَّ شَانِئَكَ هُوَ الْأَبْتَرُ {الكوثر/3}

3. sėniŋ düşmeniŋ ol turur eksük.

3. Bil ki, asıl sana dil uzatanların soyu kesiktir.[293]

293 - Onların adları sanları silinip gidecek, senin adın bâkî kalacaktır.

109 سُورَةُ الْكَافِرُونَ

Mekke döneminde inmiştir. 6 âyettir. Adını ilk âyette geçen “Kâfirûn” “Kâfirler” kelimesinden almıştır.

(109)

sūretü ʾl-kāfirūn

bu sūretü ʾl-kāfirūn altı āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah’ın Adıyla

قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ {الكافرون/1}

1. ayġıl ay tanıġlılar.

1. Ey Peygamber! De ki: “Ey kâfirler!”

لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ {الكافرون/2}

2. tapunmas men aŋar kim tapnur siler.

2. “Ben sizin tapındığınız şeylere aslâ ibadet etmem.”

وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ {الكافرون/3}

3.ermes siler tapnuġlılar aŋar kim men tapnur men.

3. “Siz de benim ibadet ettiğime ibadet etmezsiniz.”

وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدتُّمْ {الكافرون/4}

4. ermes men tapnuġlı aŋar kim siler tapundıŋızlar.

4. "İyi bilin ki, ben sizin tapındığınız şeylere aslâ ibadet edecek değilim."

وَلَا أَنتُمْ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ {الكافرون/5}

5. ermes siler tapnuġlılar aŋar kim tapnur men.

5. "Siz de benim ibadet ettiğime ibadet edecek değilsiniz."

لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ {الكافرون/6}

6. silerke dīniŋiz maŋa menim dīnim.

6. "O halde sizin dininiz size, benim dinim de bana!"

﴿110﴾ سُورَةُ النَّصْرِ

Medine döneminin sonlarında inmiştir. 3 âyettir. Adını birinci âyette geçen "nasr" kelimesinden almıştır. "Nasr", yardım ve zafer demektir.

(110)

sūretü ʾn-naṣr

bu sūretü ʾn- naṣr üç āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağlı.

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

إِذَا جَاء نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ {النصر/1}

1. ḳaçan kelse iḍi yārīsi yme meger açmaḳı.

1. Ey Peygamber! Allah'ın vâdettiği zafer ve Mekke'nin fethi gerçekleştiğinde,

وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا {النصر/2}

2. körgey sėn kişilerni kigrürler Taŋrı dīniŋe gürūh gürūh.

2. Ve sen insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiklerini gördüğünde,

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا {النصر/3}

3. tesbīḥ ḳılġıl iḍiŋ ögdüsi birle yarlıḳayu ḳolġıl anıŋdın ol erdi tevbeni ḳabūl ḳılġan.

3. Allah'ı överek tesbih et, yücelt ve O'ndan bağışlanma dile. Hiç şüphesiz Allah tevbeleri daima kabul eder.

111 سُورَةُ تَبَّتْ

Mekke döneminde inmiştir. 5 âyettir. Adını ilk âyette geçen "Tebbet" kelimesinden almıştır. Bu kelime, "kahrolsun" anlamında bir bedduadır.

(111)

sūretü ʾt-tebbbet

bu tebbbet sūresi beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ {المسد/1}

1. yaslıġ bolsun ebū lehebnüŋ ėkki eli yme yaslıġ bolsun.

1. Kahrolsun Ebû Leheb! Nitekim kahroldu, yok olup gitti.

مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ {المسد/2}

2. asıġ ḳılmaz andın anıŋ neki tawarı yme ol kim ḳazġandı.

2. Ona ne malı ne de kazandığı serveti fayda verdi.

سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ {المسد/3}

3. terk küyürgey otḳa yawlaḳ yalınlıġ ot.

3. Alevli bir ateşe atılacaktır o.

وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ {المسد/4}

4. anıŋ ḫatunı otuŋ kötürügli.

4. Odun taşıyıcısı, lâf getirip götüren, fitneci karısıyla birlikte.

فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ {المسد/5}

5. anıŋ boynında yip turur ḫurmā ḳabındın.

5. Ve o karısının boynunda bir de (ateşten) bir ip olacaktır.[294]

294 - Leheb, ateş alevi demektir. Ebû Leheb denilmesi, yüzünün güzelliği ve parlaklığı, muhtemelen yanaklarının kırmızılığı sebebiyledir. 3. âyetteki, "Alevli ateşe atılacak" ifadesinde, Ebû Leheb'in parlak ve kırmızı yüzüne telmihte bulunularak bir alay söz konusudur. 4. âyette sözü edilen "Odun taşıyıcısı" ifadesi, Arapça'da lâf getirip götüren dedikoducu kimseler için kullanılmakla beraber âyette, o kadının Hz. Peygambere eziyet amaçlı diken ve çalı çırpı taşıyıp Peygamberin yoluna atmasına karşılık, cehennemde kendi odununu kendisinin taşıyacağına da işaret edilmektedir.

112 سُورَةُ الْإِخْلَاصِ

Mekke döneminde inmiştir. 4 âyettir. Burada İhlâs, samimiyetle, Allah'a inanmak ve putperestlikten tamamıyla uzak olmak anlamlarıına gelir.

(112)

sūretü 'l-iḫlāṣ

bu iḫlāṣ sūresi tört āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ {الإخلاص/1}

1. ayġıl ol Taŋrı bir turur.

1. Ey Peygamber! (Allah hakkında sorular soranlara) de ki: "O Allah birdir, tektir."

اللَّهُ الصَّمَدُ {الإخلاص/2}

2. Taŋrı ḥālıḳı yoḳ kim.

2. "O Allah Samed'dir; ezelî ve ebedîdir, her şey O'na muhtaçtır, O ise hiçbir şeye muhtaç değildir."

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ {الإخلاص/3}

3. tuġmış yoḳ andın erdi yme ol kimersedin tuġrulmadı.

3. "O ne doğurmuş, ne de doğmuştur."

وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ {الإخلاص/4}

4. yoḳ aŋar teŋü tuş hīç kimerse.

4. “Ve O’nun hiçbir dengi de yoktur.”

﴿113﴾ سُورَةُ الْفَلَقِ

Medine döneminde inmiştir. Mekke'de indiğini söyleyenler de vardır. 5 âyettir. Adını ilk ayette geçen "Felâk" kelimesinden almıştır. "Felâk", yarıp ortaya çıkarmak, bir şeyi ikiye bölmek, tanyerinin ağarması gibi anlamlara gelmektedir.

(113)

sūretü ʾl-felaḳ

bu sūretü ʾl- felaḳ beş āyet turur mekkede inmiş turur.

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳaġan

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ {الفلق/1}

1. ayġıl sığınur men felaḳ tamusı Taŋrı birle saŋa.

1. Ey Peygamber! De ki: "Ben karanlığı yarıp ortalığı aydınlatan sabahın Rabbine sığınırım."

مِن شَرِّ مَا خَلَقَ {الفلق/2}

2. törütmişleri şerrindin.

2. "Yarattığı varlıkların şerrinden."

وَمِن شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ {الفلق/3}

3. yme tün ḳaraŋḳuluḳı şerrindin ḳaçan kirse.

3. "Karanlığı bastığı zaman gecenin şerrinden."[295]

وَمِن شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ {الفلق/4}

4. yme yalġançı üf tüf ḳılıġlı kişiler şerrindin tügünler içinde.

4. "Düğümlere üfüren büyücü kadınların şerrinden."

وَمِن شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ {الفلق/5}

5. yme ḥased tutuġlı kişiler şerrindin ḳaçan ḥased ḳılsa.

5. "Bir de kıskandığı zaman hasetçinin şerrinden."

295 - Burada sığınılması gereken gecenin kendisi değil, geceleyin karanlıkta ortaya çıkabilecek her türlü kötülüktür. Nakkâş'ın İbn Abbas'a dayandırdığı bir rivayete göre, bu âyette geçen "Ğâsık" kelimesi güçlü şehevî arzuları da ifade eder. Bunun şerrinden de Allah'a sığınmak gerekir.

114 سُورَةُ النَّاسِ

Medine döneminde inmiştir. 6 âyettir. Mekke'de indiğini söyleyenler de vardır. Adını ilk ve diğer âyetlerde geçen "Nâs" kelimesinden almıştır. "Nâs", insanlar demektir.

(114)

sūretüʾn-nās

bu sūretʾün nās altı āyet turur medīnede inmiş turur.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

ol iḍi atı birle bağırsaḳ yarlıḳağan

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adıyla

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ {الناس/1}

1. ayġıl sıġnur men yaŋluḳlar iḍisiŋe.

1. Ey Peygamber! De ki: "Ben insanların Rabbine sığınırım."

مَلِكِ النَّاسِ {الناس/2}

2. yaŋluḳlar erkligiŋe.

2. "İnsanların yegâne hükümdarına,"

إِلَهِ النَّاسِ {الناس/3}

3. yaŋluḳlar iḍisi.

3. "İnsanların (tek ve gerçek) ilâhına."

مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ {الناس/4}

4. vesvese ḳılığlılar şerrindin kizlergen.

4. “Sinsi şeytanın şerrinden.”

الَّذِي يُوَسْوِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ {الناس/5}

5. ol kim vesvese ḳılur kişiler köŋülleri içinde.

5. “İnsanların kalplerine vesvese veren,”

مِنَ الْجِنَّةِ وَ النَّاسِ {الناس/6}

6. perīlerdin kişilerdin.

6. “İnsan ve cin şeytanlarının şerrinden.”